

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויצא

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 301

פנינים לפרשת ויצא

ב"רמת הדסה" היו חלוקות השלל, כל הילדים חולקו לכל מיני מוסדות ממגזרים שונים. חברי הוועדה החלו לחקור אותי. וכך החל ויכוח בין חברי הוועדה. היהודי החרדי נלחם ככבשה אחת בן שבעים זאבים, עד שהצליח לשכנע את חברי הוועדה לשלוח אותי ללמוד בישיבה בכפר סבא. כך בחסד ה' זכינו אני, אחי ואחותי להגיע למקומות תורה

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על הסיעתא דשמיא, שמכוחה זכה להגיע לישיבות ולעסוק בתורה הקדושה

מחניכי ישיבת קלם - בעיר חיפה שכל כולה טומאה, אסלאם ונצרות, ואפילו הנמל בה עובד בשבת!?

אולם רבי דב מאיר דבק במידותיו של יעקב אבינו, שאמר: "ואנכי לא ידעתי", ואם הייתי יודע את קדושת המקום, לא הייתי ישן אלא עוסק בתורה כל הלילה. מי שאוהב תורה - אינו שבע מתורה. מי שאוהב מצוות - אינו שבע מהמצוות!

את גודל התמדתו של ראש הישיבה אי אפשר לתאר. הוא היה לומד בשקידה עצומה ומחדש חידושים בעיון ובעמקות נפלאה. תמיד

ב-ו' בכסלו חל יום ההילולא של מורי ורבי, ראש ישיבת "תפארת ישראל", הגאון רבי דב מאיר רובמן זצ"ל, מחבר הספר "זכרון מאיר", אשר זכיתי להיות אצלו כבן בית.

לפני כתשעים שנה, בשנת תרפ"ה, הקים ראש הישיבה את ישיבת 'תפארת ישראל'. ובמהלך השנים יצאו מבין כתליה רבנים וגאונים, ביניהם רבי מנצור בן שמעון זצ"ל, רבי רפאל ביטון זצ"ל רבה של מגדאל, רבי רפאל עבו זצ"ל, אב בית הדין בתל אביב, רבי יששכר מאיר מאזוז שליט"א רבה של שכונת "רמת אשכול" בירושלים, רבי יונה עובדיה חבר בית הדין בירושלים, הרב טורצ'ין, רבי נתן נטע לנדמן רבה של חולון, ועוד רבים וטובים.

ראש הישיבה העמיד את הדת על תילה בעיר חיפה, שנודעה כ'עיר האדומה'. גדולי ישראל שבאו להשתקע בעיר, היו מתייעצים עמו, כיוון שהוא הקים עולה של תורה בעיר. היה לו כח הנהגה, הכל היו פונים אליו לעצה, ובכל אירוע תורני היה מוזמן לשאת מדברותיו. הוא היה מעורה מאד בחיי הקהילה ואהוב על כולם. כל כולו היה חינוך והדרכה, והכל בצורה נפלאה וברוממות מיוחדת שאפיינה את אישיותו. הוא מסר את נפשו למען אלפי תלמידיו, בזמן בו החושך כיסה ארץ.

כאשר עמד להקים את הישיבה בחיפה, הכל חשבו כי זהו חלום באספמיה. מה לכהן בבית הקברות? מה לתלמיד חכם, גדול בתורה,

מכה את כולם ומשול למי שמחלק סטירות לחי לעוברים ולשבים!". הנאה מיוחדת הייתה לתלמידים לשהות בקרבתו של ראש הישיבה, אשר היה מרבה לספר סיפורים ולמשוך את לב התלמידים לתורה וליראת שמים. הוא היה סבלן גדול, וכשהוצרך להוכיח לא אמר מעולם את דברי התוכחה בצורה ישירה, אלא שזר אותם ברמז בשיחתו השבועית. כמו כן, מעולם לא סילק תלמיד מהישיבה!

אהב את התלמידים אהבת נפש, היה קשור אליהם בכל ליבו, משמח ומהנה אותם בכל עת מצוא. בכל ראש חודש היה נוטל שניים או שלושה בקבוקי יין, נכנס לחדר האוכל, מוזג לכל תלמיד כוסית יין ומאחל: "לחיים, לחיים!".

שלוחו של אדם כמותו

כך הוא שימח את התלמידים והחדיר בהם את אוירת ראש חודש. את שמחת הפורים במחיצתו אי אפשר לשכוח. ראש הישיבה היה משתעשע עמנו, וכולנו היינו שמחים וצוהלים סביבו.

בנהגותיו הישרות יום-יום, היה ראש הישיבה מלמדנו אורחות חיים.

באחת הפעמים הוא פנה אלי ואמר: "תלמידי היקר, מה שאפשר לעשות לבד, אין לעשות על ידי שליח!".

מעשה שהיה כך היה: פעם נכנס ראש הישיבה לחדר, וגילה שהמנורה יצאה מכלל שימוש, ויש צורך להחליפה. הלך ראש הישיבה למחסן והביא מנורה. לאחר מכן, נטל שרפרף, ביקש ממני להחזיק בו וטיפס בעצמו כדי להחליף את המנורה...

"אני יכול, אני אעלה להחליף את המנורה!", קראתי, "לא על ראש הישיבה לעשות זאת!".

אולם ראש הישיבה אמר: "לא ולא! אני עולה! אני מחליף! ואסביר לך את כוונתי: קיימא לן בגמרא (קידושין מג ע"א) ששלוחו של אדם כמותו, כלומר שפעולה שנעשתה על ידי שליח - הרי היא כאילו עשאה המשולח. אבל אני דורש את דברי הגמרא כך: 'שלוחו של אדם כמותו', כשאדם ממנה שליח ואינו עושה את הדבר בעצמו, הרי הוא כמותו, שאינו יודע מה עשה ואיך עשה השליח. כל מה שביכולתך לעשות בעצמך, עשה בעצמך!".

עד הנה עזרונו רחמין

באחת ההזדמנויות סיפר ראש הישיבה על גודל הניסים שנעשו לו, והודה לה' יתברך על חייו שניתנו לו במתנה.

ראיתו יושב רכון על תלמודו, וכותב את חידושי התורה שעלו במוחו. פעם בשבוע היה ראש הישיבה מוסר בביתו לקבוצת תלמידים 'שיעור כללי' במסכת כתובות, בעיון ובעמקות ובדרך פלפול. על לשונו היו שגורים דברי רבותינו המפרשים, הראשונים והאחרונים, באופן נפלא מאוד. דרכו בלימוד הייתה על פי סברא, פלאי פלאים, תענוג עילאי היה להשתתף בשיעוריו הנפלאים.

מספר פעמים התארחתי בביתו בסעודות שבת בימי 'בין הזמנים'. כל הסעודות היו מתובלות בדברי תורה, כל הזמן תורה, זו היתה מהותו של ראש הישיבה!

טוב המלבין שיניים לחברו ממשקהו חלב

הרב רובמן זצ"ל היה אישיות מיוחדת במינה, שהייתה לשם דבר. כל כולו היה מוסר והנהגה ישרה, הסברת פנים לכל אדם וחביבות לתלמידים. מצד שני, קיים ראש הישיבה באצילות מופתית גם את מאמר חז"ל (כתבות קג ע"ב): "זרוק מרה בתלמידים".

בברכת יעקב אבינו ליהודה נאמר: "חכלילי עיניים מיין ולבן שיניים מחלב" (בראשית מט, יא). זכורני הסברו של ראש הישיבה זצ"ל, אשר אסף אותנו בבית הכנסת מסביב לתיבה לאחר שהגענו למצוות, ואמר לנו כדברים הבאים:

"שערו בנפשכם, נערים חביבים! אדם הולך ברחוב ומחלק ממתקים לעוברים ולשבים, אלפי ורבבות אנשים מקבלים מידיו מיני מתקה. היתכן כדבר הזה?! אולי יש לו מפעל לממתקים... מאידך גיסא, שערו בנפשכם, אדם ההולך ברחוב ומכה ומרביץ לכל העוברים ושבים, כל אחד מקבל ממנו סטירת לחי, היתכן כדבר הזה?"

"כן! אומרת התורה הקדושה, הדבר אפשרי: 'חכלילי עיניים מיין, חיך לחברך ותן לו את עיניך, כי דבר זה חשוב יותר מנתינת יין! חברך מוותר על היין ומעדיף שתתן לו את עיניך ותחייך אליו.

חז"ל דורשים: "טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, שנאמר (בראשית מט, יא) 'ולבן שיניים מחלב', אל תקרי לבן שיניים אלא ליבון שיניים" (כתבות קיא ע"ב). והם הם הדברים, גלה את השיניים לחבר ושאל בשלומו, כי דבריך חשובים ומועילים!".

כאן סיים ראש הישיבה ואמר: "שים לב וראה, כיצד החבר מתמלא שמחה ומחזיר לך חיך, כמו שנאמר: 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם' (משלי כז, יט), כיון שהמחייך לחברו, הרי הוא משמחו, ומשול הוא לאדם ההולך ברחוב ומחלק לכולם ממתקים. מאידך גיסא, אדם ההולך ברחוב ברוגז ובעצבות, הרי הוא צובט את הזולת,

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"כן, אני מהיחידים שיכולים להתפאר בתואר זה - 'החברותות היחידות' של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל! כשלוש שנים למדתי עמו מידי בוקר כמעט שעה וחצי, גמרא רש"י תוספות". התרגשותו של הגאון רבי מיכל גואה, כשהוא מתחיל להתנגן ולתאר את הלימוד. תיאור חי, כנה ומלא רגש, הסוחף גם אותנו

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, על זכותו הגדולה ללמוד עם מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בחברותא - ועל הקרבה המיוחדת שלה זכה

"וַיֵּשֶׁב בְּמִקְוֹם הַהוּא" (בראשית כ"ח, י"א)

"... אבל י"ד שנים ששימש בבית עבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה" (רש"י)

יחיד ומיוחד היה רבינו הגדול מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. 'יחיד', אף במובן הצר של המילה: את גדלותו התורנית הנוראה רכש הוא לבד, בלימוד עצמי וללא חברותא, כידוע. כך היתה דרכו כל ימיו אשר חיה.

עם זאת, לכלל זה היה יוצא מן הכלל, הלא הוא יבלדח"ט הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, רבה של שכונת 'עזרת תורה'. לצד זכותו הגדולה ללמוד עם מרן זצוק"ל בחברותא - בה יעסוק בן שיחנו שליט"א, זכה הוא ממנו גם לקרבה מיוחדת, כאשר מרן זצוק"ל מאיר לו פניו באופן מיוחד.

ביקשנו, אפוא, מהתלמיד הוותיק, להתחקות מעט ולגעת בשולי גלימת רבן של ישראל.

פותח הגרי"מ שטרן שליט"א: "ביקשו ממני שאכתוב עליו ספר. השבתי למבקשים כי הספר שאכתוב לא יהיה רק כרך אחד, אלא סדרה של המוני כרכים, רק שבכולם תופיע אותה שורה: הרב אלישיב ישב ולמד... לכן, גם כעת בחלון השנים, אעסוק באהבה שאהב רשכבה"ג מרן הגאון רבי יוסף שלום זצוק"ל את התורה, ממה שחזיתי בעיני, ומה ששמעתי מפיו."

החברותא של המתמיד הצעיר

והוא פותח בתיאור עובדה העוסקת במרן, אותה שמע הגרי"מ שליט"א מזקנו: "זקני, הגאון רבי יוסף הרמן זצוק"ל ('הכל לאדון הכל' א.ח.) היה השדכן של מרן, והוא סיפר לי מפרטי התנהלות הדברים. מנהגו של זקני היה להתפלל תמיד מנחה גדולה ב'זכרון משה', יחד עם הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל, אשר סיפר לו יום אחד כי הוא מחפש שידוך לבתו מרת שיינא חיה. סבי הציע לו את הבחור המופלג - בנו היחיד של הגאון רבי אברהם אלישיב, הרב מהומל. לאחר דין ודברים בין הצדדים, סיכמו עם אביו של החתן המיועד על מועד שבו יבוא רבי אריה, אבי הבת, לראותו, להיפגש עמו ביחידות, ולהתרשם ממנו.

"רבי אברהם התגורר מתחת לביהמ"ד 'אהל שרה', ובשעה היעודה דפק רבי אריה לוי על הדלת, כדי לפגוש את הבחור. רבי אברהם אמר לו כי 'הבחור נמצא בביתו' מאי משמע? לא כאן הוא, אלא למעלה בבית המדרש... שם ביתו..."

"נו, עלה רבי אריה ל'אהל שרה', אך בעמדו לפני המפתח הדלת שמע קול לימוד בחברותא. הוא עמד תמה: 'הלא סיכמנו שאני בא לדבר איתו לבד, והנה הוא יושב עם חברותא...' רבי אריה אפילו לא חזר לבית משפחת אלישיב, אלא פנה מיד והלך לביתו, ולמחרת ניגש לזקני הרב הרמן בטרוניה: 'אני ממש לא מבין מה קרה שם. זו צורת ההתנהלות, שהמיועד ממתין לי עם חברותא?'

"סבי זצ"ל מיהר לרבי אברהם אלישיב, והוא הסביר לו: 'חס וחלילה, לא מיניה ולא מקצתיה, רק הבן שלי היה שם! אלא שאין לו חברותא, וזה לא פשוט כלל לצמוח כך בתורה, ולכן הוא לומד בצורה כזו - שואל שאלה, ומשיב, כאילו החברותא הוא זה שמשיב לו, וזה מועיל לו במידה רבה להבנה'. או אז רוחו של רבי אריה שבה אליו, ואכן השידוך קם והיה."

התמדתו של הנער הצעיר לבית אלישיב, מתברר, היתה למופת בקרב כל האזור כולו. "סיפרו לי ב'מאה שערים' כי הנשים לפני עשרות שנים, קרוב למאה שנה (מרן זצוק"ל עלה ארצה עם אביו ומשפחתו בשנת תרפ"ד א.ח.), היו מתעוררות לטיפול בילדים

העולם ועד סופו, היו אנשים שביקשו מאד לתת לו וליהנות אותו מכספם, ומרן זצוק"ל מיאן.

"אכן, בין בני המשפחה מהלכים פרטים מעניינים בדבר. ביכולתי לומר רק מה שבדידי הווה עובדה: כידוע, כאשר נודע למרן זצוק"ל על יהודים נזקקים, שלח לסייע להם בעזרה כספית בכל מיני דרכים. גם אני זכיתי להיות שליח בדברים הללו, אבל מעולם לא לבני משפחתי.

"פעם אחת, הנדיב ר' משה רייכמן הגיע והביא למרן צ'ק על סכום כסף גדול מאד. למחרת בבוקר כאשר נכנסתי אליו, אמר לי מרן: 'עשה עמי חסד, קח את הצ'ק הזה, והשב אותו לר' משה רייכמן. אני לא רוצה להתחיל עם הדברים הללו' - הוא התבטא.

"העזתי וטענתי בפניו: 'אינני מבין, לרב יש ילדים ונכדים נצרכים שזקוקים לסייע, וכזה סכום יכול מאד לעזור!'. אמר לי מרן שוב: 'אני לא מעוניין בכגון דא, כי בממונות אפשר להיסחף או לטעות חלילה ולא להישאר נקי לחלוטין, אינני מעוניין בכך כלל, לך ותשיב לו, בברכת תודה'...."

הסוגיה הסבוכה עליה התבטא מרן זצוק"ל שאין בידו להכריעה

בתוך שיחתנו משלב הגרי"מ שטרן שליט"א עובדה נפלאה דהווי בדידיה:

"מתוך שהיה מרן משיב במהירות ולא לתר, זה נכון שתשובתו הייתה באה לעיתים כהרף עין, וזאת מחמת גאונותו כי רבה, אבל יש לדעת: הוא היה 'ירא הוראה' מאד, והיכן שהדברים לא היו מחוורים אצלו כשמלה הוא לא ענה, המתין והמתין, והתאמץ רבות. והנה מעשה נפלא שימחיש זאת:

"בוקר אחד נכנסתי, ומרן אמר: 'היום אין לי רגע זמן לשוחח איתך בדברים הנצרכים'. וכה סיפר: הגאון רבי יצחק זילבר זצ"ל, שכידוע עסק גם בהצלת נשים מעגיונות, היה אצלו לילה קודם עם מקרה של בעל שנותר בברית המועצות, כשהאשה עלתה ארצה, והוא אדם קשה מאד וממאן לתת גט.

"רבי יצחק ניסה את כל האפשרויות, וללא הועיל, עד שהציע לו: 'שמע, אתה ודאי מאמין שיש 'עולם הבא', ואתה יודע שאשתך צדיקה, אם היא תתן לך את ה'עולם הבא' שלה - האם תהיה מוכן לתת גט? הרי שנינו יודעים שהיא לא תשוב לכאן לעולם, ואתה לא תיסע לארץ ישראל לעולם, אז מה אכפת לך במחיר הזה? הבעל הסכים, והביע נכונות לתת את הגט על תנאי זה.

"רבי יצחק זצ"ל שב ארצה והציג בפני האשה את הרעיון וההסכמה, אך היא נבהלה ואמרה שאינה מוכנה להעביר את העולם הבא שלה, גם במחיר שתישאר עגונה. רבי יצחק אמר לה: 'אז אני אתן לך את העולם הבא שלי. נחליף. ואת תתני לו את שלך'... לזה היא כבר הסכימה.

"אבל רבי יצחק הגיע למרן הגרי"מ ש עם השאלה הלכה למעשה: האם יש דבר כזה, האם זה מועיל, והאם לעשות את זה ולשוב לרוסיה

באשמורת הבוקר, היו אומרות תמיד בשמען את קולו בניגון הגמרא: 'אה, די פייגלע פייפט שיין' [הציפור כבר משוררת]... כך מידי בוקר".

ואת הסיפור הבא סיפרה לגרי"מ שטרן, אשת חבר, הרבנית אלישיב ע"ה: "בשכנותם התגורר, מעבר לקיר משותף, אדם גדול מחסידות ברסלב - הרה"צ רבי שמואל שפירא זצוק"ל, שהיה צדיק יסוד עולם. לילה אחד הוא נפל ממיטתו, ולא היה בכוחה של זוגתו להרים אותו. מכיוון שבשעה ההיא - ספק שעת לילה מאוחרת ספק שעת בוקר מוקדמת - לא היה ממי לבקש סיוע, וקול ניגון לימודו הערב של שכנם הצעיר כבר נשמע מעבר לקיר, אמרה אשת רבי שמואל לבעלה: 'אני עולה לשכן הרב אלישיב, שהוא יבוא ויסייע להרים אותך למיטה'.

"רבי שמואל נזעק: 'חס וחלילה!' אך וועל שטערן דער מתמיד'ל?!' [וכי אני אפריע ללימוד של המתמיד?!] 'אז מה יהיה? הרי אתה שוכב על הרצפה?' - טענה הרבנית שפירא, אמר לה רבי שמואל: 'אשאר על הארץ עד לפני שעת ותיקין, אז כבר באים מעט אנשים להתפלל בברסלב וחולפים כאן על יד הבית, קראי להם ומי מהם כבר ודאי יבוא לסייע לי'. וכך שכב הוא על הארץ עד הבוקר, מתוך ההערכה הגדולה להתמדה העצומה של שכנו..."

שמענו, כי זכיתם ללמוד עם מרן זצוק"ל בחברותא

הגרי"מ שטרן (בחינוך): "כן, אני מהיחידים שיכולים להתפאר בתואר זה - 'החברותא היחידות של מרן'. כשלוש שנים למדתי עמו מידי בוקר כמעט שעה וחצי, גמרא רש"י תוספות".

התרגשותו של הגאון רבי מיכל גואה, כשהוא מתחיל להתנגן ולתאר את הלימוד. תיאור חי, כנה ומלא רגש, הסוחף גם אותנו. "מרן היה לומד את הגמרא במתיקות", הוא שב בזכרונותיו, "מסביר, מבאר בלשונו הטהור: 'אנפערט תוספות' [עונים תוספות], 'ויש לומר'... וחוזר ומפרט מה הייתה הקושיה, ומהו התירוץ שהתחדש עתה. והוא ממשיך: 'ועוד יש לומר', ואז נעמד ומבהיר: מה היה חסר להם לתוספות בתירוץ הראשון? ומסביר, וכך כל עניין ועניין בהירות, במתיקות ובשמחה, להקיף את הסוגיה עצמה, ולפרוס אותה כך שהכל יהיה ברור, כמו שכף היד ברורה לך.

"כמה שבועות לפני הסתלקותו של ידידו הגדול ומחותנו, דודי מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, נזכר בן שיחנו שליט"א, 'הגעתי לבקר. רבי שלמה זלמן אמנם לא היה חולה, אבל היה מאד חלש, ואמר לי: 'אני מקנא ברבי יוסף שלום, כי הוא יכול ללמוד בזקנה מופלגת, מפני שהוא מתיישב ללמוד גמרא עם רש"י ותוס', עוד דף ועוד ועוד. כך הוא לומד לפי הסגנון שהרגיל את עצמו מצעירותו, ללמוד הרבה גפ"ת. אבל אני' - המשיך מרן הגרש"ז - 'הורגלתי יותר במחשבות ובעיונים רבים לכאן ולכאן, וכאשר הגוף חלש והעיון נחלש, קשה לי ללמוד כך'..."

נקי כפיים, בר לבב

אם בעסקי ממונות עסקינן, כפי הנשמע, אף שכבר יצא שמו מסוף

פעם ביקש לקבוע פגישה עם גביר מסוים, והגביר ביקש להיפגש בבית הכנסת לאחר תפילת שחרית. אבא הגיע למקום עם מלווהו הרב ליכטנשטיין (כיום דיין חשוב בלונדון), והשניים המתינו עד סיום התפילה. לאחר התפילה הורה להם הגביר להמתין חצי שעה נוספת, עד שיסיים את סדר לימודו היומי... והנה לאחר ההמתנה הממושכת, נתן להם הגביר סכום מזערי ביותר. הרב ליכטנשטיין לא ידע נפשו מרוב צער ועגמת נפש, ומרוב ייאוש ביקש לפרוש מהמלאכה...

הרה"ג ר' אלחנן חדש שליט"א, על ריבוי כבוד שמים גם במסעותיו בחו"ל של אביו הגאון רבי משה חדש זצ"ל

"ויצא יעקב מבאר שבע" (בראשית כ"ח, י')

להרבות כבוד שמים!
זו הייתה סיסמת חייו של אבא, זה היה מהלך חייו וזו הייתה מהותו כולה - מהות של קידוש השם בכל מקום ובכל מצב.
כמה רבים הם האנשים, שדמותו המקרינה של אבא ואישיותו השלמה, סללו להם דרך בעבודת השם!
כמה רבים הם האנשים, שמהם שמענו כי הנהגתו המרוממת בנתה נדבכים באישיותם!
כמה רבים הם בני האדם שאבא שימש להם סמל ודוגמה ל'אדם', לעבד השם, לאיש של 'ממלכת כהנים וגוי קדוש'!
וכמה הרבה דיבר אבא על החובה להרבות כבוד שמיים תמיד, בכל מקום, בכל זמן ובכל מצב - על ידי הנהגה ראויה ודבקות בדרך האמת!

חדש זצוק"ל) בהתרגשות בפני בני הישיבה: "בני, ראש הישיבה, נולד וגדל בארץ ישראל", אמר להם, "עתה, משנאלץ לגלות לארץ העמים, הרי הפסיד את המעלה של עולה תמימה. אם כן, זה מחייב את בני הישיבה להתחזק עוד ולהכיר טובה על כך".

כך היינו שומעים מפיו בכל הזדמנויות:
"עמל התורה - זה קידוש השם"
"הארת פנים - זה קידוש השם"
"בין אדם לחברו - זה כבוד שמיים..."
וכך בכל עניין ועניין.

נסתרות דרכי השם. הנסיעה הראשונה היא הביאה בעקבותיה נסיעות רבות ברחבי העולם, ובכל ארץ ועיר שאליהן הגיע אבא, השאיר חותם וקידש שם שמיים.

בכל אתר ואתר שביקר, הייתה נוכחותו מפרסמת את מציאות השם ומגדלת את שמו יתברך. אנשים רבים מכל שכבות הציבור, מבני תורה מובהקים ועד רחוקים ומנותקים - דבקו בו וזכו לספוג ממנו התרוממות רוח, קרבת אלוקים, אהבת תורה ואצילות מידות. אחרי יציאתו של אבא לחו"ל, דיבר סבא המשגיח (הגה"צ רבי מאיר

כי כשכל כולך משועבד להשם יתברך, מה הבריות אומרות עליך?
"אשרי אביו שלמדו תורה!", "אשרי מי שעמלו בתורה!", "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'", "אשריך טוב לך!"
ואם כן, האם לא כדאי ללכת בעקבותיך?

לראשונה נאלץ אבא לעזוב את ארץ הקודש, בתחילת זמן חורף תשל"ח, בגלל מצבה הכספי הקשה של הישיבה.
לאחר שיצא אבא לחו"ל, דיבר סבא המשגיח (הגה"צ רבי מאיר

זמירות היו לי חוקיך

אבא ראה בגיוס הכספים תפקיד הכרחי, ועל כן בשהותו בחו"ל היה מפקיר את עצמו ואת צרכיו ומתרכז כל כולו במשימה הגדולה. מלווי, שכטבעם של בני אנוש היו מתעייפים לעיתים, היו מתפעלים מדבקותו במטרה, ומשתאים לראות כיצד הוא משקיע את כוחותיו עד כלות כדי לנצל כל רגע, עד שלעיתים לא אכל ולא ישן כמעט, ופניו היו חיוורות מן המאמץ. "הייתי מתחנן אליו שינוח מעט", סיפר אחד מהם, "אך הוא העדיף לדלג על המנוחה. הלילות נוצלו לטיסות ממקום למקום, כדי שבשעות היום יוכל להתרכז בפעילות". לסובביו הסביר, כי האינטנסיביות המאפיינת את נסיעותיו, נועדה לקצר את היעדרותו מן הישיבה, וכאשר היה מסתיים יום העבודה ולא היה מה לפעול עוד, מייד היה שוקע בלימוד מתוק.

מזמני לימוד אלו היה שואב כוח למלאכה הקשה. מארחיו בחו"ל מתגעגעים לתמונת ההוד שהייתה מפארת את ביתם בבואו; אבא שקוע בלימוד, צולל בריכוז מוחלט באותיות ובמילים, ונעימה ערבה מלווה את לימודו. כך בין משימה למשימה, וביתר שאת - ברגע שהסתיימו משימות הנסיעה. אז היה שוקע בבית אחת בעומק הסוגיות ומתחיל בהכנת השיעורים.

באחת מטיסות חזור אלו, שאליהן נלווה רבי אחיקם שבה, שוחח עימו אבא על הסוגיות שבהן עסקו באותה תקופה בישיבה בטבריה. הרב שבה, שהיה מותש מהמסע המפרך, התנמנם קמעה על מושבו...

"ר' אחיקם!", טפח אבא על שכמו, "הרי אנו עוסקים בסוגיות שלך, ועליך למסור עליהן שיעור, מה לך נרדם?!"... הרב שבה מדגיש כי תופעה זו הייתה קבועה. תמיד כשהיו מסיימים את משימותיהם בניכר, היה אבא דורש ממנו לשקוע בלימוד. "סיימנו!", היה מכריז, "עכשיו נכנסים לסוגיה!".

הוא עצמו היה בסוגיה כל הזמן; שיעורים רבים, לעשרות ולמאות, מסר בכל מקום שאליו הגיע. לעיתים היה מוסר כמה וכמה שיעורים באותו יום, פעמים רבות בלא הודעה מוקדמת, או על נושא שלא עסק בו כלל באותו זמן.

מעולם לא סירב למסור שיעור! אף שהיה טרוד במטרת הנסיעה, והמאמץ שנדרש ממנו היה בלתי נתפס, נענה לכל בקשה למסירת שיעור, שכן ראה בכך שליחות של הרבצת תורה ופרסום שם שמיים ברחבי העולם.

ידידים שפגשוהו בהיותו במרחקים, מדגישים כל אחד בדרכו כי: "ראש הישיבה היה שקוע בלימוד!".

תמונה רבת הוד מצטיירת מזיכרונות אלו:

אבא רץ מפגישה לפגישה, נוסע ממקום למקום, טרוד ועמוס, אולם בין לבין - שוקע בלימוד בכל עת שמתאפשר לו.

ואולם... בעומק הדברים - המציאות הייתה הפוכה, והתמונה האמיתית מפעימה אף יותר:

אבא היה שקוע בלימוד, ובין לבין - התרוצץ והתייגע בגיוס הכספים...

המשגיח: "מדוע נאלצו גדולי ראשי הישיבות לעקור מיישיבותיהם, ולהתגלגל בניכר במקומות רחוקים, בחזרם על פתחי נדיבים, כדי לספק אמצעי קיום לישיבה?"

"שמענו על רבי משה מרדכי אפשטיין, ששהה תקופות ארוכות באמריקה, על רבי ברוך בער, ששהה גם הוא באמריקה במשך שנה שלמה, וכן רבי שמעון שקופ, רבי אלחנן וסרמן, רבי אליעזר יהודה פינקל, הרב מפוניבז' וגדולי ישראל נוספים, והדבר תמוה; ברור לכל שראש הישיבה אינו אמור לשמש טבח בישיבה ולא בתפקידים גשמיים אחרים. על אלו ממונים אנשים אחרים, איש איש ותפקידו, וכן יש למנות שד"רים שיהיו ממונים על גיוס הכספים, וכך יוכל ראש הישיבה להתרכז בתפקידו - ללמד ולגדל את התלמידים!".

תשובתו של סבא האירה את ההשקפה האמיתית על הנושא:

"שאלה זו אינה חדשה כלל. וכוח ישן נידון בה בין ישיבות ליטא לישיבות גרמניה. בגרמניה סברו כי לא ראוי שראש הישיבה יחזר על הפתחים, ועל כן מינו ועד בעלי בתים מיוחד על גיוס הכספים לישיבה. בליטא סברו שהעומד בראש הישיבה ונושא באחריות עליה - הוא שצריך לדאוג אף לאמצעי הקיום שלה, מפני שהאחראי על הממון נעשה לבעל הדעה בישיבה, וראש הישיבה הוא שצריך להיות בעל הדעה בישיבה".

סופו של דבר הוכיח את צדקת השיטה של ישיבות ליטא. בגרמניה השתלטו בעלי הבתים על הישיבות, ובמקומות רבים הביא הדבר לתקלות ולחורבן. אבא ידע כי זהו תפקידו וחובתו, אך התקשה לקבל את הגזרה!

פעם אחת אחרי שובו ארצה משוויץ, כתב אבא מכתב לר' מרדכי שטרלינג, שסייע לו שם רבות. מהדברים שכתב עולה, כי השניים שוחחו ביניהם על העובדה שהטרדה בגיוס הכספים, עלולה לפגוע בהתמסרותו הרוחנית של אבא לישיבה:

"כותב אני המכתב ליל ו' דחנכה, ייעדתי ערב זה להביא רחשי נפשי לידיד שפתח פתח עבורי בנסיעותי... דבריך ר' מרדכי בקשר להנהגת הישיבה עשו עלי רושם רב... אכן ידעתי שיש סכנה שאשקע בטרדת כלכלת הישיבה על חשבון עבודתי הרוחנית. על כן, בעת שחזרתי לארץ שקעתי בכוח גדול לעבודת הישיבה ובס"ד ובעזרת הר"מים שליט"א, הפחנו רוח חיים בישיבה, וכבר אפשר לסכם שהחודש וחצי האחרונים היו מצויינים בהתמדה ורוח הלימוד...".

מסעותיו של אבא כולם, התאפיינו בטרדה עצומה ובהשקעה בלתי פוסקת, לניצול כל רגע וכל מקום למען המטרה המרכזית של הנסיעה - ה'קמח' של הישיבה. עם זאת, מעולם לא הסיח דעתו מהרבצת תורה, מקידוש שם שמיים ומהטבה עם הבריות. באמנות מיוחדת השקיע מזמנו בשמירת קשרים שנוצרו, בהשפעה רוחנית ותורנית ככל שהתאפשר לו, ואת 'הנפש אשר עשו בחרן' זכינו לראות בעינינו, בביקוריהם בארץ הקודש.

מראהו החיצוני של אבא תמיד אמר כולו כבוד, וכל הנהגתו הייתה מיושבת, מרוממת ומלאת הדר, בכל עת ובכל מצב.
לא תמיד זה היה קל...

ההתרוצצות המעייפת, השיבושים הבלתי צפויים, האכזבות שנחל פה ושם...

אבא חי באמונה פשוטה, שהכול מנוהל בדיוק מופלא ובסדר אמיתי ונכון, ולאור זאת נותר בשלוות הנפש הידועה שלו, גם כשנראה שדברים משתבשים.

לא תמיד כבוד ותפארת היו מנת חלקו. לעיתים אף ספג ביזיונות, אך קיבל אותם באהבה ובאורך רוח.

עם זאת, פעמים רבות זכה לראות בעיניו סייעתא דשמיא מיוחדת. פעם אחת בדרכו לנמל התעופה, החליט לעבור בבית גביר פלוני שהיה לו קשר עם הישיבה, בתקווה שהלה יתרום סכום נכבד. הוא נכנס אל הבית, והפגישה הייתה מוצלחת מאוד, אך פתאום נכנס בנו של הגביר וצינן את האווירה, ובסופו של דבר יצא משם אבא כשבידו סכום זעום ביותר.

התלמיד שהיה עימו מספר, כי בצאתם מהבית חש אכזבה גדולה וכמעט נשבר, אך אבא קיבל את התרומה בתודה, והמשיך הלאה כאילו לא אירע דבר.

זמן הטיסה התקרב, הנהג טעה בדרכו ואיחר להגיע, והמטוס המריא בלעדיהם...

בשלב זה נשבר התלמיד, וחש כי הוא ניחם על המסע כולו, אך אבא כמו תמיד נשאר מיושב בדעתו, והחליט לנצל את ההמתנה לטיסה הבאה, לביקור אצל גביר גדול המתגורר בקרבת נמל התעופה.

נסיעה קצרה הובילה אותם אל הבית, וכבר מצאו את עצמם בחדרו של אחד מגדולי תומכי עולם התורה, שאותו ניסו לפגוש כמה וכמה פעמים, אך עד כה לא עלה הדבר בידם. הגביר האזין להם בעניין והעניק לישיבה תרומה מכובדת.

"ראיתי כמה שבור היית משרשרת התקלות שחווינו", פנה אבא אל תלמידו כששוב היו בדרכם לנמל התעופה, "אך ראה נא איך הקדוש ברוך הוא מנהל את העולם! הפסדנו את הטיסה, אך פגשנו את הנדיב הידוע, שאותו חיפשנו רבות כל כך..."

בפעם אחרת ביקש לקבוע פגישה עם גביר מסוים, והגביר ביקש להיפגש בבית הכנסת לאחר תפילת שחרית. אבא הגיע למקום עם מלווהו הרב ליכטנשטיין (כיום דיין חשוב בלונדון), והשניים המתינו עד סיום התפילה. לאחר התפילה הורה להם הגביר להמתין חצי שעה נוספת, עד שיסיים את סדר לימודו היומי...

והנה לאחר הטרחה וההמתנה הממושכת, נתן להם הגביר סכום

**תמונה רבת הוד מצטיירת
מזיכרונות אלו: אבא רץ מפגישה
לפגישה, נוסע ממקום למקום,
טרוד ועמוס, אולם בין לבין -
שוקע בלימוד בכל עת שמתאפשר
לו. ואולם... בעומק הדברים -
המציאות הייתה הפוכה, והתמונה
האמיתית מפעימה אף יותר**

מזערי ביותר.

הרב ליכטנשטיין לא ידע נפשו מרוב צער ועגמת נפש, ומרוב ייאוש ביקש לפרוש מהמלאכה...

"הרי קבענו פגישה עם גביר נוסף", אמר לו אבא, "איננו יכולים לבטלה!"

אצל הגביר השני התקבלו השניים בחמימות גדולה, והוא נתן להם סכום מכובד במיוחד.

"ראה נא", אמר אבא למלווהו כאשר יצאו מבית הגביר, "אילו היה הסכום הגדול מתחלק בין שני הגבירים, ודאי היינו מרוצים משתי התרומות הנכבדות. אולם השם גזר שנקבל את הסכום הזה בעבור הישיבה, וגם מעט ביזיונות בעבור עצמנו..."

והיה ברכה

אבא סיפר שבאחת מנסיעותיו הראשונות, כאשר שהה בחו"ל עם רבי שמחה וסרמן, פנה אל רבי שמחה ואמר לו: "כדאי ללכת לפלוני, ממנו נוכל לקבל סכום נכבד". "אל לנו לחשוב באופן הזה", הגיב רבי שמחה מייד, "כאשר אני הולך לאנשים, אני חושב מה אני יכול לתת להם ולא מה אני יכול לקבל מהם..."

הדברים הללו לעומק ליבו של אבא, עד שהיו למהותו ממש. תמיד מצא אבא זמן לעזור לאחרים ולשמחם, אף בהיותו טרוד עד מאוד בגיוס הכספים.

כך התבטא אחד מתומכי הישיבה: "דעו לכם! יותר ממה שראש הישיבה קיבל במסעותיו בחו"ל, נתן הוא לאחרים!"

(מתוך פרקי הספר החדש העומד לצאת לאור א"ה)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

הבוקר היה על הארץ, ותלמידי הגן הופיעו בבית החדש במלוא הדרם. גם המסגר הופיע בשעתו, ובשעה 1 בצהרים הופיעו ללא כל הודעה מוקדמת אנשי השלטון לערוך 'ביקורת פתע' מטעם הרשויות, לבדוק את אופן טיפולם בפעוטות, והאם הם עומדים בכל התנאים הנדרשים לשמירתם. וכאן נתגלה תוקף הנס וגודל ההשגחה פרטית...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על הסרת הדאגה, ונפלאות ההשגחה פרטית

"אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הנה" (בראשית כ"ה, כ')

הבוקר היה על הארץ, ותלמידי הגן הופיעו בבית החדש במלוא הדרם, גם המסגר הופיע בשעתו, ובשעה 1 בצהרים הופיעו, ללא כל הודעה מוקדמת, אנשי השלטון לערוך 'ביקורת פתע' מטעם הרשויות, לבדוק את אופן טיפולם בפעוטות, והאם הם עומדים בכל התנאים הנדרשים לשמירתם.

וכאן נתגלה תוקף הנס וגודל ההשגחה פרטית: כי גלוי וידוע, אילו היו באים הבודקים ולא היו מוצאים בבית את הפעוטות, תיכף ומיד היו מפטרים את המטפלת ממשמרתה, ושוללים את רישיון העסקתה. כמו כן, אם היו מגיעים לבית שאין מעקות (סורגים) לחלונותיו, היו מוסיפים קנס ממוני גבוה מלבד הפיטורין... נמצא, שדייקא מה שהיה נראה מתחילה כעוגמת נפש, שנגרמה מהתעקשותה התמוהה של אותה האם, שלא להניח לסדר את חפצי הבית במנוחה, ומהתעקשותו של המסגר להגיע דווקא בשעות הבוקר, כל זה הייתה סיבה מהשגחתו יתברך למנוע מהם עוגמת נפש גדולה בכפלי כפליים ולהצילם משבירת מטה לחמם.

...וכבר אמרו כי תיבת 'דאגה' יש בה את האותיות הראשונות שבא 'ב', ומדוע נשמט ממנה האות 'ב'? כי האות 'ב' רומזת לבטחון, וכשיש לאדם בטחון אין בו כל דאגה, רק המחוסר בטחון הוא הדואג! וכעין זה איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (דף קמג), משמו

עובדא שמענו מפי אברך הדר בעיר התורה בני ברק יצ"ו, מעשה מופלא של השגחה פרטית. זה כמה שנים שרעייתו מנהלת 'גן' (משפחתון) המאושר מטעם 'הרשות', ואין כל אדם 'זוכה' לקבל את ה'רשיון' אלא רק זה העומד בכל התנאים בדקדוק רב. והנה, לפני כמה שבועות הרחיב ה' את גבולו, וזכה לעקור מגוריו מדירתו הישנה והצפופה לדירה חדשה ומרווחת סמוך ונראה למקום מגוריו. בעזרה ש"ת נקבע יום כניסתם לדירה החדשה ליום ראשון בשבת, ונמלכו בני הבית בדעתם כי תהיה להם תועלת גדולה אם באותו היום לא תקבל עקרת הבית את ילדי ה'גן' לביתה, ובכך תוכל בנקל ובנחת לסדר את כל כלי הבית הרבים על מקומם החדש, דבר דבור על אופניו.

וממחשבה למעשה פנו אל הורי הפעוטות לקבל אישורם, למסור באותו היום את ילדיהם ל'השגחה' במקום אחר. ואכן, רוב ההורים הסכימו לכך בחפץ לב, זולתי אם אחת שסירבה לכך בתוקף רב, וגם כשניסו לדבר על לבה והבטיחו לה שיסדרו לבנה מקום טוב עם 'מטפלת' טובה, ומלבד מה שישלמו כל הוצאותיה עוד יוסיפו 'מתן שכרה בצדה', אף-על-פי-כן התעקשה האם וטענה בתוקף כי "אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר". ולא זו בלבד, אלא שעוד הוסיפה באורח תמוה ביותר באיום ברור, כי תפנה לרשויות לדווח על 'היום החופשי' שלא מן המניין (דבר שמסכן באופן ודאי את המשך העסקת המטפלת). בליית ברירה הוכרחו בני המשפחה 'לעבוד' ולקבל את כל הפעוטות להשגחה כרגיל.

אם לא די בכך, נוסף ל'עוגמת נפש' כי מתחילה הזמין האברך מסגר (העוסק בהתקנת מעקות וגדרות) שיבוא לביתו החדש באותו יום ראשון בשבת בשעה 10 בבוקר, מתוך כוונה שממילא לא יתקיימו באותו היום סדרי הגן בבית. אך משהתנגדה אותה האם לשינוי הסדרים, פנו אל המסגר שהוא ישנה סדריו ויואיל לבוא בשעה מאוחרת יותר (משעה 1 בצהרים והלאה), אבל זה התעקש שכבר קבע את סדר יומו, ועל כן שריר וקיים הזמן שקבעו, ובעזרה ש"ת הופיע בבית בשעה 10 בבוקר או רק בעוד שבועיים ימים... בליית ברירה נאלצו לקבלו בבית בשעות הבוקר, כרצונו.

של הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ע, על הפסוק (ישעיה כח, טז)
"המאמין לא יחיש" - פירוש, לא ידאג.

**...וכבר אמרו כי תיבת 'דאגה' יש
בה את האותיות הראשונות שבא'
ב', ומדוע נשמט ממנה האות ב'
כי האות ב' רומזת לבטחון, וכשיש
לאדם בטחון אין בו כל דאגה,
רק המחוסר בטחון הוא הדואג!**

שאינן להם 'דואג' לפרנסתם, ולא עוד אלא שמגרשים אותם מכל מקום. ואף-על-פי-כן מעולם לא מת בעל חי מ'רעב'... כי הקדוש ברוך הוא זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים. ואם ב'בעלי חיים' כן, קל וחומר לבני האדם שנבראו בצלם שלא יניח אותם הקדוש ברוך הוא שיישארו מבלי מזון, אם כן דאגה מנין...
נוראות מצינו להרה"ק 'בני יששכר' ז"ע (דרך פיקודך, מל"ת לד, חלק הדיבור) כי הדאגה והצער כשאינם במקום מצוה, הרי זה מאבזריהו ד'לא תרצח'... ומי הוא הרוצה להיכנס להיות נמנה בכלל המרצחים ל"ע.

ולעולם יסיר דאגה מלבו, וכתב השל"ה הק' (שובבי"ם תורה אור כב), כי האותיות הקודמות ל'צרה' הן אותיות 'פקד', כלומר, שהקדוש ברוך הוא מקדים את הישועה בטרם יביא את הצרה על האדם.

סיפר מרא דעובדא, אברך המתגורר בקריית גת, אשר נסע לשכונת 'רמת שלמה' שבעיר הקודש ירושלים לניחום אבלים, ומיד בהגיעו לשם והנה נשמע קול צלצול הפלאפון. הביט בו לראות מי הוא המתקשר וראה שזה אביו. מיד ענה לו, וביקש ממנו האב כי נצרך הוא להיות עתה ברמת גן ב'ועדה רפואית' שבביטוח לאומי, ונזקק הוא לעזרתו להיות לו לפה ולמליץ, ולעמוד לימינו בכל הסבך הביורוקרטי שם. כמובן שמיהר לנחם וישם לדרך פעמיו, מירושלים לבני ברק ומשם לרמת גן, ונמשכה הדרך יותר משעתיים. בהיותו באוטובוס ברמת גן שוב התקשר אליו אביו, והודיעו כי כבר גמר עיסוקיו שם ושוב אינו זקוק לו... ונמצא שטרם בדרכים יותר משעתיים לחינם וללא תועלת, ולא עוד אלא שלא הספיק לשבת בניחום כל הצורך.

אותו אברך ירד מיד מהאוטובוס ועלה על האוטובוס שכנגדו, אשר יובילו עד סמוך לאולמי 'מודיעין' בכביש ז'בוטינסקי, שם נמצאת 'תחנת האוטובוס' מבני ברק לביתו שבקריית גת, ובירר ונודע לו

פעם פרצה שריפה עזה בבניין בו התגורר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, והיתה האש בוערת עד לב השמים. מיד התפנו כל תושבי הבניין מפני סכנת נפשות שהיתה שם, והמתינו 'בסבלנות' עד ש'מכבי האש' יסיימו מלאכתם. מקורביו של הגר"א חששו מאוד לגורל כתבי היד של ר' אברהם, אשר כידוע היה מחדש חידושי תורה ומעלה אותם על הכתב לרבבות ואלפים, שמא נשרפו באש, או שמא ניזוקו במים הרבים והאדירים אשר נשפכו שם בשביל לכבות את האש, מי במים ומי באש...

אולם ר' אברהם עצמו עמד על-יד הבית במנוחת הנפש, עד ששאלו אחד האם אינו דואג על עמלו הרב שיירד לטמיון. נענה לו ר' אברהם בגבורתו ובחכמתו: "בדאגה... בדאגה... אין אצל יהודי מקום לדאגה כלל! רק פעם אחת בשבוע צריך לזכור מהדאגה, והוא בעת שנוטל ציפורניים שצריך לגוזז לפי סדר בדאג"ה (כמובא ברמ"א סמן ר"ס סעיף א', שצריך לגזור בראשונה את הציפורן השנייה העומדת מימין ל'אגודל' המכונה 'אצבע', לאחר מכן את הציפורן הרביעית המכונה 'קמיצה', ושוב גוזז את האצבע הראשונה - אגודל, ומשם עובר לאצבע השלישית היא ה'אמה', ולבסוף נוטל את החמישית אשר שמה הוא קמיצה)..."

סיפר הרה"ח ר' ישראל הארטין (מישישי חסידי פולין), שבימים שקודם המלחמה ראה פעם ברחובות ורשה יהודי זקן בא בימים, העובד לפרנסתו כ'זגג', הנושא על כתפיו לבדו זכוכיות גדולות וכבדות עד מאוד. ניגש ר' ישראל ורצה לעזור לו כמצוות "עזוב תעזוב עמו", אך הזקן לא הסכים לו, וכה אמר לו:

"שמע נא בחור, זה לי כבר יותר מתשעים שנות חיים ועדיין כוחי במותני! ואם תשאל מנין לי כוחות אלה, אספר לך דברים כהווייתם: פעם עשיתי איזו טובה להרה"ק רבי בונים ז"ע, והרה"ק שאלני באיזו ברכה הנני חפץ, ענית לי לו שהרבי יברכני שאזכה להשיא כל צאצאיי בהרחבה ושתהא הפרוטה מצויה בכיסי תדיר, ענה הרבי ואמר לי בזו הלשון: 'אברכך, אז דאס זארגן זאלסטו קיינמאל נישט האבן, ווייל דער וואס זארגט געבט נישט דער אויבערשטער, אז מ'בעט איהם געבט ער' (אברכך כי לא תדאג לעולמים, כי זה הדואג אין הבורא נותן לו ולא כלום, ורק אם מבקשים הימנו אז הוא נותן)", וסיים היהודי: "הנה עברו עלי רוב שנותיי, את צאצאיי השאתי בהרחבה מרובה והפרוטה אינה חסרה מכיסי לעולם, והינך רואה שאף כוחותיי עדיין עומדים לי..."

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוונישטיין זצ"ל היה אומר: "נמצאים בעולם ריבי רבבות בעלי חיים המתגוללים באשפתות וכדו', ונראה

כעבור עשרות שנים, פגשתי את אותו תלמיד חכם בחוץ לארץ. הוא קידם אותי בשמחה, באומרו: "אתם יודעים, אנחנו חייבים לכם חוב גדול, אולי אצליח לפרוע אותו עתה...". ואני בתמימות ומבלי לתאר למה הדברים מכוונים, השבתי לו: "עד כמה שאני יודע וזוכר, מעולם לא קיבלתי מכם שום הלוואה או פיקדון. אולי אתם טועים..."

הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, על הזכות הגדולה כשזכה להסתופף אצל גדולי עולם

"ויצא יעקב מבאר שבע" (בראשית כ"ח, י')

"שבזמן שהצדיק בעיר, הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה" (רש"י)

פרק ייחודי ומפואר הוא הזכות הגדולה - 'מתנת החינם', כפי שמגדיר זאת ראש הישיבה, הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, שהייתה לו לשהות במחיצתו של מרן הבריסקער רב זצוק"ל: "מי שהכניס אותי אליו לראשונה, היה הגאון רבי דוד פינקל זצוק"ל. הייתי ילד קטן, צעיר לימים. הנני אסיר תודה לו על כך. בתוך הבית, מי שעזר לי היה בנו, מרן הגאון הגדול רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל. נקשרנו בעבותות של ידידות מאז.

'פעם דפקתי על דלת ביתו של הבריסקער רב, אך לא פתחו. דפקתי עוד פעם, ושוב. בנו הגרמ"ד פתח את הדלת. 'אבא שכב לנוח ואי אפשר להפריע', אמר לי, 'אבל המתן רגע, אלך לראות'. סוף־סוף נכנסתי פנימה בחרדת קודש. שאלתי אותו שאלה על הראב"ד בתורת כהנים. 'את זה צריך לראות', הוא ענה, קם ממזיטתו והלך איתי לתוך החדר.

"הוא ישב אל השולחן. אני עמדתי לצידו. הוא התחיל לקרוא לי את הראב"ד, כשהוא מלווה עצמו בתנועות גוף. והנה נוכחתי, שאין לי עוד מה לשאול... הוא קרא את זה כך, כשהוא העמיד כל מילה במקומה, ומטעים את ההדגשות. כשסיים לקרוא, חיך קלות. בשלב זה נכנס לחדר תלמיד חכם גדול מאוד בתורה. לא ראיתי אף אחד שישב אצל הרב, אבל הוא ישב. 'מה מדברים כאן?', הוא שאל. הרגשתי שאני מחוויר. השיב לו מרן הגר"ז: 'כאן מדברים? כאן מתייגעים!'.

"כעבור כמה רגעים עזב מרן את החדר. ביקש אותו תלמיד חכם שאסביר לו מה אירע כאן. סיפרתי שבאתי ושאלתי, והוא חזר וקרא, כך שהבנתי שאין מה לשאול. והנה הרב נכנס שוב לחדר, וצורתו אחרת. הוא דרש בשלומו של אותו גדול, כאילו לא השיב לי לפני רגע על שאלתי. מי שהיה וראה אצל מרן הגר"ז, איך הוורידים במצח בולטים כשהוא מתרכז בלימודו, מי שזכה לשמוע ממנו את אמרותיו הטהורות - כמו מרגליות ופנינים, לא יכול שלא לקבל גישמאק בלימוד. קיבלתי מתנת חינם, את הזכות הזאת שנפלה בחלקי - להסתופף בצל קודשו של הבריסקער רב, נדמה לי שהיתה

לו הנהגה 'מוחלת' כלפיי...".

מהבריסקער רב מפליג ראש הישיבה שליט"א, איך לא, למורו ורבו מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל: "רבי איסר זלמן, אי אפשר לדבר עליו בלי לבכות. סמל הטוב! חשבתי שיש לי אצלו יחס מיוחד, כי אבא שלי הוא 'קלצקער', נולד בקלצק ואחר כך למד אצלו בסלוצק, ואף היה תלמיד־חבר למרן הגרא"מ שך זצוק"ל. לכן חשבתי שקיבלתי יחס מיוחד. הגאון רבי דוד פינקל שלקח אותי אליו, אמר לו שאני בנו של רבי ישראל. רבי איסר זלמן ביקש שאומר לו תורה, ואני התחלתי לומר...

"מיד בתחילת דבריי הוא אמר: 'אוי, איזה גישמאק!...', לאחר מכן אמר לי רבי דוד: 'רבי איסר זלמן 'מחזיק' מהתורה שלך!'. אמרתי לו: 'ראית שאפילו לא שמע...'. הוא השיב לי: 'ברוך, אתה לא מכיר את רבי איסר זלמן. אין דבר כזה שהוא לא שומע. הוא שומע הכל'. לימים נוכחתי, שהוא שמע הכל..."

ראש הישיבה שליט"א חוזר אל אביו, הגה"צ רבי ישראל זצוק"ל: "אאמו"ר סיפר לי, כי מאז ילדותו שאף להגיע לסלבודקא, ששמה הטוב של ישיבתה יצא למרחוק. אך עקב קשיי מעבר גבולות, נתקע בסלוצק, שם למד תחת שרביטו של מרן ראש הישיבה הגרא"ז זצוק"ל. לימים נודע כי אפשרי לעבור מרוסיה לליטא - וניתן לנסוע לסלבודקא.

"כשגילה אבי זצ"ל את מחשבתו למרן הגרא"ז לנסוע לסלבודקא,

”עוד טרם שקיבלתי רשות לשבת, פנה אלי הגרא”י באומרו: ‘אני מסופק מאד אם תצליח גם אתה לומר חידושי תורה נפלאים, כמו זה שיצא מכאן עתה’. התפלאתי, כי עדיין מהדהדים באוזניי הוויכוחים העזים שהתנהלו בחדר זה לפני כמה דקות...”

שליט”א, במהלך אחד מביקוריו אצל מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק”ל: “זו היתה שבת חוה”מ של חג הפסח. ירדתי אל מעוננו כדרכי, ובפרוזדור שמעתי ויכוח עז שמתנהל בתוך חדרו של ראש הישיבה. כשהשתרר שקט, דפקתי על דלתו ונכנסתי, כשאותו תמיד חכם גדול שקדמני, יוצא ממנו, לאחר שסיים את הרצאתו. “עוד טרם שקיבלתי רשות לשבת, פנה אלי הגרא”י באומרו: ‘אני מסופק מאד אם תצליח גם אתה לומר חידושי תורה נפלאים, כמו זה שיצא מכאן עתה’. התפלאתי, כי עדיין מהדהדים באוזניי הוויכוחים העזים שהתנהלו בחדר זה לפני כמה דקות... אבל מרן הגרא”י לא חיכה והמשיך: ‘הוא דיבר על ענין פלוני, מעטים היודעים לדבר על נושא זה’, והפטיר: ‘נו, בוא נראה מה אתה יודע לחדש...’ “התחלתי את הרצאתי, והוא בא כנגדי כדרכו בוויכוחיו שארכו זמן רב, סוף כל סוף פטרני לשלום, לא לפני שהציע לי לחזור ולעייין בכמה פרטים. אני, כמו לאחר כל ביקור אצל מרן, יצאתי עם הרגשה מרוממת, דווקא בגלל ויכוחיו. מצאתי ענין רב ברצינותו ובעצם התייחסותו לכל פרט.

”מרן ראש הישיבה ליווה אותי כמה פסיעות, ואני יצאתי אל המסדרון. ומה רואות עיני? על הספסל יושב וממתין אותו תלמיד חכם שיצא לפני מחדרו! אני משום מה, כשראיתי אותו, מצאתי לנחוץ לומר לו (אף על פי שהוא היה מבוגר ממני בהרבה, ואולי היתה בכך חוצפה כלשהי): ‘אורח, אין לכם מושג כמה שיבח מרן את חידושי התורה שלכם...’. נדמה לי שחזרתי על כל מה שאמר לי מרן עם כניסתי אליו. ראיתי שאותו תלמיד חכם שמח לשמע הדברים. הוא מיהר לחזור אל החדר, כנראה כדי להבהיר שוב את חידושי תורתו, ו’להצילם’ מביקורתו של מרן, כשאני שומע ממרחק את תחילת ויכוחיהם הנוספים...”

”כעבור עשרות שנים, פגשתי את אותו תלמיד חכם בבית ידידים משותפים בחוץ לארץ. הוא קידם אותי בשמחה, באומרו: ‘אתם

אמר לו ראש הישיבה: ‘אם תישאר בגבולנו, אתן לך את מרן הגרא”מ שך’, שהיה כבר אז ארי וגדול מאד בתורה. איני זוכר כמה זמן למדו יחדיו, בחברותא של ‘תלמיד חבר’.

”לימים, דירת הורי נ”ע הייתה בשכונת ‘מקור ברוך’ בירושלים, ואילו דירת מרן הגרא”מ שך הייתה בשכונת ‘כרם’ - הנמצאת בין ‘מקור ברוך’ לבין ‘גאולה’, בה שכנה ישיבת חברון. כשידי הייתה נתונה בתוך ידו של אבי זצוק”ל, והיינו עוברים על יד ביתו של מרן הגרא”מ שך, פעמים רבות אבי היה מתעכב ואומר לי: ‘הסתכל היטב מי יושב שם על קצה הכיסא, ומרוכז מאוד בתוך הספרים שלפניו. הסתכל היטב! היום איני יודע מי מכיר אותו, אבל אני בטוח כי בבוא היום תרעש ממנו הארץ. אני מכיר אותו מימי סלוצק. איני סבור שמצוי מתמיד כמותו...’

”אבא זצ”ל היה קורא לו ה’בבילניקאר’, על שם העיירה בה נולד ברוסיה. משום מה דיבר איתי תמיד, על התמדתו ושקיעותו של מרן הגרא”מ שך זצוק”ל, ואינני יודע על סמך מה צפה כך את מנהיגותו. שהרי באותם ימים היה ספון בתוך ד’ אמות של הלכה, ובעמקות התורה בלבד...”

ראש הישיבה שליט”א, זכה לקרבה גדולה גם אצל מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק”ל, ראש ישיבת מיר, וכעת הוא מסכים לשתף אותנו מהחוויות המרוממות שזכה להן במחיצתו: “ביקורי החג שלי אצל מרן הגרא”י פינקל, היו מיוחדים מאוד. הוא היה אישיות מיוחדת במינה. איני יודע מי עשה למען הפצת התורה בעמקותה כמוהו. ירושלים של אותם ימים, במיוחד מצבם של תלמידי החכמים שבה, היה של עניות ודחק. והוא, ראש הישיבה, היה מחלק עשר לא”י (לירות ארץ-ישראליות) - הרבה כסף באותם ימים - לכל קטע חידושי תורה שמישהו הרצה בפניו.

”הוא גם תמך מכספו בישיבות אחרות, עודד את הקמתן והמשיך לקיימן. הלא היא תופעת פלא, לתמוך באברכים, כדי שילמדו בישיבות אחרות שהוא חפץ לעודדן. בהיותי צעיר לימים, לא הייתי מהנתמכים על ידו כספית, אבל היה זה אתגר גדול עבורי לשבת, לכל הפחות מדי מועד במועדו, ולהרצות בפניו חידושי תורה. כי שמיעתו לא היתה שמיעה חפוזת או נימוסית בעלמא. הוא שמע בשימת לב מירבית כל מה שיצא מפיהו של הצורב, ת”ח או הצעיר, שהרצה בפניו את חידושי תורתו.

”הוא היה בודק את הדברים היטב. מקשה, שואל ומפרק. הרצאה של חידושי תורה לפני מרן הגרא”י, הייתה לפעמים אורכת גם שעתיים ומעלה. הוא לא ויתר על שום נקודה, ולא היה קל לעמוד ולעבור ‘בשלום’ את שמיעתו המדוקדקת. כך שהרצאה בפניו היוותה אתגר מיוחד, ובוודאי גם ממריץ ומעודד. זכורני שעבודה רבה היתה להכין את החידו”ת, וכשהיה נדמה לי שעברתי בשלום את ביקורתו, כמו ירד עול מעליי. אין ספק כי התועלת מהנהגתו זאת של מרן, אין ערוך לה, ממש להפליא!”

”בוא נראה מה אתה יודע...”

מעשה מיוחד ביותר, זוכר הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי

שנית, ידוע כמה הוא שומר על בריאותו'. אולם היא בדאגתה שבה וביקשה ממנו שיאסוף את טובי הבחורים, ויחדיו יטכסו עצה מה לעשות. כבקשתה, קרא רבי מאיר לכמה מטובי הבחורים. הם הגיעו להחלטה כי ינסו למצוא דרך להיכנס עמו בדברים, ולדבר עמו על כך.

"סיפר לימים חותני: 'בשעת בוקר שאלתי: מה קרה לאחרונה שהאלטער נוהג כל כך הרבה תעניויות? הוא השיב: 'מזמן שבאתי לחברון, תמיד פחדתי מהאבות הקדושים, אולי אינם שבעי רצון מעמנו, אבל ראיתי שאין אף בחור שלא עשה שטייגען כראוי, ונחה דעתי. אולם לאחרונה ראיתי אחד (וכאן הזכיר את שמו), שלא מתקדם, ולכן אני צם עליו'..."

"השבתי לו, שדווקא ראיתי עתה, אצל אותו בחור, סימן עלייה. תיארתי בפניו את הסימן, וכששמע זאת הסבא השיב בנהרה: 'מאיר, בוא עמי, הולכים עתה לאכול...! וכך הפסיק את צומו'. זאת דאגה לתלמיד! זאת מחשבה עליו! כך מצמיחים אנשים גדולים!..."

טרם סיימנו את הריאיון הנפלא, ונאמן ביתו הרב יעקב גרוסברד קם ללונתנו, ביקש הגאון הגדול שליט"א להוסיף דברים: "חפצתי להדגיש: חלקם של ההורים בחינוך ילדיהם ובעיצוב דמותם, הוא עצום ורב. עלינו לדעת, כי קודם כל מושפעים ילדינו מהתנהגות הוריהם. התנהגות זאת נקלטת בקרבם, גם מבלי משים, לא מצד ההורים ולא מצד ילדיהם. כל התרגויות, כל קוצר רוח, כל תגובה, נרשמת בנפש ילדינו. ולא עוד, אלא שהם 'תופסים' מהר מאד, יותר מכפי שנדמה לנו, את חולשותינו. הם לומדים ו'מעתיקים' מיד, את כל התנהגותנו, לטוב ולמוטב.

"יש ערכים והתנהגויות, הנלמדים בטבעיות בבית ההורים, ובמיוחד ערכי 'כבוד התורה', 'כבוד חכמים', 'שאיפות' ורצונות. מאיתנו ילמדו היאך להשתוקק לגדלות אמיתית, היאך להעריך תלמיד חכם. כמו גם, היאך להתייחס לחומר, לגשמיות ולמילוי רצונות. מאיתנו יושפעו, היאך להתנהג בנימוסין ובדרך ארץ, ועוד ועוד ועוד... נא ונא לשים לב, להיות מחושבים בדיבור ובמעשה. במיוחד בדקדוק המצוות ובהקפדה גמורה על הלכה מדוקדקת.

"אחזור ואדגיש, כי עלינו לדעת שכל תנועה נלמדת ועוברת אל ילדינו. כל הערכה, כל הבעת דעה. אי אפשר להפריז בחשיבות ובמרכזיות של השפעת ההורים על בניהם. אל נחשוב ולו לרגע, כי מילה טובה שלנו אל בנינו ובנותינו, אובדת. יש לשקול בפלס כל תגובה, מתוך מחשבה על כל הדורות הבאים.

"וד' הטוב ינחיל לכם ולכל קוראי מאמריכם, נחת דקדושה, חיים טובים ומאושרים, בנים ובנות גדולי תורה ויראה, אמון!"

(מתוך יתד נאמן - חג הסוכות תשע"ח)

יודעים, אנחנו חייבים לכם חוב גדול, אולי אצליה לפרוע אותו עתה...! ואני בתמימות ומבלי לתאר למה הדברים מכוונים, השבתי לו: 'עד כמה שאני יודע וזוכר, מעולם לא קיבלתי מכם שום הלוואה או פיקדון. אולי אתם טועים...'

"הוא השיב במרץ: 'לא. אינני טועה! לא בממון או בפיקדון עסקינן,

אלא בדבר הרבה יותר חשוב, ובחוב הרבה יותר מעיק!"

"אתם זוכרים, המשיך, 'את אותה שנה שנפגשנו על מפתן חדרו של מרן הגרא"י זצוק"ל? אנו זוכרים שאתם יצאתם ופגשתם אותי ממותין לביקור החוזר... ובאותם רגעים הייתם בשבילי 'כל הון דעלמא'. לא תיארתי לעצמי, שמרן ראש הישיבה מעריך כל כך את חידושיי. דבריכם היו עבורי כמים קרים על נפש עייפה. אין לכם מושג מה 'עשו' לי דבריכם המרגיעים. היו ברוכים!..."

"חזרתי לפניו על אותם דברים של שבח שיצאו מפי הגרא"י, על אודות חידושי תורתו, ונפרדתי ממנו לשלום."

"אתה מסוגל!"

ושוב, כמו חוט השני, מחבר ראש הישיבה שליט"א את האמרות והסיפורים דלעיל - כמו נדבך אל נדבך, שיוצרים יחדיו בית גידול מופלא, בדרכו של מרן האלטער מסלבודקא: "האלטער היה אומר: 'אם אתה יודע לרומם את הבחור, אין לו ענין בכל הבלי העולם. חייבים לדבר כמובן נגד הניסיונות שבדורנו. אבל אם אתה מרומם את הבחור, זה לא מעניין אותנו בכלל!"

ב'ברכת מרדכי' סוכות, כותב ראשי הישיבה שליט"א אודות הנאמר 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו': יש בחורים המגיעים לישיבה ומצפים שיהיו גדולים. לעיתים מתאכזבים ולעיתים זה ההיפך, וזהו מעניינא דיומא של סוכות ושמחת תורה. איך מזהים מראש ונותנים כלים לבחורים שאינם כה חזקים לגדול ולצמוח?

"שיעור צריך להגיד לפי הרמה הכי גבוהה, אך בד בבד יש להחזיר בחלש, את ההכרה כי הוא מסוגל להבין, לא פחות מכל אחד אחר. זה תלוי ביחס אבהי ובהסבר. העיקר הוא להראות שמחה של אמת, מכל הישג של תלמיד."

איך דואגים לבחור?

ראש הישיבה שליט"א: "יש עובדה נפלאה ממש בהקשר זה: פעם אשתו של האלטער קראה לחותני, מרן הגר"מ חדש, ואמרה לו שהיא חוששת לבריאותו של בעלה. 'ידוע', אמרה, 'שהוא צם מידי שני וחמישי, אולם לאחרונה הוא מקבל עליו תעניויות רבות. כל יום הוא מקבל עליו תעניויות על בחורים, ואני דואגת שמא יחלה חלילה'. "אמר לה רבי מאיר: 'אנו יודעים שני דברים - שמרן הסבא מחושב עד לאחת, ואם החליט שכך צריך הוא לעשות, זה מה שצריך.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הגיע אלי דין תורה על מעשה שהיה, כשראובן הגיע לבית שמעון, ואמר לו: "באתי להחזיר את ההלוואה שלקחתי ממך". שמעון מביט בו בפליאה, ואומר: "מעולם לא לווית ממני כסף"... אבל ראובן מתעקש ואומר שלוה ובא עתה להחזיר את הכסף. השניים פרצו בוויכוח שלא נשמע כל יום, כאשר הלווה מעוניין לפרוע את החוב, והמלווה אומר להד"ם, לא לווית ממני מעולם...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על הזהירות בממון חברו

"וַיֵּאכַל גַּם אָכּוּל אֶת כֶּסֶפּוֹ" (בראשית ל"א, ט"ו)

לבד מגאונותו הכבירה, היה הגאון בעל ה'נתיבות' ידוע גם במידת הענווה היתירה שלו. הוא היה נוהג להתלבש בבגדים פשוטים כדי שלא יכירוהו, וכשהוצרך לנסוע בדרכים עטה על עצמו בגדים עוד יותר פשוטים...

פעם נסע בעגלה לוורשה עם אנשים נוספים. לפתע צעק אחד הנוסעים שגנבו לו את חבילת שטרות הכסף שהחזיק בכיסו, והיה זה סכום כסף גדול מאד. ה'נתיבות' המשיך להגות בלימודו, ולא שמע כלל מהמתרחש סביבו.

לפתע הצביע הנגנב על הגאון ואמר שהוא הגנב, ואף נתן כמה 'סימנים' לכך, כמו למושל שישב בשקט, ועוד. חלק מהנוסעים הצטרפו אף הם להשערה זו, ובהגיעם לוורשה הזמין הנגנב את ה'נתיבות' לדין תורה אצל אחד מרבני העיר. לדין הגיעו גם חלק מנוסעי העגלה, שחפצו לראות כיצד ייפול דבר.

הרב ההוא, שלא שיער בנפשו ש'האיש העני' היושב לפניו הוא הגאון המפורסם בעל ה'נתיבות', שאל את הנתבע מה יש לו לומר בענין, אך הגאון הכחיש, כמובן, את האשמה מכל וכל, ואמר שלא נגע בכספו של האיש.

ההכרעה של המרא דארא היתה שעל פי ה'סימנים' שעליהם הצביע הנגנב, יש מקום לחשוד שהנתבע הוא הגנב, ולכן פנה אל ה'נתיבות' ואמר לו שהוא מחויב להישבע.

מששמע הגאון כך, שאל את התובע מה הוא הסכום שגנבו ממנו, וזה השיב שמדובר בכעשרת אלפים רובלים. "למרות שאני חוזר ומכחיש את האשמה המוטלת עלי, כדי להיפטר מהשבועה אני מוכן לשלם חצי מהסכום הנ"ל", אמר ה'נתיבות'.

הנגנב לא היה מוכן לכך, וה'נתיבות' החל להתמקח איתו, ואמר שהוא מוכן לשלם ששת אלפים ושבעת אלפים, אבל הנגנב סרב. רבן של ישראל העלה את הסכום עד לתשעת אלפים וחמש מאות, ומשהתובע לא היה מוכן גם לכך, אמר ה'נתיבות' שבליט ברירה הוא מוכן להישבע, אבל ביקש מהרב שימתין לו כמה דקות להתכונן לכך.

הגאון עמד ליד הקיר, החל להתייפח בדמעות שלישי, והכין את עצמו למעמד השבועה. הכל ראו לפתע שמדובר באיש אלוקים קדוש, ויחרדו איש אל אחיו.

לפתע נפל אחד הנוכחים בדין ארצה והתעלף. כשהעירוהו מעלפונו, החל לצעוק: "אני הגנב! אני הגנב! תעזבו את היהודי הקדוש הזה!". עכשיו פנה הרב אל ה'נתיבות', ושאלו מי הוא. כשסירב הגאון להזדהות ציווה עליו הרב בגזרת המרא דאתרא לעשות זאת, ואז השיב: "שמי הוא יעקב לוברבוים".

למשמע התשובה, ובידעו לפני מי הוא עומד, נפלה על הרב אימה ופחד, והוא ביקש מה'נתיבות' שימחל לו, אבל הגאון השיב שהרב נהג כשורה, ופסק הדין שלו בענין השבועה היה נכון.

לאחר שנרגעו הרוחות והנגב השיב את הכסף, פנה המרא דאתרא לבעל ה'נתיבות', וביקש שיסביר לו מדוע היה מוכן לשלם לנגנב את רוב-רובו של הסכום, ובהגיעו לתשעת אלפים וחמש מאות נעצר, ולא רצה לשלם יותר.

"החשבון שלי היה כדלהלן", השיב ה'נתיבות': "חמשת אלפים יש לי בכסף מזומן, אלפיים נוספים אשיג על ידי מכירת כלי הכסף

אלא אם כן מדובר באונס גדול, ואז הרי רחמנא פטריה, ולא כמו שנוהגים כיום, שכמעט אין כל קשר בין הזמן שמבטיחים להשיב ובין הזמן שבו מוחזר הכסף בפועל.

הגאון רבי חיים קנייבסקי חשש לכל היותר לאיחור של מחצית השעה, ולכן אמר ללווה הבא בתור שיגיע בתשע וחצי. אלמלא חשש לכך, היה אומר לו שיגיע בתשע בדיוק...

נטילת הלוואות היא בבחינת רעה חולה, שצריך להיפטר ממנה כמה שיותר מהר. הבה נשמע מה עלול לקרות כאשר מתרגלים לקחת הלוואות, למרות שבמקרה שלפנינו איש לא היה אשם במה שקרה. הגיע אלי דין תורה שנסב על מעשה שהיה, כשראובן הגיע לבית שמעון, ואמר לו: "באתי להחזיר את ההלוואה שלקחתי ממך". שמעון מביט בו בפליאה רבתי, ואומר: "מעולם לא לוויית ממני כסף"...

אבל ראובן מתעקש ואומר שלוה, ובא עתה להחזיר את הכסף. השניים פרצו בויכוח שלא נשמע כל יום, כאשר הלווה מעונין לפרוע את החוב, והמלווה אומר להד"ם, לא לוויית ממני מעולם...

לאחר שהדין ודברים ביניהם נמשך ונמשך, וכשראה שמעון שאין הוא יכול להיפטר מראובן, נאות לקבל ממנו את הכסף בתנאי אחד, והוא: שראובן לא יוכל לחזור ולתבוע את הכסף בחזרה, אם וכאשר יתברר לו שטעה...

ראובן הסכים, ומיד כאשר קיבל שמעון את הכסף, חילק את רובו ליתומים ולא למנות, ומהשאר קנה מאכלים לעצמו.

מה שקרה בסוף היה צפוי... ראובן הבחין עד מהרה בטעותו, הגיע כשכולו נרגש ונסער לביתו של ראובן, ודמעתו על לחייו, והסביר שבעצם הוא לווה מאדם אחר לגמרי, עקב הדמיון ביניהם התבלבל, ועכשיו הוא דורש את כספו בחזרה.

שמעון סרב, והזכיר לו את התנאי שעשו ביניהם שלא יתבענו: "ועכשיו שהוצאתי כבר את הכסף, ולא נותרה אצלי אגורה אחת, מהיכן אשיב לך?", אמר.

את הנידון ההלכתי כתבתי במקום אחר. על כל פנים אפשר ללמוד מכאן עד כמה יש לברוח מהלוואות ולהתרחק מהן במידת האפשר. (מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

שבבתי, אלפיים חמש מאות נוספים אוכל להביא ממכירת הספרים שלי וכיוצא בזה.

"אבל כשהגעתי לתשעת אלפים חמש מאות, והתובע לא היה מוכן גם לסכום זה, ידעתי שיותר מזה לא אוכל להתחייב, אלא אם כן אקח הלוואות - ולכך אין אני מוכן!"...

שני לקחים חשובים ניתן להפיק ממעשה זה: האחד - על האדם לתת כל מה שיש לו, על מנת לחסוך את השבועה [ובספר 'חסידי' כתוב שהרבה עיירות נחרבו בעוון שבועת אמת]. והלקח השני, בשום אופן לא לקחת הלוואות! לקח חשוב במיוחד לבני דורנו!

המצב בעניין אי החזר הלוואות בזמן, הגיע עד כדי כך, שלווה המגיע ביום המיועד ומחזיר את הכסף בלי 'קונצים', מוגדר כ'בעל מוסר', בעוד שהמצב היה צריך להיות שכל אחד שלוקח הלוואה - ינהג בדרך זו, ולא ישאיר את המלווה רגע אחד ללא הכסף.

ענין זה דרוש חיזוק ותיקון רב, וכבר שמענו שבבתי הדין השונים התעוררו לאחרונה לדבר על כך, ואף איתרו כמה פתרונות.

שמענו לאחרונה סיפור מיוחד במינו מפי הרה"ג רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, שיצא בדברים חוצבים גד התופעה הפושה במקומותינו, ליטול הלוואות בלי שום חשבון, גם על דברים שאין בהם צורך מיוחד, וגם אם אין לכאורה כל אפשרות להשיב את הכסף, אלא לגלגלו מגמ"ח לגמ"ח.

הרב מישקובסקי דיבר על הגמ"ח שיש בביתו של הגר"ח קניבסקי שליט"א, וסיפר על מקרה בו התחייב הלווה להחזיר את הכסף בשעה תשע בערב. והנה, כמה שעות לפני השעה היעודה, ראה הלווה שאין לו אפשרות להחזיר את הכסף בזמן, והגיע לביתו של הגר"ח כדי לשאול האם אפשר להאריך את זמן ההלוואה לעוד כמה ימים.

השיב לו הגר"ח: "מצדי לא היתה בעיה מיוחדת להאריך לך את הזמן, אבל כיון שדיברנו שהכסף יחזר בשעה תשע, הבטחתי אותו כבר ליהודי אחר, ואמרת לי לו שיבוא בשעה תשע וחצי, שמא תאחר במחצית השעה"...

בצורה כזו חיו אנשים בדורות הקודמים! ידעו שזמן זה זמן והבטחה זו הבטחה, ואת ההלוואה צריכים להחזיר במועד שנקבע ויהי מה,

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

בורסת היהלומים של בלגיה הומה לקוחות בכל העת. אנשים למאות נכנסים ויוצאים, ויהלומים יקרים נמכרים בזה אחר זה. בטרם החל הגנב לתור אחר אחד העשירים, בחן מקרוב את התצוגה המפוארת, לאחר שעבר בין עשרות הדלפקים, מצא בתצוגה היקרה ביותר יהלום אחד גדול ומופלא, שמחירו האגדי נסק למיליונים. הוא החליט 'לסגור ענין' על זה היהלום...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על היהלומים שנמצאים אצל כל אחד ואחד

"כִּי יֵרָאֵתִי כִּי אֶמְרֵתִי פֶּן תִּגְזַל" (בראשית ל"א, ל"א)

היה היה גנב גדול, בקי ומומחה במקצועו, מידי יום היה מבצע גניבות ענק, וברוב זריזותו ומומחיותו לא נתפס מעולם. והנה הגיעה שמועה לאזניו אודות 'בורסת היהלומים' הענקית שבעיר 'אנטוורפן' שבבלגיה, שם נמכרים היהלומים היקרים ביותר בעולם. בגניבת יהלום אחד שכזה, יכול היה להתעשר עושר רב! קם אפוא אותו גנב, והפליג למלאכתו אל אנטוורפן הרחוקה... בהגיעו אל 'מקום העבודה', החל לבחון מקרוב את אמצעי השמירה שבמקום, לאחר מעקב מדוקדק גילה, שהגנבה בתוך בנין זה היא כמעט בלתי אפשרית - אמצעי השמירה וכללי האבטחה הנוקשים שבמקום, לא השאירו שום אפשרות ריאלית לביצוע גניבה מוצלחת. אך לא איש כהאי גנב בישא דנן 'אמר נואש'; 'אם כבר הגעתי עד כאן', אמר לעצמו, 'לא אצא מכאן בידיים ריקניות!'.

החליט 'לסגור ענין' על זה היהלום; נשאר בקרבת מקום, הסתובב לו בין השורות כמו אחד העשירים הגדולים, הבאים לבחון את התצוגה, ותוך כדי הילוכו הכבוד, הגניב מבטים חטופים על עבר אותו יהלום יוקרתי, כדי לתפוס מי הוא אותו עשיר שיניח ידו עליו.

לא ארכה השעה, ואל המקום הגיע אחד מעשירי תבל, שבא במיוחד לבלגיה כדי לרכוש יהלום יקר תפארת! לאחר סבב חיפושים ברחבי הבורסה, קנה את אותו יהלום שהועיד לעצמו הגנב לגניבה.

היהלום הוצא אחר כבוד ממקום מושבו בתוככי הזכוכית המשוריינת והמוגנת ועבר לידי העשיר הנכבד, תחת עיניו הבולשות של הגנב, שעמד מרחוק ולא גרע עין מכל התהליך כולו מתחילתו ועד סופו. הוא ממש נדהם מיזפיו ומיוקרתו של היהלום הנוצץ! כראותו את העשיר יוצא בעד שערי הבורסה, עם היהלום הטמון היטב בתוך תיקו האישי המונח בחיקו, יצא תכף בעקבותיו וערך בסתר מעקב צמוד אחריו לכל מקום שהלך. הוא המתין לשעת הכושר שתתאים לביצוע מזימתו השפלה.

לאחר כמה שעות, שם העשיר את פניו לעבר הנמל המקומי, קנה לעצמו כרטיס הפלגה באחת מאניות הפאר שעגנו במקום, ועד מהרה נכנס פנימה ונבלע בבטן האניה.

כראות הגנב את המצב החליט שדווקא כאן, בטלטולי הדרכים יוכל בנקל להעביר את היהלום הנכסף לרשותו - כאן בין תאי האניה, הוא

הוא נשאר במקום כמה ימים נוספים, ועקב מקרוב אחר מהלכי הבורסה כולה. הוא בדק היטב את כל האפשרויות כולן. מתחילה חשב לשלוח את ידו במחזורי היבוא והיצוא של היהלומים, בכניסתם אל הבורסה או ביציאתם, אך עד מהרה גילה שכל 'משלוח' של יהלומים מתבצע ברכב משוריינן ומוגן, ומלווה בשני שומרים חמושים באקדחים דרוכים בכל שעת הנסיעה, ובליווי המארז מן הרכב ועד הכספת. ממילא אפשרות זו ירדה מן הפרק... כיוצא בדבר - כל שאר הדרכים שנבחנו סביב הבניין בעין מומחית, נפסלו בזו אחר זו. כראות הגנב שמיהלומי הבורסה עצמה לא תעלה גניבתו בידו, החליט לשנות כיוון ולנסות את מזלו אצל הלקוחות העשירים רוכשי היהלומים. הוא הניח שהם, כנראה, אינם נוקטים אמצעי זהירות קפדניים כל כך כבבורסה עצמה, ומתוך תיקו האישי של אחד הנגידיים הנכבדים, יוכל יותר בנקל 'למשוך' יהלום יקר ערך!

שוק בורסת היהלומים של בלגיה הומה לקוחות בכל העת. אנשים למאות נכנסים ויוצאים, ויהלומים יקרים נמכרים בזה אחר זה. בטרם החל הגנב לתור אחר אחד העשירים, בחן מקרוב את התצוגה המפוארת של יהלומים נוצצים, המוצגים למכירה בבורסת הענק. לאחר שעבר בין עשרות הדלפקים, מצא בתצוגה היקרה ביותר יהלום אחד גדול ומופלא, שמחירו האגדי נסק למיליונים. הוא

מֶרֶן הַמְשַׁגִּיחַ הַגַּה"צ רַבִּי יְרוּחָם לְיוֹאֵוִיץ זצ"ל מְמִיר, אִמְרַת עַל כַּךְ: "אִם אֲצַלְנוּ חֶתֶן הִיָּה מְגַלָּה שֶׁהַכְּנִיסוֹ לְחֹפֶה אֶת אַחֻתָּהּ שֶׁל הַכֹּלֵה, הִרִי כָל הַצְּלָחוֹת בְּאוֹלָם הִיוּ מִתְעוֹפְפוֹת..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

גדול ועצום, שרק הוא לפי מעלתו הגדולה יודע את עוצמתו. אך למרות זאת הוא מקבל הכל באהבה בשלוות נפש. הוא אינו משמיע בפני לבן שום צעקה, שום אנחה, אלא ממשיך לדבר בעדינות ובנועם. כמה יש לנו להתפעל ולהשתומם מחוסן אמונתו של יעקב אבינו, ומשליטתו העצומה על כוחות הנפש שבקרבו. שליטה מוחלטת, בלי סייגים!

לאחר מכן נפתחת מסכת של שקרים והתעללות מצד לבן. הוא מרמה את יעקב על ימין ועל שמאל, ומשנה את תנאי העסקתו מאה פעמים. מטרתו היתה לעשוק את יעקב מכל וכל, כפי שאמר לו יעקב עצמו: "לולי אלקי אבי וגו', כי עתה ריקם שלחתיני!"

ידוע המעשה **באלשיך הקדוש**, שדרש בבית הכנסת על הפסוק "ותחלף את משכורתי עשרת מונים", והלך ומנה מאה אופנים של רמאויות שונות, בהן רימה לבן את יעקב. בעת הדרשה ישב האר"י הקדוש והקשיב לדברים, וכשהזכיר האלשיך אופן רמאות מסויים עלה חיוך על פניו.

לאחר שנסתיימה הדרשה, שאל האלשיך את האר"י לפשר חיוכו. ענהו האר"י: "בעת דרשתך הגיע לבית הכנסת לבן הארמי, ועל כל אופן ואופן של רמאות שמנית הוא נענע בראשו, כמודה שאכן כך היה. אך באחד האופנים הוא הניד בידו בהתפעלות, כאומר: 'על זה לא חשבת'..."

אך למרות כל זאת, יעקב לא נע ולא זע משלמותו ונאמנותו. הוא עבד את לבן במסירות נפש בתום לב ובמסירות יוצאת מן הכלל: "היית ביום אכלני חורב וקרח בלילה, ותידד שנתי מעיני".

ויתירה מכך, הלוא הרמב"ם (הלכות שכירות יג, ז) פוסק, שחיב

יעקב אבינו ברח מבאר-שבע בצוואת אביו ואמו, אשר הורו לו ללכת היישר לחרן ולקחת לו אישה מבנות לבן. והוא אכן יצא לדרך במטרה להגיע לחרן, וכמפורש בפסוק: "ויצא יעקב מבאר שבע, וילך חרנה". אם כך נשאלת השאלה, מה אירע פתאום, שמחמתו שינה יעקב את התוכנית ופרש לשיבת שם ועבר למשך ארבע עשרה שנה? אכן יש בדבר עומק, המלמדנו מה גדול כח לימוד התורה, לחשל את פנימיות האדם.

יעקב אבינו הלך לחרן, על מנת לשאת אשה מבנות לבן. הוא ידע היטב שאצל לבן הארמי, שהיה רשע, שקרן ועובד אלילים, יהא עליו לעמוד בנסינות קשים ומרים. על מנת להתכונן לקראת החיים עם לבן, ולחשל את עצמו כדי שיוכל לעמוד בכל הנסינות כראוי, הוא פרש לשיבה ולמד תורה במשך ארבע עשרה שנה ברצף, בלא לעלות על יצעו!

נתבונן אך מעט במה שעבר על יעקב בזמן שהותו אצל לבן הארמי: יעקב הגיע לחרן כשהוא בן שבעים ושבע, והסכים לעבוד שבע שנים כדי שיוכל לשאת את רחל לאשה. אך בעת החתונה החליף לבן את רחל באחותה לאה, בתאנה ש"לא יעשה כן במקומנו". מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל ממיר אמר על כך: "אם אצלנו חתן היה מגלה שהכניסו לחופה את אחותה של הכלה, הרי כל הצלחות באולם היו מתעופפות..."

ויעקב? הוא בנאמנותו עומד: "ויעש יעקב כן, ויעבוד עימו עוד עוד שבע שנים אחרות!"

הוא לא התמרד נגד לבן על רמאותו ועורמתו, אלא נשאר בנאמנותו, כפי שמפרש רש"י: "עוד שבע שנים אחרות" - "הקישן לראשונות, מה ראשונות באמונה, אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עליו".

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר: כשאנו קוראים את דברי יעקב אחרי שלבן החליף את רחל בלאה, נדמה לנו שיעקב צעק בריתא: 'למה רמיתני?', אך ממשמעות המדרשים מבואר שדיבר בעדינות ובנועם, בלי תרעומת, מתוך שלווה הנפש, כאילו יש לו שאלה בלימוד: 'איני מבין, למה רמיתני?...', כך מדויק גם מלשון הפסוק, שנאמר: 'ויאמר אל לבן, ולא ויגד' או 'וידבר' שהם לשונות קשים.

מלבד זאת, חז"ל אומרים (פסחים ק"ט, א) שלעתיד לבוא כאשר יכובד יעקב אבינו לברך על כוס של ברכה, ידחה זאת מחמת שנאלץ לישא שתי אחיות בניגוד להלכה. אין ספק שוודאי הדבר יהיה בשבילו הפסד

הטמין עצמו תחילה בבית שם עבר ארבע עשרה שנה, ולימוד התורה הוא שנתן לו את הכח לעמוד בנסיון, ולהגיע לדרגת בחיר האבות, אשר דמותו חקוקה בכסא הכבוד.

לעשות מכל קושי הזדמנות!

בילדותי הייתי שומע תיאור נפלא מאבי מורי זצ"ל, עד כמה מורכבים היו החיים בצילו של לבן. הרי לא ניתן היה לאכול אצלו מאום - הכל טרף. והנה סבא לבן נותן לאחד הקטנים סוכריה... הוא יודע שאסור לאכול שום דבר שהסבא נותן, אך מצד שני צריך להזהר לא לפגוע בו... לכן הוא אומר: "תודה סבא", מכניס לכיס, מסביר שהוא יאכל את זה אחרי ארוחת צהריים, וזורק בהחבא לפח בחוץ...

(כעין זה תיאר מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שבצעירותו כשהיה בקלעצק פגש בחור אחד מהעיר ברעזנע, שאמר כי הוא זוכר מילדותו דבר אחד ששמע ממגיד מישרים. אותו מגיד תיאר כיצד אברהם אבינו החזיק בבית אביו תרח קליינע טעפּלע [סיר קטן], ממנו בישל לעצמו, כדי לא להתגעל במאכלות האסורות ובנבילות והטריפות שאכלו שם. הרב שטיינמן למד מזה עד כמה נחקקים דברים בליבות הילדים הרכים, ומוטל עלינו להשריש בהם מדות טובות והנהגה ישרה).

וראה זה פלא, דוקא מתוך האתגרים העצומים והקשיים הגדולים הללו, זכה יעקב להקים באותן שנים את עם ישראל!

אימה של מלכות, הרבנית פינקל, אמו של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר, אמרה פעם שחביב עליה משפט חכם ששמעה בהזדמנות מסויימת, מבנה הגדול ראש הישיבה זצ"ל: "יש כאלה העושים מכל הזדמנות קושי, ויש כאלו העושים מכל קושי הזדמנות..."

רבי נתן צבי עצמו הוכיח כיצד הוא משתייך במהותו לאלה האחרונים, העושים מכל קושי הזדמנות, ודבר שפתיים אך למחסור. בגוף מיסור, למוד סבל חולי ומכאוב, הוא הצליח לרומם קרנה של תורה במושגי ענק. בכוחות נפש עילאיים, פיתח את היכלי ישיבות מיר לממלכה מפוארת ומשגשגת של תורה, באופן שאין לו אח ורע בדורנו.

גישה זו אימץ יעקב אבינו בבית לבן. להפוך את הקושי להזדמנות! להעצמה! לעבודת המידות!

יעקב אבינו ידע ששליחותו בבית לבן היא משמעותית, מעשה אבות סימן לבנים. כל פעולה שהוא עושה שם היא פעולת נצח, המהווה אבן נוספת בציוני הדרך של הקמת האומה הקדושה, בהנהגותיה ובאורחותיה.

ואכן, מעשי יעקב אבינו מאלפים אותנו לנצח, מידות טובות מה הן. כיצד להתגבר על הטבע האנושי, ולמגר בעבודה עצמית כל טינה וכעס מן הלב. כיצד להשיב טובה תחת רעה, גם למי שפועל נגדך ללא הרף. אך בעיקר אנו למדים כיצד עלינו להיוותר בשויון נפש, עם אותם הגינות ויושר ונאמנות במשך עשרות שנים, למרות שכל הסביבה עומדת לנגדך.

תיתן אמת ליעקב. לקח לדורות!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

השכיר לעבוד את בעל הבית בכל כוחו, ומהיכן למד זאת? מיעקב אבינו: "שהרי יעקב הצדיק אמר 'כי בכל כחי עבדתי את אביכן'". והדבר נורא למתבונן! לאחר כל הרמאויות של לבן, יעקב אבינו עדיין השתעבד לו בכל כוחותיו, כיון שעל פי הלכה זו חובת שכיר לבעל הבית!

בא וראה את דברי המדרש המבהילים, עד כמה התאמץ יעקב אבינו בעבודת לבן (בראשית רבה ויצא ע): "ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות, אמר רב יודה ברב סימון, בנוהג העולם פועל עושה עם בעל הבית שתיים שלוש שעות באמונה, ובסוף הוא מתעצל במלאכתו. ברם הכא, מה ראשונות שלימות - אף אחרונות שלמות, מה ראשונות באמונה - אף אחרונות באמונה".

כאשר סוף סוף יעקב עוזב את בית לבן על פי ציווי השם, לבן רודף אחריו וזומם להורגו: "לבן בקש לעקור את הכל, שנאמר ארמי אובד אבי". יעקב נושא אז לראשונה נאום בפני חמיו, בו הוא מוכיח אותו על פניו על כל אשר עולל לו במשך השנים.

ניתן היה לחשוב, כי במעמד זה נראה התפרצות של ממש. האם כל העוולות שעשה לבן ליעקב במשך עשרים שנה לא הותירו בו כעסים? האם לא הצטבר בו די מרמור, כדי שפעם אחת יקהה את שיניו של רשע בוגדני זה, אשר ניצל אותו ואת טוב ליבו תקופה כה ארוכה?

אך יעקב עומד אף בנסיון זה. כה אמרו חז"ל במדרש (שם, פרשה עד): "ויחר ליעקב וירב בלבן, ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי ומה חטאתי. את סבור שמא מכות ופצעים היו שם? לא, אלא דברי פיוסים, יעקב מפיס את חמיו".

ונקודה נוספת יש כאן: מטבע הדברים, כשאדם נמצא במשך שנים רבות במחיצת אדם רע, הוא מושפע ממעשיו לכל הפחות במשהו. אך יעקב אבינו, למרות ששהה שנים רבות כל כך בבית לבן, לא למד ממנו ולא השתנה מחמתו אפילו כמלא נימה. "עם לבן גרתי - ותרי"ג מצוות שמרתי, שלא למדתי ממעשיו הרעים" (רש"י תחילת פרשת וישלח).

הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל, בעל ה'משך חכמה', מבאר בדרך רמז את לשונות התורה אודות לבן ויעקב כאשר נפרדו זה מזה, ואת עומק המשמעות הטמונה בהם:

על לבן העידה התורה: "וישב לבן למקומו" (לב, א). לאחר תקופה כה ארוכה שהיה יעקב בביתו של לבן, עם כל הקדושה והרוממות, בכל הזהירות מרמאות וגזל שהקפיד יעקב, לבן לא הושפע לטובה כלל, ולו הקלה ביותר. 'וישב לבן למקומו' - לאותה דרגה שאחז בה לפני שיעקב בא לביתו. לא אירע אצלו ובהתנהגותו שום שינוי משהותו של יעקב במחיצתו.

ואילו על יעקב אבינו, מעידה התורה: "ויעקב הלך לדרכו" (שם, ב). למרות השהות הארוכה בבית לבן הרמאי, לא השפיעה עליו רעתו כלום. את דרך העליה שבחר בה לפני בואו לבית לבן, הוא לא נטש אף לרגע אחד, ותמיד היה בעליה רחנית ולא בנסיגה.

הפלא ופלא!

אך כדי לעמוד בנסיונות אלה כראוי, היה צריך יעקב אבינו לשאוב כוחות אדירים, ולהכין את עצמו כראוי בהכנה גדולה ועצומה. לפיכך

"הייתה לי ישועה גדולה מאוד" כמעט זועק האיש הנרגש לתוך הפומית, "הישאר בבקשה בבית הכנסת, בעוד שעה בערך אני מגיע אליך"

סיפור אמיתי מופלא ומפתיע על גלגוליה של נסיעה של
הרב ר' הערשיל ברקוביץ שליט"א, תושב אשדוד לארצות הברית

מאת: הרב שמעון טיקוצקי

"אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הָאֵלֶּה" (בראשית כ"ה, כ')

רחובותיה של 'בורו פארק' החרדית עוד לפותים היו בחשכת הליל. השעה הייתה חמש וחצי לפנות בוקר, רוח קרירה נשבה בשדרות ה'אונוני' הממוספרות, סנאים גמישים קיפצו בכל פינה, על חוטי החשמל וצמרות העצים. מאחד הבתים יצא יהודי חסידי, נושא בידיו טלית ותפילין, ונעמד בחזית הבית.

עמידתו הדרוכה ומבטיו השלוחים למרחוק, סיפרו, ללא מילים, שהוא מצפה למישהו. מצפה בקוצר רוח.

רק אתמול נחת האיש, ה"ה הרב ר' הערשיל ברקוביץ שליט"א, תושב אשדוד שבארץ ישראל, בארצות הברית. לא מכבר באה בתו שתחי' בקשרי שידוכין וכעת, כפי שנוהגים לא מעט יהודים רבים וטובים, הוא הגיע לארצות הברית כדי לגייס, בעזרת נדיבי עם, את האמצעים הדרושים להוצאות החתונה.

אמש, מיד לאחר נחיתתו, הוא סיכם עם ה'דרייווער', הנהג המיוחד, שיאסוף אותו מאכסנייתו בשעה חמש וחצי לפנות בוקר ויסיע אותו ל'ויליאמסבורג', עיר ואם בישראל, כדי להספיק לגשת ליהודים משכימי קום ולהתרים אותם.

אין זה סוד כי מתפללי המניינים הראשונים, דווקא המוקדמים ביותר, הם לרוב יהודים בעלי הון שמקדימים להתפלל בטרם נפתח יום העסקים. כדי לפגוש אותם עליך להגיע בשעה מוקדמת לבית הכנסת, לאחר מכן אין כמעט סיכוי 'לתפוס' אותם, הם עסוקים עד למעלה מראש במשרדיהם.

השעה כבר הייתה חמש שלוש וחמש, תחושה מוזרה הזדחלה לליבו של ר' הערשיל. רכבים אמריקאיים חצו את הרחוב בנוגשנותיות, מוסיקה כלשהי זמזמה מאי שם, אבל הרכב לו הוא מצפה כלל לא נראה באופק. היד נשלחת ספונטנית לכיס החליפה, שולפת את מכשיר הטלפון הסלולרי, מחייגת אל ה'דרייווער'.

החיוגים נתקלים במשיבון קולי, באדיש - אנגלית ערנית להפליא שמעידה, למרבה האירוניה, שהדובר, ה'דרייווער', דווקא שקוע כעת בשינה מתוקה.

ר' הערשיל נושך את שפתיו. כל דקה יקרה, ה'מונה' מתקתק. הוא הרי לא הגיע לכאן כדי לאכול גלידה אמריקאית, יש לו מטרה, יעד ברור. יש לו תכנית בנויה ומהודקת היטב לבוקר הזה, כל דקה קריטית. כשמחוגי השעון מתקרבים לשש בבוקר מבין ר' הערשיל כי 'פארפאלין', אין מה לעשות, את הבוקר הזה ב'ויליאמסבורג' הוא

כבר הפסיד, שוב לא ניסה להשיג את ה'דרייווער'.

אדם אחר היה אולי מתמלא זעם ורגש שלילי כלפי ה'דרייווער',

אבל ר' הערשיל דנן רוח אחרת הייתה עמו.

הוא פסע לאחד מבתי הכנסת הסמוכים, שם אחזו כעת בתחילת 'שחרית', שלף מארון הספרים ספר תהלים, התיישב על אחד הספסלים והחל לקרוא מתוכו פרקי תהלים מעומק לב.

טפיחת כתף הניעה פתאום את כריות חליפתו, הוא הרים את עיניו וגילה מולו יהודי אמריקאי בגיל העמידה, זוג עיניים חמות וחכמות, זקן מאפיר ופאות מסולסלות. האיש הלא מוכר קלט מיד שר' הערשיל אינו יהודי מקומי, אלא יהודי מארץ ישראל שהגיע לכאן עבור הכנסת כלה.

"הא לך" אמר לו ותחב בידו חבילה מכובדת של חמש מאות דולרים טבין ותקילין.

ר' הערשיל נפעם מגילוי ההשגחה, חמש מאות דולר... מי יודע אם היה עולה בידו לכנס סכום שכזה בבוקר שלם של התרוצצות בויליאמסבורג. הוא הודה לאיש מעומק לב והמשיך באמירת התהלים.

תפילת שחרית בבית הכנסת מסתיימת, המתפללים חולצים את תפיליהם, כורכים את הרצועות סביב קופסאות התפילין המעוטרות, האווירה בבית הכנסת נעימה ורוגעת, אנשי המעשה מזכירים את שמות הצדיקים שהיום חל יום הילולתם, כשלפתע מבחין ר' הערשיל באותו יהודי שפוסע שוב לכיוונו...

"תקשיב" אומר לו האיש בקול מאופק, חנוק כמעט, "אני ניצב בפתחו של יום לא פשוט, אני זקוק היום לישועה גדולה, אני מבקש ממך שתישאר כאן, בבית הכנסת, ותאמר תהלים לישועת יואל דוד בן חנה גולדא (שם בדוי) אני כמוכן אתקשר אליך, לעדכן אותך מיד כשתהיה בשורה בפי".

ר' הערשיל מהנהן בראשו, הם נפרדים במבט של הבנה. עוברים כמה שעות, כמעט חצות היום, והטלפון בכיסו של ר' הערשיל מצלצל. "איפה אתה" נשמע קולו המוכר של "יואל דוד בן חנה גולדא" - האיש ממנו נפרד בבוקר. "אני כאן, בבית הכנסת, מתפלל לישועתך" משיב ר' הערשיל בניחותא.

"הייתה לי ישועה גדולה מאוד" כמעט זועק האיש הנרגש לתוך הפומית, "הישאר בבקשה בבית הכנסת, בעוד שעה בערך אני מגיע אליך".

כעבור שעה קלה מפציעה דמותו בשערי בית הכנסת, ר' יואל דוד מתיישב על הספסל ומתחיל לספר את מה שעבר עליו בשעות האחרונות...

מחוגי השעון הצביעו על השעה 8:45 בבוקר, הרחבה שלמרגלות בית המשפט הפדרלי בניו יורק רחשה וסאנה. אזרחים טיפסו במדרגות האבן, מלווים בעורכי דין עטויי גלימה, נושאי תיקי עור נוצצים.

בין האנשים בולטת דמותו של יהודי חסידי שכוסס את ציפורניו במתח. מכשיר פלאפון אחוז בידו והוא מחייג שוב ושוב, אל אותו מספר, אך נתקל בחומה בלתי פציחה של משיבון קולי. זהו לא אחר מר' יואל דוד מיודענו שמיד בצאתו מבית הכנסת נסע היישר לבית המשפט, כאן אמור להתקיים משפטו, בגין עבירה כלשהי על החוק בה הוא נאשם.

שבועות וחודשים של הכנות, פגישות מתישות במשרד עורך הדין המהולל ששכר להגנתו, מתנקזים אל הדקות האלו.

לפי הלוח, משפטו של ר' יואל דוד צפוי להתקיים בדיוק בשעה 9 בבוקר. הוא הגיע לכאן כבר לפני כשעה כדי לסגור את הפרטים האחרונים עם עורך דינו, אלא שזה האחרון בושש לבוא. מחוגי השעון דוהרים לעבר השעה 9, ולעורך הדין אין זכר. אפילו קצה גלימתו לא נראה באופק.

הדם אוזל מפניו של ר' יואל דוד. ליבו דופק כפטישים.

במערכת המשפט האמריקנית, התייצבות למשפט ללא עורך דין נחשבת כאקט מחוצף, הבעת זלזול בכל המערכת, מעין אמירה של "אני לא מחשיב את בית המשפט אז לא טרחתי כלל להצטייד בעורך דין". נאשם המגיע למשפט בגפו מסומן מיד, עוד בטרם פצה פיו, כ'כבשה שחורה', או גרוע מכך כ'סדין אדום' בעיני השופט, מה שמוביל כמעט בוודאות מוחלטת לענישה מוגברת שלו.

8:58, ר' יואל דוד ניצב ליד דלתות העץ הכבדות של אולם בית המשפט, נושא מבט עורג לעבר גרם המדרגות, שמא ברגע האחרון יצוץ פתאום עורך הדין ויחסוך ממנו את הכניסה בגפו לבית

המשפט. 8:59, האיש איננו.

9:00, דלתות העץ נפתחות, שופט בגלימה כהה תוקע מבט חודר בר' יואל דוד הפוסע פנימה, כשה עקוד בעל כורחו, אל דוכן הנאשמים. הקטגור פותח מיד בהרצאה נלהבת בגנותו של ר' יואל דוד, מסביר בדיוק מה והיכן עבר על החוק, ומדוע עליו להיענש בעונש החמור ביותר.

"ומה יש לך לומר להגנתך?" פונה השופט אל ר' יואל דוד שעצמותיו דא לדא נקשן.

בפנים אפרפרות עמד ר' יואל דוד ומתחיל לדקלם את כל מה שאמור היה לטעון בשמו עורך הדין. שהוא כלל לא עבר על החוק, ואם עבר - הרי שלא היה מודע לכך שהוא עובר על חוק כלשהו, לא הייתה כאן עבירה בזדון.

העובדה שהשופט אינו קוטע אותו בחריפות, בעקיצה על חשבונו, היא עצמה מהווה כבר נס בפני עצמו.

לאחר שנשמעו טענות הצדדים מגיע רגע חיתוך הדין. "העובדה שהנאשם, מיסטר יואל דוד, הגיע לכאן בגפו, ללא עורך דין, עשתה עליי רושם מיוחד" פותח השופט במילים שלא נשמעו מעולם על אף במה משפטית באמריקה. "בעיניי זו הוכחה אותנטית לכך שהאיש בטוח בחפותו, ביזרתו, עד שאין לו צורך לשכור שירותיו של עורך דין זר".

"ולכן" רעם קולו של השופט, "אני נוטה להאמין לו, לקבל את דבריו במלואן, ולפיכך אני מוצא אותך זכאי לחלוטין".

ר' יואל דוד סבור היה שהוא בעיצומו של חלום מתוק, דפיקת הפטיש בידי השופט הייתה עבורו כמו צביטה הגונה. זה לא חלום, זו מציאות. הפרוטוקולים הטריים שמופקים בידו כעבור כמה דקות, ומסכמים בכתב את מהלך המשפט, מבהירים לו שחור על גבי לבן שקרה כאן נס גדול, שלא כדרך הטבע.

ואז פתאום רוטט הפלאפון שבידו. "איי אם סו סו סורי" זועק עורך הדין באלף סליחות, "ארבעים שנה אני כבר במקצוע, מעולם לא קרה לי שאיחרתי לדיון בגלל שינה עמוקה שנפלה עליי". אין לו ספק, לעורך הדין, שהיעדרותו הובילה לתוצאה קשה מאוד אצל הקליינט שלו, מי יודע איזה עונש הושת עליו, קנס כספי של מאות אלפי דולרים, או אולי אפילו מאסר בפועל.

"אל תדאג" קוטע אותו ר' יואל דוד בחדווה, "הכל הסתדר, השופט זיכה אותי מכל אשמה".

"לא נכון" מתקשה עורך הדין להאמין, "זה לא ייתכן, הגעת למשפט בלי ייצוג של אף עורך דין, זה לבד אמור היה להחמיר בעונשך". "דווקא בגלל זה זוכיתי" מצטחק ר' יואל דוד וחוזר על נימוקו 'הייחודי של השופט'.

"בחיים שלי לא שמעתי ששופט זיכה נאשם דווקא בגלל שלא הביא אתו עורך דין" צועק עורך הדין בתדהמה, "אחת מהשניים, או שהשופט שלך יצא מדעתו, או שאתה לא דובר אמת".

"אתה מוזמן לכאן לראות את הפרוטוקולים של המשפט, את התמלול של דברי השופט" מציע לו ר' יואל דוד בנדיבות של מנצחים.

ברגעים הראשונים יש גם הרבה חושך בעיניים, מעיפים מבט על השאלות, ומתקשים קצת להאמין שנצליח לדעת את כל התשובות. אך למעשה ב"ה, כמדומני בכל המבחנים ללא יוצא מן הכלל, נהיה בהמשך אור גדול בעיניים

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

המבחן השלישי במסגרת קניין ש"ס על 630 דפי גמרא

הרה"ח אהרן כהן

זה ממש מהשמים. הבהבו לי המילים מלווים בסימני שאלה וסימני קריאה, במשך כל השיחה המרתקת. כעת שבועות מספר אחר המבחן הגדול על 630 דפי גמרא, התחילו חברי מסגרת 'קניין ש"ס' להתכונן בכל החשק והרצינות על המבחן הבא העומד לקראתם בו יזכו לעמוד בכור המבחן על 840 דפי גמרא בפעם אחת, כך שזה אולי יוכל לעזור ללומדים חשובים.

בסיומה של השיחה הרגשתי כבר, שבסיעתא דשמיא המהלך הייחודי יביא תועלת להרבה לומדים; שידעו שכל אחד יכול, רק כל אחד צריך אכן למצוא את הדרך המתאימה עבורו להגיע ליעד. ואפרט: הודו להשם, במדור ייחודי זה זכינו להביא עשרות שיחות עם חבר תלמידי חכמים מופלאים חברי המסגרת 'קניין ש"ס' העמלים ומשקיעים בשינון וחזרות בדרכם להגיע ליעד הנשגב לזכות ל'קניין ש"ס' כפשוטו, לדעת את כל ה'תלמוד בבלי'. אך כל הזמן הרגשתי וכך היו תגובות מאנשים שהביעו את רחשי ליבם; מה נעשה שאנו לא אנשים עקביים? אנו לא מסוגלים לעמוד בתכניות וקצב עקבי במשך כל ימי השנה?

ונבהיר שאלתם; הרבה סוגי דרכי שינון וחזרות הובאו במסגרת מדור ייחודי זה, כשהצד השווה בכולם הוא העקביות הבלתי מתפשרת לעמוד בתכניות השונות, לפעמים אף הובאו סיפורים מדהימים על מסירות נפשם כפשוטם של חברי 'קניין ש"ס' על מנת שלא לעלות על יצועם לשנת הלילה לפני סיום חוב לימודם היומי. נו, ומה יעשה כזה שהעקביות היא לא חלק חזק באפיו ובטבעו?

עד כה היינו עונים לשואלים את תשובת תלמיד החכמים; כשתרצה באמת, תצליח. כשאלים דאמת זו התשובה הנכונה והאמיתית כפשוטה. שהרי בכל הדרכים והרעיונות (כולל בשיחה שלפניכם) הדברים דורשים עקביות ורצינות מעל הגדר הרגיל. כך שבתכל"ס כדי להצליח באמת, חייב להיות שהדבר נעשה אינטרס אישי וראשון בחיים האישיים, ואז בסיעתא דשמיא מצליחים. אך כעת עם שיחת הטלפון המפתיעה קיבלנו עוד כיוון ודרך שיתנו פתרון ומענה לעוד לומדים...

לתועלת העניין סיכמתי עם הלומד היקר מחשובי עמלי התורה בישיבת מיר בירושלים שנביא את השיחה בעילום שמו הנכבד (במקרה הצורך, אעביר למעוננין את מספר הטלפון של האברך), כך שנוכל לשרטט בנעימות וברוגע את סדרי לימודיו. וזה החלי

בסיעתא דשמיא;

לפני הכל, הוא מבקש לציין; כל אחד צריך לחשוב לעצמו מה מתאים עבורו, וכיצד תהיה לו יותר תועלת בהתקדמותו האישית בהתחברות לתורתנו הקדושה בלימודה וידיעתה, והוא מצדו רק משתף מניסיונו האישי. זאת ועוד הוא מוסיף; יש לי חבר נעורים שהיינו נחשבים באותו רמת זכרון וידיעה, שג"כ זכה להבחן במסגרת 'קניין ש"ס'. אך הרגיש שהוא מתחבר לתכנית ידועה אחרת בה חוזרים על כל דף למחרת הלימוד, אחרי שבוע, אחרי חודש וכו'. ואני, אף שניסיתי לעמוד בקצב הזה, אחרי תקופה ראיתי שלמרות שאכן סייעה לי התכנית לעמוד יחסית יפה בעקביות החזרות ולהתרגל לעניין, אך לא לתועלת האמתית של הדבר, להבין היטב ושהלימוד יכנס לראש מהסיבה הפשוטה שלמעשה לא הספקתי לעמוד בקצב של מדי הרבה חזרות כי המשכתי להשקיע בסדרי הכולל כרגיל. כך שמצאתי עצמי קירח מכמה צדדים... כך או כך, למעשה חברי זכה להמשיך בתכנית המיוחדת הנ"ל וחזר בכל שנה על כל הדפים מתחילת הש"ס. כשאני עברתי לתכנית האישית כדלהלן, כשלמעשה קיבלנו אותם ציונים פחות או יותר, כסדר לאורך המחזור. כך שאכן כל אחד צריך לבדוק איזה סוג תכנית ומסגרת מתאימה עבורו לזכות להתקדם בלימוד ובידיעת התורה.

מתי התחלת ולמה?

בתחילת המחזור הקודם. היה זה המחזור השני של קניין ש"ס.

אדם צריך להכיר את עצמו. מה מתאים עבורו. אבל ברור ופשוט שאדם שהוא רציני בשאיפה שלו לזכות לדעת את הש"ס, ומוכן להשקיע לאורך זמן, זה שווה כל השקעה. וכך מגיעים להישגים אמיתיים של ידיעת התורה

היטב. דבר המביא תחושת עמימות לצד חוסר חשק לחזור עליהם. על כן, בכאלו מקרים מומלץ לרשום לעצמך לפחות מה כן ברור ופשוט לך בעניין, כגון את עצם הספק, או דין שהתחדש לך כאן, ועל זה לחזור. ובהמשך כשתחזור שוב על המסכת, יתווספו עוד פרטים שיהיו ברורים, וכן הלאה בחזרה הבאה.

בהמשך, ביום-יומיים לפני המבחן אני משתדל לחזור שוב על כל הלימוד החודשי, אך לא חזרה בקריאת דברי הגמרא, אלא אני יושב מול גמרא פתוחה ועובר ומסכם בכך את תמצית הסוגיות.

נו, ואיך אתה מתכוון למבחני 'קניין ש"ס'?

כאמור, איני מסודר ועקבי המבוסס על תכניות ארוכות. אך למעשה, יש לי כן את תוכנת החזרה עם מערכת השו"ת המסכמת את הגמרא בכל ימי השנה, הלימוד נעשה ברוגע באופן שאפילו בימים שלא היו לי יותר משעתיים ביום ללימוד הדין ולחזרות הספקתי לעמוד בקצב. עיקר ההשקעה אצלי היא בחודשים של לפני המבחן, כשאני נוהג לשנן ולחזור מסכתות שלמות כסדר, אני לוקח מסכת וחוזר עליה מכריכה לכריכה. לדעתי, התועלת העצומה שיש בשניון וסיכום מסכת בשלימות מוסיף רבות להבנת הגמרא ולקבלת בהירות חדשה בכל המסכת.

בתחילה, הייתי חוזר גם עם חוברות סיכומים המצויים לקנייה בקצב של 6 דף בשעה וכדומה. אך בהמשך הפסקתי עם זה, ואני עושה רק חזרות בסבלנות על דברי הגמרא בלבד עם הצעות בדברי רש"י בפשט וכשאני זוכר שיש חידוש וכדומה לצד סיכום העניינים המסובכים, ולהתעכב מעט על נושאים שאני רואה שאיני זוכר כ"כ.

איך באמת מצליחים להתכונן למבחנים המסכמים

של אלפיים דף ויותר?

אישית, אני מרגיש שחזרה בסבלנות ובבהירות מועילה לטווח ארוך הרבה יותר, בפרט כשמדובר בסוגיא או נושא קצת מורכב

במחזור הראשון הייתי בחור צעיר. אולם כבר אז קרץ לי הרעיון. כבר מצעירותי היתה לי הרגשה של בוש או הפסד, שמדברים על נושא מסוים בלימוד, בין אם בפרשת שבוע ובין בנושאים אחרים, ויש בזה גמרות מפורשות. ואני המחזיק מעצמי כיהודי יודע ספר, נדמה כתרנגול באמירת בני אדם...

עצם העניין של מסגרת 'קניין ש"ס' מבוסס על עיקרון פשוט. הרי כשאני מתיישב ללמוד שאיפתי היא לזכור את מה שאני כעת הולך ללמוד, ואם כן מדוע לא להבחן על זה גם אח"כ. ואם זה יחייב לחזור הרבה, אדרבה. ובמילים פשוטות, אני מרגיש בוש ללמוד ולהצהיר מראש שאיני מסוגל להבחן על זה אחרי תקופה. [הגם שוודאי לא זוכרים הכל אח"כ, וכבר אמרו חז"ל בשבת ג: "כי קאי רבי בהא מסכתא, לא תשייליה במסכתא אחרית". אבל לפחות את עיקרי הדברים צריך לזכור.]

ואז הצטרפתם למסגרת 'קניין ש"ס'?

היה זה כחודשיים אחרי חתונתי. באותה תקופה התחיל מחזור חדש של הדף היומי. שוחחתי עם נוות ביתי על העניין, והעליתי את הרעיון. תיארתי את האתגר גדול שיש במסגרת המיוחדת ואת הסיפוק המיוחד שיש בלימוד שכזה הזוכים לדעת כל הש"ס. מצד שני גוללתי את כל מה שזה ידרוש מהבית, כשחודש לפני המבחן, דהיינו חודשי תשרי וניסן יהיו רובם ככולם עמוסים בשניון וחזרות לפני המבחנים הגדולים. ברוך השם, זכיתי והיא מצדה קפצה על המציאה, ומאז ועד היום עומדת לעזרתי.

וכאן הוא מבקש להדגיש מה שהוזכר בהקדמה; בכללות, כשקוראים את סיפורי הנבחנים, התחושה היא שמדובר באנשים מסודרים, כל יום לומדים את הדף של היום וחוזרים על אתמול, ביום ו' ושבת חוזרים כך וכך, יש להם סדרים לחזור כך וכך וכו'. בנוסף הם מצליחים לחזור על עשרות או יותר דפים ביום. ובכן כאמור, אצלי הדברים הרבה פחות מסודרים, וגם משתנה מתקופה לתקופה. ואכן הדבר מתבטא בציונים, אך מאידך אולי יש בזה בשורה שאפשר גם כך. וחשוב לי להדגיש זאת שיידעו שיש גם דרך אחרת גם כאלו שלא רגילים לצורת לימוד הנ"ל יכולים לזכות לדעת את הש"ס.

איך אתה מתכוון למבחנים החודשיים?

אני משתדל לסכם בלי לחזור בפנים את מה שלמדתי אתמול. כמו כן אני משתמש כבר כמה שנים בתוכנה מיוחדת שאחר כל לימוד אני כותב לעצמי שו"ת על הגמרא, בה אני בעצם מסכם ביסודיות את עיקרי דברי הגמרא כפי שלמדתי והבנתי. אח"כ לפי תכנית שאני קובע מראש, עולה לי שוב השאלת סיכום וכך אני מרענן בראש את תמצית וסיכום הגמרא. כיום, ישנם הרבה סוגי תכנות המצויים בשוק, ולא באתי להמליץ על אחד או בכלל, רק פשוט, אישית, אחר הרבה ניסיונות של שיטות ודרכי הלימוד זכיתי ומערכת זו סייעה לי רבות, ואולי אפילו רק בזכות זה נשארתי במחזור הקודם במסגרת המרוממת עד תומה.

בכלל, עיקר הבעיות הן, בסוגיות שמרגישים שאין שולטים בהם

שברור לי התשובה עליהם [או חלק מהתשובה], בסבלנות שאלה אחרי שאלה. ולמרבה הפלא, אני רואה אח"כ שלא נשארו מידי הרבה שאלות ריקות. אח"כ עובר שוב שאלה ומנסה להיזכר, ובהרבה מהם מצליח. בסופו של דבר. נשמע קולו מתגבר בהתלהבות. יוצאים מהמבחן עם סיפוק גדול. וכי קלה היא בעיניכם לדעת כך וכך אחוזים מכך וכך מאות דפים?!

זאת ועוד. מוסיף הוא בלהט. אף שאלות שהתקשיתי בהם, אך עצם הבדיקה מיד אחר המבחן, מה היא התשובה הנכונה, בין אם במבחן עצמו ידעתי את התשובה הנכונה או שלא, הרי במציאות, החיפוש והבדיקה גורמת שהעניין נכנס חזק לזיכרון, וזה רווח עצום בפני עצמו, שעוד סוגיא ועניין, מסוכם ונכנס לזיכרון. בכלל, אחר מהרווחים הגדולים במבחני 'קנין ש"ס', הוא ע"פ הגמ' בתענית ז': אין דברי תורה משתכחין אלא בהיסח הדעת. וכשיודעים שהולכים להבחן על זה שוב ושוב בשנים הקרובות, זה מחייב גדול שלא להסיח דעת משום מסכת וסוגיא. [כשליצר הרע, אפשר גם לענות, שזה עלול לעלות בהרבה כסף...]

שוב, מבקש הוא להדגיש ולסיים כעין ההתחלה; אדם צריך להכיר את עצמו. מה מתאים עבורו. אבל ברור ופשוט שאדם שהוא רציני בשאיפה שלו לזכות לדעת את הש"ס, ומוכן להשקיע לאורך זמן, זה שווה כל השקעה. וכך מגיעים להישגים אמיתיים של ידיעת התורה, של חיבור לתורה. אגב, כמה וכמה דיברו איתי בעניין, וניסיתי להשפיע ביכולתי הדלה להצטרף. למעשה לא מי שציפיתי מראש שאכן יצטרף ויישאר הם אכן נשארו. לא בהכרח אלו שרגילים ללמוד מהר הם שנשארו, לפעמים דווקא האחרים... והעיקר, שיהיה בהרבה הצלחה ורוב סיעתא דשמיא לכולנו.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

כשלמחרת הלימוד לפני שמתקדמים הלאה, משקיעים כמה דקות לסכם בקצרה את הלימוד בבהירות. כמובן, לא מדובר על עוד פעם ללמוד אלא בלימוד-חזרה של דף בחצי שעה לכל היותר, כשכל אחד יש לו את היכולת אשר חננו השם כמה זמן של ריכוז יש לו וכדומה. למעשה; במחזור הקודם אכן לא עברתי בהרבה את ה-70% במבחני 'קנין ש"ס' (המינימום הנדרש הוא 60%), ולפעמים אף פחות. אולם מה שיש לי לבשר, שבמציאות כעת במחזור השני, כשברוך השם אני ממשיך ביתר שאת, עולם חדש נגלה לפני; הלימוד מבואר וברור הרבה יותר, זיכרון אחר. וכן ציונים אחרים לגמרי כשזה כמובן הרבה בזכות השתתפותי במסגרת 'קנין ש"ס' כשכל הלימוד במחזור הזה אינו דף חדש לגמרי, אלא כחזרה.

בנוסף, בשנים האחרונות זכיתי ללמוד בכולל עיון את מסכתות ברכות שבת עירובין וכו' כשהלימוד בעיון מכניס את המושגים ברמה אחרת לגמרי, שהדף היומי אינו תחליף לו כלל. אך מאידך בפירוש גם במסכתות האלו, התועלת המורגשת בלימוד הדף היומי ובחזרות היא עצומה, מלבד לשמר את החומר לאורך ימים, הלימוד של מסכת מכריכה לכריכה בזמן קצר, נותן מבט מקיף יותר ובהיר יותר, ודווקא מתוך התמקדות רק בעיקרי העניינים. תקוותי היא להספיק במחזור זה לשנן ולחזור יותר את המסכתות בכל ימי השנה גם באמצע הזמן, ולא רק בחודש שלפני המבחן.

**איך הייתה הרגשתך להתיישב מול מבחן ריק
הכולל שאלות על אלפיים דפים?**

אודה ולא אבוש. נשמע קולו מרוגש במקצת. ברגעים הראשונים יש גם הרבה חושך בעיניים, מעיפים מבט על השאלות, ומתקשים קצת להאמין שנצליח לדעת את כל התשובות. אך למעשה ב"ה, כמדומני בכל המבחנים ללא יוצא מן הכלל, נהיה בהמשך אור גדול בעיניים, ברוב השאלות לכה"פ. בתחילה אני עונה על השאלות

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

'הלו, הלו!' - שמע לפתע קול עצבני מאחוריו, 'אתה קשור לחתונה שרוצים לעשות פה מחר?' - שאל השכן העצבני ולא ציפה לתשובה, 'דע לך, שלא יקום ולא יהיה. לא תהיה פה חתונה. אני מבין שאתה החתן - אז דע לך שאני אעמוד כאן ואחסום אותך בגופי. לא תהיה פה חתונה, נקודה!'

האור שהציל מחושך...

Yaakov Lederman/Flash90

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת רַחֵל" (בראשית ל', כ"ב)

בתוך סבך החיים, הדאגות המטרידות והשגרה השוחקת, כמעט לכולנו יש בעיה הזקוקה לפתרון, מצוקה שצריכה מענה. למשל, אדם שבריאותו אינה תקינה, ואפילו אם מדובר בבעיה בריאותית קלה - חפץ הוא לראות בפתרונה המלא, להיות בריא כעלם צעיר. כל יהודי חפץ לזכות בנחת מילדיו, ואם הם נתקלים בקושי מכל סוג - מייחל הוא לראות את הקושי נעלם, וילדיו גדלים לתפארה. כך גם מי שמתקשה בפרנסתו, גם אם אינו על סף פשיטת רגל - שואף הוא לזכות ברווחה כלכלית.

כללו של דבר הוא, שכמעט כולנו מצפים לישועה בנושא כזה או אחר, שואפים להתקדם במשהו, לפתור משהו, לשנות משהו בחיינו. אנו יודעים ומאמינים, שבורא עולם, ברצונו הטוב, ברגע אחד יכול לפתור לנו כל בעיה: חשוכי בנים יזכו בילדים, מוחות סתומים יהיו לגאונים, דחויים חברתית ייחפכו לאהובים. חולים יבראו, ילדים מתקשים יפרחו ויצליחו, מינוס יהפוך לפלוס, וכן הלאה. צריך רק שבורא עולם יתן לנו את המתנה הזו, והיא מתעכבת...

היא מתעכבת, כי אין לנו מספיק זכויות. כי זה לא מגיע לנו. אנו מבקשים, מייחלים ומתפללים, אבל בשמים בוחנים את מצבנו לאשורו, ומאשרים הטבות לפי מה שמגיע לנו, לפי הזכויות שלנו. וכאן עולה השאלה: האם יש דרך עוקפת? האם יש נוסחה שבעזרתה ניתן לקבל הטבות משמים גם אם הן לא מגיעות לנו? האם יש דרך לוותר ולדלג על ההליך הרגיל של אישור הישועות, ולקפוץ קדימה לקבלן גם בלי זכאות מוכחת?!

התשובה היא שכן, והדרך הזו נחשפת בפרשת השבוע, בסיפור המדהים של רחל אמנו. על רחל אמנו נגזר להיות חשוכת ילדים. איננו יודעים חשבונות שמים, אנו יודעים שזה מה שקרה, זה מה שנקבע. 12 השבטים כבר חולקו באופן בו לאה, בלהה וזלפה יחלקו ביניהן את 12 ילדי יעקב, ולרחל אמנו לא נשאר...

היא היתה אמורה להיות חשוכת בנים, עקרה לנצח. ואז קרה משהו ששינה את מצבה, שהפך את הקערה על פיה: היא ויתרה לאחותה, זה הכל. יעקב אבינו מסר לה סימנים, כדי לוודא שהוא נושא אותה. אבל היא - רחל, למרות שצדקה, למרות שהאמת היתה לצידה, למרות שהגיעה לה להינשא ליעקב ולא לאחותה - היא בחרה לוותר.

היא היתה צודקת אם לא היתה מוותרת, הכי צודקת בעולם. ובכל זאת עשתה מעשה נאצל ועילאי, הקרבה יוצאת דופן, ויתור מרחיק לכת: היא גילתה לאחותה את הסימנים, ובכך ויתרה על הזכות להיות אחת מארבע האימהות, על מעלת גידול השבטים מייסדי עם ישראל. נתנה את הכל, בויתור שאין אצילי ממנו. ובגלל שהיא ויתרה לאחותה, ויתר לה הבורא על גזירת העקרות שנגזרה עליה, והעניק לה את הזכות ללדת שני בנים, וגם להפוך לאמא של עם ישראל!

כאן נחשפת תגלית מדהימה שכדאי להכיר: לוותר זה לא קל, אף פעם. האמת היא בצד של המוותר, הוא צודק לגמרי, לחלוטין. זה דורש מאמץ רגשי גדול, מלחמה פנימית בתוככי הלב, קרב מהלומות בין רגשות שונים, והקרבת ענק שמנצחת - ונותנת לאדם את היכולת לוותר. ודווקא בגלל שזה כל כך לא קל, לכן זה כל כך כדאי:

כיון הדרך, זה המפתח. ליהודים רבים לא מגיעה ישועה, אבל כשהם מוותרים - הם זוכים בה. כשיהודי מוכיח שלא הכל הולך לפי הצדק, שאפשר לוותר, שאפשר לא לעמוד על קוצו של יוד, שלא מחלקים זכויות רק לפי צדק אלא יש ויתורים - משמים משיבים לו בישועה גם אם לא מגיע לו, כי הוא הוכיח שאפשר לוותר...

כאלה הזדמנויות יש כל הזמן, בכל מקום. שכן שמבקש לבנות ועלול לפגוע באור או באוויר ביתנו, ירושה שעומדת להתחלק ויש בה חילוקי דעות, ויכוח על מקומות בבית הכנסת, על כסף, על כבוד, על משרה או על מעמד. יכול להיות שהצדק עם אחד הצדדים, והוא

אפילו ניצח לאחר דיון מתיש, אבל זה כל כך לא כדאי:

הרבה יותר כדאי - פשוט לוותר. לוותר. זה קשה, זה צורב, זה דורש הקרבה - אבל זה משתלם. לא תמיד נדע מה הפתח שפתחנו לעצמנו, באיזו ישועה זכינו, מה נתנו לנו משמים כאות הוקרה, כמידה כנגד מידה. דבר אחד בטוח: הוויתור הוא כלי מנצח, הוא פותח את השער לישועות שלא מגיעות לנו, הוא מפתח שמוביל לאוצרות שלא היינו זכאים אליהם. אז בכל הזדמנות שיש לנו - הבה נוותר, נוותר מכל הלב. נלמד מרחל אמנו כמה זה כדאי ומשתלם!

3 תינוקות בהחלטה אחת!

מדי שנה בשנה, ברבים מבתי הכנסת רגעי מתח בליל שמחת תורה, עת נעמד הגבאי והולם בבימה ומתחיל במכירת העליות. הכל חפצים לזכות בזכויות העילאיות, חתן תורה, חתן בראשית, מפטיר, וכן הלאה. אחת העליות המבוקשות הינה עליית 'כל הנערים', אשר מסורת בידינו שהיא סגולה לזרע של קיימא, לזכות בילדים.

וכך גם היה בבית כנסת באחת מערי הצפון, כאשר בשמחת תורה תש"פ הלם הגבאי בבימה, וביקש למכור את עליית 'כל הנערים'. שניים התמודדו על העליה, שניהם רצו בה בכל מאודם. האחד, אברך בשם ר' יוסף, נשוי מזה כמה שנים וטרם זכה לילדים, ממתין לישועה המבוששת מלבוא. רוצה הוא לרכוש את העליה המסוגלת, מי יתן ויזכה עוד השנה! ומנגד ניצב לו ר' יצחק. הוא אב לכמה בנות, אך חפץ הוא בבנים, ומה עוד שכבר שנים לא זכה לערוך שמחה. אולי 'כל הנערים' יזכה אותנו!

רגע לפני שהחלה המכירה, ביקש רב הקהילה לשוחח עם ר' יצחק. 'ראה נא', אמר לו בנועם, 'אין ספק שאתה רשאי להתמודד במכרז וגם לרכוש את העליה, ובעזרת השם הסגולה תעבוד ותזכה בנ זכר עוד השנה. אולם מנגד - הלא ניצב עימנו כאן ר' יוסף, אברך חמד שהוא ורעייתו מתייסרים כבר שנים בהמתנה וציפיה לזכות בזרע של קיימא. אולי תוותר לו? נכון, אתה רשאי להתמודד, וגם לזכות, וגם לעלות לתורה, וגם לזכות להתברך בסגולה. ובכל זאת...'

הרב סיים את דבריו, והותיר את ר' יצחק שקוע במחשבות. מצד אחד - הרב מדבר דברי טעם, לחברו אין ילדים בכלל, והוא חפץ בסגולה הנודעת, והלוואי וייושע בקרוב! מצד שני - מכירת עליות היא מכרז, אין כאן עניין לויתורים. הוא חפץ בעליה, יש לו עניין בסגולה, גם הוא מצפה מאוד לזכות בבנים. תתנהל המכירה כדן וכהלכה, ומי שיזכה יזכה. למה לוותר?!

ואכן, הקול הזה ניצח לבסוף. כשהמכירה החלה, התמודדו ר' יוסף ור' יצחק, זה מול זה, ראש בראש. המחיר טיפס ועלה, ולבסוף - ר' יוסף חשוך הבנים החליט לפרוש מהמירוץ. 'זכה לו ר' יצחק' - הכריז הגבאי בפאתוס, 'עליית כל הנערים נמכרה לידינו ר' יצחק, זכות התורה זכות המקום וזכות הרגל יעמדו לו לישועה!'

הגבאי המשיך לעליות הבאות, אולם ר' יצחק לא נרגע. בעומק לבו חש שאולי היה צריך לוותר, אולי ראוי היה שיעניק את העליה לר' יוסף. מלחמה התחוללה בתוך לבו: מצד אחד - הן רכש את העליה כדן, התחייב לשלם סכום כסף משמעותי, העליה היא שלו והוא

חפץ בה ובסגולתה. מצד שני - אולי בכל זאת... הרי ר' יוסף ממתין כל כך הרבה שנים לישועה, אולי נכון לוותר לו?!

דקות ארוכות התחולל הקרב בעומק לבו, עד שהוכרע נכון. ר' יצחק פנה אל הגבאי בלאט, ולחש לו: 'את עליית כל הנערים, תן לידי ר' יוסף'. הגבאי חשב שאינו שומע טוב, הרי לא עבר זמן רב מאז התמודדו השניים זה מול זה במירוץ אחר העליה המסוגלת, עד שר' יצחק ניצח והעליה היא שלו. האמנם? עכשיו הוא מוותר עליה?!

אבל ר' יצחק לא הותיר מקום לספק, ובקול אמיץ אישר: 'כן, תן לר' יוסף, שיהיה לו לסגולה. נכון, העליה היא שלי, אשלם את כל אשר התחייבתי בגינה, אבל את העליה - תן לו. מוותר אני על העליה הנכספת, כדי שר' יוסף יזכה בישועתו!' - ואכן, בעת הקראת העליות הופתע ר' יוסף לשמוע את הגבאי קורא בשמו, הוא עלה לתורה בעליה אותה ביקש ובה חשק בכל לבו!

ומה שקרה בהמשך, הוא לא יאומן. תוך שנה עמד סיפורנו למבחן, כפי שמספר לנו הרב נתנאל מור יוסף הי"ו, מעסקני הקהילה: ר' יוסף, חשוך הבנים, זכה לחבוק בת כבר בראשית חודש תשרי תשפ"א. פחות משנה לאחר שעלה לעליית 'כל הנערים', זכה בתינוקת מתוקה, בזכות הסגולה כמובן.

אבל זה עוד לא הכל: ר' יצחק, המוותר האצילי, ערך בליל שמחת תורה תשפ"א שחל בשבת, שלום זכר כפול - לזוג בנים תאומים שנולדו לו לפקודת השנה, בזכות הוויתור כמובן!

וללמדנו בא: במבט ראשוני עלולים לחשוב שהמוותר מפסיד, מחמיץ הזדמנות, מאבד משהו. זה הכי לא נכון שיכול להיות: המוותר לא די שאינו מפסיד - הוא רק מרוויח. לפעמים הוא נוכח בכך מיד, לפעמים לאחר שנים, ולפעמים - לעולם לא יידע כיצד ואיך הועיל לו הוויתור. אבל פרשת השבוע מלמדת אותנו, וסיפורם של שני האברכים זועק אלינו:

אחים יקרים, אם יש לנו הזדמנות לוותר - בל נחמיצנה. הזדמנות לוותר היא רגע יקר ערך, בו ניתן לזכות בכל ישועה נכספת, כי הוויתור מוכיח שלא עומדים על קוצו של יוד, שלא נותנים רק כשמיגע, שאפשר לוותר ולהעניק גם כשאנחנו צודקים. וככל שהוויתור קשה יותר, ככל שהמוותר צודק יותר, ככל שהוויתור דורש הקרבה רבה יותר - כך כוחו יפה יותר לפתוח שערי שמים ולהעניק שפע ברכה וישועה, הרבה יותר מהמגיע ולמעלה מדרך הטבע!

האור שהציל מחושך...

מחוייך ונרגש, הסתובב לו החתן דן בשטח הפתוח שמאחורי בית חמיו לעתיד, בו מתוכננת להתקיים שמחת נישואיו בעוד 24 שעות. הימים ימי קורונה והתקופה לא קלה, אולמות השמחה סגורים, אנשים מחפשים ונאלצים לאלתר מהרגע להרגע פתרונות משונים ומוזרים, וכך יצא שחמיו קבע ששמחת נישואיו תיערך בשטח פתוח - בחצר ענקית שמאחורי הבניין בו הוא מתגורר. עתה הגיע החתן לסיור בשטח, ערב לפני החתונה שנודעה להתקיים מחר בשעה טובה ומוצלחת.

הוא מסתובב במקום, בוחן את הרחבה המיועדת לגברים, את רחבת

מצד שני - מכירת עליות היא מכרז, אין כאן עניין לויתורים. הוא חפץ בעליה, יש לו עניין בסגולה, גם הוא מצפה מאוד לזכות בבנים. תתנהל המכירה כדין וכהלכה, ומי שיזכה יזכה. למה לוותר?!

למחרת בשעת ערב, נערכה חתונת החתן הוותרן בחצר המוסד החינוכי האמור. אולי למוותר לציין, כי עלות שכירות חצר המוסד היתה זולה משמעותית מעלות הכשרת המתחם שמאחורי בניין חמיו, והשמחה נערכה בו בתנאים משופרים ונוחים בהרבה, המותאמים לעריכת שמחה. ואז, בשלהי החתונה, התברר הנס הגדול:

באותו ערב, בסביבות השעה 6:00, התרחשה תקלת חשמל לא צפויה, שהשביתה את מערך החשמל ברחוב בו מתגורר חמיו של החתן. כן כן, בית הכלה, הבניין והרחוב כולו, וכמובן - החצר הסמוכה שיועדה לשמש כאולם החתונה. נקל לשער מה היה קורה לו החתונה היתה נערכת באותו מתחם מאחורי ביתו של המחותן, ללא חשמל ותאורה...

כעת התברר, כי השכן המציק והוויתור לדרישותיו הלא נעימות - הצילו מחתונה חשוכה, בכל המובנים. כל המשתתפים היו המומים מהנס הגלוי שבהעברת החתונה ברגע האחרון למקום אחר, מעטים מהם ידעו את הסוד: החתונה הועברה בשל ויתור, אצילי ומתוק כל כך, לילה לפני החתונה. בלי הוויתור - החתונה היתה נערכת בחושך, רק הודות לויתור - ליהודים היתה אורה ושמחה!

אחים יקרים, את הסיפור הזה, שפורסם בגיליון 'אספקלריא' מפי בעלי המעשה, כדאי לראות מול עינינו בכל פעם שאנו שומעים דרישה כלשהי, הגונה יותר או פחות, מוצדקת יותר או בכלל לא. החיים מלמדים, שתמיד כדאי לוותר, גם אם זה לא נוח, גם אם זה לא מוצדק. כשיש לנו הזדמנות לוותר - זה משתלם לגמרי, זה הכי כדאי. וככל שנאמץ התנהגות וותרנית, ככל שנחפש הזדמנויות לוותר ככל שנוכל, ככל שנהפוך את הוויתור לחלק מחיינו - כך נזכה לראות שבורה עולם מוותר לנו, ומעניק לנו בטוב גם כשלא מגיע לנו, כי הוא בכוחו הגדול משלם שכר טוב וגמול משתלם למוותרים, ומעניק

המשך בעמוד 30

הנשים, כאן תעמוד בימת התזמורת, כאן יועמד שולחן הכבוד, ובפינה ההיא יתמקם הקייטרינג. מחר בבוקר יגיע צוות מיומן, ינחית בשטח כסאות ושולחנות, כלים ווילונות, תפאורה והצללה, והמקום יהפוך לאולם 'מפואר' - עד כמה שניתן. בעיני רוחו ראה את שמחת נישואיו מתקיימת במקום, ולבו נרגש...

'הלו, הלו!' - שמע לפתע קול עצבני מאחוריו, 'אתה קשור לחתונה שרוצים לעשות פה מחר?' - שאל השכן העצבני ולא ציפה לתשובה, 'דע לך, שלא יקום ולא יהיה. לא תהיה פה חתונה. אני מבין שאתה החתן - אז דע לך שאני אעמוד כאן ואחסום אותך בגופי. לא תהיה פה חתונה, נקודה!'

החתן חש שלבו מיטלטל בחוזקה. הרי כמה צער עברו עליו ועל כל בני משפחת החתן והכלה, במהלך הדיונים, האפשרויות, המחשבות והרעיונות בנוגע לאופן ומיקום החתונה בתקופה טרופה זו. סוף סוף הגיעו לפיתרון הזה, הסכימו עליו, הזמינו את בעלי המקצוע, הודיעו למזמנים, הכל סגור וברור. עכשיו לבטל, 24 שעות לפני האירוע? איך אפשר? ומה נעשה? וכיצד תיערך החתונה? ולמה השכן הזה מתעקש? והאם הוא רשאי למנוע מהם את קיום החתונה?! הרי גם חמיו שותף בחצר הזו!

ברגע הראשון התבלבל, ברגע השני כבר חשש שהוא הולך ונדבק בעצביו של העצבני שמולו. הוא חשב לצעוק, אפילו להתווכח. גם לחמיו יש זכויות בחצר הזו, אמנם אולי לא ראוי לערוך בה חתונה, אבל בתקופה כה טרופה אי אפשר קצת להתחשב? למה להתעקש? למה לבטל אירוע יממה לפני מועדו? איך אפשר לצאת למלחמה מול חתן בערב יום חופתו?!

אולם, ברגע הבא החליט החתן להתגבר. הוא ישוחח עם חמיו מאוחר יותר, אבל לבטח לא יתעצבן, יכעס, או יצעק על השכן הנרגז. הוא הגיב באמירה סתמית כי הוא מבין אותו ויפעל לחפש מקום אחר, ופשוט ברח מהזירה, כשעיניו מלאות דמעות. החתונה שלו, אירוע של פעם בחיים. זה יקרה? מתי? איך? איפה? אולי לא ימצא מקום אחר?

את רגעי דמעותיו ניצל לפניו לאבא שבשמים, בעודו מטייל ומנסה להתאושש. ואז שמע לפתע קול תזמורת מנגנת, ורגליו הוליקוהו אל מקום הקול. לא עברו דקות ארוכות, והוא מצא עצמו עומד בשערי חצר מוסד חינוכי סמוך, כשבחצר המוסד מתנהלת חתונה של ממש, אמיתית, כמו זו הצפויה לו מחר בלילה!

הוא מחפש את מנהל המקום, ומברר אם המקום פנוי. הלה עובר ביומן לחודש הבא, בטוח שהשואל מתעניין על חתונה בעוד זמן מה. החתן מתקנו על אתר: 'אני מדבר על חתונה מחר בלילה. מחר. עוד 24 שעות - אנחנו בעיצומה. פנוי!'

המנהל לא הבין כיצד זה יתכן, אך בדק ביומנו ואישר. כן, מחר בערב האולם פנוי. 'תשמור לי אותו!' - כמעט מתחנן החתן, 'אני רק צריך לדבר ולסגור כמה פינוט!' - אמר בעודו מנסה להתקשר להוריו, כשבעל האולם מצטחק לעברו: 'תגיד לי, מה יש לי לשמור? נראה לך שמישהו יזמין חתונה מהיום למחר? אם אתה רוצה, תבוא ותסגור. החצר שלי עולה 400 שקל!'

נמל התעופה מלא מפה לפה. חסידים, אוהדים ותלמידים רבים שזכו להסתופף תחת כנפי הרבי. והנה הרבי נכנס לאולם המכס, ולפתע ניגש אליו שוטר מכס, נופל על צווארי הרבי, מחבקו ומנשקו, וכשדמעות קלות נגרות מעיניו הוא זועק: "טאטע... טאטע..."

יעקב אבינו צפה את הגלות ברוח קדשו, ויעץ לנו כיצד להינצל ממנה!

הרב ישראל ליוש

"וַיֵּרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֵה... וַנֶּאֱסַפּוּ שְׂמֵהָ כָּל הַעֲדָרִים וַגְּלִלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר... וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל לֹא עֵת הָאֶסֶף הַמְּקַנָּה הַשְּׂקוֹ הַצֵּאֵן וְלָכֵן רָעוּ" (בראשית כ"ט, ב'-ז')

נורא הוא ביאורו של מרנא הגאון רבי חיים מוואלז'ין ז"ע על פסוקים אלו, ועל פיו הפסוקים נסובים על ענין הגלות ועצתו של יעקב אבינו להיגאל ממנו בב"א:

"וַיֵּרָא יַעֲקֹב אֲבִינוּ וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֵה" - שהרי עשיו נקרא 'איש שדה', כי אין רשות לקליפות להיות כלל במקום יישוב, אלא שאנו בעוונותינו הרבים מגביהים ומעלים אותם ממקומם להתגבר עלינו, אף במקום יישוב. ו'באר' הלא היא השכינה הקדושה הנקראת 'באר מים חיים', וזהו שראה יעקב אבינו שה'באר', כביכול השכינה הקדושה, תשרה ב'שדה' היינו בגלות תחת שלטונו של הס"מ - שרו של עשיו.

"וְהָנָה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן" - הם עם ישראל המחולקים לשלושה עדרים, כהנים, לוויים וישראלים, **"רֹבְצִים עָלֶיהָ"** - ר"ל שהם בשפלות ובבוזי תחת יד עמלק.

ועתה בא לומר, שאף בגלות היו ישראל יכולים לזכות בתמצית מן השפע היורד לאומות העולם, וזהו שאמר הכתוב **"כִּי מִן הַבְּאֵר הַהוּא"** - היינו בגלות, **"וַיִּשְׁקוּ הַעֲדָרִים"** - עם ישראל, אלא ש**"הָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר"** - היינו היצר הרע הנקרא 'אבן נגף', שאנו מגדילים אותו בחטאינו, הוא נמצא ע"פ הבאר ורוצה לעכב שלא יבוא על ישראל מן השפע הזה כלל.

"וַנֶּאֱסַפּוּ שְׂמֵהָ כָּל הַעֲדָרִים" - וכשרואים ישראל עם קדושים שמתקרב ובא יום הדין הנורא, הוא ראש השנה, מתאספים בבתי כנסיות לבקש ולהתחנן על נפשם לפני המלך ברוך הוא. ואם אכן היתה עיקר כוונתם בתפילתם, באמת ובלב שלם, רק על גלות השכינה, בוודאי היו מסירים ה'אבן נגף' לגמרי, אלא שכל מגמתם בתפילתם הוא רק על דאגת פרנסתם ושאר הצרות הבאות עליהם יום יום, וזהו שאמר הכתוב **"וַגְּלִלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָה"** - היינו שהם גוללים את האבן, הוא היצר הרע, רק מעט מעל פי הבאר, כדי להשקות את צאנם, ותיכף ומיד משיבים את האבן למקומה.

וכאשר ראה יעקב אבינו את כל העתיד הזה ברוח קדשו, התחיל לקונן ולומר: **"הֵן עוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל"** - כוחו של ה'יום', הוא הס"מ הנקרא

יום מהומה ומבוכה, גדול מאוד, **"לֹא עֵת הָאֶסֶף הַמְּקַנָּה"** - עדיין לא הגיע זמן גאולת ישראל להיגאל בגאולה שלמה. עצת יעקב אבינו להינצל מאורך הגלות: **"הִשְׁקוּ הַצֵּאֵן"** - התעסקו בתורה שנמשלה למים, **"וְלָכֵן רָעוּ"** - גמלו חסידים איש לרעהו, ואז יהיה יצרכם מסור בידכם, ותזכו לגאולה שלמה.

פירושו המופלא של רבי חיים מוואלז'ין, משתלב היטב עם דבריו של מחולל והוגה רעיון 'הדף היומי', הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, בסיום המחזור הראשון של הדף היומי, ט"ו בשבט תרצ"א: **"הדרן עלך תינוקות וסליקא לך מסכת נדה, שנים רבות שכלל ישראל עסוקים במסכת נדה, היא הגלות האיומה, כמאמר הכתוב 'היתה ירושלים לנדה'. והעצה היעוצה להינצל מן הגלות היא 'הדרן עלך תינוקות', להרבות ולהגדיל לימוד התורה בקרב התינוקות, דור העתיד, ובכך להשיבם אל אבינו שבשמיים."**

כ"ק האדמו"ר מסקולען, הרה"צ רבי אליעזר זוסיא פורטוגל זצ"ל,

ופירש"י: "בך חותמין", היינו שחתימת הגלות תהיה בזכות ריבוי מצוות החסד שיעשו בני אברהם אבינו.

יהודי ביקש לללות מגמ"ח סכום כסף. בעל הגמ"ח שלא הכירו, נגש לת"ח חשוב בבני ברק, ושאל אודות מהימנותו של המבקש. הלה השיב לו כי אדם נאמן הוא, וראוי לסמוך עליו שיחזיר את החוב בזמן.

עברו כמה שבועות מתאריך הפירעון, והלווה לא שילם. ניגש בעל הגמ"ח אל אותה ת"ח ממליץ, והתלונן לפניו שהלווה שלדבריו נאמן הוא, מתמהמה מלשלם את החוב. הוא לא השיב דבר, הוציא מכיסו את מלוא סכום ההלוואה ושילם לבעל הגמ"ח.

אחר כמה ימים, הגיע הלווה אל בעל הגמ"ח ושילם את החוב, תוך שהוא מתנצל כי שכב בבית החולים בעקבות התקף לב, ועל כן נבצר ממנו לבוא לשלם את החוב...

או אז הבין בעל הגמ"ח כי הת"ח הממליץ, איש אציל ובעל מידות הוא, שבהכירו את הלווה, ידע שיש סיבה טובה לכך שאינו משלם, וע"כ עשה זאת במקומו...

כאשר מרן שר התורה, הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי שליט"א, שמע את הסיפור, הגיב: "בזכות מעשים אלו ראויים ישראל לגאולה..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

נודע בכינויו 'אבי היתומים', תואר לו זכה בזכות מעשיו הכבירים למען יתומי המלחמה הארורה. אך לא רק לגשמייתם, למזונם ומחיתם דאג הרבי מסקולען, אלא אף לרוחניותם. הוא עמד כחומה בצורה, אל מול הארגונים ששמו למטרה להעביר את הילדים המסכנים הללו על דתם. הוא עשה הכל כדי להביא אותם תחת חסותו, תחת כנפי שכינה, במקום שייכלו חלילה אל הקיבוצים החילונים, ולמוסדות הכפירה שפתחו עבורם.

הסיפור הבא יעיד על הקשר המיוחד שנרקם בין היתומים לבין האדמו"ר, קשר שגם אם התנתק ברבות הימים, תזכורת קלה והוא שב להתחבר...

נמל התעופה מלא מפה לפה. חסידים, אוהדים ותלמידים רבים שזכו להסתופף תחת כנפי הרבי, והנה הרבי נכנס לאולם המכס, ולפתע ניגש אליו שוטר מכס, נופל על צווארי הרבי, מחבקו ומשנן, וכשדמעות קלות נגרות מעיניו הוא זועק: "טאטע... טאטע...!" [אבא... אבא...]

הרבי מביט בשוטר, והוא ממשיך: "הרבי לא זוכר אותי...?! אני יחיאל שפירא... זה אני שהרבי הבריח אותי לארץ ישראל..."

הרבי נזכר, החזיר לו מבט אוהב ואמר בתחנונים: "בני יקרי, תבטיח לי שתשמור שבת!!"

שקט... היה לו קשה ליחיאל שפירא להבטיח... אך לאחר הפצרה נוספת, בסערת הרגשות בה היה מצוי יחיאל, הוא הבטיח...

למוסדותיו קרא הרבי מסקולען 'חסד לאברהם', והסביר: ידוע בשם צדיקים קדמונים שהגאולה העתידה תהיה בזכות מידת החסד, כמידתו של אברהם אבינו, לכן אמר לו הקב"ה: "היה ברכה",

המשך מעמוד 19 | הרב שמעון טיקוצקי

שהתחייב באוזני ר' הערשיל, כי כפיצוי על עוגמת הנפש "אני לוקח אותך מחר לנסיעה של יום שלם במכונית, בחינם..."

שני אנשים, באותו בוקר בארצות הברית, מאחריים לקום. 'המפיל חבלי שינה' מפיל עליהם תרדמה עמוקה בלתי מוסברת. ברגע הראשון נראה לכל אחד מ'נפגעי האיחורים' שקרה לו דבר נורא ביותר, דבר רע מאין כמותו, אך למפרע מתברר לשניהם, שהאיחור הזה היה חסד צרוף, מתנה משמים, הדבר הטוב ביותר שקרה להם. אם ה'דרייווער' היה מגיע בחמש וחצי ולוקח את ר' הערשיל לוויליאמסבורג, הוא לא היה זוכה להשיג סכומים כה נכבדים כפי שקיבל, ואם 'עורך הדין' היה מגיע בזמן למשפט, מי יודע אם משפטו של ר' יואל דוד היה מסתיים בזיכוי מהדהד וניסי שכזה... ללמדך שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, גם דבר שנראה רע מוחלט מתברר למפרע בס"ד כטוב מוחלט.

מקור: מפי בעל המעשה הרה"ח ר' הערשיל ברקוביץ שליט"א, ותשוחח"ל על הסיפור המופלא.

(מתוך המבשר תורני-לך לך תשפב)

"אתה מבין איזה ישועה נפלאה קרתה לי היום בזכותך, בזכות התהלים שקראת למעני" קורא ר' יואל דוד באוזני ר' הערשיל ושולף מכיסו, תוך כדי דיבור, מעטפה ובה חמשת אלפי דולר במזומן. "זה התשלום שהייתי אמור לתת הבוקר לעורך הדין שלא הגיע, הכסף הזה הוא שלך, הוא מגיע לך ביושר!"

לאחר שנרגע קמעא מההרגשותו התעניין ר' יואל דוד אצל ר' הערשיל מה מטרת בואו לארה"ב, לאחר ששמע מפיו כי הוא עומד להשיא את בתו ביקש ממנו את הפרטים המלאים, מתי והיכן בדיוק תתקיים החתונה בעז"ה, לאחר מכן נפרדו השניים לשלום. כעבור כמה חודשים, בבוקר יום החתונה, נשמעו דפיקות בדלת ביתו של ר' הערשיל באשדוד, בפתח ניצב שליח לא מוכר ובידו מעטפה.

"זה מר' יואל דוד מבורו פארק" אמר האיש קצרות. במעטפה היה סכום נכבד ביותר להוצאות החתונה בתוספת מילות תודה על הישועה הגדולה שר' הערשיל היה שליח טוב עבורה.

והיה עוד אחד שהתקשר באותו בוקר להתנצל על התרדמה הבלתי מוסברת שנפלה עליו, ה'דרייווער' כמובן, שהתנצל באוזני ר' הערשיל על האיחור שלא קרה לו כמוהו מעולם. לא נחה דעתו עד

"במרוקו יש לסבא שלי בית כנסת משלו, ובו שבעה ספרי תורה, אשר הוא גם משמש בתור אכסנייה גדולה להכנסת אורחים וגמילות חסדים, אמי אמרה לי 'בני, לך רק למקום תורה!'"

אחי הגדול היה ירא שמים, אבל בבחרותו הוא נסע עם כמה מחבריו לעיר הגדולה קזבלנקה, כדי לעבד ולהרוויח כסף. חברי הוועדה שאלו אותי אם יש לי אחים. כשהשבת בחיוב שאלו אותי במה עוסק אחי הגדול. כשעניתי כי הוא עובד כפועל בקזבלנקה, הם החלו לחקור אותי ולברר האם הוא שומר תורה ומצוות. וכך החל ויכוח בין חברי הוועדה. היהודי מ"פועלי אגדת ישראל" נלחם ככבשה אחת בן שבעים זאבים, עד שהצליח לשכנע את חברי הוועדה לשלוח אותי ללמוד בישיבה בכפר סבא.

כך בחסד ה' זכינו אני, אחי ואחותי להגיע למקומות תורה. למרות שהיה קשה לי ולאחי להיפרד מאחותנו הגדולה, עמדנו על כך שהיא תלך למדרשיה לבנות לבד.

מנהל הישיבה בכפר סבא, רבי אליהו חיים ווזביץ, היה צדיק קדוש. הוא ראה שאני אוהב ללמוד גמרא ואמר: "אני אלמד איתך!", ומאז הוא היה בא מידי בוקר, ומעיר אותי מוקדם. לאחר מכן היינו יושבים בבית הכנסת ולומדים עד התפילה.

הוריי נותרו בחו"ל למשך שנתיים, בהן לא יכולנו להתאחד עמם, עד שבמסירות נפש של ממש, הם אמרו כי פניהם מועדות לטנג'ר, כביכול כדי לחתן את אחי הגדול, כאשר למעשה הם התכוונו לעלות לארץ ישראל. אם היו תופסים אותם, היו הורגים אותם על המקום, חס ושלום. אבל בחסדי ה' הם הגיעו ארצה בשלום. היה זה לאחר שכבר הגעתי לגיל מצוות, ולמדתי בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה, אצל הגאונים רבי דב מאיר רובמן והרב רפאל שפירא, בן אחותו של

הגאון מבריסק זצ"ל. אבל רבים שלא זכו לכך - ירדו מהדת כליל. בקבוצת המסע לארץ, היה בחור בשם יהושע, שהספיק כבר ללמוד בתלמוד תורה ובישיבה קטנה. הוא היה בן חמש עשרה, מבוגר קמעא משאר הילדים, והיה שר לנו בכל שבת "שלום עליכם" בקול נעים שחדר ללבי. היינו יושבים בחדר האוכל במרסיי שבצרפת או במחנה המעבר, והוא היה מזמר לנו את ה"שלום עליכם" במנגינה מיוחדת. אנשים רבים חזרו בתשובה בגלל ה"שלום עליכם" הזה, שאותו אני שר בקלטות ובדרשות.

בכל "פשיטה" הייתי מתאר מה עושים כיום יהודים בליל שבת: איפה אילנה? - בתאטרון. איפה גילי? - הלך לכדורסל, איך השבת? תשעה באב...

לעומת זאת, כאשר אתה נכנס לבית יהודי, "אי זה בית אשר תבנו לי", השולחן ערוך, הנרות דולקים, ריח הדגים והחלות מפיץ אווירה של שבת קודש. והנה נכנס האבא, וכל הילדים נגשים אליו ומנשקים את ידו, "בניך כשתלי זיתים סביב לשולחןך", וכל שרים ביחד: "שלום עליכם מלאכי השלום, מלאכי עליון, ממלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא"... במשך שנים הייתי שר בציבור את המנגינה העריבה שלמדתי מיהושע, והמנגינה הזאת חדרה ללבבות והשיבה רבים מעוון.

באותה תקופה, עורקיו היו סתומים לגמרי, והרופאים לא נתנו לו כל סיכוי לחיות. ראש הישיבה עבר ניתוח לב פתוח, והרופאים השתוממו לראותו נשאר בחיים כנגד כל הסיכויים. הם ישבו והסבירו לו שיש כאן דברים למעלה מבינתם, מעל דרך הטבע, שכן כל העורקים היו סתומים. "נברא לך עורק חדש!", טענו בפניו הרופאים, "ה' רצה לתת לך חיים במתנה, וברא לך עורק חדש!..."

כך עמד ראש הישיבה בפני כל בני הישיבה, והודה בכל פה ולשון לה' יתברך, על גודל רחמיו וחסדיו עמו.

להשיחם תורתך

הייתה לי סיעתא דשמיא מיוחדת, שמכוחה זכיתי להגיע לישיבות ולעסוק בתורה הקדושה.

כאשר ילדי עדות המזרח הגיעו ארצה מחו"ל ב"עליית הנוער", שיכנו אותם למשך תקופה בת חודש עד חודש וחצי במחנה מעבר ב'רמת הדסה' בצפון הארץ, ליד נהריה. לאחר מכן מיינו אותם ושלחו כל אחד ואחד למקום שאמור להתאים לו, לפי אופי וסגנון המשפחה. הורים רבים שלחו את צאצאיהם ארצה, כשהם סומכים על כך שבארץ ישראל הכל קדוש וטהור... אבל למעשה, ילדים רבים שבאו מבתים שומרי תורה ומצוות, נשלחו לקיבוצים חילוניים והתרחקו כליל ממסורת ישראל.

כאשר הוריי ביקשו לעלות לארץ ישראל, אמרו להם שליחי הסוכנות: "אתם אחת עשרה נפשות, אי אפשר להעלות בבת אחת משפחה כל כך גדולה. תשלחו קודם כל שלושה ילדים, ולאחר מכן נאשר לכם לעלות!"

שליחי הסוכנות אמרו זאת, במחשבה שעד שההורים יעלו ארצה, הם יוכלו לְשַׁמְד את הילדים. ולאחר מכן, כשההורים יעלו, יִשְׁמְדו גם אותם בעקבות ילדיהם. זה היה הדגם שעל פיו הם פעלו, על מנת להרחיק את עם ישראל ממסורת אבותיו.

באנו ארצה שלושה ילדים צעירים: אחותי שהיתה כבת ארבע עשרה, אני שהייתי בגיל אחת עשרה ואחי שהיה בן עשר. כשהגענו למחנה המיון ב'רמת הדסה', אנשי ה"סוכנות היהודית" חילקו לבנים ולבנות מדים שכללו מכנסיים קצרים וגופיות טריקו. אבל אחותי לא הסכימה לכך בשום פנים ואופן ואמרה: "אם אני לא יכולה ללבוש חצאית, תחזירו אותי למרוקו, אני לא נשארת פה!". כשראו כי היא עומדת על דעתה, הלכו והביאו לה חצאית.

לפני שנפרדנו, אמי אמרה לי: "שמע בני, לך רק למקום שבו שומרים על שבת קודש, לומדים תורה ומתפללים!"

ב'רמת הדסה' היו חלוקות השלל, חלוקת השבי והמלקוח. כל הילדים חולקו לכל מיני מוסדות ממגורים שונים. ישבה שם סוללה של כעשרים אנשים, ביניהם היו גם כן דתיים, ואחד ירא שמים מ"פועלי אגדת ישראל". והם התחילו לחקור כל ילד ולברר האם הוא בן למשפחה שומרת תורה ומצוות.

כשאחד מאנשי הוועדה שאל אותי אודות מוצאי, אמרתי לו:

בדרך הלימוד

לאחר שהגעתי לארץ, מגיל אחת-עשרה עד גיל בר מצווה, למדתי הלכה ואת כל סדר 'זרעים' במוסד של 'פועלי אגדת ישראל' בכפר סבא.

בגיל שלוש-עשרה וחצי, אחרי בר המצווה, נכנסתי לישיבה הקטנה "תפארת ישראל" בחיפה. באותה תקופה, למדנו בעיקר גמרא בעיון, ומעט הלכה, שולחן ערוך, "חיי אדם" ו"חכמת אדם".

מורי ורבי, הרב רובמן זצ"ל, ראש הישיבה, התחנך בישיבת 'קלם', וזכה לשאוב משם את תורתו ומוסריו הנפלאים. הוא היה מתנהג עמנו באהבה כבנים ממש. חניך והדריך אותנו בלימוד התורה ובלמוד המוסר. והרבה ממה שזכיתי במעשי, הוא בזכות מורה הדרך שהתווה לנו את דרך הישר.

אחרי שלוש שנים נכנסנו לישיבה גדולה, שם עסקנו בפלפולים עצומים מבית מדרשם של רבי נפתלי טרופ, רבי חיים סולובייצ'יק ורבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל. למדנו את מסכת חולין, מסכת כתובות ומסכת בבא קמא. כשעסקנו בלימוד מסכת חולין, אמרתי לעצמי: 'הבה ננצל את זה ללימוד הלכה למעשה'. לקחתי חברותא, ולמדתי

עמו הלכה למעשה בשעות אחר הסדרים. החל מהשעה רבע לעשר בלילה, ישבתי עם החברותא ללמוד את כל ה'בית יוסף', 'הש"ך והט"ז. למדנו באופן יסודי את הלכות מליחה, בשר בחלב ותערובות...

לאחר מכן הרגשתי כי אני יכול לגשת למבחן. נגשתי ונבחנתי, וברוך ה' הצלחתי וקיבלתי היתר הוראה וסמיכה לרבנות, מהגאונים רבני העיר טבריה, הרב מאיר ועקנין והרב רפאל קוק זצ"ל.

אחר נישואי למדתי דיינות אצל מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל. במשך שלוש שנים למדנו חושן משפט ואבן העזר. הלימוד היה בעמל גדול, והבחינות היו מחמירות, בהן היה צריך למלא מהזיכרון מחברות שלימות. לא דף או שני דפים, אלא מחברת שלימה בת עשרים וארבעה דפים! היתה זו תקופה ארוכה של כתישה, בה לא חשבנו על שום דבר מלבד החומר הנלמד.

לאחר מכן התחלתי לעסוק בלימוד הלכות שבת ועוד, והשקעתי מאמצים מרובים כדי לדעת ולזכור כל הלכה. כל החיות של האדם נובעת מלימוד התורה, כשהוא חוזר ומברר ושואל וכותב פעם אחר פעם. באופן זה הדברים מתבררים ומתבהרים, ונקנים בנפש האדם.

(מתוך הספר 'משכני אחריו')

המשך מעמוד 4 | מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

ברור, לא עזבתי את הסוגיא, וזו סוגיא שאין בה דברים מפורשים לענייננו. לבסוף, ביקש ממני שאלך לרבי יצחק, ואומר לו שאין כאן הכרעה, ושינסה בכל זאת לשכנע את הבעל שירד מהתנאי הזה. "הסיפור לקח עוד שלושה חודשים, רבי יצחק נסע עוד ועוד, ובסופו של דבר השיג את הגט בלי התנאי. סיפרתי על כך למרן, ואנחת השמחה שנשמעה מפיו אין לתארה: 'ברוך ה'! ברוך ה'!'".

(מוסף שבת קודש, מטות מסעי תש"פ)

ולטפל בענין או לא? 'ישבתי עד מאוחר בלילה לדון בעניין 'העברת והקנאת עולם הבא', וב'תנאים בגט', ועוד", סיפר מרן הגרי"ש לגרי"מ שטרן שליט"א, "ואין לי הכרעה מוחלטת. סיימתי הבוקר קצת יותר מהר את התפילה (בינה זאת!) כדי לעיין עוד, ואפילו לא אכלתי פת שחרית. אין לי דיים ורגלים - התבטא מרן זצוק"ל מתוך חולשה - 'זו הרי עגונה ממש עם כל הצער והקושי שבזה!'. 'למחרת התעניינתי מה התחדש, ומרן אמר לי: 'ר' מיכל, זה עוד לא

המשך מעמוד 9 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

ביקשתי שה' יעזור שבמשך היום אני תפילין... והנה נשלחו אלי תפילין מן השמים למען אוכל להניחן..."

ומלבד שיש ללמוד מכאן על נפלאות ההשגחה הפרטית, כאשר איל עושה עלילות מסבב אברך ומטלטלו 'לחינם' שעות בדרכים, וכל זה להמציא תפילין לאותו מוכר, הרי יש להתבונן הרבה עד כמה יקרה בעיני ה' כל מצוה ומצוה שאדם עושה, שהרי 'מוכר' זה אינו מניח תפילין דרבינו תם... ומכל מקום הקדוש ברוך הוא סייע בידו שיזכה להניח תפילין אף ביום זה, כי הבא ליטהר מסייעין לו.

וכל זה להוציא מחשבת פיגול מהלב, כי מי אני ומה אני ומה ערך יש למצוותי, וכי יש נפקא מינה אם עשיתי אם לאו, האם זה 'נפקא מינה' למישהו בכלל... וקודש אברך הוא אומר: בני חביבי, חשוב אתה בעיניי, וברצוני שתעשה מצוותי, ואף אסייע בידך הרבה ואתן לך האפשרויות לקיום רצוני, ומי ייתן והיה לבבך זה ליראה אותי כל הימים.

(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' פרשת עקב תשע"ט)

שבעוד חצי שעה יגיע האוטובוס. בינתיים נכנס לחנות לממכר מזון ומשקאות, בשביל לקנות שתייה קרה להשיב נפשו, ושאל את המוכר אשר הוא רחוק משמירת התורה והמצוות ואף מהלך בגילוי ראש רחמנא לצלן, האם יכול להיכנס לבית הכסא והשיב בהן, חזר ושאלו האם יכול לשמור עבורו את התיק שעמו שלא ייגנב... נענה לו המוכר: "הכנס את התיק לבית הכסא ושם תשמור עליו שמירה מעולה כרצונך".

השיב לו האברך כי מונח בתיק הטלית והתפילין שלו, ומפני קדושתן אינו יכול להכניסן עמו, ונתרצה המוכר לשמור. כשיצא האברך פנה אליו המוכר, ושאלו האם יש לו כמה דקות פנאי עבורו, השיב לו האברך: "עוד רבע שעה בידי עד שיגיע האוטובוס שלי". חזר המוכר ושאלו: "האם יכול אני להניח את התפילין...", וכשסיים להניח אמר לו המוכר: "דע, שזה כבר כמה שנים שהנני מקפיד להניח תפילין בכל יום ויום. והנה הבוקר קמתי מאוחר, ולא היה לי זמן להניח תפילין, על כן נמלכתי בדעתי לרוץ אל החנות, ובטוח הייתי וגם

הגנב מצידו הבין על אתר שהפעם בגניבה זו נכשל, ואת היהלום היקר כבר לא יוכל, כנראה, להעביר לרשותו. הוא נפל, אפוא, לרגלי העשיר הגדול, ביקש את סליחתו, והתחנן על נפשו שלא להסגירו לידי רב החובל, והבטיח שלא להציק לו יותר. העשיר בטוב לבו נענה להפצרותיו וסלח לו על מזימותיו.

בטרם פנה הגנב, ביקש מן העשיר להבהיר לו פשר דבר: "הרי עקבתי אחריו כל הזמן מרגע צאתך מבנין הבורסה עדי הגיעך אל המקום הזה, בטוחני שהיהלום נמצא כאן באניה, הפכתי כל פינה בחדר ולא מצאתיו, כיצד יתכן כזאת?"

העשיר חיך חיוך צופן סוד: "קלטתי אותך מן הרגע הראשון!", סיפר לגנב, "עוד בתוכי בנין הבורסה שבבלגיה היו תנועותיך חשודות בעיני, ועם כל אמצעי ההסוואה שנקטת חששתי ממך... לפיכך החבאתי את היהלום היקר במקום שלא יעלה על דעתך לעולם! והלא הוא מונח בכיס מעילך שלך! התלוי כאן על הקולב... שם ידעתי שלא תחפשהו כלל..."

כך שב הגנב בידיים ריקות! ולא עלתה לו גניבתו ולא כלום!

מוסר ההשכל הנלמד מטיב זה המעשה:

חבל לך לחפש את היהלום בין אוצרותיו של חברך, 'לך לך אל עצמך!' - היהלום טמון בתוכך עצמך! יש בך אוצרות נפלאים שלא יסולאו בפז, חפש אותם חיפוש אחר חיפוש, עד שיתגלה היהלום שלך - שבתוכך! (מתוך 'טיב המעשיות')

קלה היא יותר מלאכת הגנבה... לפיכך מיהר הגנב הממולח לרכוש גם כן כרטיס הפלגה באותה אניה, ומיקם את עצמו באותו חדר בו נמצא העשיר הנכבד.

במהלך ההפלגה מיעט העשיר לצאת מתאו המפואר, ולהסתובב בין קומות האניה כשאר הנוסעים, כנראה מחשש לעשרו הגדול שנשא עמו... אולם בכל זאת הצליח הגנב לפשפש בתוכי מזוודותיו של העשיר יותר מפעם אחת - אם באישון לילה, בעוד הנגיד גם את שנתו, ואם בעת שעלה אל הסיפון לשאוף מעט אוויר.

ברום, להוותו, מכל אותן 'גיחות' העלה חרס בידו; הוא הפך וחיפש היטב כל רחבי החדר ובכל מסתוריו, ולא הצליח לגלות ולא כלום. גם כשהצליח באחת הפעמים להניח את ידו על תיקו האישי של העשיר - לא מצא בו יותר מכמה שטרות בלבד, אבל יהלום אין!

התעלומה היתה גדולה - הרי הוא בעצמו עקב אחר העשיר בעיניים חדות מרגע ביצוע הרכישה, ולא גרע עין ממנו עדי הגיע הנה אל אניה זו! ברור היה לו אם כן, שהעשיר מחזיק את היהלום כאן בבטן האניה, והתפלא מאד על כך שאינו מצליח להשיגו.

פעם אחת חזר העשיר לפתע אל החדר מן הסיפון העליון, ו'תפס' את הגנב דגן 'על חם', בעודו מחטט ומחפש בין מזוודותיו השונות... להפתעתו של הגנב לא נבהל העשיר ולא נרתע כלל - אדרבה על פניו נראה חיוך ערמומי והוא הביט בגנב בלגלוג, כאומר: 'ידע אני היטב מה תחפש, אך כלום לא יעלה בידך!'

להם שפע ישועות וברכות!

מקום תמורת מקום...

הסיפור הבא אירע בקיץ תש"פ, כשמוסדות החינוך נסגרו, משפחות על ילדיהן ננעלו בבתים, אין יוצא ואין בא. בבית משפחה אחת שחיה בצפיפות כל ימות השנה גבר הלחץ, הם ביקשו למצוא כל דרך להרחיב את דירתם. יש להם מרפסת מתקפלת על עמודי מתכת המשמשת אותם מדי שנה בחג הסוכות, והאב חשב כי נכון יעשה אם ירכיב אותה כבר עתה - בעיצומו של הקיץ, ויעניק לביתו עוד כמה מטרים, מרחב נשימה ומחיה...

אלא, שהוא ידע כי הוצאת המרפסת מסתירה את קרני השמש, פוגעת באור ובאוויר הנכנסים בבית השכן שמתחתיו. בעבר הסכים הלה שירחיב את ביתו למרות שנפגע מהדבר, וגם הסכים להרכבת המרפסת המתקפלת - כי במשך שבוע בשנה הוא מוכן לחיות בדירה חשוכה קמעא. אבל להרכיב את המרפסת הזו עכשיו, בעיצומו של הקיץ, לתקופה שאינו יודע מה אורכה - לכך לא הסכים מעולם! הוא פונה אל השכן ומבקש את הסכמתו, והלה התלבט והשיב כי ישוחח בעניין עם רעייתו וישיב בהקדם. כבר למחרת הופיע ותשובתו בפיו: 'זה באמת לא קל לנו, אבל החלטנו לוותר כדי שיהיה

לך מקום בבית. רק זו בקשתי אליך - שתברך אותי שכשם שוויתרתי ונתתי לך עוד מקום בדירתך, כך תברכני שיהיה עוד מקום בדירתי שלי, כאשר בתי שמתעכב זיווגה זה עידן ועידינים, תזכה כבר להקים בית בישראל ותפנה את מקומה מביתי...'

השכן התרגש מהמחווה, ובירך את שכנו בחום. לא חלפו אלא שלושה שבועות, ובתו של השכן הוותרן ואציל המידות באה בברית האירוסין, עומדת להקים בית בישראל! הוויתור האצילי הוכיח את עצמו גם הפעם: הוא ויתר כדי שיהיה לשכנו יותר מקום, ובכח הוויתור פעל שיהיה לו עצמו יותר מקום בבית, כשבתו תינשא בשעה טובה ומוצלחת!

סיפור נפלא זה, שהתפרסם בגיליון 'השגחה פרטית', מאיר את עניין הויתור בנוף אצילי. גם ויתור לתקופת מה, גם ויתור שעלול להיראות פעוט - יש בו את היכולת לחולל מהפכות, לפעול ישועות, לפתוח שערים. אחים יקרים, הבה נוותר בכל הזדמנות, הבה נוותר מכל הלב, זה הכלי וזה המפתח לפתוח לנו שערי שמים ולזכותנו בישועות נכספות!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ האם מותר להחזיק את ארבעת המינים בתפילת מוסף?

◆ מדוע יש להימנע מהרחת האתרוג לפני חג הסוכות?

◆ האם אדם מחויב לוותר על סכום כסף גדול כדי להימנע מעבירה על 'לא תעשה' דרבנן?

מהלכות ארבעת המינים

• מעיקר הדין, ניתן ליטול את ארבעת המינים מיד לאחר עלות השחר, אך היות ורוב הציבור אינם יודעים מתי בדיוק עלות השחר, תיקנו חכמינו ז"ל שיקיימו את המצוה רק מהנץ החמה ואילך.

• בכל יום מימי חג הסוכות, אסור לאכול סעודה לפני נטילת ארבעת המינים, כדי שלא יִמְשְׁכוּ בסעודה וישכחו מלקיים את המצוה. ואכילה מועטת, או שתייה מועטת, המוגדרת כ'טעימה' - מותרת מן הדין, אך אין להקל בכך כי אם 'לצורך גדול'.

• בשנים קדמוניות, נהגו אנשי ירושלים לאחוז בידם את ארבעת המינים מעת הליכתם לבית הכנסת, עד שובם לביתם לאחר התפילה. ובימינו, רק המפורסם כמדקדק במעשיו רשאי לנהוג כן.

• רבים נוהגים להניח את הלולב, ההדס והערבה, במים במשך ימי החג כדי לְשַׁמֵּר את רעננותם, והפוסקים משבחים מנהג זה. וכמו כן, רצוי להחליף את המים בכל יום, כדי לשפר את תועלתם.

• במשך כל ימי חג הסוכות אסור להריח הדס שקיימו בו את מצות ארבעת המינים. ואף בהבדלה של מוצאי שבת חול המועד, אסור להשתמש בו לברכת 'בורא מיני בשמים'. ולאחר החג מותר להריחו. ואת האתרוג, מותר להריח, אך למעשה, יש להימנע מהרחתו מאז שייעדוהו לקיום המצוה - אף בימים שלפני החג - עד לאחר החג; משום שהפוסקים נחלקו אם מברכים עליו את ברכת הריח.

מהלכות איסור 'תחומין' ואמירה לגוי

• חכמינו ז"ל אסרו על האדם להתרחק בשבת וביום טוב יותר מאלפיים אמה מהמקום בו שהה ב'בין השמשות' שבכניסת

השבת, ואיסור זה נקרא 'תחומין'.

• בנוסף על איסור 'תחומין' לאדם, יש איסור תחומין בשבת וביום טוב גם על חפצים, דהיינו שאסור להוציא חפצים מחוץ לתחומו של בעליהם, ואף אם שייכים לגוי.

• אמירה לגוי לעשות איסורי שבת, בין איסורים דאורייתא ובין איסורים דרבנן, אסורה מדרבנן. ואמירה לגוי לעשות איסורי שבת דרבנן, מותרת לצורך מצוה.

הלכות שונות בנוגע להוצאה כספית לצורך קיום מצוות

• אדם שאין בידו חפץ הנדרש לקיום מצוה 'עשה' כלשהי, כגון בניית מעקה לגג ביתו - חייב להוציא לפחות עשירית מהקרן של נכסיו, וכן מרווחיו, לְשֵׁם רכישת האמצעים שבהם יקיים את המצוה.

• בניגוד לביטול מצוה 'עשה', שלגביה קיימת הגבלה במידת ההוצאה הנדרשת לצורך קיומה; בנוגע למצוה 'לא תעשה' אין כל הגבלה, ואדם חייב להוציא כל הוצאה שהיא, ואף להפסיד את כל ממונו, כדי שלא לעבור עליה. הלכה זו אמורה אף בנוגע לאיסורי 'לא תעשה' דרבנן, ואף בנוגע למעשה שיש בו רק סיוע לדבר עבירה.

• מי שקנה אתרוג בגודל המינימלי שניתן לצאת בו ידי חובה, ואחר כך מצא אתרוג גדול יותר, אך יקר יותר - אם תוספת התשלום היא לא יותר משליש, מצוה להחליף את הראשון בשני.

• יש אומרים, שאם מזדמנים לאדם שני אתרוגים שהאחד יפה יותר מהשני, אך גם יקר יותר - אם תוספת התשלום היא לא יותר משליש, מצוה לקנות את היפה יותר. ואם כבר רכש אתרוג מהודר, ואחר כך הזדמן לפניו אתרוג יפה יותר - נחלקו הפוסקים אם צריך להחליף את הראשון בשני. והלכה זו אמורה גם בנוגע לחפצי מצוה אחרים, כגון ספר תורה.

"אמא האריכה ימים, חיה עד גיל 93, והותירה אחריה כ-500 צאצאים, כולם יראים ושלמים ורבים מהם תלמידי חכמים מופלגים ומרביצי תורה..."

הצצה לרגעים מרגשים שתופסים את תשומת הלב בתוך מרוץ החיים השוטף

הרב יהושע לייבזון

בשבוע שעבר האזנתי, לשיחה מיוחדת של הגאון רבי אשר וייס שליט"א, על אמו הרבנית הצדקנית מרת פראדל וייס ע"ה.

השיחה כולה היתה מאוד מרגשת, הגר"א וייס שליט"א דיבר על אמו עם כל הרגש הטבעי של אהבת בן לאמו, אבל היו שם שתי נקודות שתפסו את תשומת הלב שלי באופן מיוחד: סיפור, וגם 'זוארט' נפלא שאמר בשם אמו ע"ה. כשהוא ארט משלים את הסיפור באופן מלא.

וכך היה המעשה: בהיותה נערה כבת 15 שנים, הגיעה הגב' וייס למחנה אושוויץ. היא הגיעה יחד עם בני משפחה רבים, כ-30 איש היו מקרב בני משפחתה, ובכללם אביה ואמה, אחיה ואחיותיה, הסבא והסבתא, דודים, דודות ובני דודים.

הם עמדו בתור שבו בוצעה הסלקציה על ידי אותו רשע ימ"ש, שהחליט בהינד עפעף מי ילך לימין ומי לשמאל. בעמדם שם, הם התנחמו זה בחברתו של זה, נכון שהם נמצאים במקום איום ונורא, נכון שהם איבדו את כל רכושם ונגררו לכאן בעל כרחם ברכבות משא, אבל לפחות הם ביחד, כל בני המשפחה.

ואז, כשהגיע תורם החל הרשע ימ"ש להפנות את כולם לצד ימין, ורק הנערה בת ה-15 היתה היחידה מכל בני המשפחה שנשלחה שמאלה.

היא נחרדה ונבעתה, מאנה לקבל על עצמה את ההחלטה התמוהה, ובלי לחשוב פעמיים החלה לרוץ לימין, כדי להצטרף לשאר בני המשפחה, בעודה ממרה את פיו של הנאצי.

אבל הוא, הנאצי, לא ויתר לה, אחד מעושי דברו תפס אותה והשליך אותה בחוזקה לעבר הדרך הפונה לימין, כאילו היתה חפץ דומם וחסר נשמה.

היא נפלה ארצה, נחבטה ונחבלה, ראשה הסתחרר עליה, וכשקמה על רגליה והפנתה את מבטה לעבר בני המשפחה, כבר לא ראתה אותם. הם נעלמו לבלי שוב.

עוד באותו היום כבר נעלמו כל בני המשפחה, ולאחמ"כ עלו בסערה השמימה. ואילו היא, הנערה בת ה-15, נשלחה לעבודת פרך במחנה העבודה. "אותו נאצי רשע לא ידע שבמעשיו אלו היא מקים שבט בעם ישראל", אמר הגר"א וייס בדברים אחר אמו. "אמא האריכה ימים, חיה עד גיל 93, והותירה אחריה כ-500 צאצאים, כולם יראים ושלמים ורבים מהם תלמידי חכמים מופלגים ומרביצי תורה..."

אהבת עולם

אחרי השואה השתקמה הגב' וייס ע"ה, הקימה את ביתה עם

בעלה זצ"ל, והעמידה דורות לתפארת, בעודה עוסקת בהוראה ובהמשך מתמנה לכהן כמנהלת בבית החינוך לבנות בקריית צאנו בנתניה.

היא היתה אשה משכלת ויראת ה', ואף אמרות טהורות של דברי תורה שחידשה בעצמה נשמעו מפיה.

בדבריו הזכיר בנה הגר"א יבלחט"א, אימרה אחת משמה: אנחנו תמיד אומרים לפני קריאת שמע את ברכות קריאת שמע: "אהבת עולם אהבתנו", "אהבה רבה אהבתנו", "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת", "אוהב עמו ישראל" "הבוחר בעמו ישראל באהבה".

למה דווקא זה החלק בתפילה שבו אנו מזכירים שוב ושוב את אהבת הקב"ה לעמו ישראל יותר מכל מקום אחר בתפילה? למה דווקא לפני קריאת שמע?

אלא, היתה אומרת הרבנית מרת פראדל וייס ע"ה, לפני שיהודי אומר "שמע ישראל... ואהבת את ה' אלוקיך", הוא צריך קודם להבין ולהפנים כמה הקב"ה אוהב אותנו. כשנבין כמה הקב"ה אוהב אותנו, האהבה שלנו אליו תתעצם ותתגבר עשרת מונים!!!

וזה המשפט שגב' וייס ביקשה לכתוב: "הכרת הטוב בלבה, חדוות חיים בקרבה".

כי אכן, למרות שעברה מה שעברה, למרות הקשיים העצומים שחוותה, היו שנותיה שוות לטובה! היא ראתה את הטוב שבכל דבר.

כי כשאדם מתבונן על העולם דרך עין טובה, דרך 'משקפיים של אמונה', מתוך הבנה והכרה שהקב"ה אוהב אותנו אהבה רבה, אהבת עולם, הוא נשאר עם חדוות חיים שמלווה אותו בכל מקום ובכל זמן.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 495
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

שלח לחמך על פני המים

בר קפרא היה חופר על שפת ימה של קיסרי, וראה ספינה שטבעה בים הגדול ונציב העיר עולה מתוכה ערום. כשראהו בר קפרא, בא אצלו ושאל בשלומו, ונתן לו שני סלעים, והכניסו לביתו, הלבישוהו, האכילוהו והשקהו, ונתן לו עוד שלושה סלעים אחרים. אמר לו בר קפרא, אדם גדול שכמותך, ראוי שיהיו עוד מעות בידך להוצאות אחרות. לאחר ימים נשבו יהודים באותה עיר, אמרו מי ילך ויפייס עלינו? אמרו זה לזה ילך בר קפרא שהוא חשוב אצל המלכות. אמר להם בר קפרא: חושבים אתם שמלכות זו עושה משהו בחינם? אמרו לו, יש כאן חמש מאות דינר, טול אותם ולך ופייס אותם. נטל בר קפרא חמש מאות דינר ועלה למלכות. כשראה אותו נציב העיר, עמד על רגליו ושאל בשלומו, ואמר לו למה טרח ובא רבי לכאן? אמר לו בר קפרא בבקשה ממך שתרחם על אותם היהודים, אמר לו נציב העיר כלום יידע אתה שמלכות זו עושה דבר בחנם? אמר לו בר קפרא יש עמי חמש מאות דינר, טול אותם ופייס עלינו. אמר לו שר העיר, אותם הדינרים יהיו נתונים לך תחת מאכל ומשתה שהאכלתני והשקיתני בביתך, ואתה לך לשלום ובכבוד גדול. קראו עליו על בר קפרא מקרא זה, "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו".

(לפי קהלת רבה י"א)

פרשת השבוע

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש
(כ"ח - כ')

הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א היה עני מרוד. מסופר: פעם היה חייב למשכן את מעילו כדי להביא טרף לביתו, אמר הצדיק: עכשיו אני מבין יותר טוב את מה שאמר יעקב אבינו ע"ה "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש". וכי אין אנו יודעים שלחם הוא בשביל לאכול ובגד הוא בשביל ללבוש? אלא אנו מבקשים שהבגד יהיה בשביל ללבוש, ולא בגד בשביל לאכול, שלא יצטרך למשכן את בגדו בשביל אוכל.

ויאסף לבן את כל אנשי המקום
ויעש משתה (כ"ט כ"ב)

יהודי תלמיד חכם אחד, שהיתה שעתו דחוקה לו, והתכוון לחתונת בתו, בא אצל הרה"ק רבי זלמלה מוואלוזין זיע"א, והשיח לפניו דאגתו בקשר להוצאות החתונה. אמר לו הגאון: פעמיים במקרא מצינו תיאור של חתונות, פעם אצל לבן ופעם אצל בועז. לבן,

שכספו לא בא לו ביושר, הזמין את כל אנשי המקום ויעש משתה. ואילו בועז שצדיק היה, ויקח עשרה אנשים מזקני העיר, לקיים שבע ברכות.

התחת אלקים אנכי (ל' - ב')

מסופר: זוג כפריים חשוכי בנים באו אל ה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א לבקש ישועה, דרש מהם ה"חווה" פדיון נפש גבוה בסך שלושים זהובים. החל הכפרי לעמוד על המקח: רבי עשרה זהובים אולי אוכל להשיג, אולם שלושים זהובים? אין כל סיכוי. אך הרבי בשלו, שלושים זהובים ולא פחות. אמרה האשה לבעלה, בוא ונלך, הקדוש ברוך הוא יושיע אותנו. נפלטתה אנחת רוחה מפיו של ה"חווה" הקדוש. אה, סוף סוף יהודים יודעים שלא רק הרבי יכול לעזור, הריבוננו של עולם בעצמו יכול לעזור ולהושיע, ואכן, בפקודת השנה התבשרו בני הזוג בבשורה טובה ומשמחת, והתפקדו בדבר ישועה ורחמים ובורע של קיימא.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:19 ת"א: 5:21 ר"ת: 5:55

פרשת ויצא

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:06 ת"א: 4:20

התחלתי לומר מאמרי הזוהר ופרקי-התהלים ומאמרים מ"מעבר יבוק" [ספר תפלות] המסדרים שם על הלוח שעל הקיר, ובשעת אמירתם בכיתי בכי רב מקירות לבי, כמוהו לא בכיתי מעודי, וזלגו עיני בלי הרף נהרות של דמעות. אחרי-כן הנחתי שני 'פדיונות' על הקבר, אחד עבורי ועבור כל בני-ביתי בכלל, והשני עבור אשתי בפרט, כי לבי אמר לי שהיא חולה מאוד. בו ברגע שהנחתי את הפדיונות נתמלאה נפשי שמחה ועונג, שמעודי ועד היום הזה לא הרגשתי כמוהם, ולא רציתי בשום אופן לעזוב את האהל הקדוש, כי הרגשתי שם טעם גן-עדן ממש. וכך הייתי שם בשמחה ובהתרגשות במשך שתיים, כי קשה היה לי מאוד להיפרד מעונג גדול זה. אחרי כן יצאתי משם לשלום, והייתי שמח כל הדרך חזרה לביתי.

כשחזרתי בשלום לביתי, שאלתי תיכף לשלומה של אשתי, והיא סיפרה כל הקורות אותה, שהתעלפה משך לילה שלם והרופאים לא נתנו לה סיכוי והתייאשו ממצבה, ולמחרת בשעה עשר בבקר החלה בעצמה לשוב לאט לאט לבריאותה בלי תרופות, ותוך חדש ימים חזרה לאיתנה. שאלתי את בני ביתי, אם זוכרים הם באיזה יום החלה לשוב לאיתנה, כשאמרו לי את היום, נזכרתי שהוא בדיוק אותו היום שהייתי באוהל קדשו של הצדיק, וממש באותה השעה, עשר בבקר, הנחתי את הפדיונות במקום מנוחת קדשו. כששמעתי כל זאת, לא פשטתי את בגדי, ורצתי במהירות לידידי לספר לו מפעלות אלקים". כשסיים הסוחר את סיפורו, הוסיף: "אם הצדיקים הקדושים אחרי הסתלקותם חיים וקיימים ומוזהרים ככוכבי השמים, כל שכן שקדושתם נעלה מאד בחייהם". השיב לו רבי יעקב: "אדרבה, חז"ל אמרו: 'גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם'.

תיקון על "הרגשת היש שלו"

אברך אחד מחסידי הרה"ק הרבי האמצעי מליובאוויטש זיע"א, בא אל רבו לבקש תיקון על "הרגשת היש שלו". וישאלהו רבנו האם אתה יודע מהי הרגשת היש? ולא ענה כי חפץ היה לשמוע מה שיאמר רבו. ויאמר לו רבנו, הרי אתה מבקש תיקון על כך, וצריך אתה לדעת מהו הרגשת היש ומהו החטא שבזה.

אך האברך לא העיז פניו לענות, עד שאמר לו רבנו, הלא ידעת כי זה לעומת זה עשה האלקים, כמו בסטרא דקדושה יש מדריגות דקדושה לאין סוף ולאין קץ, כך בסטרא דלעומת זה יש מדריגות הטומאה לאין סוף ולאין קץ, והיו שני הכוחות עומדים לפני יוצרם, וכל אחד שואל מה תהיה עבודתו בעולם?

ותשובת הבורא היתה לסטרא דקדושה, שעבודתה תהיה לגלות לעולם את האמת, שיש אלקים יוצר ובורא הכל, וכל נברא ונוצר עליו לעשות רצון בוראו ויוצרו. והסטרא אחרא גם היא קבלה צו מבוראה, לגלות לעולם את ההיפך ממש, שאין אלקים בארץ, ושיש רשות לכל אחד לעשות כרצונו ח"ו. ותאמר הסטרא אחרא איך אפשר לבוא בדברי שקר כאלו אל יושבי תבל? האם ישמעו לדברי?

גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם

מסופר על יהודי מהעיר ווילקומיר, שלפרנסתו עסק במסחר טבק. שנסע פעם לאזור העיר נייז'ין שברוסיה הלבנה, לקנות שם טבק למסחרו. הוא לא השתייך לעדת החסידים, אך היה ידידו הנאמן של הרה"ח ר' יעקב קווידינר זצ"ל (מחבר הספר 'מצרף העודה'). גם הוא תושב ווילקומיר. לפני נסיעתו נכנס להיפרד בברכה מרבי יעקב, כנהוג בין ידידים ואוהבים. אמר לו רבי יעקב: "ידידי! אף על פי שאינך נמנה על עדת החסידים, בכל זאת, מבקש אני ממך שכאשר תהיה בנייז'ין, תלך להשתטח על קברו של אותו צדיק הגנוז שם, הוא הרה"ק אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש. (יומא דהילולא שבת קודש ט' כסלו). הבטיח הסוחר הידיד שיעשה כן.

הסוחר נסע לדרכו, והתעכב בדרך יותר מחצי שנה, כי הרכבת עדיין לא היתה בארץ, והדרך מווילקומיר שבליטא לנייז'ין שברוסיה הקטנה היתה ארוכה וקשה. עסקיו בדרך לא צלחו. באותו זמן חלתה אשתו במחלה קשה, והרופאים אמרו נואש לחייה. יום אחד היא התעלפה ושלשה רופאים מומחים ישבו לידה כל הלילה, אך לא יכלו לעוררה. הם התייאשו ועזבו את הבית. מצב זה נמשך עד שעה עשר בבוקר. אחר כך התעוררה פתאום ואט אט חזרה לאיתנה. במשך חדש ימים הבריאה לגמרי בלי רופאים או תרופות. הדבר היה לפלא בעיני כל רואיה, והרופאים התפלאו עוד יותר.

אחרי כמה חדשים חזר הסוחר, ומיד כשנכנס לביתו. לפני שפשט את מעילו והחליף את בגדי הדרך, רץ במהירות לידידו רבי יעקב. נתן לו רבי יעקב 'שלום עליכם' ושאלו: "האם זו דרך-ארץ, אחרי שלא היית בביתך יותר מחצי שנה, לא התעכבת בביתך שעה קלה לשמח את אשתך ובני ביתך, ורצת תכף להקביל את פניו?" השיב לו הסוחר: "סיבה מיוחדת לדבר הפלא ופלא", וכך סיפר: "מסיבות שונות עסקי בניסיעתי זו לא הצליחו. הפסדתי את כל מה שהיה לי, ונוספו לי עוד חובות. בנוסף לזה כל משך הנסיעה דאגתי מאד, נדמה היה לי במחשבתי, שאני רואה את אשתי והיא חולה במצב קשה.

כשהגעתי לנייז'ין, נזכרתי בהבטחתי לכבודו ללכת להשתטח על קבר הצדיק, וכן עשיתי. הלכתי לטבול במקוה, ואחרי זה נכנסתי לאהל הצדיק. כשנכנסתי למחיצת קדשו של הצדיק נפל עלי פחד נורא, עד שסמרו שערות ראשי. מיום עמדי על דעתי לא הרגשתי פחד כזה. היה קר מאד ולמרות שלבוש הייתי בבגדים חמים וכל הדרך לא הרגשתי את הקור, עתה, מרוב הפחד התקרר גופי מראשי ועד רגלי, ולא יכולתי לטבול את הקור. אז עלה בדעתי לנוס מפני הפחד והקור, אך נמלכתי בדעתי ואמרתי לנפשי: מהצדיק בודאי לא תבוא לי רעה, ולמה לי לנוס מכאן?

צ'ושל ונמשל

ענין הנגינה וכוחה

פעם שאל אחד את הרה"ק רבי ישראל בעל ה"דברי ישראל" ממודוויץ זיע"א (יומא דהילולא י"ג כסלו) על ענין הנגינה וכוחה. והשיב הרבי שהיא מעוררת לתשובה, ומעלה את נשמתו של אדם, ומקרבת לבם של ישראל לאביהם שבשמים. ותמה השואל: היתכן, מה שלא משיגים על ידי ספרי מוסר וספרי יראים, תעשה ותפעל הנגינה? ענהו הרה"ק ממודוויץ:

משל למה הדבר דומה, לבן כפר בעל רחיים שבא לכרך, וראה בחלון חנותו של שען בין שאר השעונים השונים, שעון מקיץ המנגן בנעימה ומעורר את האדם משנתו. נכנס אל החנות על מנת לקנות שעון מעורר זה. שאל אותו השען, מאיזה מקום הוא? והשיב: בן כפר פלוני ובעל רחיים אנכי. אמר לו השען: לשם מה לך שעון שיעורר אותך משנתך? והרי כמה גלגלים ואופנים מרעישים בבית הרחיים שלך, ומשמיעים קול רעש גדול. ואם הם אינם מקיצים ומעוררים אותך, מה יועיל לך שעון קטן זה בנעימה הדקה והעדינה? השיב לו בן הכפר: וודאי אינך מבין בטבעי האדם, כי ידוע שדבר שאדם רגיל בו ומצוי אצלו אין הוא מרגיש את מציאותו. אף אני כן שמרוב הרגל רעש הגלגלים וקולם החזק, אינני מרגיש בהם כלל, ואין בכוחם להקיציני משנתי, אבל דווקא הנעימה הדקה של שעון קטן זה, יקיציני משנתי.

הנמשל הוא: זהו ענין כח הנגינה, דספרי מוסר וספרי יראים, היות ובני האדם מצויים אצלם ורגילים בהם, לפעמים אינם עושים רושם על האדם. אולם הנגינה חידוש יש בה, ובכוחה לעשות רושם חזק ולעורר בבני אדם הרהורי תשובה להחזירם למוטב.

ויאמר לה ריבון העולמים, אני מבטיח לך שישמעו לדבריך, כמו ששומעין לסטרא דקדושה. ומה יהיה שמי? שאלה הסטרא אחרא. 'נחש הקדמוני' ענה לה ריבון העולמים. ותאמר הסטרא אחרא, הרי משמי בלבד יפול פחד בכל מי שאקרב אליו לפתותו. אל תיראי מכך, אמר לה ריבון העולמים הרי הבטחתי לך שתעשי חיל.

ויבוא הנחש הקדמוני אל האדם ולא אבה לשמוע לו, וילך אל חוה ודיא שמעה בקולו, ותפתה גם את אדם בעלה לעשות כפי עצת הנחש הקדמוני אך אחרי שאדם וחוה התחרטו, והוא צם עד שהושחרו שיניו מרוב הצומות, באה שוב הסטרא אחרא ותאמר לריבון העולמים, אנא קח את נפשי, כי מעתה לא ישמע לי האדם עוד ולמה זה אלך אליו בחינם? ויאמר לה הבורא, אל תיראי ואל תחתי, אני אחליף את שמך, ומעתה יקראו לך מלאך המות, ובשם זה תצליחי. וכה עשתה הסטרא אחרא, עד שבא אברהם אבינו ע"ה ופרסם אלקות בעולם. באה שוב הסטרא אחרא לפני הקב"ה בטענה, שמעתה אין לה כל תקוה להצליח, כי אברהם ואשתו שרה אורו חיל נגדה ולא תוכל לעשות נגדם מאומה.

אחליף שוב את שמך, אמר לה הבורא, ואז תוכלי לעבוד כמקודם, ומעתה תקראי בשם שטן ולא יבינו כלל מה זה שטן, אם הוא דבר המזיק או דבר טוב, ותלכי בשם זה ותצליחי. עד שבא משה רבנו והביא תורה מלמעלה, והראה לכל באי עולם שהו' הוא האלקים ואין שום כוח אחר בעולם, אין שטן ואין פגע רע כלל. באה שוב הסטרא אחרא לפני ריבון העולמים ואמרה, מרא דעלמא, מעתה אבד אבדתי, עתה אין לי עוד כל תקוה.

ויאמר לה ריבון העולמים, אחליף שוב את שמך, ומעתה יהיה שמך 'יש', ושם זה ימצא חן בכל בתי המדרש והישיבות, בין כל הלומדים והגאונים. ובשם זה פרשה הסטרא אחרא כנפיה על כל בני התורה והצליחה מאד. עד שבא מורנו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א ותלמידיו הקדושים זיע"א, ותלמידיו תלמידיו זיע"א בספרי החסידות שלהם, וגילו לעין כל ששם זה יש הוא שקר מוחלט, כי הו' ברוך הוא הוא היש' האמיתי, וכולא קמי' כלא חשיב ממש.

באה שוב הסטרא אחרא לפני ה' ותחנן בדמעות שלישי, קחני נא מן העולם, כי מעתה אין עוד עבודה בשבילי בעולם. ויאמר לה ריבון העולמים אל תיראי, אני קורא אותך בשם חדש והוא 'הרגשת היש', ומשם זה גם החסידים לא ידעו ולא יבינו, אך לאמיתו של דבר הכל אחד הוא, הרגשת היש הוא היש, הוא השטן, הוא היצר הרע, הוא המלאך המות, והוא הנחש הקדמוני. וסיים רבנו ואמר: עתה ידעת מה זה הרגשת היש, ועתה ידעת ממי יש להיזהר, גרש את המנוול מבייתך כי בנפשך הדבר.

צ'ין אדם לחברו

להשתדל לעשות טובה לזולת
פעם ביקר האדמו"ר האמצעי, הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש, (יומא דהילולא ט' כסלו) אצל רבי יצחק אייזיק מהומיל שהיה אחד מגדולי החסידים. אברכי העיר התלוננו לפניו שרבי אייזיק לא מקרב אותם ותמיד עסוק עם עצמו. "רבי אייזיק, מדוע אינך מקרב את האברכים ולומד עמם חסידות?" שאל הרבי. "בקושי יש לי זמן לעסוק בעבודת השם האישית שלי, איך אוכל להתעסק עם אחרים?" השיב בשאלה. "אייזיל, אייזיל", אמר לו הרבי, "למד ממני. כשאני רואה שעם עצמי אינני מסוגל לעשות מאום, אשתדל לפחות לעשות טובה לזולת."

אהבת ישראל

נוהג היה הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויוניץ זיע"א להשתדל עבור יהודים המטים ליפול ולהקימם על רגליהם. סיפר יהודי לא דתי לשעבר, שלא הכיר את הרבי כלל, כל שנה הייתי נוסע לשם ריפוי לעיר המרפא קרלסבד בה שהה גם הרבי מויוניץ, אך אף פעם לא נכנסתי אליו. באחד הימים קיבלתי מביתי מברק המבשר לי, כי נפתח נגדי משפט חמור, ואני צפוי למאסר למשך שנים רבות, כדי לקדם את פני הרעה, צריכים לשכור עורכי דין טובים הדורשים סכום עצום, אותו יש להמציא להם תוך שבועיים. הסתובבתי אובד עצות וחשבתי שהגיע הקץ לחיי. חברי יעץ לי להיכנס לרבי, סירבתי, ולבסוף בליט ברירה נכנסתי אל הרבי.

מתוך מרירותי פרצתי בבכי וסיפרתי לו מצרתי. נתן לי הרבי את הסכום בהלוואה, על אף שלא הכירני מעולם. בירך אותי שאזכה במשפט וכך היה. עברו מספר חודשים חזרתי ופרעתי כל חובי, רציתי להודות לרבי אולם הוא דחני ואמר, הרי ה' יתברך עזרני ונתן לי ממון כדי לעזור ליהודים. מרוב התפעלות מטהור מידותיו של הרבי, שניתי אורח חיי, והתחלתי לשמור שבת ולקיים מצוות כמו שהתנהג סבי, על אף שאבי כבר לא הלך בדרך זו.

מחלוקת לשם שמים

מסופר על הגה"ק רבי שלמה זלמן אויערבך זיע"א, שפעם אחת יצא נגד מוסד מסויים שהעמידו לראשם מנהל שלדעתו לא היה לטובת הדת של אותו מוסד. הוא לא היסט לצאת בפרהסיא לגלות דעתו דעת תורה כנגד המוסד והעומד בראשו. ערב אחד עלה אותו מנהל אל ביתו של הג"ר שלמה זלמן כשלבו פועם בחזקה, חושש היה שמא יגרשוהו בבושת פנים ובחרי אף. אך הגאון קבלו בסבר פנים יפות, וכבדו שלא כערכו, וכשיצא ליווה אותו עד סוף חצירו, כשהוא מסביר לו שאינו מנהל מערכה אישית נגדו, אלא טובת המוסד לנגד עיניו, בסוברו שאין הוא האיש המתאים לנהלו. משעלה הרב אל ביתו, קרא לבני הבית ואמר להם, חפץ אני להראות אתכם וללמדכם לקח, איך מנהלים מחלוקת לשם שמים ללא פניות.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ט' כסלו
הרה"ק רבי דובער ב"ר שניאור זלמן (האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש - תקפ"ח)
הרה"ק רבי משה מסלוויטא ב"ר פינחס מקאריץ (תקצ"ח)
יום ראשון י' כסלו
הרה"ק רבי פינחס מנחם אלעזר מפילץ (שפתי צדיק) ב"ר בנימין אליעזר (תרפ"א)
הגה"צ רבי איסר זלמן מלצר ב"ר ברוך פרץ (תשי"ד)
יום שלישי י"ב כסלו
רבי שלמה ב"ר יחיאל (המהרש"ל - של"ד)
הרה"ק רבי אברהם דוב מאבריטש ב"ר דוד (בת עין - תר"א)
יום רביעי י"ג כסלו
האמורא רבינא בן רב הונא (ד"א רל"ו)
הרה"ק רבי שלמה זלמן (יוסף) מוילעפאלי ב"ר אברהם (אליהו) (תרי"ח)
הרה"ק רבי דב בער מליעווא ב"ר ישראל מרוזין (תרל"ו)
הרה"ק רבי ישראל ממודוץ ב"ר שמואל אליהו (תרפ"א)
הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב ב"ר דוד משה (תרצ"ד)
יום חמישי י"ד כסלו
ראובן בן יעקב משבטי קה (ב"א - שי"ח)
הרה"ק רבי מנחם נחום משטיפינעשט ב"ר ישראל מרוזין (תרכ"ט)
יום שישי ט"ו כסלו
רבינו הקדוש רבי יהודה בן רבן שמעון (ג"א תתקנ"ג)
(הרה"ק רבי דוד ב"ר יצחק מסקווירא (תר"פ)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוה הלכות

מאת הרה"ג נחמיה הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גב אני אודך" רסדרים יוסף חרשים" על המערים.

המפסיק ממשנתו (ז')

(א) האיסור של "מפסיק ממשנתו" הוא אפילו אם מפסיק בדרך עראי. (עיין תוס' יו"ט על מסכת אבות, פ"ג, מ"ו, בד"ה מעלה)
(ב) אפילו מילה אחת אין להפסיק באמצע הלימוד. (כבוד התורה, עמוד ל"ו, סעיף ט"ו, עפ"י שו"ע הרב הלכות תלמוד תורה, פרק ד', סעיף י"א)
(ג) אם הוא צמא, מותר לו להפסיק מלימודו בשביל לשותו. (שו"ת לב חיים, ח"ג, סימן כ"ג)

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקלחת ציון

פְּרֻשֶׁת וַיֵּצֵא - לְשֵׁתְךָ בְּעֶצֶב וּבְכָאֵב

"אֶעֱבְדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרַחֲלֵךְ הַקֶּטְנָה" (בראשית כט, יח)

התמונה כולה. היא היתה יכולה לקרוע את אריג הרמאות שטווה אביה במילה אחת, אבל היא שתקה. היא שתקה במשך כל שנות ה'אירוסין'. שתיקה מתוך ידיעה ברורה שהיא מזיקה לעצמה.

תיקה על פני שבע שנים ארוכות מלוות בהרבה כאב ועצב. שתיקה המלמדת על גבורת נפש, שאין לשער את עומקה.

שתיקה זו במשך שנות הצפייה היתה כאין וכאפס לעומת השתיקה הגדולה ביום הנישואין והמרמה. חז"ל מספרים שבכל זאת בסתר ליבו יעקב חשש מלבן. לכן יעקב מסר סימנים לרחל.

רחל כשראתה שמכניסים לו את לאה, אמרה: **עכשיו תכלם אחותי**. עמדה ומסרה לה אותן סימנים. יום ההכרעה הגורלי לכל שאיפותיה מתקרבו. הגורל מונח על כף המאזניים. רחל שמה מחסום לפיה והגישה את האושר ללאה אחותה!

זאת היתה רחל אימנו. רחל היא תמונה חיה, איך אדם קרוץ מחומר עכור מסוגל ביודעין להישרף חי עבור ערך מוסרי.

גדול הוא המראה. ברגע הקשה ביותר בחייה, רחל הקריבה את האושר שלה וכל עתידה, כדי שאחותה לא תתבייש!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

רחל צופה בעצב במתרחש- ושותקת. בעיניים כלות. היא רואה בעיניים כלות, כיצד לאט-לאט נגוז חלום חייה ואינה אומרת דבר.

מאותו היום שבו פגשה את יעקב הבורח מארץ כנען, בשדה- השתנו חייה ומימד חדש נוסף להם. הם ייעדו את עצמם זה לזו. כה גדולה הייתה שאיפה זו, עד כי יעקב היה מוכן להקריב רבות ובלבד שיזכה לשאת אותה לאישה.

לבן, אבי רחל, כשפנה אליו ושאל מה המשכורת תמורת העבודה שיעבוד בביתו, יעקב השיב ללא היסוס: **"אֶעֱבְדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרַחֲלֵךְ הַקֶּטְנָה"** (בראשית כ"ט, י"ח).

המחיר היה שבע שנים, הזוג היה מוכן להקריב שבע שנים מחייו, כדי לזכות להקים יחד בית משותף.

היו אלה שבע שנות צפייה דרוכה לרחל ושבע שנות עבודה מפרכת ליעקב. רחל חשה בתעלולי עורמתו של אביה.

המדרש מספר: "ראתה סבלונותיה ביד אחותה- ושתיקה". ככל חתן הגון, גם יעקב נהג לשלוח למיועדת להיות אשתו מתנות. כמנהג אותם ימים, לא העניק אותם ישירות, אלא שגָּרַם על ידי אביה.

אולם, אב נוכל זה, שכבר חשב על תוכנית החלפת הנשים בתום שבע השנים, העניק את כל המתנות של יעקב ללאה.

עיני רחל רואות וכלות וליבה מבין חרד ובוכה. ובכל זאת- שותקת. לו היתה מגלה סוד זה ליעקב, לו הייתה רומזת לו באחת מפגישותיהם שמתנותיו לא מגיעות לידיה- היתה משנה את

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאנט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומר בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דורי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

הצלחת דביר בן נלי רחל

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

פניני לבנה

ש"ס	כנסת לבנה	צאת לבנה	יבין חם
17:52	17:18	16:07	י"ג
17:47	17:15	16:23	ת"א
17:47	17:15	16:23	מ"ב
17:51	17:18	16:26	כ"ב

שואל ומשיב בהלכה - חנכה - חלק א'

מה העניין בהדלקת נרות חנוכה? האם אישה יכולה להדליק את הנרות במקום בעלה?

שאלה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה:

בתקופת בית המקדש השני גזרו מלכי יוון גזירות על ישראל. הם עמדו עליהם להשכיחם מצוות התורה, ולבטל אותם מדתם. לא הניחו להם לעסוק בתורה ובמצוות. היוונים נכנסו להיכל בבית המקדש ופרצו בו פרצות. היה צר מאוד לישראל מפניהם, עד שה' ריחם עליהם והציל אותם מידם. בני החשמונאים הכהנים הגדולים גברו עליהם והושיעו את ישראל מידם.

כאשר החשמונאים נכנסו להיכל במקדש ורצו להדליק את המנורה הטהורה, לא מצאו אלא פך אחד של שמן טהור. היה בו כדי להדליק את המנורה יום אחד בלבד. נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים. אותו יום, שבו פך השמן נמצא, היה כ"ה בחודש כסליו. לכן תיקנו חכמים, שהיו באותו דור, לעשות שמונה ימים אלו ימי משתה ושמחה. מדליקים בהם נרות כדי לפרסם את הנס.

נשים חייבות בהדלקת נרות חנוכה. למרות שבדרך כלל נשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא- הן חייבות בנרות חנוכה, מכיוון שהן היו באותו הנס. (רמז לדבר "וְאִמְרָהּ הָאִשָּׁה אָמֵן" (במדבר ה, כב)- א-ארבע כוסות בפסח, מ-מקרא מגילה בפורים ב-נרות חנוכה, שנשים חייבות במצוות אלו, אע"פ שהן מצוות שהזמן גרמא).

לכן, אם לא יכול להדליק את הנרות בביתו, כגון שצריך לנסוע למקום רחוק, ראוי ונכון שימנה את אשתו, שתהיה שליחה שלו להדליק את הנרות במקומו. כך הוא יוצא ידי חובה, אפילו אם לא נמצא בשעת ההדלקה.

מחשבה יוצרת מציאות

להלן סיפור מופלא מפי בעל המעשה. יש בו כדי ללמדנו עד כמה עצום כוח המחשבה. למעשה המחשבה היא יוצרת מציאות. להלן סיפור המעשה: בשנת ה'תשס"ז (2007) עבדתי בחברת ל.ס. חברת שיווק באור יהודה עם חבר בשם שימי. הוא סיפר לי שהוא חושש. הוא ממתין במשך זמן רב לקבל תשובה גורלית ממנכ"ל החברה, האם הוא יקבל קידום בעבודה. תשובה חיובית תזכה אותו בהטבה רצינית בפרנסה. אולם תשובה שלילית תפגע בקידומו בחברה. ההחלטה נמצאת אצל המנכ"ל.

הוא סיפר, שהמנכ"ל 'סוחב' אותו כבר זמן רב. הוא מרגיש שהמנכ"ל לא רוצה בקידומו. אמרתי לחברי: "אתה רוצה עצה? אז דע לך כל עוד שתחשוב עליו מחשבות שליליות שכאלו, תיזהר שלא להיתקל בו, כי בוודאי התשובה תהיה שלילית". שימי שאל אותי: "מניין לך זאת?". אני השבתי: "שלמה המלך, החכם מכל אדם, כתב: 'כַּפְּיִם הַפְּנִיִם לְפָנָיִם, כִּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם' (משלי כז, יט). הגאון מוויילנא פירש פסוק זה: 'כמו שהמים מראים את פני האדם כפי שמראהו למים: אם יעקם פניו גם המים יראו כן, כן לב האדם לאדם: אם ליבו טוב לאותו אדם, הוא במקביל טוב עימו, אף שאינו ידוע ליבו של אדם'."

"כשאתה חושב על חברך מחשבה טובה, באותו רגע ממש, גם ליבו של חברך מתחיל לחשוב עליך דברים טובים ומתחיל לאהוב אותך ממש. הגאון גם כותב: 'ולהיפך, מי שחושב מחשבות רעות בליבו, אף שלא יגלה מחשבות ליבו, ואף שאין יודע אדם מה שבליבו, ישנאו אותו!'. זה רמוז בפסוק: 'וְאִישׁ מְזַמְזֵם יִשְׂנֵא' (משלי יד, יז).

אמרתי לחברי: "אם אתה חושב בלב על המנכ"ל שאתה לא אוהב אותו, והוא רק מנסה להכשיל אותך ולעצור את קידומך אתה משפיע על ליבו לרעה כנגדך! אם תשמע לי, עליך לעשות תרגיל עוצמתי קצר: קח דף ותרשום עליו את כל הדברים הטובים, שאתה יודע על המנכ"ל: את כל החסדים והטובות, שקיבלת ממנו אי פעם... רשום דברים טובים על המידות שלו, על הדברים הטובים שבאופי שלו ומעלותיו הרוחניות... מלא את ליבך במחשבות טובות עליו! כשתסיים לכתוב את כל הרשימה, קח את הדף ותתבונן בו לכמה דקות. תחשוב כמה הוא אדם טוב ומיוחד."

"דע לך שהדבר ישפיע מיד על ליבו של המנכ"ל, ויגרום לקרבה ואהבה אליך". חברי שימי הלך הביתה, לקח דף ועט וכתב עליו את כל הדברים הטובים של המנכ"ל והתחיל לחשוב מחשבות טובות כאמור. לאחר מספר ימים שימי היה במטבח של החברה, והנה לפתע מנכ"ל החברה קרא לו בחום: "מה שלומך שימי? הרבה זמן לא ראיתי אותך...". 'הייתי בהלם', אומר שימי, 'הרגשתי בחום ואהבה נדירים מהמנכ"ל'. הוא אמר לי: "היכנס לחדר שלי."

לאחר שנכנסתי, הוא אמר לי: "אתה יכול להיכנס למשרד שלי מתי שתרצה. אתה לא צריך את האישור של המזכירה". הוא הושיב אותי לידו, הכין לי כוס קפה ונתן לי תשובה חיובית על קידום! הייתי המום לחלוטין, וכל זאת לאחר שלפני כן הקשר שלנו לא היה כך כלל! "כי כפי אשר יכין האדם את ליבו לאהוב את חברו, כמו כן יתבונן לב חברו לאהוב אותו". כשאתה חושב בליבך מחשבות על חברך, באותם רגעים מצטיירות מחשבות זהות גם כן בליבו של אותו אדם עליך.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב שלמה זלמן יוסף פרנקל זצ"ל

האדמו"ר הרב שלמה זלמן יוסף פרנקל זצ"ל - נולד בשנת ה'תקס"ד (1803) בעיר פאטשינוב. בצעירותו למד אצל אביו. כשגדל למד אצל צדיקי הדור, ביניהם: ר' מאיר הלוי רוטנברג מאפטא, ר' נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ, ר' צבי הירש הכהן מרימינוב ור' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. היה בסיגופים ותעניות רוב ימיו.

בעונותיו הסתיר את ידיעותיו. התגלותו היתה על ידי הרה"ק ר' מאיר לייפר מפרמישלאן שהודיע את טבעו בעולם, למרות שלא ראה אותו מימיו. לאחר מכן רבינו עבר לוויילפאלי. אנשים רבים הגיעו אל רבינו והגישו לפניו פתקאות. הצדיק אמר להם דברים מפורשים מכל ענייניהם ומעשיהם בסתר ובגלוי. הם אמרו כי רוח-הקודש שורה על רבינו.

גילוי מעשיהם של אנשים גרם לחלק מצדיקי הדור לומר כי אסור לרבינו גלות סודות לעיני כל הקהל וגם בגלל העובדה שהוא משמש ברבנות בעיר הסמוכה לרבו הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. האדמו"ר ר' מאיר לייפר מפרמישלאן חיזק את רבינו להמשיך בדרכו.

הוא שלח לו מכתב וביקש שימשיך לפרסם הלאה מה שהוא רואה ויודע. אם צדיקי הדור היו רואים ויודעים מה שהוא מקבל, גם הם היו מפרסמים וכן בגלל העובדה שלרבינו היו מתנגדים. נפטר ב-י"ג בכסליו ה'תרי"ח (1857) בקראקוב. חי כ-54 שנים. בנו רבי אברהם וחתנו ר' נטע ליפשיץ מילאו את מקומו.

אביו: האדמו"ר ר' אברהם. **בנו:** האדמו"ר ר' אברהם מוויילפאלי (התפרסם כעושה מופתים. רבים פנו אליו ונושעו). **חתניו:** הגאונים הרה"ק ר' יצחק צבי הירש מוויילפאלי, האדמו"ר ר' נטע ליפשיץ, הרה"ק ר' משה טרום. **מרבותיו:** הגאונים אביו, הרה"ק אברהם, האדמו"ר ר' מאיר הלוי רוטנברג מאפטא (מח"ס 'אור לשמיים'), האדמו"ר ר' נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ (מח"ס 'זרע קודש'), האדמו"ר ר' צבי הירש הכהן מרימינוב, האדמו"ר ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ.

התגלותו של רבינו היתה על ידי ר' מאיר לייפר מפרמישלאן שהודיע את טבעו בעולם, למרות שלא ראה אותו מימיו. פעם אחת שלושה אנשים מארץ האגר באו לפני האדמו"ר ר' מאיר לייפר מפרמישלאן עם בקשה לישועה גדולה. הם ביקשו מהצדיק שיושיע אותם.

ר' מאיר שלח אותם לרבינו. הוא אמר להם כי רבינו יכול להושיע אותם. הוא נמצא כעת ברופשיץ והוא אחד מתלמידיו של האדמו"ר הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ. כאשר הם שאלו את רבינו איך הם יוכלו לזהות אותו בתוך כל תלמידיו של האדמו"ר ר' אשר ישעיה רובין, ר' מאיר תיאר להם את צורתו. האנשים פנו מיד לרופשיץ. לאחר כמה שעות הגיעו לשם לפנות לילה. לפי התיאור של האדמו"ר ר' מאיר, הם הגיעו לאכסניה בה רבינו התגורר.

הם זיהו אותו בוודאות ופנו אליו. הם ביקשו ממנו שיושיע אותם, מכיוון שהם נמצאים בצרה גדולה. כאשר רבינו שמע אותם, הוא ברח מהאכסניה ישר לשדה סמוך. רבינו לא רצה לשמוע מה בפיהם מכיוון שהוא נמצא במקום בו מתגורר רבו, האדמו"ר ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ.

אותם אנשים רדפו אחרי רבינו ולא הניחו לו. כשהגיעו אליו, סיפרו לו שהם באו אליו בהוראת האדמו"ר ר' מאיר לייפר מפרמישלאן. הם אף סיפרו כל מה שאירע עימם. לבסוף לאחר מסע שכנועים רבינו הסכים. **הוא לקח את הפתקא בפעם הראשונה וקרא מה כתוב בה לאור הלבנה.** הוא בירך את האנשים ואכן הם נושעו בדרך פלא. מאותו מקרה התפרסם שמו של רבינו לצדיק בעל רוח-הקודש, מלומד בניסים ועושה נפלאות.

ר' ברוך קאנר סיפר, ששמע מהחסיד ר' שאול שטרן כי רבינו אמר לפני שהתבקש לבית עולמו, כי בקשתו לא חזרה מעולם ולכל היותר התעכבה ג' ימים מעת לעת (שיח זקנים)

בכל שנות פעולותיו מאז שהתפרסם, לא היה יום שלא הראה בו נפלאות גדולות. ביחוד עשה רושם עצום הסיפור, שהתחיל לפני פטירתו והסתיים לאחר פטירתו. בימי נעוריו של הרב ר' יוסף בעריש ליפשיץ היתה לו חנות לטבק בקראקא. בנו, בן ארבע שנים, השתתק לפתע והתחרש. הם פנו לרופאים מומחים, אבל הם לא הצליחו לרפא אותו.

בצר להם פנו לרופאים גדולים יותר, אך גם רופאים אלו לא הצליחו לסייע בעדם. עם הזמן ההורים קיבלו את רוע הגזירה והשלימו עם המצב של הבן. כשהיה כבן אחת-עשרה, אימו החליטה כי טוב שילמד בעיר ויען בבית-ספר לחרשים ואילמים והם יקדמו אותו. כשהיתה בדרך חזרה, התחרטה ואמרה כי עדיף שישאר חירש כל ימיו בביתו, ממה שיגדל בעיר ויען ויהיה חלילה רפורמי.

היא חזרה והוציאה את בנה ונסעה משם לרבינו. היא שהתה שם במשך שלושה חודשים וסירבה לעזוב את המקום עד שרבינו יושיע אותה. רבינו קרא לה לפני ראש-השנה ה'תרי"ח ואמר לה לנסוע לביתה. הוא ביקש ממנה לחזור לשבת חנוכה בשנת ה'תרי"ח. הרב עוד הוסיף ואמר כי אם לא יהיה אז בין החיים, היא תעלה על ציונו ותבקש.

כידוע רבינו נפטר ב-י"ג כסליו ה'תרי"ח. האישה הגיעה לשבת חנוכה ושמעה כי רבינו נפטר ימים ספורים לפני כן. היא נאלצה לעלות לקברו ובכתה שם במשך כמה שעות. היא ביקשה מהצדיק שיפנה לבורא עולם שיושיע אותה וירפא את בנה מחרשותו.

לאחר מכן חזרה אל חנותה. שם מצאה את בנה ממתין לה. מיד כשראה את אימו, אמר בקול: "אמא, היכן היית? בזמן שלא היית כאן, היו הרבה קונים!". האם כמעט התעלפה כששמעה את בנה מדבר אליה. מאותו היום הבן חזר לדבר ולשמוע. עובדה זו הפליאה את כל אנשי העיר קראקא. כששמעו זאת שונאו ומתנגדו של רבינו, לא יכלו לדבר עוד כנגדו. (מעובד מספר החסידות)

10/27/2016 09:21

10/27/2016 09:21

כָּל מַה שֶׁה' עוֹשֶׂה- הַכֹּל לְטוֹבָה

הילדים. כבר מרחוק שמעתי את קול הניגונים והסמקתי מבושה. כשהגענו הביתה, הבנתי שאי אפשר לישון כשברקע מתנגנים שירים בווליום כזה.

כעסתי על רוחמה. "אסור!" אמרתי לה, "למה הדלקת?". המבוהלת ענתה: "רציתי לה לה...", כשהיא מתכוונת למוזיקה. הרעש היה ממש בלתי נסבל.

ניסיתי למצוא גוי של שבת, אבל לא עלה בידי. לא הצלחתי להירדם במשך הלילה. בבוקר הגעתי עצבני ועייף לתפילה ולסעודה. סיפרתי לאבא שלי מה שאירע והוא אמר: "הכל לטובה. כפרת עוונות".

השבת חלפה. מאז כל ערב שבת אני מוציא את מערכת הסטריאו מהשקע, כדי שאירוע מעין זה לא יחזור שנית. שנה בערך אחרי אותה שבת, התקשר אלי מפקד המשטרה המקומית שהוא חבר של בעל המכולת.

"שלום מוטי. אתה מוכרח להגיע לתחנת המשטרה בשביל לשמוע סיפור מדהים". ניתקתי את השיחה ויצאתי לתחנת המשטרה המקומית. הכניסו אותי לחדר החקירות, שבו ישב מוחמד, הפועל הערבי.

"תספר לו", המפקד ציווה על מוחמד והוא סיפר: "יום אחד שמעתי אותך מספר כי בשש בערב אתה הולך לסעודה. ידעתי שאתה עשיר. לקחתי חבר ובשעה שמונה הלכנו לבית שלך. רצינו לגנוב משם כסף. כשעליתי במדרגות שבחצר, שמענו רעש של מוזיקה חזקה".

חבר שלי עצר אותי בכעס: "אתה נורמלי? זה לא שבת שם עכשיו. בשבת אסור להם להדליק מוזיקה". ניסיתי לשכנע אותו שזה שבת, אבל גם אני כבר לא הייתי בטוח".

"יש שם מוזיקה ואסור לכם להדליק מוזיקה בשבת, אבל מצד שני אני לא עובד ביום הזה, כי זה שבת. בסוף החלטנו לחזור, כי אם לא שבת עכשיו, אתם בטח נמצאים בבית ולא נוכל לגנוב".

הייתי המום. יצאתי מהחדר. המפקד סיפר לי, שמוחמד נתפס בגין גניבה אחרת שהוא ביצע. בחקירה הוא סיפר גם את הסיפור הזה.

אמרתי למפקד: "אתה לא מבין עד כמה הסיפור הזה מדהים! באותה שבת היה בביתי סכום גדול במזומן, שלא הספקנו להפקיד. אם הוא היה גונב את הכסף לא יודע איפה הייתי היום. זה פשוט נס".

"תגיד", המפקד שאל, "איך זה שהיה לך מוזיקה בשבת?". "אה, זה?", אמרתי, "הבת שלי רצתה לשמוע מוזיקה. לך תתווכח עם הבת שלך. אז היא פשוט הפעילה את הסטריאו על הווליום הכי גבוה. הקדוש ברוך הוא דאג שכולנו נהנה מזה".

להלן סיפור המעובד מתוך 'אמונה שלימה'. יש בו כדי ללמדנו כי כל מה שה' עושה- הכל לטובה. יתכן שבזמן מעשה מסוים אירע, הרגשנו חסרי אונים ואף מתוסכלים, אבל לעיתים לאחר זמן מתגלה החסד הגדול, שבורא עולם גמל עימנו באמצעות אותו מעשה. סיפר בעל המעשה:

בהתחלת בניית ביתי גרנו באחת הערים הגדולות, בדירה גדולה ללא שכנים. היתה זו בשבת 'השבע ברכות' של אחותי הקטנה, שהתקיימה אף היא בעיר בה גרנו.

באותו יום חמישי אשתי סגרה עסקה בסייעתא דשמיא גדולה וקיבלה סכום גדול של כסף. תכננתי להפקיד אותו בבנק אחרי שבת. בינתיים הנחתי את הכסף במגרה.

ביום שישי התארגנו למטלות האחרונות של ערב שבת 'שבע ברכות' של אחותי. אימי ביקשה ממני שאגש לאולם לבדוק שהכל בסדר. אשתי ביקשה ממני להיכנס למכולת ולקנות חבילת טיטולים.

במכולת פגשתי את מנהל החנות, שהוא ידיד טוב שלי. הוא פנה אלי ואמר: "מזל טוב. אחותך הקטנה התחתנה. נכון?". הנהנתי בראשי להסכמה.

הוא המשיך ושאל: "באולם של בית הכנסת?" שוב אני מאשר. "באיזו שעה מתחילה הסעודה?" הוא שאל. עניתי: "בשעה שש בערב. אתה כמובן מוזמן".

הוא הביט בי ואמר: "אתה יודע, סעודת 'שבע ברכות' בדרך כלל, גם אם היא מתחילה בשעה מוקדמת, היא מסתיימת בשעה מאוחרת בלילה. הסעודה נמשכת ונמשכת עד ברכת המזון". לקחתי את חבילת טיטולים ושלמתי. לא שמתי לב שפועל ערבי בשם מוחמד שעובד בחנות מאזין לשיחה שלי עם בעל החנות.

חזרתי לבית. עוד מעט שבת הקדושה תיכנס. אני עזרתי לאשתי לארגן את הקטנטנים לכבוד שבת. שבת נכנסה, אשתי הדליקה נרות, ואני יצאתי עם הבן הגדול לבית הכנסת. השארתי את אשתי עם ארבעה קטנטנים מאורגנים. קבעתי להיפגש איתה באולם בית-הכנסת.

בשעה שש, ירדתי מבית הכנסת לכיוון האולם. באולם פגשתי את אשתי והילדים. "אתה לא מבין מה קרה", היא אמרה. "שכחת להוציא את התקע של הסטריאו ורוחמה הפעילה אותו על הווליום הכי גבוה...".

הסתבר שהילדה בת השנתיים הפעילה את מערכת הסטריאו. השירים התנגנו בביתי בעיצומה של השבת. הודיתי לקדוש ברוך הוא שאנחנו לא אוכלים בבית בשבת, שכן איזו הרגשה זו לאכול סעודת שבת עם בני הבית, כששירים מתנגנים ברקע.

הסעודה הסתיימה בשעה מאוחרת יחסית. חזרנו הביתה עם

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל אביבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל ר' שאול בן סילביה זצ"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל שני בת אסתר ע"ה דב בן יצחק ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה סוליקה בת עישה ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה סלים בן פרחת נעמי ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל לט'יף בן פרחת ז"ל שלום בן אסתר ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מרים בת שרה ע"ה מישא אסתר בת זרהר ע"ה אביבה לושי ע"ה אברהם בן טובה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל מסעוד בן יקוט ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל חי יזי' בן קלרה ז"ל חוה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל יצחק בן מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה דוד יצחק בן פרחת ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויצא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2021 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויצא

- ב..... לית אני מובד סברי מן בריי - לא יאבד תקוותו ובטחונו אף מתוך החשיכה.
- ה..... אודה את ה' - לדור ודור נספר תהילתך.
- ז..... ועיני לאה רכות - כוח התפילה לשנות את הנגזר.
- י..... השמעני את קולך - הקב"ה חפץ שבניו יפנו אליו.
- יא..... עולים ויורדים 'בו' - כל העולמות עליונים ותחתונים תלויים באדם.
- יג..... ויחר ליעקב וירב - לנהוג בפיוס וריצוי, לא בכעס וקפדנות.

הילולת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

- יח..... יומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע.
- יט..... ומציון יסעדך - השתטחות על הציון.
- כב..... תערוך לפני שולחן - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו.

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ויצא

אחד. חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום לית אנא מובד^א סברי מן בריי (כמי שנוער בעצמו וכי ח"ו אבוא לידי כך, לאבד את במחוני מבוראי, חלילה לי מעשות כן) אלא, עזרי מעם ה'.

וכן ייאמר לנו בניו של יעקב אבינו, בבוא עלינו ח"ו נסיונות קושי והסתר פנים, בהפסד ממון או בענייני רפואה ל"ע בבנים ובצער גידולם וכו' בזיווגים וכיו"ב - חיזקו ואימצו - אל תעצבו^ב ואל ירך לבבכם,

לית אני מובד סברי מן בריי - לא יאבד תקוותו ובטחונו אף מתוך החשיכה

בפרשתן (כח י), 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ובמדרש (בר"ר סח ב), בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, ובא אליפו בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו, אז אמר יעקב 'שיר למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי', אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה 'ויקח העבד עשרה גמלים' וגו', ואני לא נזם אחד ולא צמיד

א. הרה"ק רבי יעקב אריה מראדז'ימין זי"ע (דברי אביב ויצא) מבאר מהו הלשון 'מובד סברי' ומה אבידה שייך בזה. אלא כי באמת האמונה והבטחון נטועים עמוק עמוק בלב כל איש ואיש מבני ישראל, רק שצריך לגלותם להוציאם מפנימיות לבו, ולהיזהר שלא תאבד ממנו זאת האמונה. על כן, משראה יעקב אבינו כי מנסים אותו מן השמים בהסתר פנים הכריז בקול גדול לית אני מובד סברי מן בריי - לא אתן לנסיונות אלו לאבד ממני את אוצרי היקר, האמונה הפשוטה והבטחון בהשי"ת.

נסמך לזה מאמר יקר שאמר אחד מצדיקי הדור שליט"א לבאר במה שמצינו בסוף פר' מקץ, אחר שנמצא הגביע באמתחת בנימין, דכתיב (להלן מד יג) 'ויעמוס איש על חמורו', ופירש רש"י 'בעלי זרוע היו ולא הוצרכו לסייע זה את זה לטעון', ולכאורה תימה רבתי יש כאן, וכי לא מצא הכתוב להודיענו שהיו השבטים גיבורים אלא רק באותה שעה שנתפס בנימין כגנב... אלא, שלאחר כ"ב שנה של צער על מכירת יוסף וצערו של יעקב, נוסף עליהם עוד 'צרת שמעון' ושוב נוסף שבר על שבר כשנתפס בנימין שהוא גנב את הגביע... בעל כרחך שהיתה להם גבורת נפש שאין כמותה, שאי אפשר לאדם לעמוד בצרות כאלו בלא שיהיה גבור רוח (וגבורת הגוף אינה אלא ביטוי חיצוני לגבורת הנפש). ומעתה ייאמר לכל בעלי ייסורים אשר הקב"ה מנסה אותם, זה בכה וזה בכה, בוודאי גיבורי חיל אתם, התחזקו בכוחות הגדולים שיש בכם, והיזהרו שלא 'לאבד'ם...

ב. וכך ביאר הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע (ד"ה ויחלום ג') בלשון הפסוק בריש פרשתן (כח יב) 'ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', שהנה 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', וגם מה שנדמה בעיני בשר שהוא רעה בעצם אינו אלא לטובה, וממילא האיש המאמין הנו שרוי בשמחה בכל עת ושעה, וגם בשעת הרעה לא משה השמחה ממנו, כי יודע ש'גם זו לטובה', וזהו שנאמר (תהילים סח ד) 'וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלוקים', שכונדע 'אלוקים' מרמז על מידת הדין, וצדיקים השלמים באמונתם ישמחו יעלצו גם במצב של לפני אלוקים, בעת שבאה עליהם מידת הדין.

ומעתה אפשר לפרש עניין מראית החלום, דאיתא (ספרי פר' קרח) ש'והנה' הוא לשון שמחה [וכמו שנאמר (שמות ד יד) 'הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו'], ורצה הקב"ה לחזק לבו של יעקב בצאתו לגלות לארץ נכריה, על כן הראה לו בחלום את הסולם והנה מלאכי אלוקים עולים כשהם מלאים כל טוב וכן 'יורדים', ובכל מצב שהוא, הן כשהם 'עולים' והן כשהם 'יורדים', תמיד הם בשמחה בבחי' 'והנה', והטעם לזה הוא כי והנה ה' ניצב עליו וגו' והנה אנכי עמך, הכל בהשגחתו העליונה ולטובה, ותמיד אנכי עמך...

והנה נאמר בפרשתן (כט ל) 'ויאהב גם את רחל מלאה', וביאר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (ליקוטי הרמ"ל ד"ה ויאהב) כי מעלת השמחה עדיפה על הבכיה, שכן אמרו (ב"מ נט.) שערי דמעות לא ננעלו, ומשמע שאין בכוחה של בכיה לפרוץ ולשבר את השערים אלא שאינם נעולים מפניה, אכן השמחה פורצת כל מחיצות ומשברת דלתות נחושת ומגדעת בריחי ברזל. והנה 'לאה' מרמז על ענין הבכיה, וכמו שנאמר בה (כט יז) 'ועיני לאה רכות' שבכתה שלא תיפול בחלקו של עשו, אכן 'רחל' מרמז על השמחה, ובא לומר 'ויאהב גם את רחל מלאה', כלומר ש'שמחה' אהובה לפני המקום יותר מ'בכיה'.

באר הפרשה - פרשת ויצא

ג

ואל האברו תקוותכם מתוך מחשבת ייאוש ח"ו לאמור כל אחד לעצמו - לית אנא מוכר סברי מן בריי... אלוקים עזבו זה' שכחני' ח"ו, אדרבה, יאמר ויחזור לית אנא מוכר סברי מן בריי... ויתחזק באמונה!

ג. בדרך זה פירש הגה"ק האהל משה' ממאקווא זי"ע במה שאמר יעקב כאשר הקיץ משנתו, 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי' (כח טז), כי כל עניין ההתגלות שב'חלום' היתה להראות ליעקב אבינו בצאתו לחרן, שגם במצב כזה עדיין 'והנה ה' נצב עליו' לשמרו והבטיחו בכל טוב, ועל כך אמר יעקב אכן יש הוי"ה המורה על מקור הרחמים במקום הזה ואנכי לא ידעתי, כי עתה הראו לו מן השמים כיצד גם החושך והצרה כולו רחמים גמורים, והיה זה ללמד ליעקב ובניו וזרעו אחריו לבל יתייאשו מן הרחמים, על כן תיקן יעקב אבינו תפילת הערב (ברכות כו): שגם אם הגיע האדם למצב של שקעה חמה שלא בעונתה והעולם חשך בעדו - אל יתייאש אלא יבטח וישען באלוקיו ויתפלל אליו.

ד. מעשה בבחור מבוגר שמזה זמן רב הגיע לעונת השידוכין ו'פשפש ולא מצא'... פעם אחת נכנס אל רבו להתאונן על מצבו, ובתוך הדברים אמר בשברון לבו, כי נראה לו שהשי"ת שכח ממנו (ח"ו), נענה לו הרבי, חלילה מלומר כן, הרבש"ע אינו עוזב ומזניח אף אחד, ותמיד מחשבתו נתונה על כל אחד ואחד, אלא מאי לכל יהודי יש את ה'מסלול' והדרך שלו... ורצה הרבי לחזק את רוחו על כן אמר לו הבה נצא החוצה לטייל בחוצות, בדרכם עברו בסמוך ל'מושב זקנים', נכנס לשם הרבי כשהבחור מלווה אותו, הבחור שתמה לפני הרבי מה לנו ולמושב זקנים זה... אמר לו הרבי כדאי לנו להיכנס פנימה, אולי נפגוש בזקן שעוד ראה את הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע או את הבעש"ט הק' זי"ע ונשמע ממנו עובדין קדישין מ'כלי ראשון'... התפלא הבחור ואמר לרבי, הרי מזמן הבעש"ט ועד עתה עברו כבר יותר ממאתיים חמישים שנה, והיאך חושב הרבי שיש עוד זקן ש'נשאר לפליטה' והאריך ימים כל כך, נענה לו הרבי, אפשר בכל זאת זקן אחד 'נשכח' כאן בעולם הזה, או שמא 'נשאר בטעות'... בעל כרחך ש'אין שכחה לפני כסא כבודך' והכל בחשבון, וכמו שברור לך כשמש בצהריים שאין ברייה שנשארת בעולם לנצח מתוך 'שכחה' כך תבין היטב שגם אותם שעדיין בחיים לא שייך שהם ישכחו ח"ו מהבורא כל עולמים...

ה. איתא במדרש (בר"ר סח י) על הפסוק (כח יא) ויפגע במקום, 'בקש לעבור נעשה לו כל העולם כולו כמין כותל לפניו. כי בא השמש - רבנן אמרי כיבה השמש, מלמד שהשקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה... משל לאוהבו של מלך שבא אצלו לפרקים, אמר המלך, כבו את הנרות, כבו הפנסין, שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, כך השקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב בצנעה'. פירוש, כראות יעקב שלהיכן שיפנה 'כותל' כנגדו (ער טאפט א וואנט) והיה נראה כי ה' 'כיבה' את אור השמש והחשיך את כל העולם סביבו, התחזק באמונתו מתוך ידיעה ברורה שאדרבה אין כאן לא חושך ולא הסתרה, כי אם ההארה והתקרבות, שהקב"ה מבקש לדבר עמו בצינעא, ודייקא בזמן זה משפיע עליו כל טוב.

וכבר ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע התגלות הקב"ה בחלום ליעקב, שהוא על דרך שמצינו ביחזקאל שראה מראות אלוקים וכל מעשה המרכבה דווקא בבבל, כדי לחזק אמונתם של ישראל שהקב"ה לא עזבם אלא 'למענכם שולחתי בבלה' (ישעיה מג יד), וכמבואר באריכות בזוה"ק (ח"ב ב:), כך מטעם זה נגלה הקב"ה ליעקב דווקא בצאתו לחרן בתחילת הליכתו לגלות אצל לבן, להראות לו שהוא נמצא עימו גם בשעה קשה זו ולעולם לא יעזבנו.

וכה ביאר הגה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע בפרשתן דכתיב (כח יג) 'והנה ה' ניצב עליו... והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', ולכאורה צ"ב, דהיה לו לומר להיפך 'יורדים ועולים' - שהרי תחילה ירדו המלאכים מן השמים לארץ ובדרך חזרתם עלו השמימה. ומבאר בדרך משל למי שנכנס ל'בית חתנות' וראה שה'חתן' והמחותנים יושבים יחדיו על שולחן פלוני במקום פלוני, נענה ה'אורח' ואמר, מדוע לא ישבו החתן ושושביניו ב'מזרח' כי ביום האתמול הייתי כאן על שמחת נישואין ושם ישבו החתן ושושביניו... מילאו הקהל פיהם בשחוק, ואמרו לו, אך דברי שטות דיבר מע"כ, כי אכן ה'מזרח' נקבע לפי מקום ישיבתו של החתן ולא להיפך... וזה היום שהחתן יושב כאן הרי כאן הוא ה'מזרח' וכאן הוא חשיבותו של מקום... והנמשל כי אכן, בכל יום ויום נחשבת ההליכה לשמים כעליה, שהרי שם כביכול מקום מושבו של הקב"ה ולשם 'עולים' ולהיפך - היציאה משם היא 'ירידה', אבל בזו העת ש'הנה ה' ניצב עליו' א"כ עיקר החשיבות הוא בזה העולם וההליכה מן השמים לארץ נחשבת כ'עולים' והחזרה כ'יורדים'...

וכלפי מה דברים אמורים, בכל עת שהאדם מרגיש כמרוחק ידע כי ה' שוכן אז בקרבו, ואין קרוב כקרבתו בשעה זו, וכביכול שם הוא השמים (ולשם נחשב 'עולים') ומה לו להיעצב אל לבו - הרי הוא עומד במקום הטוב.

באר הפרשה - פרשת ויצא

ובבטחון ש'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, על כן התיצבו וראו את ישועת ה', ועל ידי ההתחזקות יבקע בשחר אור גדול ונס יגון ואנחה'.
 וכך כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (בר"ה טעם) בהאמור בפרשתו (כט לב-לד) 'ותקרא שמו ראובן - כי ראה

בספר ש"ך' על התורה (ד"ה והנה) מביא לשון המדרש (עיי' ב"ר פס"ט ג) על מה שנאמר 'והנה ה' ניצב עליו', משל למלך שראה עני בן טובים שוכב בדרך בשדה והיה מגין עליו ושומרו מחיות רעות, כן הקב"ה שמר יעקב מעשו ולבן, ונתן רמז בדבר, כי ה' ניצב עליו ר"ת 'עני' (כי תיבת ה' כתובה בשם הוי"ה ומתחלת באות יו"ד), ללמדנו על מעלת ה'עני' שהקב"ה מתקרב אליו ביותר והוא ניצב עליו, ו'עני' זה אינו דווקא עני במעות, אלא בכל ענין שהוא, הנצרך ויש לו 'מחסור' בדבר נחשב עני לגבי זה.

הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שאל פעם את בנו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע בילדותו, אם היה 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' מדוע לא עלה יעקב עליו עד שמי רום, אמר לו ה'פני מנחם' הרי היה זה רק חלום, חזר אביו ושאלו, אף בחלום היה לו לעלות השמימה, תירץ ה'פני מנחם' מה היה לו לעלות השמימה, הרי באותה שעה היה 'והנה ה' ניצב עליו', ואם הקב"ה עמו מה לו לחפש ולטפס לשמים, ונהנה ה'אמרי אמת' מאד מתשובתו (ליקוטי יהודה בפרשתו עמ' ד"ש, עיי"ש). אף לדידן ייאמר - מה לך להתאונן כי הנך עומד בשפל המדרגה, ומהלך אתה לחפש את הבורא הנה והנה, דע לך כי ה' ניצב בסמוך אליך פנה אליו ותמצא נחת.

ו. אגב אורחא, כתיב בסוף הפרשה (לא נג) שאמר לבן ליעקב 'אלוקי אברהם ואלוהי נחור ישפטו בינינו אלוהי אביהם' (והוא לשון חול, וכמבאר ברש"י) 'וישב יעקב בפחד אביו יצחק', והקשה הגה"ח רבי יצחק מתתיהו לוריא זצ"ל (בסוף ספרו 'נחלי אמונה') לאיזה צורך הובא בתורה אותם דיבורי כפירה של לבן הרשע שהזכיר שם שמים בצירוף עם שם ע"ז, והלא היה ניתן לכתוב רק 'וישבעו שניהם' ותו לא. ומבאר עפ"י מה דאיתא בספ"ה ק' שאם אירע לאדם לשמוע איזה דיבור של כפירה מרשע - מיד יוציא מפיו דברי אמונה לבטל השפעת דיבורי הרשע ששמע, ואכן יעקב אבינו תיכף בשמעו את דברי לבן הרשע מיד נשבע 'בפחד אביו יצחק', ולשם כך נכתב בתורה מה שאמר לבן הרשע בכדי ללמדנו ארחות חיים ואת המעשה אשר יעשון.

ז. מעשה ביהודי שהיה מבריח סחורה בין בגבולות, עד שלדאבון לב נתקיים בו מה שנאמר (משלי כז כד) 'לא לעולם חוסן', ונתפס בידי אנשי השלטון, אשר מיד קבעו לו זמן ל'משפט', וכה חמורה הייתה ה'עבירה' עד שריחף על ראשו גזר דין מוות. בצר לו שם היהודי את פעמיו אל הרה"ק ה'צמח צדיק' מויז'ניץ זי"ע, בהגיעו מצאו נכדו של הרבי, ה"ה הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, ומשראה את פני היהודי נפולות חיזק את נפשו, ולאחר מכן ביקש מאתו שבצאתו מן הקודש יספר לו מה היו דברי הרבי.

ואכן, בצאתו סיפר ל'אהבת ישראל' שה'צמח צדיק' חיזקו ואמצו בדברי המדרש הנ"ל שאמר יעקב 'מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום לית אנא מובד סברי מן בריי, אלא עזרי מעם ה' וגו'. כשמוע ה'אהבת ישראל' את דברי החיזוק אורו עיניו ואמר לו, בא ואסביר לך מה היתה כוונתו של זקני הקדוש. דהנה ידוע - ששם הוי"ה' כסדרו מורה על מידת הרחמים, ואילו כשנכתב להיפך הרי הוא מורה על מידת הדין ל"ע. כיוצא בזה נמי בשם הטומאה 'סמא"ל' - כשהוא נקרא כסדרו הרי הוא מורה על מידת הדין והגבורה, אך אם מהפכים אותו, ונקרא 'לאמ"ס' מורה הוא על מידת הרחמים. וזה הרמוז בדבריו של יעקב אבינו, שהתחזק לומר לית אנא מובד סברי שהוא בראשי תיבות שם הס"מ במהופך, להפך את מידת הדין למידת הרחמים, וגם זקיני הק' ציווה עליך להתחזק בדברים אלו - שעל ידי חיזוק בבטחון זה תצא מאפילה לאורה, ותהפוך את הדין לרחמים.

ח. הנה בכל פרשת ויצא אין הפסק בין הפרשיות ב'פתוחה או סתומה', ומבאר בה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"ג) כי ההפסקות ניתנו לתת רווח להתבונן בין פרשה לפרשה (ספרא ריש ויקרא), אבל כאן כשעברו על יעקב אבינו צרות רבות ונוראות, אז אין הזמן נכון וראוי לעצור ולהתבונן, כי בזה יתרפה באמונתו, ובתקופה קשה אין לעצור רק להמשיך הלאה בכל אותה העת, ולדעת מתוך אמונה פשוטה - מבלי להתבונן, כי כל הנעשה ממעל נעשה לטובה וברכה, ורק בגמר מסע הצרות אז יתבונן על העבר וימצא בס"ד איך שהכל נהיה לטובתו הגמורה.

באר הפרשה - פרשת ויצא

ה

'שמחנו כימות עניתנו'^ט, כי כל הקשיים העוברים על האדם המה רק לטובתו^א, ולהכשירו לקבל את הטובה הגדולה המיועדת עבורו^ב.
אודה את ה' - לדור ודור נספר תהילתך
בפרשתן (כט לה), 'הפעם אודה את ה' ותקרא שמו יהודה', וביאר הגה"ק המהר"ם שי"ק זי"ע

דבר נפלא כתב הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע (לקוטי הש"ס) לבאר הטעם שנסדרה מסכת 'ביצה' אחר מסכת 'סוכה', כי הנה בסוף מסכת סוכה הובא בגמ' מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, וכשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח וכו', וכששמעו חכמים בדבר קנסו את כל משמרת 'בילגה' (עיי"ש) כי אוי לרשע ואוי לשכנו, ולכאורה יקשה על הלב מה ראו חכמים לקנוס את כל המשמר שהיו שם בוודאי גם צדיקים, על כן סדרו חז"ל מיד את מסכת ביצה, לרמז לאדם 'בלום פיך', כי אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת (כמי שאומר הכנס ביצה לפה ושוב לא תוכל להוציא אפילו הגה מהפה) והיינו לעתיד יברר השי"ת שהכל היה במשפט'.

ט. איתא ב'סדר עולם' (סד"ע רבא השלם פ"ב, ויש בזה כמה גירסאות) שרחל ולאה היו 'תאומות', רחל מתה בעודה בת ל"ז, ואילו לאה מתה בהיותה כבת מ"ד, נמצא שלאה האריכה ימים על רחל אחותה בשבע שנים. יש שביארו, שבימי חייה עברה לאה 'שבע שנים' קשות ומרות, שבהם כלו עיניה מראות, היאך שיעקב עובד את אביה תמורת רחל אחותה, ואילו היא עומדת להנשא לעשו הרשע, וקוב"ה אומר - מנעי קולך מבכי, כי על אלו שבע השנים תזכה לשהות עם יעקב לבדה - בשבע שנות חייה הנוספים על חיי רחל אחותה. והלימוד לענייננו הוא שאפילו בעת שנראה לאדם שבאים עליו המים הזידונים וימים קשים, יאמין שאך לטובתו נתכוון שוכן מרומים, וידע נאמנה שאינו מבין כלום מחשבונות שמים, רק כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

כתב 'בעל הטורים' על הפסוק (כח יב) 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', וז"ל. רמז למי שמושלך לארץ לפי שעה, יעלה השמימה, והיינו, שאף מי שכבר 'בארץ', ידע כי עוד יום יום ויעלה השמימה...

וכך כתב ה'אברבנאל' לבאר הטעם שלאה לא הודתה בלידת בניה הראשונים, וז"ל, שהיתה כוונתה, שהבנים הראשונים ידעה סיבת לידתם שהיה ממשפטי השי"ת ורחמיו על כל מעשיו, כי כן דרכו לרחם על העגומים. עכ"ל. והאמת היא שאדרבה דייקא 'השלכתו לארץ' היא המבוא והדרך להעלותו לשמי מרום, וכאותו מעשה המסופר על הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, שפעם הגיע אליו יהודי פשוט מאד, והרה"ק כבדו בכל הכבוד והיקר, ויהי לפלא בעיני תלמידיו מדוע נעשה לאיש זה כבוד גדול כ"כ, ויען להם הרה"ק, באחד ממסעותי נזדמנתי לשהות תקופה ארוכה אצל היהודי הלז, שם לא ניתן לי אלא 'לחם צר ומים לחץ', ומקום ללון ברפת בהמותיו... והאמת אגיד, שמצבי הנחות בגשמיות העלה אותי ברוחניות למעלות רמות מאד, ומחויב אני לו 'הכרת הטוב' על שהעלני למדרגות כה רמות... באותה שעה הוסיף לבאר את הכתוב (לא א) 'ומאשר לאבינו עשה (יעקב) את כל הכבוד הזה', כל הכבוד היינו מדרגותיו הרמות שנתעלה, כל זה בא לו רק 'מאשר לאבינו', שענינהו ורימהו עשרת מונים, כי זה הכלל, הפרעות והשפלות הם הכנות לגדלות.

י. כתיב בפרשתן (לא מז) 'ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים וכו' ויקחו אבנים' וכבר דייק הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשינוי הלשון, ושמעתי מגדול אחד ש'אבנים' רומז לקשיים והסתרות [ועל דרך שנאמר (כט ב) והאבן גדולה על פי הבאר], ויעקב אבינו הבין שכל אבן היא באמת מרגלית וגורם לעלייה, לכן אמר 'לקטו', מלשון חיפוש, כלומר ליקטו אבנים יקרות אלו לאסוף ולשמור, אבל הם לא הבינו זאת, והסתכלו על כל אבן כמפריע והסתר, לכן 'ויקחו' אבנים ולא ליקטום כמי שלוקח אבנים לסלקם.

והביא אותו גדול, ששמע מאשה ישישה שסבלה הרבה בימי חייה, בשנות ה'מלחמה' ולאחריהם, לפרש את הפסוק (תהלים צא יב) 'על כפיים ישאונך פן תגוף באבן רגלך', ומדוע לא ביקש לסלק את האבנים לגמרי, אלא כי אותם 'אבנים' טובה גדולה גנוזה בהם, אך זאת בקשתנו שלא ניפול בגללם אלא נוכל להתעלות על ידם.

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מחנה ישראל ח"ב פ"ג) מסביר על פי משל - לאחד שהיה שוכר בית משר אחד בעד ג' מאות רובל כסף בכל חודש, ויהי היום, הוצרך השר ליסע למרחקים, ומינה אחד ממקורביו על נכסיו ובתוכם את הבית ששכר היהודי, ה'ממונה' החדש רשע גדול היה והעלה לכל השוכרים את תשלום השכירות לחמש מאות זהובים, בבוא יום הפרעון חסרו ליהודי סך עשרים רובל כסף, והתחנן לו היהודי שימתין לו כמה ימים עד שישגי את כל הסכום, אך הרשע לא הסכים לכך בשופ"א, והכהו בשוט עשרים מכות נמרצות - כנגד עשרים הרובל שהחסיר מתשלומיו, כך עשה לעוד כמה אנשים, במשך הזמן נעשה הממונה לעשיר גדול וקנה חצר לעצמו, לאחר

באר הפרשה - פרשת ויצא

בזה"ל, האיש המכיר הטובה באמת לא די בתת תודה על הטוב פעם אחת, אך תמיד הטובה חרות על לבו, ועל כן מצאנו האבות קראו שמות למקומות על ענין המאורע למען יזכר תמיד הטוב אשר אשר ה' עשה עמם, ולמען גם דור אחרון יקראו בשמם ויודו לה' על הטוב כמצווה עלינו 'ברוך שעשה נסים לאבותינו'. ועל כן הצדקת לאה היתה ג"כ עושה לה סימנים שלא תשכח מצות ה', דהיינו להודות לה' תמיד על טובתו, וכאשר בא לה בן רביעי ונטלה יותר על חלקה ורצתה שלא תשכח להודות לה' על הטוב שהטיב עמה הקב"ה, ואמרה בעצמה וכי אחר כל החסדים האלו די לי אם אודה את ה' אך הפעם, הלא ראוי לי להודות ולהלל לשמו יתברך - תמיד תהלתו בפני, בלי הפסק, על כן קראה שמו יהודה, כדי שיהיה לה למזכרת אהבה יתירה לה', ותמיד בהעלותה על פיה שם בנה יהוה לנגד עיניה גמולות וטובות שלו", זה שאמרה לאה

זמן חזר השר לביתו, נכנס אליו היהודי וסיפר לו על כל מעללי 'הממונה', וחמת השר בערה בו. אמר לו ליהודי - עתה גוזר אני עליו שיתן לך על כל מכה ומכה - מאה רובל כסף, והמשיך השר לומר הנה אחוזה גדולה קנה לעצמו ששוויה ארבעת אלפים רובלים, ומעתה מחצית ממנה שלך היא, חזר היהודי לביתו ופניו זועפים, שאלוהו בני ביתו, מדוע פניך רעים היום, ויען ויאמר, הרי כבר אינני מרגיש את כאב ההכאות, לכן מצטער אני מדוע לא הכה אותי הרשע עוד עשרים מכות, שאז הייתה כל האחוזה עוברת לרשותי. ומבאר ה'חפץ חיים' את הנמשל, כשטובל אדם ייסורים בעולם הזה הרי בעת ההיא הוא דואג ומצטער עליהם, ואינו רוצה לסבלם כלל, אך כאשר יבוא 'לעולם הגמול' ויקבל שם שכר עבור כל שעה ושעה של ייסורים שסבל בהאי עלמא ישמח בכל מכה ומכאוב שעבר בהאי עלמא, כדאיתא במדרש (ספרי פר' האזינו אות שיא ועיי"ש) 'זכור ימות עולם (דברים לב ז) - אמר להם הקב"ה כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'. ועיקר הכל להאמין שכל מה שנודמן לו בהשגחה פרטית מאתו יתברך לטובתו וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ס:) 'כל דעבדין מן שמיא לטב הוא דעבדין (עכ"ל).

כבר אמרו כי זעקתו של המתייסר וכואב 'אוי... אוי...' בגימטריא שבעה עשר כגימטריא של תיבת 'טוב', לומר לך כי כל 'אוי' טוב הוא אלא שפעמים ה'טוב' בנסתר הוא...

יא. מעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע שנתמוטט מנכסיו, וירד מאיגרא רמא לבירא עמיקתא רח"ל, רצה הרבי לעודד את רוחו, ואמר לו בלשון הפסוק (קהלת ה יב) 'יש עושר שמור לבעליו לרעתו, ופירש, כי פעמים שמתגברת מידת הדין רח"ל ונגזר שתבוא עליו הרעה, אכן מן השמים ממתיקים את הדין על ידי שנותנים לו גדולה ועשירות, בכדי שבבוא העת יקחו ממנו את 'כל הכבוד הזה', ובכך פרע את החוב ל'מידת הדין'... וזהו שאמר הכתוב עושר שמור לבעליו - מן השמים נותנים עשירות ו'שומרים' אותה לאותה שעה שנזר עליו רעתו, נמצא שלא הפסדת כלום, אלא אדרבה ריווח גדול היה לך שיצאת ידי חובה ונפטרת...

יב. וכמו שהמליץ כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע בטעם שכינו חז"ל את ה'סומא' בלשון 'סגי נהור' (מרוכה האור), ולכאורה מה מקום לשם זה שאינו אלא ההיפך הגמור ממש מן הקצה אל הקצה, אלא שנודע מה שפירשו בהא דכתיב (קהלת ב יג) 'יתרון האור מן החושך' - לית נהורא אלא מגו חשוכא, וככל שיגדל ויתרבה החושך כך לעומתו יתרבה האור, נמצא שהסומא שאינו רואה כלל ושרוי תמיד בחושך עתיד להיות 'סגי נהור' כפשוטו, כי הרעה אינה אלא הכנה לטובה, וכבר מעכשיו ניתן לכנותו בשם נכבד זה כי הוא 'נידון' על שם סופו...

יג. ופירש רש"י, 'הפעם אודה' - שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות', וביארו בדבריו, שכשנולד לה בן 'רביעי', הבינה בעצמה שאף הג' הראשונים שנולדו לה אינם חלקה, ואף ג' הראשונים בחסדי הבורא נולדו לה, והראיה, כי עתה תלד אחת מהאימהות האחרות רק ב' בנים (שעד עתה חשבה שיי"ב השבטים מתחלקים 'חלק כחלק' בין ד' האימהות, ועתה ראתה שאינו כן), לכן הפעם הודתה על כל 'אחד ואחד' מארבעת בניה, בהכירה שאת כולם קיבלה כמתנה מן השמים. ואין כל דבר המובן מאליו.

וכה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתו), שלכן בני ישראל נקראים על שם 'יהודה', כלומר 'היודים' ולא 'ראובנים' או 'שמעונים', כי תמיד הננו מודים להשי"ת, ומכירים אנחנו בכל עת שנטלנו יותר מחלקנו, כמו שאמרה לאה שעכשיו נטלתי יותר מחלקי, כך גם אנו מודים (מלשון הודאת בעל דין) שלא מגיע לנו כלום וכל אשר לנו הוא יותר מחלקנו ונותנים תמיד שבח והודאה.

יד. מעניין לעניין באותו עניין, הנה כתיב בפרשתו (ל כג) שבשעה שנולד יוסף אמרה רחל 'אסף אלוקים את חרפתי', ופירש רש"י, 'כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה בנך,

הפעם אודה את ה' בלשון שאלה, וכי די לי רק בפעם אחת להודות לה', לא יאות לי למיעבד הכי, עלי להתמיד בתהילה ולהודות להקב"ה בכל עת, על כן קראה שמו יהודה המורה על ההודאה תמיד^ט.
ועיני לאה רמות - כוח התפילה לשנות את הנגזר פרשה זו יפה נדרשת בגודל כחה של 'תפילה', לשנות את הנגזר^{טז}, וכך איתא בגמרא (ב"ב קגג.) 'היו חבריות אומרים שני בנים יש לה לרבקה ושני בנות

מי אכל תאנים אלו בנך', וכבר הקשו בה רבים, וכי לעת כזאת שילדה בנה בכורה לאחר שנות ציפיה וייחול באופן כה קשה שהביא אותה לאמר - 'ואם אין מתה אנכי', האם עתה הזמן מתאים להודות על ענין קטן כזה, שיכולה לתלות את הסרחון בבנה', אלא, כלל גדול ב'הלכות הודאה' שנינו כאן, על המודה להודות להשי"ת על כל דבר 'קטן כגדול', ואפילו על דברים קטנים ביותר שנראה שאין להם חשיבות וערך, גם עליהם יש להודות, כי אסור לכפור בשום טובה וחסד אשר עושה עמנו הקב"ה.

ענין זה הוכיח ה'אלטער' (הסבא) מסלאבודקא זי"ע מדברי הגמ' (ברכות נט): שבשעת ירידת גשמים צריך לברך ולומר 'מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו', והיינו שאין די בהודאה על ירידת הגשמים בכללות, אלא כל טיפת גשם מתנת חנים היא מאת הבורא ית"ש וצריך להודות עליה בפני עצמו, אפילו שלכאורה מה ערך ותועלת יש לטיפה אחת... אעפ"כ עלינו להכיר בחסדי המקום ב"ה הגומל חסדים טובים לעמו ישראל.

טו. ליכא מידי דלא רמיזי, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק הפסוק הנאמר בריש פרק קז שבתהלים 'הדו לה' כי טוב כי לעולם חסדו' (נכתב 'הדו' חסר וא"ו) תמצא שתבותיו שבעה, ואותיותיו עשרים וארבעה, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7²⁴ שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל במה שאינו כרוך בחילול שבת), שכך צריכה להיות ההודאה - 24/7, כי הקב"ה מיטיב עמנו בכל רגע ורגע מכל שעות היום, וכלשונו של ה'אור החיים' הק' (שמות כב ו) 'אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו'.

הוסיפו על כך 'דורשי רשימות', כי אם תמנה את האותיות שב'מזמור לתודה' (תהילים ק) יעלה בידך קס"ח אותיות, שהם כמניין השעות שיש בשבעה ימים, כ"ד שעות ביממה, כי כל רגע וכל שעה צריך להודות לה' על הניסים והנפלאות המתחדשים תמיד.

ובזה נתנו טעם לשבח במנהג ישראל לשחק ב'דריידעל' בימי חנוכה שנתקנו להודות ולהלל, כי הנה נהגו לכתוב על הדריידעל אותיות נגה"ש לרמוז שנס גדול היה שם, אמנם בשעה שהדריידעל מסתובב אזי לא ניתן לקרוא את האותיות הכתובות עליו, כי לרוב מהירות 'הילוכו' אזי אי אפשר להבחין בכלום והכל נדמה מטושטש... אכן לאחר שנעצר מלהסתובב ונפול על הארץ או אז ניכר לעין כל כי 'נס גדול היה שם'. והרי זה משל לכל תהלוכות החיים, כי מרוב שהאדם 'מסתובב' ובהול תמיד אזי אינו מבחין כמה 'נס גדול היה שם' - כמה ניסים ונפלאות עושה עמו הקב"ה בכל עת, אלא הכל 'מטושטש בעיניו', ונדמה לו כי הקב"ה שכח ממנו ח"ו ואינו מיטיב עמו, ורק כשנעמד להתבונן, אז יראה כמה הקב"ה שוקד על טובתו בכל עת ובכל שעה, על כן הנהיגו לשחק בדריידעל, לאמור לאדם, שבאמת הרבה ניסים נעשים לו, אלא שהרי הוא כדריידעל המסתובב, על כן 'עצור ממרוצת החיים והבהלה, ועמוד על מקומך' והתבונן בנעשה סביבך וכבר תראה היטב את הנס גדול שהיה שם...

פעם נכנס איש אחד לשטיבלאך ב'זכרון משה' כשהוא 'זורח' מאושר ופניו קורנות מצד לצד... וכשראה את הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל אמר לו, היום נוכחתי לראות כי אכן השי"ת הוא הטוב והמיטיב, נענה לו רבי נטע במעשה באחד שישב ועסק בלימוד הגמרא, ולפתע עלתה בליבו קושיא חמורה, וככל שיגע ועמל לא הצליח ליישבה, עד שהבחין כי התוס' שם מקשים קושיא זו, ועיין בתירוצם וראה כי אכן 'כפתור ופרח' הוא, יישוב הגון וברור המסלק את הקושיא לגמרי, ומרוב התפעלות והתלהבות הוציא עט סופר מחיקו, ורשם בגליון הגמ' גם אני, יענקל מירושלים, מסכים לתירוצם של בעלי התוס'... הבין הלה היטב את ה'עוקץ' הטמון בדבריו של רבי נטע (שבא להוכיחו, כשם שאין בעלי התוס' צריכים להסכמתו של אותו יענקל... וגם קודם שבא לעולם כבר היו הדברים נכונים לאמיתה של תורה, כך הקב"ה אינו צריך להסכמתך היום שהוא הטוב והמיטיב, וכי אמש לא היה כן ח"ו), ואמר, וכי אסור לומר שהיום ראיתי שהוא ית' הטוב והמיטיב, החזיר לו רבי נטע מיניה וביה, וכי אסור לספר מעשה...

טז. יפה כח התפילה בכל עת, אלא שיש זמנים ואופנים בהם יש רצון העליון במיוחד לקבלת תפילות ותחנונים, וכדמצינו ב'בעל הטורים' בפרשתן, בפסוק 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר' (כח טז) - 'סופי תיבות' צבור, לומר לך

באר הפרשה - פרשת ויצא

שקדמתה לאה לאחותה, והקימה רוב מנין ובנין של שבטי י-ה".

לעולם ירבה אדם בתפילה"י, וכבר איתא במדרש (ילקו"ש, וישלח רמז קלג) אמר ר' חנן כל מי שהוא יודע לחשב כמה נסוכין נסך אבינו יעקב בבית אל יודע לחשב את מי טבריא, כלומר, שיעקב הרבה כל כך בניסוך נסכים, עד שרק היודע למנות טיפות המים שבים כנרת יכול למנות את הנסכים, ופרשו בספה"ק ש'נסכים' אלו הם דמעות עיניו ששפך לרוב.

ובאמת, אי אפשר להשיג דבר בעולם מבלתי כוח התפילה, ואף השפע המיועד כבר לאדם לא יגיע אליו ללא התפילה"י, וכך איתא ב'אור החיים' הקדוש זי"ע עה"פ (ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים', מגיד הכתוב שהגם שעלה זכרונה לפניו

יש לו ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן, עוד מובא במדרשי חז"ל (תנחומא הקדום ויצא יב) שכשילדה רבקה את יעקב ועשו נולדו ללבן שתי בנותיו לאה ורחל, ושלחו אנרות בנייהן ועשו 'אירוסין' בין עשו ללאה, ובין יעקב ורחל (אלא כשגדל עשו לא הסכים והלך לישא את מחלת), והיינו, שבאמת הייתה לאה זיווגו של עשו, ולא עוד, אלא שכבר ראתה איך שיעקב אבינו בא ב'דין ודברים' עם אביה וגמר בתנאי מפורש 'אעבודך שבע שנים ברחל בתך הקטנה' (וגם ידעה היטב שאביה לבן הפין ביותר לחתנא דבי נשיאה כ'עשו' - מין במינו), ועכ"ז לא אמרה לאה נואש, והמשיכה להתפלל, עד אשר 'ועיני לאה רכות' מבכי ותחנונים, ואכן לבסוף פעלה בתפילותיה ועשה לבן את מה שעשה, ותפילתה נתמלאה בשלימות, וכמו שאמרו חז"ל (מדרש שם) 'אמר רבינא קשה (מלשון חזק) הוא התפילה שביטלה את הגזירה ולא עוד אלא

שאינ תפילתו של אדם נשמעת אלא בציבור'. וכן כתב בספה"ק 'מגלה עמוקות' (ד"ה או והנה באר), והוסיף ש'צבור' הוא בגימטריא 'רחמים' (298), לרמז על התעוררות הרחמים בעת תפילת הצבור. ובזה מפרש כל לשון הפסוק 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', ר"ל, אכן יש ה' במקום הזה - היינו כשמתפלל בצבור אז יש בלי ספק ה' שהוא מקור הרחמים, אבל ואנכי - כשאני בעצמי מתפלל לא ידעתי אם יש ה', כי תפילת היחיד זקוקה לעת רצון.

עוד כתב 'בעל הטורים' בפרשתו (שם יז-יח) 'וזה שער השמים' וסמך ליה 'וישכם' - 'לומר שבעלות השחר פותחין שערי שמים, והוא זמן טוב לתפילה'.

יז. יש מרמזים, מדוע 'ועיני לאה רכות' - ואילו לרחל אחותה נאמר 'מנעי קולך מבכי'.... אלא שבכיייתה של לאה היה על בניית בית נאמן בישראל, בית שמגדלים בו בנים צדיקים, בכיה זו חשובה למאד, עד שלא רצה הקב"ה לומר לה 'מנעי קולך מבכי'...

יח. איתא בגמ' (ברכות לב:) 'אמר ר' חמא בר' חנינא, אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר (תהילים כז יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', והיינו משום שהמאמין בחי העולמים שהוא עושה לכל המעשים, הרי ברור אצלו כשמש בצהריים בעת שמתרחש עליו צרה רח"ל, אשר אין לו לפנות אלא לאבינו שבשמים ולהתפלל לפניו שיסיר ממנו את הצרה הזאת, ואף אם התפלל ולא נענה אינו מתייאש מלדפוק על שערי רחמים, שהרי יודע הוא שאין לנו מלך גואל ומושיע אלא אתה ולאן יפנה בבקשת עזרה, על כן חוזר ומתפלל, ויהא בטוח שתתקבל תפילתו הבאה מתוקף האמונה בהקב"ה. וכך פירשו במה שנאמר (שמות כב כב) 'כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו' שנזכר כאן בכתוב ב' פעמים צעקה, והכוונה כי אם צעוק ויחזור ויצעק שנית בלא להתייאש בודאי שמוע אשמע צעקתו.

יט. כבר אמרו להמשיל את הדבר לנהוג ב'עולם הזה', שאף העשיר הגדול ביותר אשר לו הון רב עד אין מספר טמונים ושמורים עבורו בבנק, אפילו הכי לא יוכל להוציא לעצמו אפילו שווה פרוטה כי אם על ידי טשעק (צ'יק) וכדו', כך נמי בשמים ממעל יש כביכול באנק של כל מיני ברכה ושפע - התלויים בזכויותיו של אדם - תורה מצוות ומעשים טובים, אך עדיין אי אפשר להוציא משם שפע ברכה להביאו לעולם הזה - כי אם על ידי טשעק והוא 'התפילה'.

להרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע היה כולל אברכים בני עליה הללו היו עוסקים יומם ולילה בתורה ועבודה, וכל צרכיהם היה מוטל על כתפיו, בכל 'ראש חודש' היה הרה"ק נותן לכל אחד מהם מעות למחיה לו ולב"ב למשך החודש הבעל"ט. פעם הרהר לעצמו אחד האברכים באמצע 'שמע קולנו' שביום 'ראש חודש' - מה לי להתפלל על

לטובה - ויזכור אלוקים את רחל, עדיין הוצרכה לתפילה, עד שהשמיעה את קולה בתפילה. ורק אז 'ויפתח את והיינו 'וישמע אליה אלוקים', שלא הועיל לה הזכירה רחמה' ונולדו לה שני שבטי י-ה².

הפרנסה, הרי כל מחסורי מוטל על כתפיו של אותו צדיק, ומדוע אאריך בתפילה ובקשה ללא כל צורך, ואכן לא ביקש באותו היום על מזונותיו.

לאחר התפילה נעמד הרה"ק בפתח חדרו והעניק לאברכים את המעות, לכל אחד ואחד נתן בתורו, בהגיע תורו של האברך נגמרו המעות שבידי הרה"ק, ונכנס לחדרו להביא עוד מעות, וביציאתו דילג משום מה על אותו אברך והמשיך לחלק לבא אחריו, ומשכולם קיבלו ורק אותו אברך נשאר בלי מעות, אמר הרבי שצורר הכסף תם, האברך אשר ראה בצר לו, נכנס אל הקודש פנימה וקבל שלא קיבל את דמי מחייתו, נענה הרה"ק ואמר לו, הבט וראה, הנה בכל חודש וחודש מזמין הקב"ה לידי את הסכום המדוייק שהנני נצרך עבור בני הכולל, ועד היום לא אירע שיחסר לאחד, ולא יקבל את המגיע לו, א"כ, מכיוון שלא קבלתי את המעות הרי אירע כך מן השמים, אי לכך שא נא את חשבון נפשך בדבר. אז הבין האברך שכל ההמשכה היא רק על ידי התפילה - ואף כשהשפע מוכן לאדם, עליו להמשיכו על עצמו ע"י תפילה...

כ. והנה, ידוע כי אף לאה אמנו הייתה עקרה עפ"י דרך הטבע (עיי' ספורנו כט לא), והטעם שזכתה לפרי בטן על פני רחל אחותה, כי רחל אמנו ידעה ש'ויאהב גם את רחל מלאה', וידעה שיש לה בעל רבי וגדול בישראל המחבבה, ממילא סמכה עצמה על כוחו של יעקב אבינו, ומשסמכה על בשר ודם עצר ה' את רחמה עוד ולא ילדה. אך לאה אמנו ידעה היטב שאין לה מה לבטוח על יעקב אבינו, על כן השליכה את כל מבטחה על הקב"ה ומיד נפקדה בזש"ק. ואף רחל כאשר לא סמכה על יעקב אלא התפללה בעצמה זכתה להיוושע, וכמו שכתב הרמב"ן (ד"ה הבה לי) וז"ל, והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להיסמך על תפילת יעקב, שבה להתפלל על עצמה, אל שומע צעקה, וזהו 'וישמע אליה אלוקים' (כיו"ב כתב המלבי"ם על חנה בשמואל א א, עיי"ש).

פעם אמר הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע למשמשו, הכן עצמך לצאת אל הדרך לעיירה פלונית, להשתתף בשמחת ברית מילה לרך הנולד לפלוני, שאל המשמש מה יום מיומיים שהרבי נוסע למרחקים לברית מילה, ויען ה'אבני נזר' ויאמר, אבי הבן קידש שם שמים, על כן ברצוני להשתתף בשמחתו, וכך הווה מעשה, לפני כשבוע נכנס אלי האברך, ואמר לי 'רבי, היה הקב"ה בעזרי, וזכיתי כעת לאחר חמש עשרה שנים של ציפיה לזש"ק - לחבוק בן זכר', והיו דבריו אלו בעיני קידוש ה' גדול, כי תדיר שומע אני איך שזה אומר נושעתי ב'קאצק', וזה אומר נושעתי ב'גור' או ב'ראדזימין', וכאן בא אברך ואומר 'נושעתי אצל הבורא יתברך'... היש לך קידוש שם שמים גדול מזה. (פשוט הדבר שנתן ה' כח ביד הצדיקים לפעול ישועות עבור עם בני ישראל, אבל זכור יזכור שהכל מיד ה' בא לו, ואדרבה כל גדולת הצדיקים הוא עבור דבקתם בה').

פעם נכנס יהודי אל הרה"ק ה'עבודת ישראל' מקאז'ניץ זי"ע ופדיונו בידו, ובכה לפניו שגנבים פרצו לביתו וגנבו ממנו הון ורכוש גדול, אמר לו הרה"ק וכי מה רצונך ממני, יש לי עדים שבאותה שעה שאירעה הגניבה נביתך הייתי כאן בביתי, ולא אני גנבתיך, ומה לך כי באת אלי... אך היהודי המשיך והפציר בו שיושיעו, ואף הגדיל פדיונו במטבע נוסף, נענה הרה"ק ואמר לו, אם תניח פדיון של חמישים זהובים אוכל לעזורך, כשמוע היהודי את דבריו פנה אל זוגתו ואמר, הבה נעזוב את בית הרבי ונלך לזעוק אל ה', כי הוא יושיענו אף בלא פדיון גדול כזה, וממנו נוושע, ויהי כאמרו דיבורים אלו נענה הרה"ק לעברו, ר' איד, הישועה כבר בידך אחר שבאת לכלל הבנה ש'מבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע'.

איתא ברש"י (לעיל כה כו) 'וי' שנים הללו צפה והמתין לה כמו שעשה אביו לשרה, כיון שלא נתעברה ידע שהיא עקרה והתפלל עליה, ומשמע מדברי רש"י שלא התפלל על רבקה אלא רק לאחר שידע בבירור שהיא עקרה, והדבר תמוה ומופלא מדוע לא התפלל כל אותם עשר השנים מקודם שתזכה להיוושע במהרה, וכן צריך ביאור לפי"ז מה שנאמר 'ויעתר יצחק' ופירש רש"י הרבה והפציר בתפלה, שהרי לא 'הרבה' כלל אלא התפלל תפילה אחת לאחר שעברו עשר שנים ומיד נענה. אלא פשיטא שיצחק התפלל עליה הרבה שתיפקד, אולם לא היתה זאת תפילה מכל הלב כי ידע שיתכן שתיפקד בדרך הטבע, ורק כעבור אותם השנים והתברר שאין שום סיכוי בדרך הטבע, ורק הקב"ה הוא יכול להושיע אותה אז התפלל מעומק לבבו, ותפילה כזו עושה רושם ופועלת מיד, כמובן שאין לנו השגה ושמץ בתפילותיו של יצחק, אך עכ"פ ללמדנו ארחות תפילה להתפלל מתוך שסומך רק על הקב"ה.

אמר אם יהיה אלוקים עמדי - השיבו והנה אנוכי עמך, אמר ושמרני - השיבו ושמרתוך בכל אשר תלך, אמר ושבתי בשלום - השיבו והשיבותיך, (אבל) אמר ונתן לי לחם - ולא השיבו על הפרנסה, אמר הקב"ה, אם אני מבטיחו על הלחם, מהו מבקש ממני עוד, לפיכך לא השיבו על הלחם, ע"כ.

ובך איתא במדרש (בר"ר עד יא) בשעה שהשיג לבן את יעקב אמר יעקב 'פרקי תהלים', דכתיב (תהלים כב ד) 'ואתה קדוש יושב תהילות ישראל', ומבאר בספר 'גשר החיים' (ח"א פ"ל עמ' שט"ו בהערה), כי כשברח יעקב מלבן, ושמע שה' אמר לו 'השמר לך מדבר אל יעקב ממוטב ועד רע' (לא כד), התבונן יעקב אם כבר נגלה אליו הקב"ה, מדוע הוזהירו רק שלא יגע בי לרעה, ואילו את הרדיפה אחרי לא אסר עליו, אלא וודאי - שהקב"ה יושב ומצפה לתהילות ולתפילות של ישראל - שלי, שאמשיך (בכל לילה ולילה) לשפוך את נפשי ולבי בתפילות ובהודאה כמנהגי עד הלום, על כן נתן לו לרדוף אחרי, בכדי שלא אסיה דעתי מתפילה בכל גונו, ולכן אמרו חז"ל (בר"ר שם, וכן סח יא) 'וישכב במקום ההוא' - כאן שכב אבל כל כ' שנה שעמד בבית לבן לא שכב, אלא היה אומר פרקי תהלים בתפילה והודאה לצור כל העולמים.

מבאן תצא הקריאה לכל בני ישראל באשר הם, תנוח דעתכם מדאנת הפרנסה וכיו"ב, דעו נא כי הקב"ה חפץ בטובתכם וישפיע עליכם כל מיני טובות שבעולם, אין לכם אלא לתלות עיניכם בו"ה, כי אין להקב"ה חפץ אלא בקרבת בניו אליו"ה, ורק משום כך נתן להם איזה 'מחסור', בכדי שיתפללו לפניו בכל

אמנם זה לעומת זה עשאים אלוקים, ודייקא לגודל מעלת התפילה מתגבר היצה"ר ביותר לעכב ולמנוע את האדם מלהתפלל כראוי, וכדכתיב בפרשתן (כט ב), 'והאבן גדולה על פי הבאר', והקשה הרה"ק 'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ד ד"ה והאבן) דלכאורה היה לו לומר 'ואבן גדולה' ומהו והאבן בה' הידיעה, אלא, ד'אבן' קאי על היצר הרע [וכדאיתא בגמ' (סוכה נב). ז' שמות יש לו ליצה"ר ואחד מהם הוא 'אבן'], שבכל דבר הנו כאבן מכשול לבני ישראל, אבל על 'פי הבאר' - על פתיחת פיהם של בני ישראל בתפילה הוא גדול ביותר, שבכל כוחו מנסה לעכבם ולמנועם מפתחת פיהם בתפילה, ולכן טרם כל תפילה עלינו להרבות בתחינה 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך'.

ובהמשך דבריו מבאר ה'שפת אמת' את דברי חז"ל (בר"ר ע יב) בפסוק (שם י) 'ויגל את האבן - כאדם המעביר את הפקק מעל פי צלוחית', דהיצר הנרמו בתיבת האבן דומה לפקק שעל גבי החבית, שנראה כמי שמונע מהמשקה לצאת, אך האמת היא שכל מטרתו של הפקק היא לשמור על היין והמשקה, שלא ייכנסו בו מזיקים וכדו', כך האבן שעל הלב - המונע ממנו להתפלל, הוא רק לטובה, בכדי שיתגבר עליו, וכש'יגל את הבאר' ויתפלל כראוי או אז תעלה תפילתו השמימה ותבקע רקיעים וישפע עליו שפע רב טוב.

השמעני את קולך - הקב"ה חפץ שבניו יפנו אליו

בפרשתן (כה ב), 'וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אני הולך וגו', ואיתא במדרש (תנחומא ג), אמר רבי ברכיה, בכל מה שתבע (- התפלל וביקש) יעקב מן הקב"ה, השיבו.

כא. כתיב בסוף פרשתן (לא יז-יג), שבשעה שהלך לבן לגזוז את הצאן ברח יעקב, ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב, ומיד רדף אחריו, והלך דרך שבעת ימים ביום אחד, והשיג את יעקב. ומבאר הרה"ק מקאברין זי"ע כי יעקב אבינו חשב לעצמו, שבוודאי יעשה לו הקב"ה נס ויזכה לקפיצת הדרך ועי"ז ינצל מלבן, והרי הדברים קל וחומר, אם בצאתו מארץ ישראל בדרכו לבית לבן קפצה לו הארץ, קל וחומר שבשעה שהולך לארץ ישראל ובורח מבית לבן שיהיה לו קפיצת הדרך. 'והראה לו הקב"ה שאין הצלתו של אדם בדרך חשבון שכך יעשה או כך יעשה, ואדרבה להיפך, כי ללבן עשה הקב"ה קפיצת הדרך שהשיגוהו ביום אחד מה שהלך יעקב בז' ימים, ובכל זאת הצילו הקב"ה באופן שלא חשב על זה כלל... ללמדנו כי אין לאדם להתפלל מתוך 'נתינת עצות' להקב"ה כיצד תבוא אליו הישועה... אלא יבקש מהקב"ה שיושיעו, ולקב"ה יש כביכול את ה'דרכים' משלו כיצד להביא את הישועה....

כב. בפרשתן כתיב (כח יא) 'ויפגע במקום', וברש"י, ורבותינו פירשו, לשון תפילה, כמו 'ואל תפגע בי' (ירמיה ז טז), וכן אמרו חז"ל 'אין פגיעה אלא תפלה' (ברכות כו:). ופירש הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע (אהל יששכר וואלבארז, ויצא) שעל האדם להיות 'פעגע' ('נודניק' בלשוננו) בתפלתו, שיעתיר ויפציר בתחינות ובקשות, עד שישבר ויפרוץ את כל

תחילה ירדו בסולם ולאחר מכן עלו שוב למקומם, ואם כן היה צריך לומר 'יורדים ועולים בו', ומדוע הזכיר תחילה את עלייתם המאוחרת. וביאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה והנה) 'כי האדם פרא אדם יולד, ויש בידו להשלים נפשו להיות הולך ממדרגה למדרגה עד שמנביה עצמו יותר ממלאכי השרת'^ג, עפ"ז יש לפרש ש'הסולם' רומז על האדם שהוא מוצב ארצה אך ראשו מגיע השמימה - שיכול להתעלות ולהתרומם עד השמים,

לכם ונפשם, וכאשר המה מכירים בזה ונושאים אליו עיניהם בתפילה^ג ובאמונה^ג, בוודאי ימלא מחסורם בכל מיני ישועות והשפעות טובות.

עולים ויורדים 'בו' - כל העולמות עליונים ותחתונים תלויים באדם

בפרשתן (כה יב) והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו. והתמיהה עולה מאיליה שהרי המלאכים

החומות המפסיקות בין ישראל לאביהם שבשמים, וכך אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לבתו 'דער רבש"ע איז א טאטע וואס האט ליב אז מ'נודז'עט איהם' (הקב"ה הוא אב רחמן, החפץ שבניו לא יניחו לו, אלא יעתירו ויפצירו בו שוב ושוב).

בדרך הלצה בעלמא, ראיתי ביהודי שכתב בפלא' (סעל) שלו על מספר הפלא' של פלוני 'פעגע', והנה הוא כתב כן לדעת שלא לענות לו כי אין בכוחו לדבר עם 'פעגע', אבל אצל הבורא כביכול יאמר להיפך, כי כשהקב"ה רואה שה'פעגע' פונה אליו מיד משים כביכול אזניו לשמוע מה יש בפיו לומר, וד"ל.

כג. פעם ניגש בחור מבוגר אל הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע וגולל את האבן אשר על ליבו בקושי הגדול במציאת הזיווג, ובתוך הדברים אמר שהרי זה דומה לחיפוש 'מחט בערמת שחת' (והוא פתגם העולם, שכמו שאי אפשר למצוא מחט שנאבדה בתוך ערמת שחת, כך אי אפשר למצוא את הדבר המבוקש), נענה לו הפני מנחם, אכן קושי גדול 'במציאת' מחט שנאבדה, אבל אם אחד הניח מחט בתוך הערמה, שוב אין קושי כלל למצוא, אלא יגש אל מי שהניחה וטמנה שם, יבקש אותה ממנו ומיד יוציא הלה את המחט למבקש אותה... אף אתה, 'אבידתך' אינה אבודה ממי שהניחה 'הנחה מדעת' - היינו הקב"ה מלך העולם, פנה אליו שימציא לפניך את זיווגך, והוא יתתנה לפניך...

כד. מסופר, כי מתחילה בבוא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע לארץ הקודש להשתקע בתוכה, היה בדעתו לעלות לדור בעיה"ק ירושלים, ורק לימים הנוראים שהה בצפת עיה"ק, (מחוסר מקום הוצרך לישן שם בתוככי כוך הבנוי בתוך הכותל), ורק משום מעשה שהיה החליט לקבוע דירתו בצפת, וכך הווה, ביום הושענא רבה שמע שאם קוראת לבנה - 'ירחמיאל', עלה הגגה והורד משם את המחצלות, בהסבירה שלמחרת היום, בשמיני עצרת, יתכנסו כל בית ישראל ויתפללו 'תפילת גשם', ולבטח גשם עז יותך ארצה, על כן יש להיזהר על המחצלות שלא יתקלקלו, כראות רבינו מעשה זה, איוה למושב לו בעיר שתושביה מאמינים כל כך בכח התפילה.

כה. ידוע שבימי שבתו בצפת לא היה יוצא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע להשתתף בהלוויית המת, זולתי פעם אחת שיצא וליווה את המת עד לבית החיים, כל העם הנאספים תמהו, מה יום מיומיים, היות וזה הנפטר לא היה ידוע אלא כאיש פשוט ביותר, בהגיעם לבית העלמין ואנשי ה'חברא קדישא' הכניסוהו לטבילה ולטהרה במקוה האריז"ל (כנהוג באותם הימים), הבחינו שרגליו שחורות ומפוחמות מאד, והשתוממו האנשים על זה, יצאו ושאלו את פי האלמנה על פשרן של דברים, פתחה האלמנה ואמרה, מעשה שהיה בשנים קדמוניות, בימי צעירותו, כשהיה רוכל במדינות הניכר, הגיע פעם אחת לבית מטרוניתא מבית המלוכה שגמרה אומר להינשא אליו, והכריחוהו בכוח לבוא אל סעודת הנישואין... ה'חתן' אשר ישב בהיכל הנישואין ראה את הגיהנום פתוחה תחתיו... ולא ידע להשית עצות בנפשו, והנה רואה הוא באמצע ההיכל חבית של גחלים לוחשות, שהעמידו לחמם את הקהל, אזר ה'חתן' עוז ותעצומות, וקפץ אל תוך אותה חבית בוערת, ומשראו הערלים את אשר עשה, הסיקו בעצמם, כי זה ה'חתן' אשר לפניהם 'משוגע' הוא, והשליכוהו תיכף מעמם, וכך ניצל מידי עבירה, ומאלו הגחלים הושחרו רגליו.

נענה ה'בת עין' ואמר, ראיתי מחלון ביתי ש'עמודא דנורא' סובב את המיטה, ואיתא בגמרא (כתובות ז:.) שעמודא דנורא יורד מן השמים על מיטת הנפטר רק לחד או שנים בדרא, להורות, שלא הכל ראויים ללוותו, כראותי את העמודא דנורא הבנתי שקדוש יאמר לו, על כן יצאתי ללוותו עד בית החיים. הבה נלמד ממעשה זה, דיהודי זה פשוט היה עד יום מותו, אמנם 'קפיצה אחת' לתוך גחלים לוחשות העלתו למדריגה שרק חד בדרא זוכה לה...

בדרך צחות אמרו, כי הנה בימים האלו נתקיים בנו מה שאמרו חז"ל (סוטה מט:.) שבעקבתא דמשיחא ה'יורק מאמיר' עד שגם מחיר הכלים הפשוטים ביותר הנקראים 'חד-פעמי' (disposable) התייקר נוראות (בגזירות חדשות בארה"ק),

מחזיק בו לבל יפול ממעמדו, אבל ה'ניצב' עומד מעצמו בלא סיוע ועזר, ולכן נאמר 'והנה ה' ניצב עליו' שהרי אין צריך לומר שניצב מעצמו, אך הסולם מוצב ארצה כי אין עמידתו אלא ע"י אחר המייצבו ומחזיקו, ולרמז לאדם שהוא המעמיד את הסולם העולה בית אל עומד מוצב על ידו, וכל הנעשה בעולמות העליונים והתחתונים הכל תלויים בו"ה.

וזבה יש לבאר בפסוק (טז) 'ואנכי לא ידעתי ופירש"י, 'שאם ידעתי לא ישנתי', פירוש אם הייתי יודע כמה חשובה היא עבודתו^{כט} ועד היכן היא מגעת אזי

ובתחילה מלאכי אלוקים עולים במעלה עליו כי הם גבוהים ורמים ממנו, אך בידו להתעלות עליהם עד שהם יהיו 'יורדים' במדרגה למטה הימנו^ל, וזהו עולים ויורדים בו - שהכל תלוי ביד האדם^ל.

בעין דברים אלו מצינו להרה"ק השפת אמת זי"ע (תרל"ט ד"ה בפסוק) העומד על דיוק הלשון בפסוק, שבסולם אמר 'והנה סולם מוצב ארצה' ואילו בהמשך נאמר 'והנה ה' ניצב עליו', מדוע לא נאמר כיו"ב גבי הסולם - והנה סולם ניצב ארצה. ומבאר שהחילוק ביניהם ש'מוצב' הכוונה שהוא עומד ע"י סיוע, שאחד

ורמז יש בדבר, כי בדורנו אנו, אפילו התעוררות 'חד פעמית', כגון פעם אחת שעוצם עיניו מראות ברע או שבולם פיו מדבר רע, אף היא יש לה חשיבות גדולה 'ומשלמים' על כך בשמים 'מחיר יקר'...

ומעניין לעניין באותו עניין, הנה ידועה הסגולה מחד מהקדמונים הגה"ק בעל ה'ברית מנוחה' שענין ה'תשיעי' הוא זמן מיוחד ועת רצון, ועפ"ז נתפשט בשנים האחרונות, לכוון השעה ולהתפלל לפני ה' בזמן שמתרבה מספר 'תשע', וכגון, בשנה זו בשב"ק פרשת ויצא תשפ"ב, שבו חל ה'תשיעי שבתשיעי', יום תשעה בחודש התשיעי הוא חודש כסלו, בשעה התשיעית. והנה מספר תשע נקרא בשפת האידיש 'ניין', והוא גם משמעותה של תיבת 'לא', על כן יש לרמז בו, כי האומר ליצרו הרע ג' פעמים 'ניין, ניין, ניין' הרי זה עת רצון שאין למעלה הימנו, ואפילו בסתם ימות השנה...

כו. והיינו טעמא כי האדם הינו בעל בחירה ויש בקרבו יצר הרע המקשה עליו לעבוד את השי"ת, על כן כשמתגבר עליו עדיף הוא יותר מהמלאכים שאין להם בחירה, ומה רבותא בדבר... וכך למדנו מהאמור בפרשתן (לא מב) 'לולא אלוקי אבי אלוקי אברהם ופחד יצחק', וברש"י, 'לא רצה לומר אלוקי יצחק לפי שאין הקב"ה מיוחד שמו על הצדיקים בחייהם, ואע"פ שאמר לו בצאתו מבאר שבע (כח יג) 'אני ה'... ואלוקי יצחק', לפי שכהו עיניו וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו' (תוספת הלשון מרש"י בתחילת הפרשה), ויעקב נתיירא לומר ואלוקי ואמר ופחד'. ומקשה הט"ז (דברי דוד), צריך פירוש מה המורא הזה, כי אחר שהקב"ה בעצמו קרא את שמו עליו מה יש לו להתירא, ומבאר הט"ז, כיון דכל טעמו של הקב"ה לייחד שמו על יצחק בעודו בחיים אינו אלא מחמת שפסק היצר ממנו, ודבר זה הוא כנגד כבודו של יצחק, כי 'יותר יש מעלה' מי שכח בידו לעשות רע וכובש את יצרו... לכן לא אמר יעקב 'אלוקי יצחק' כי באומרו על אביו ש'פסק ממנו יצר הרע' הרי הוא כמזלזל בכבוד אביו.

הבה נתבונן מה יעשו חסידיו של אדמו"ר או 'ראש ישיבה' כשישמעו את פלוני האומר על רבם 'רבי זה... ראש ישיבה זה... יצר הרע גדול שוכן בקרבו...' והרי הט"ז עומד ומכחישם ואומר כי עיקר כבודו של אדם הוא שיש לו יצר המסיתו לעשות רע והוא עומד ומתגבר עליו. אף לדידן יאמר, שלא תפול נפש האדם בראותו כי בקרבו שוכן יצר המסיתו ומדיחו מעבודת ה', יומם ולילה לא ישבות, כי אדרבה, 'יצר' זה הוא המקרבו לאביו שבשמים, ע"י ההתגברות עליו.

כז. איתא מהרה"ק ה'חידושי הרים' זי"ע על דברי המדרש (ב"ר סח יב) 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו', (לחד מאן דאמר) עולים ויורדים ביעקב, ורקדים בו, וכשראה יעקב שכל מלאכי אלוקים תלויים ועומדים בו ובמעשיו, אמר, אילו ידעתי עד כמה אני פועל בהאי עלמא לא ישנתי, וז"ל הרי"ם, ואם היה אדם מישראל יודע עד היכן ולאיזה מקום מגיעים מעשיו, כי אז לא היה מבטל שום דבר מהעבודה וממעשים הטובים, והוא על ידי מעשיו יכול להרבות שפע ושמחה בעולמות העליונים.

כח. הוסיף הרה"ק מקאברין זי"ע לפרש בלשון הכתוב 'ויחלום' שהוא מלשון חיזוק [וכמו שנאמר (ישעיה לח טז) 'ותחלימני והחיניני'], וכלומר, שבדבר הזה יתחזק האדם, שאף שהוא קרוץ מחומר ומאדמה, וכמו שנאמר 'מוצב ארצה', אך עם כל זאת 'וראשו מגיע השמימה' - נשמתו נאצלת משמי מרום, ומעשיו מגיעים השמימה, ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו - שיש להם עליות וירידות לפי מעשיו.

כט. וכבר איתא בספרים (עיי" בית אהרן חנוכה מח, ועוד) כי עיקר עבודת האדם להחשיב את עבודתו בקודש, כי אז ישווה לו להתייגע עליה יומם ולילה, בשם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע אמרו לבאר בנוסח התפילה 'סרנו ממצוותיך ולא שווה לנו' - מדוע סרנו ממצוותיך, כי לא הייתה העבודה שווה בעינינו למאומה...

שחרה אפו של יעקב בלבן אם כן מדוע כתיב 'ויאמר ללבן שהוא לשון רכה, והלא היה לו לומר וידבר ללבן, וכידוע ש'דיבור' הוא לשון קשה, ומבאר בזה"ל, אך הפירוש הוא, כי התורה"ק מלמדת לאדם דעת כי אף שצריך (ר"ל, אם צריך) אדם להתקוטט עם חברו ולבעוס עליו, ילמוד מיעקב אבינו ע"ה איך התנהג, ויראה מה כתיב ביה, כי ברוב שיחו וכעסו שחרה לו

מעולם לא ישנתי בתרדמת הבלי הזמני אלא הייתי מתעורר להתחזק בעבודת הקודש"א.

ויחר ליעקב וירב - לנהוג בפיוס וריצוי, לא בכעס וקפדנות בפרשתן (לא לו), 'ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי', והקשה הרה"ק ר' מנדל מרימנוב זי"ע, שמאחר

ל. איתא בגמרא (חולין צא:): שכשיעקב יצא מבאר שבע עבר בדרכו במקום המקדש והמשיך ללכת עד שהגיע לחרון, כי מטא לחרון אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, כד יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום. וידועה הקושיא, מדוע לא עצרוהו תחילה מן השמים בשעה שהגיע בראשונה למקום המקדש שתשקע השמש ויאלץ ללון שם, אלא ללמדנו יסוד גדול שכל הזמנים הגדולים והמקומות הקדושים לא יועילו לו לאדם אם ישב באפס מעש ובחיבוק ידיים, ורק כאשר התעורר מעצמו לשוב אזי נעשו לו ניסים וקפצה הדרך וכו'.

אולם לעומת זאת, די היה בכך שיהיב דעתיה למיהדר, וכלשון המדרש פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, שכבר מיד שעלתה במחשבה לפניו לשוב על עקבותיו הרי קפצה לו הדרך.

בפרשתן (כט ב-י), 'והאבן גדולה על פי הבאר וגו', השקו הצאן ולכו רעו וכו', לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן וכו', ויגש יעקב ויגל את האבן, וידועה הקושיא, וכי לא ראה יעקב ש'האבן גדולה' מדוע אמר להם 'השקו הצאן ולכו רעו', וביאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה), שכשראה יעקב אבינו את הרועים יושבים לצד הבאר באפס מעש, אמר להם, וכי בשביל שגמרתם אומר שאין בכוחכם לגלול את האבן אינכם עושים מאומה, לא זוהי הדרך - ראשית דבר על האדם לנסות ואז יהיה ה' בעזרו... וכן עשה יעקב בעצמו - אף שידע שאין בכוחו לגלול את האבן, מכל מקום עשה את המוטל עליו, ניסה את כוחו ומן השמים עזרוהו שהוריד את האבן 'כאדם המעביר פקק מעל גבי חבית' (רש"י). מכאן מודעה רבה לאורייתא, לכל העומד בשערי התורה והעבודה, שלעולם לא יאמר - אין בכוחי עשות כך וכך, רק ניסה את כוחו ויעשה את המוטל עליו, ומכאן ואילך יעזרהו ה'...

הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע נשא משלו לאחד שברח מליסטים מזויין החפץ ליטול נפשו, ובדרך מנוסתו פגע בבית על אם הדרך, מיד החל לדפוק על שעריו בחזקה בבקשת עזרה ותחנונים שיכניסוהו ויצילוהו מיד אותו רשע, השיבו לו אנשי הבית, 'בוא ברוך ה' - בשמחה רבה נארח אותך אבל, שמע נא, דלת הבית נעולה והמפתח נמצא מבחוץ, על כן טול את המפתח ופתח בעצמך את הדלת... אבל שוטה זה המשיך לדפוק ולזעוק רחמו עלי ואל תתנו אותי ביד צריי ורודפי... כך נמי, הקב"ה אומר פתחו לי פתח - הן ה'מפתח' נמצא ברשותך, פתח את הדלת ואזי אוכל לפתוח לך כפתחו של אולם בלא גבול ולהצילך מיד היצר הרע.

וכבר אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (חלק ל'יקוטים' עמו' קטז) שנקטו לשון זה 'כפתחו של אולם', כי לפתח האולם לא היו דלתות כלל... אלא היה פתוח לרווחה, וז"ל. אולם יש לפרש עפ"י המשנה במסכת מדות (פ"ב מ"ג) 'כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם' היינו שפתח האולם היה תמיד פתוח, וזה רמזו חז"ל שאם יהיה לאדם רצון לשוב לה' אפילו מעט כחודה של מחט, יפתח לו השי"ת פתח שלא יסגר לעולם.

לא. עוד פירשו משמיה דהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע על זה הפסוק - 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים', וברש"י, שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה, פירוש, אם ידעתי ש'המקום בית אלוקים' לא ישנתי מחמת מצוות 'מורא מקדש' וכדאיתא ביבמות (ו): 'לא מהמקדש אתה מתיירא אלא ממי שציווה על המקדש', ואם כן, אפילו שהייתי יודע שבשנתי יתגלו לי גילויים נוראיים ונפלאים כאלו, גם כן לא ישנתי, כיון שכל הגילויים כולם אינם שווים לו לאדם - אם מחמתם יצטרך להקל באיזה ענין גדול או אפילו קטן ביראה טהורה, כי זה כל האדם א האר ('חוט שערה אחת') יראת שמיים...

בא וראה עד היכן מגעת הזהירות ביר"ש והרחקה מן הרע, וכאותו דבר נפלא מביא בעל ה'חמדה גנוזה' שבעצמו שמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, שהנה יעקב אומר לחותנו לבן (לא לח-מ) 'זה עשרים שנה אנכי עמך וגו', הייתי

באר הפרשה - פרשת ויצא

בלבן - ויען יעקב הוא לשון הרמת קול, עם כל זאת, - מה פשעי ומה חטאתי וכו' לב, כן יעשה כל אחד כתיב ויאמר ללבן, שהתחיל לדבר עמו דברים רבים בבואו לכלל בעם ויתחיל לדבר קשות מיד יסיר הכעס

ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני, והדברים קצת תמוהים, וכי לא היה ביתו מקורה בקורת גג ומדוע אכלו החורב ביום, כמו כן קשה וכי לא היו בביתו של לבן כרים וכסתות להפיג את הצינה, ומדוע אכלו הקרח בלילה. [ועל דרך זה כתב ב'אהל משה' (וישלה ד"ה ויצא) שהרי היה יכול יעקב לשכור רועים תחתיו שהם יהיו עם הצאן ביום ובלילה והוא ישב מעדנות בבית לבן] ומבאר ה'דברי חיים' כי יעקב אבינו הכיר בטומאתו של לבן, ולכן נשמר ונזהר מלהיכנס לביתו, ובמשך כל אותן כ' שנה לא דרכו רגליו בבית פנימה אפילו פעם אחת (רק בחצר הבית היה מסתובב ושם אכלו הקרח והחורב), ללמדך, עד היכן מגעת הזהירות והרחקה מן הטומאה והכיעור, שהיה עדיף ליעקב אבינו ע"ה לסבול עשרים שנה ביום ובלילה ולא להתקרב אל הרע לגודל הסכנה בדבר.

מעשה נורא סיפר הגה"צ ר' צבי מאיר זילבערבערג שליט"א, באם הבנים שיצאה למרפסת ביתה אשר בקומה העשירית וראתה את בנה הקטן מטפס על המעקה, וכבר הוציא חלק מגופו החוצה, כמעט שפרחה נשמתה מרוב בהלה, כי עוד רגע אחד וכבר היה 'לאחר מעשה' ה"י, ובשקט ניגשה אליו שלא להבהילו, הורידה אותו והכניסו הביתה, מיד ספרה לבעלה מה שאירע ומה שהיה יכול להיות... ובתחנונים בקשה ממנו שימהר להביא בעל מלאכה שיגביה את המעקה ב'תוספת מרובה על העיקר' - עד גובה תקרת הבית, שלא יוכל הילד לבוא לידי סכנה. למחרת, בצהרי היום אחר ששבה מעבודתה, יצאה אל המרפסת לראות את המעקה המתוקן, והנה אין בו שום שינוי זולת דף המוצמד עליו בו נכתב על ידי הבעל בכהאי לישנא 'שאלתי את הרב ואמר לי ששיעור מעקה הינו עשרה טפחים...' פנתה אל בעלה וזעקה כנגדו, מה עניין 'הרב' לכאן, והרי נוכחנו לראות על גודל הסכנה במעקה זה, שקרוב הילד ליפול הימנו עד לארץ רח"ל, ומה יעזור ה'הכשר' של הרב שאכן מעקה כשר ומהודר הוא...

כיוצא בדבר ייאמר לכל אותם המחזיקים ב'כלים' המשחיתים שיש להם 'הכשר', ואינם שמים על לב, כי גלוי וידוע לכל גודל הסכנה שיש בהם, וברגע אחד ניתן ליפול ולהתרסק רח"ל, ומה שייכות יש לרב ולעניין הסכנה ומה יועיל ההכשר... וחלילה לנו להיות מאותם החכמים לאחר מעשה, הרואים את צרת בניהם ובנותיהם אשר סרו מן הדרך, ותולשים את שערות ראשיהם על שהכניסו את ה'מזיק' לתוך בניהם, אלא החכם עיניו בראשו לשמור על קדושת הבית לבל יכנס שם שום דבר כיעור...

ולא 'המעשה' עיקר אלא 'למעשה'... וכמו שאמר הרה"ק מסאטמאר זי"ע שזו דרכו של לבן לומר 'ואלוקי אביכם אמש אמר אלי לאמור השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע' (לא כד), כלומר שאכן כך שמעתי אתמול, אבל מה נוגעים הדברים לגבי היום, אין הדברים אמורים למעשה להיום... זו דרכו של לבן, אבל דרך הישר הוא כלישנא דקרא 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום'...

שמא תאמר 'פרנסה מניין'... כבר מצינו שמקרא מלא דיבר הכתוב (תהילים לד י) 'כי אין מחסור ליראיו' - יראי ה' לא יחסרו מאומה בגלל שנוהרו ונתרחקו מן הרע, ואדרבה מצינו בכתוב (שם כח א-ג) 'אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו, יגיע כפיך כי תאכל וגו', בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך, כלומר, שיזכה לפרנסה ולנחת מכל יוצ"ח. וכך שמעתי מכ"ק אאדמו"ר זי"ע בשם צדיקי קמאי לפרש בהמשך המזמור שם (פסוק ד) 'הנה כי כן יברך גבר ירא ה', שאחר שנזכר ברכות לרוב ליראי ה', אם כן הברכה הגדולה ביותר בה יבורך גבר הוא שיזכה להיות ירא ה', וממילא יזכה כבר לכל הברכות...

וכה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע בלישנא דקרא בפרשת חיי שרה (כד טז) 'ותרד ה'ענינה ותמלא כדה וְתַעַל, המוריד 'עיניו' זוכה ל'ותעל' - לעליות גדולות...

לב. כדברים הללו ביאר גם הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע בספרו 'דעת משה' (חיי שרה ד"ה א"י עבד אברהם אנכי אופן ח"י) במה שמצינו בעת שאליעזר עבד אברהם היה אצל לבן ובתואל, דכתיב (כד לג-לד) 'ויאמר לא אוכל עד אשר דברתי דברי ויאמר דבר, ויאמר עבד אברהם אנכי', שבתחילה אמר דברתי דברי ודיבור לשון קשה הוא, וסיים באמירה רכה - 'ויאמר עבד אברהם אנכי'. וביאר שהרי הניחו לו סם המוות במאכלו (ילקו"ש רט), ואליעזר הרגיש בזה (עיי' קדושת לוי) לכן אמר 'דברתי דברי' שיש לי להוכיח אתכם בדיבור קשה - וכי כך נוהגים עם אורח הבא לביתכם, להמיתו בסם המוות, אבל, התיישב בעצמו, הרי עבד אברהם אנכי, ואדוני הולך בדרך ה' ומקיים כל התורה המרומזת ב'אנכי ה' אלוקיך', והתכלית הוא להיות דבוק בו ית' וללכת בדרכיו, ועל הקב"ה אמרו במקום גדולתו

מלבוּלָג, וידבר כמו כן לחברו מה פשעי ומה חטאתי בעם חברו מעליו, וישכון בטח ושאנן בהיכלו (הובא כי עשית לי כזאת על לא חמס בכפי, ובוזה ישכך גם באילנא דחיי ומשם בילקוש מנחם).

שם אתה מוצא ענוותנותו, ועלי להתנהג בעניויות, בניחותא ובדברי רכות, והתחיל לדבר מדברים אחרים, ואמר 'וה' ברך את אדוני מאד ויגדל' ולא הוכיחם בדיבורים קשים.

ויש להוסיף על דבריו, שהזכיר עבד אברהם אנכי לרמוז על ה'אנכי ה' אלוקיך' שהוא יסוד האמונה בהשגחה פרטית, ובוזה ניצל מן הכעס, כי המאמין שכל הנעשה בעולם הוא בהשגחה עליונה ובדבר ה' שוב אינו כועס על מי שהזיקו או פגע בו, שהרי יודע הוא שאין כח בשום בריה לעשות דבר מה אם לא היה זה ברצון השי"ת, ומה לו לכעוס על האדם שאינו אלא כ'שלוחא דרחמנא'.

משל למה הדבר דומה, לאחד שקיבל משליח בית הדואר (פאסט טרעגער) מכתב בו הופיעה 'הזמנה' עבורו מבית המשפט, קצף מאוד על התביעה ובחמתו שבערה בו הכל להכות את השליח מכות גדולות ונאמנות, ובכסילותו הרבה אינו שם על לב כי מכה הוא איש שלא עשה לו שום עוולה, והוא אינו ה'כתובת' לפרוק עליו את זעמו... שהרי אינו אלא 'שליח' ותו לא...

והדברים מפורשים ב'אמרי פנחס' (שער טהרת המידות אות כט) בשם הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע וז"ל. **עצה להנצל מן הכעס להאמין ב'השגחה פרטית' על כל האדם והוא מנהיג הכל לטובתו של אדם וכו', ויאמין באמונה שלימה שהכל לטובתו וממילא לא יכעס על שום אדם.**

לג. והגם שנתבאר שהדרך הישרה להפך תכונתו להיות 'קשה לכעוס' היא על ידי העבודה התמידית בהשרשת האמונה בהשגחה פרטית, ולחקוק בלבו שאין כח לשום נברא בעולם להזיק לו אם לא נגזר כן מלעילא, וכמבואר לעיל, אכן בשעת מעשה בעת אשר אש הכעס כבר נתלקחה בלבו, אזי העצה היעוצה היא להיות בולם פיו ולחשוק שפתיו בכח מלדבר בכעס ובצעקה דברים קשים כגידיים, שאף אם קשה לו במצב כזה 'לחיות' את האמונה הטהורה, אך עדיין בידו להחליט 'עצה מעשית' שבכל אופן אינו מגביה קולו אף אם לבו רותח בקרבו עד השמים, הוא את קולו לא יגביה, וממילא תכבה האש עד מהרה.

כה אמר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (על הש"ס ברכות כט: ד"ה ועוד, נשא ד"ה קח) על דבריהם ז"ל (אבות ב י) 'אל תהי נוח לכעוס' ד'ממה נפשך' לא ימהר אדם לכעוס, כי אם כעס זו עבירה היא - הרי חלילה לו מלעבור עבירה ולכעוס, ואם כעס זה לש"ש הוא ודבר מצווה הוא, אם כך וודאי שאין למהר לכעוס כי 'למצווה' נדרשת 'הכנה' וישוב הדעת...

להרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע הייתה קופסת טבאק ריקנית והיה מחזיקה תדיר בין אצבעותיו, פותח וסוגר. פעם שאל לפניו אחד מחסידיו, תורה היא וללמוד אני צריך מה ענין יש לרבי בקופסת ריקנית זו. השיבו הרה"ק, בכל עת שמתעורר בי מידת הכעס על איזה דבר, אני מממהר להכניס את הכעס אל תוך קופסא זו למשך ב' שעות. ובזמן זה לא אחשוב על מה שאירע, ורק כעבור ב' השעות אפתח אותה ואבדוק האם אכן הייתי צריך לכעוס אם לאו.

סח אחד מצדיקי הדור שליט"א שפעם הגיע אליו אחד מאנשי שלומו לבשר לו כי הרחיב ה' את גבולו וזכה להוסיף עוד חדר לביתו, עתה שאלתו בפיו, איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לכבוד ה'התחדשות', השיב לו הרבי, קבל על עצמך, אתה ובני ביתך, כי בחדר החדש אין מגביהים את הקול בשום אופן, ואם הנכם מרגישים 'הכרח' לצעוק, צאו מהחדר ושמה תצעקו ככל הצורך, ואף תקבע 'לוח' עליו תחקוק את הקבלה הזו 'והיה לכם לזכרון', ולמיגדר מילתא תקבע שם 'קופת צדקה' ובכל עת שתכשלו ח"ו ב'קבלה' מיד תקנסו עצמכם בחמשה שקלים שתכניסו באותה 'קופה'... לא עבר זמן הרבה וחזר החסיד לספר כי אותה קבלה טובה השפיעה לטובה על כל אוירת הבית...

ומכל מעשיות אלו נלמד דבר אחד, שהמכיר בעצמו כי מטבעו הנו נוטה לכעס ואינו שולט בעצמו, ומרגיש שאינו יכול לקבל על עצמו שלא לכעוס כלל ושלא לצעוק, עצתו, שיקבל לפי כוחו, אם בקבלה שלא לצעוק מיד אלא רק כעבור כמה רגעים, או שיקבל על עצמו על חדר אחד בבית, וכיו"ב, וכך יוסיף מדרגה לדרגה לפי כוחו, ומובטח לו שבסופו של דבר ינצל ממידה קשה ומגונה זו.

וכבר איתא ב'מדרש' (בר"ר עד י) בשם ר' חנינא בן יצחק 'קפדנותם של אבות ולא ענוותנותם של בנים, קפדנותם של אבות מנין, ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי, אתה סבור שמא מכות או פצעים היו שם, לא, אלא דברי פיוסים, יעקב מפייס את חמיו, כי מששת את כל פלי מה מצאת מכל כלי ביתך'.

על אחת כמה וכמה שלא יקפיד ל"ד ולא יכעם בתוך ביתו ל"ה, ואף אם צריך להוכיח ולחנך את ילדיו יעשה זאת רק בנועים ל"ו וברוגע ל"ז ומתוך אהבה ל"ח, ודברי חכמים בנחת נשמעים' ל"ט (קהלת ט ז).

ובך למדנו מהאמור בפרשתן (לא ג) 'ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה

לד. כתב ב'תולדות יצחק' (זקנו של מרנא הבית יוסף) על הכתוב (בראשית ב כא) 'ויפל ה' אלוקים תרדמה', רמז שיעשה האדם עצמו נרדם בביתו ולא יהיה קפדן עם אשתו ובני ביתו. ודבר שפתיים אך למותר...

הרה"ק מקאצק זי"ע אמר, דעל ידי שאמר יעקב ללבן חותנו (לא לב) 'עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה' לכן מתה רחל אמנו בדרך, מכאן חזינן עד כמה על האדם להיזהר שלא לכעוס ולמשול ברוחו, שלא להוציא 'דבר חריף' מפיו, ואף גבי יעקב גופיה מצינו שנשמר מאד, בזה שלא קילל את 'שליט מצרים' שדרש מבניו להביא לפניו את בנימין, ולא עוד אלא שציווה אותם (מג יא-יד) 'קחו מזמרת הארץ... וקל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש', ואם לא היה עוצר בנפשו, והיה מקלל את מושל מצרים היה מאבד גם את יוסף בנו...

לה. בפרשתן (ל כג), 'ותאמר אסף אלוקים את חרפת', והביא רש"י בשם 'מדרש אגדה, כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה - בנך, מי אכל תאנים אלו - בנך, ולכאורה יש לתמוה, וכי התורה הק' עוסקת בשקרנים שתולים סרחונם באחר... ועוד קוראים לבן הנולד על שם 'בוקי סריקי' כאלו... (וכע"ז הקשה בספר שארית מנחם לאב"ד פאריז), וביארו כי באו חז"ל לרמוז כאן על הנהגה חשובה ונחוצה בחינוך הבנים, שמיסודות גידול הילדים כראוי הוא לשמור על שלמות נפשם הרכה על ידי שיחיו בבית ששורר בו שלום ושלווה, והכועס וצועק בבית פוגם הוא הרבה בנפש יו"ח, וכבר רבים חללים הפילה רח"ל הנהגה קלוקלת זו, וכידוע לכל מי שיש לו 'יד ורגל' בתורת החינוך, וזהו שאמרו, שמשעה שיש להם בנים עליו להיזהר בתכלית שלא לצעוק עליה מי שבר כלי זה כי 'בנך' שומע... ודי למבין...

לו. פעם ישב הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבזו זי"ע בעריכת שולחנו הטהור בליל שב"ק, באותה שעה ישב שם אברך למדן שהיה שקוע בתלמודו, בתוך לימודו הוצרך האברך לספר מסוים הנמצא בארון הספרים, ויקם האברך ממקומו, ולקח עמו את הנר שעמד על השולחן, מבלי להשים אל לבו כי שבת היום, כראות הר"ב את מעשיו נזדעק ואמר, 'מי האיש המעז לקחת את הנרות מעל שולחני', כשמוע האברך את גערותו חזר והניח את הנר על גבי השולחן. לאחר מעשה נענה תלמידו הרה"ק מסאווראן זי"ע (שהיה נוכח שם), מכאן נלמד מידת המתיונות של הר"ב, כי אם היה תיכף צועק עליו 'שבת', הרי מרוב פחד היה האברך שומט מידיו את הנר, והיה נכשל באיסור מכבה, אך משהערים לגעור בו על שלקח מעמו את 'הנרות שלו', הצילו על כל פנים מלבוא לידי איסור. לז. בדרך צחות פירשו מה שנאמר ב'הגדה של פסח' - צא ולמד מה ביקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, והכל תמהים, מה ענין לבן הארמי ללילה קדוש כזה, אלא ביאורו, כי הנה ליל הסדר הוא זמן השרשת החינוך והמסורה מאב לבן מדור דור, וכבר נזכר מקודם לכן 'ארבעה בנים' ובכללם גם 'הבן הרשע', על כן רמזו לאב בבואו לחנך את בניו ואת בנו הרשע בפרט, שמקודם שיעסוק בחינוך יצא וילמד מה ביקש לבן לעשות ליעקב והיאך ענה לו יעקב, ב'דברי פיוסים' ולא ב'מכות או פצעים', לא בצעקה אלא ב'אמירה' ובלשון רכה... וממנו ילמד וכן יעשה... לח. ידוע ביאורו הנפלא של גאב"ד פוניב'ז הגרי"ש כהנמן זצ"ל במה שמצינו בפרשתן כשהגיע יעקב לחרן הוכיח את הרועים ואמר להם 'הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו' (כט ז), ולכאורה היו צריכים להשיב לו 'מי שמך'... האחד בא לגור וישפוט שפוט... הגיע 'אורח' וכבר פותח בהערות... אכן מפורש בכתוב (פסוק ח) שהם השיבו לו כעניין ואמרו 'לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן', ומדוע באמת התייחסו לדבריו והצטדקו בפניו... אלא כי בתחילת דבריו פנה אליהם באמרו 'אחי מאין אתם' (פסוק ט), והם הרגישו שפיו וליבו שווים, ואכן מרגיש הוא כלפיהם רשות אחווה ואהבה, ודברי תוכחה היוצאים מלב אוהב נשמעים היטב... (הובא ב'הרב מפוניב'ז ח"ג עמ' ס"ג).

לט. כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע באגרת (הובא במכתבי תורה, מכתב ע"ח) בהוספה על לשון הפסוק ב' תיבות, וז"ל, 'דברי חכמים [אם] בנחת [הם] נשמעים'... ומכלל הן אתה שומע לאו, שאם אינם בנחת - אינם נשמעים...

שיכריהם על זה כאונם, אף כשהוא מושל בהם^מ. אבל ישתדל לפתות אותם אל מה שירצהו בתכלית מה שאפשר - כדי שיתעוררו לזה מעצמם, כי כך יותר טוב משיעשו רצונו על צד האונם וההכרח. ראה כמה הרבה יעקב דברים עם רחל ולאחרי כן כדי שיתרצו בטוב לב, ואע"פ שהקב"ה ציווה לו שישוב לביתו, וכבר אמרו (תענית כ.) 'לעולם יהא אדם רך בקנה^{מא} ואל יהיה קשה כארו'.

עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה' וגו', והסביר להם באריכות בטוב טעם ודעת, עד כמה שלבן רימהו עשרת מונים, וכו' ולכן ברצונו לעזוב את מקומו, ורק בסוף דבריו אמר להם שכך ציווהו ה', ותמוה, מדוע הוצרך להאריך כ"כ לפתות ולרצות את האימהות הקדושות, מדוע לא אמר מיד כה אמר לי ה' - 'שוב אל ארץ מולדתך'. ומבאר השל"ה הק' (תורה שבכתב, מד), כי אין ראוי לאדם כשירצה דבר מה מאנשי ביתו

מ. מצינו בהאי ענינא בפרשתן (לא מו), 'ויאמר יעקב לאחיו ליקטו אבנים' ופירש"י, 'לאחיו, הם בניו שהיו לו אחים לצרה ולמלחמה', וז"ל החיד"א 'אפשר לומר דרמז נמי מוסר לאב שבניו גדולים, שלא יכניד עולו עליהם, אלא יחשיבם כאחים ובזה יהיו 'נוחים' וישבו הוא ובניו בשלווה, שקטים ושאננים'. (הובא בחומש החיד"א בשם ברית עולם סי' שמ"ג).

מא. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שבשנות ילדותו שאלו אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, הנה כתיב 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' ותמוה, הרי השמים רכים הם (כי הם בנויים מאש ומים) והיאך עמד הסולם ועל מה נשען, ולא נתן לו ה'אמרי אמת' לענות, אלא המשיך ואמר, על כרחך לומר, שהסולם היה רך וקל יותר מהשמים, ועוד מוכרחים אנו לומר שהמלאכים שעלו וירדו על הסולם היו רכים וקלים יותר מהסולם - נמצינו למדים 'אז וואס מער הימעלייש איז מען מער לייכטער' (כמה שיותר קדוש ושמיימי הדבר כך הוא גם רך יותר), כי בכדי לטפס במעלות הקדושה על האדם להיות רך כקנה.

הילולת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

הדברים אמורים ביותר ביומא דהילולא דיליה, כי גם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשיו הטובים ובתורתו שחידש', וכדברי הרמ"ע מפאנו בספרו 'כנפי יונה' (חלק ב' סימן צ"ב, הובא בישמה ישראל ט"ז סיון) ד'הילולא' נקראת שמחת נישואין וכן 'יום השנה' (יא"צ) נקרא אף הוא בלשון זה, וכמו שתחת החופה של 'חתן וכלה' אין עוסקים רק בענייני הנישואין - והבא לברר באותה שעה אפילו בסוגיות החמורות שבש"ס יענו ויאמרו לו 'אין כאן המקום...! כך הוא גבי יום פטירת הצדיק שאין מקום רק לעסק משנתו. וז"ל, סוד הילולא דצדיקי הוא שביום פטירת הצדיק אין עסק בכל העולמות לעסוק בשום תורה כי אם במעשיו הטובים ובתורתו שחידש, דומיא דכתובה הנקראת בהילולא דחתן, שאין נקרא שם כי אם הכתוב לעסקי החתן והכלה, וזהו מה שאמרו בגמרא (ברכות ו:) 'אנרא דבי הילולא מילי', פירושו, מיליו ודבריו שחידש בתורה. עכ"ל.

מעתה, שומה גם עלינו בהאי יומא להתעסק בתורתו^{מב} וללכת בדרכיו הקדושים^{מג}. ועל ידי זה נתדבק בו ונתקשר אל נשמתו הקדושה^{מד} ונוכה שתהא תורתו מגן לנו^{מה} והוא ימליץ טוב בעדנו^{מז}.

יומא דהילולא - לקראת הילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

דברים נחמדים מצינו ב'מאירי' בביאורו לספר 'משלי' (כה כז) על דבריו של החכם מכל אדם 'אכול דבש הרבות לא טוב וחקר כבודם כבוד' ודבר זה נאמר אודות הצדיק כמדובר בפסוקים הקודמים. ומבאר, שאכן אכול דבש זה הבא לאכול מצוף הדבורים, אזי אף שמתוק הוא לחכו, מכל מקום הרבות לא טוב לא יוכל האדם לאכול מידה מרובה של דבש, פן תקצה נפשו בצוף המתוק ביותר. אך וחקר כבודם לחקור בכבודם ופעלם של הצדיקים והאבות הקדושים, זה לכבוד. וטוב הוא הדבר להרבות בהם כמה שיותר. וכלשונו הרבות בחקר כבודם של צדיקים, וההארבה באופני מעלתם הוא כבוד להמרבה, כי ברוב דבריו בזה יחדל פשע, באחוזו בנתיבותיהם והדבקו ביושר פעולותיהם. ואכן, עלינו ללמוד ממעשי אבות - סימן לבנים, לחיות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חשא, בתוספת ראויה של אמונה תמימה וביטחון בצור כל העולמים.

מב. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נח ד"ה ענין) וז"ל. בהילולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים סיפורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק. עכ"ל.

מג. וכבר אמרו, שהנה ידוע גודל העניין בהדלקת נר לעילוי נשמה, אשר סגולתו נוראה לפעול לטובת הנשמה ולזכות אותו המדליק נר לכבוד נשמת הצדיק, אמנם כבר אמר הכתוב (תהלים קיט קה) 'נר לרגלי דברך', וכלומר שעיקר ה'נר' הוא 'דברך', וכשהם נר לרגלי ואור לנתיבותי - כשחוזרים על דבריו הקדושים והולכים לאורם...

מד. וכמעשה שהיה בעת פרידתו מבני קהילתו 'אווריטש', שטרם עלותו על הספינה בדרכו לארה"ק עמדו כל הקהל ונפשם בשאלתם, להישאר דבוקים בו, אמר להם ה'בת עין' בזה"ל, כתיב 'ובו תדבק', וכי אפשר לדבק בו, אלא הדבק במידותיו מה הוא רחום וכו' מה הוא חנון וכו', מוכח מזה כשמדבק את עצמו במדות של אחד דומה ממש כמי שמדבק בו, על כן גם אתם תראו לדבק את עצמכם במדותי אשר הורגלתי בהם מנעורי עד היום הזה, ויהיה כמו שמדבק בי ממש פנים אל פנים, והמידות שהורגלתי ליהרר מנעורי הם - לשון הרע, שקר, וגסות הרוח. (מובא בהקדמה לבת עין מפי בן אחיו).

מה. איתא בגמ' (ב"מ פה:) על 'ההוא מרבנן' שנעשה סומא בעיניו רח"ל משום מעשה שהיה עיי"ש, והלך להשתטח על מערת רבי חייא, ואמר שם 'מתנייתא דמר מתנינא' (ופירש"י, 'תוספתא של אדוני ססידרה לששה סדרים אני שונה תמיד, דר' חייא סדרה לתוספתא') ונעשה לו נס ונתרפא. וביאר המהרש"א (ח"א ד"ה אמינא) בזה"ל, שעל ידי זה המת דר בשני עולמות כדאמרינן בפרק האשה רבה (יבמות צו:) אגורה באהלך עולמים (תהילים סא ה) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז כאילו שפתותיו דובבות בקבר, עכ"ל.

וביאור הדברים, כי מבואר בגמ' שם שתלמידי חכמים רוצים שיאמרו דבר שמועה מפיהם לאחר הסתלקותם לעלמא דאתי, וכלשון רש"י (שם צז. ד"ה שיאמרו) שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי, נמצא שזה ששנה את הברייתות

ומציון יסעודך - השתטחות על הציון
 הגדולה מרחפת ומסוככת בכנפיה להחיש ישועה לדופקים
 בבר אמרו חז"ל (חולין ז): גדולים צדיקים במיתתן יותר על שערי רחמים^{מ"ב}. וכדאיתא מהרה"ק ה'ישמח ישראל'
 מבחייה, ובפרט ביומא דהילולא דיליה^{מ"ג} שרוחו זי"ע (מאורן של ישראל, י"ד שבט, ב) שהטעם שיום פטירת

סידר רבי חייא גרם לו 'לחיות' מחדש לאחר שכבר נסתלק מן העולם, ועל כן ביקש מרבי חייא שיפעל להחיש לו ישועה לרפואת עיניו - כי 'סומא חשוב כמת' (נדריים סד:), וכשם שהוא החיה את רבי חייא, כך בדין ששייב לו רבי חייא כגמולו ויחיה אותו ע"י ששייב לו את מאור עיניו. ומעתה מצאנו בגמ' עצה טובה לכל אותם החשובים כ'מת' ל"ע שיקבלו על עצמם ללמוד מתורתו של בעל ההילולא קדישא, ובזה יהא להם 'זכות טענה' לבקש הימנו ש'יחיה' אותם וישיעם במהרה מצרתם.

ואכן מעשים רבים המעידים יותר מאלף עדים שמענו על ישועות גדולות שנפעלו על ידי הקבלה להגות בספה"ק בת עין. וכה סיפר הגאון רבי ישעי' טישלער שליט"א הדר בעי"ת בני ברק, כי לפני כמה שנים (בשנת תשע"ז) פגש בליל שב"ק על פתחו של ביהמ"ד חסידי - אברך מ'קרית ספר' שבא לשבות שבתו אצל חמיו בבני ברק, אחר ברכת 'גוט שבת' שאלו האברך האם יש באותו ביהמ"ד ספר 'בת עין', ענה לו ר"י כאן אין 'בת עין', אמנם בביתי שוכן ספר בת עין אחר כבוד ואם רצונך עז להשיג את הספר עלה עמי לביתי ואלוהו לך... וילכו שניהם יחדיו, ויאמר ר"י לאברך האם חפץ מע"כ דייקא ב'בת עין' או כמו"כ טוב ספר חסידות אחר... פתח האברך וסיפר לר"י, לפני כשנה תמימה גמרתי למנות י"ב שנים מיום הנישואין ועדיין לא נפקדנו בזש"ק, בצר לי עליתי אני ובני ביתי לעיה"ק צפת להעתיר תפילה ותחנונים בזכות הצדיק הקדוש ה'בת עין' (לא היה אז יומא דהילולא של הבת עין), מכיוון שכהן אנכי וזכיתי להתקדש בקדושתו של אהרן אינני רשאי להיכנס ל'בית החיים' להשתטח על ציון הקודש, ע"כ פניתי אני וב"ב לבית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בצפת, שם קרענו שערי שמים בתפילתנו וקבלתי ע"ע שכשיוולד לנו הבן נלמד בכל שבת (בעת הסעודה) בספר הק' בת עין במשך שנתו הראשונה של הבן... ומיד נפקדנו בזש"ק, ואכן מיד קניתי את הספר למען יהיה מזומן תחת ידי בכל שבת, ובעזהש"י הנני מקיים את אשר קבלתי על עצמי, אלא שכאן בבני ברק בבית מו"ח לא מצאתי את הספר ע"כ מצאתני מחפש אותו..

והנה, אחד מבני החבורה שמע עובדא זו (ביומא דהילולא קדישא בשנת תשע"ח), והיות שנוקק לישועה אודות בתו שבגרה מיד קיבל על עצמו ללמוד בכל שבת בספה"ק בת עין, לא עברו ימים רבים ונמצא ה'חתן'... כעבור חודשיים נערכה שמחת הנישואין, ובטרם מלאות שנה תמימה לקבלתו כבר נערכה שמחת הברית לבנם בכורם.

כמו"כ ידענא באחד מבני החבורה שהמתין כמה שנים למלא ביתו בעוד בנים ובנות וכבר נקבע לו תור למומחה גדול, בהגיע ההילולא ביום י"ב כסלו תש"פ קיבל על עצמו לעסוק בכל שבת בספר הקד' בת עין, ולמעשה, זכה ודבר ישועתו באה בטרם בא זמנו להופיע לפני המומחה, ובראש השנה תשפ"א נולדה לו בת למז"ט.

מו. יש שאמרו, כי משמעות תיבת ה'הילולא' היא 'שמחת נישואין', והנה בנישואין המנהג להעניק 'דורונות', אף בנישואין אלו מעניק הקדוש ברוך הוא 'דורון' ל'חתן' - הצדיק, שיוכל לשנות את גזר דינם של קרוצי חומר הדרים בעולם הזה, אמנם מובן שהקרוב קרוב קודם, על כן העצה היעוצה להתחבר ולהתקרב אל הצדיק כל אחד בדרכו שלו, אם בעריכת סעודה, אם ב'לחיים', אם בהשתטחות על הציון, ועל כולנה ללמוד מדרכיו של צדיק - לילך בהם ולעבוד בהם את ה' הוא האלוקים.

ענין נפלא מצינו במשנת הגה"ק ה'מנחת יצחק' זצ"ל (דרשות עמו' קצט) על דברי חז"ל (ב"ב טז:): 'רשב"י אומר אבן טובה הייתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא. ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקב"ה בגלגל חמה'. ומבאר וז"ל, דכבר פירשו (עי' פי' הרשב"א בעין יעקב שם) דמרגלית טובה שהייתה בצווארו, היינו שהרגיל והמשיך אליו תלמידים הרבה בדיבוריו, יעו"ש. וכל חולה וכו' נראה לומר הכוונה, בין חולי הגוף ובין חולי הנפש היו מתרפאים בתפילותיו והשתדלויותיו בדברים היוצאים מן הלב הנכנסים אל הלב להחזירם לתשובה, וכשמת תלאה הקב"ה בגלגל חמה, היינו כמו שהגלגל חמה חוזר פ"א בשנה למקום שהתחיל הילוכו, כן הצדיק ביומא דהילולא דיליה, כשמשתטחים על קברו מסוגל להושע כנ"ל - בין חולי הגוף ובין חולי הנפש יהיו מתרפאים, ובכלל זה כל מיני ישועות הנצרכים כל חד וחד בדיליה.

ומסיים שם, ובוודאי שכן הוא ג"כ בזמן שאי אפשר להשתטח על קברו, אם מתאספים יחד לכבודו (ועי' עוד, מנח"י עה"ת פ' נצבים עמ' רמה).

באר הפרשה - פרשת ויצא

הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום לצדיק הוא כ'בי הילולא' שהוא בלשון ארמי יום 'התונתו', וכמו שבחתונה קורין את הכתובה לפני החתן להודיעו ולהזכירו את התחייבויותיו כלפי הכלה, כמו כן ביומא

ההילולא של הצדיק מזכירים את התחייבותו כלפי האנשים שחסו בצילו^{מט}. עכ"ל. ובכלל הדברים הוא, 'שמזכירים לו את התחייבותו' כי בידו 'לפרוע את החובות'...¹

מז. ועלינו לדעת ולהאמין באמונה שלימה כי בכל שנה ושנה מתעלה הצדיק בגנזי מרומים מעולם לעולם, וגדול כוחו להשפיע יותר מבשנים עברו, ולא הרי הישועות שעתידים להתחולל בזכותו הגדולה ב"ב כסליו הבעל"ט כאותם הישועות שנעשו אשתקד ב"ב כסליו תשפ"א.

וכה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע בשם הרה"ק מרוז'ין זי"ע, דהנה איתא בגמ' (ברכות לד:) שהמתפלל כורע באבות ובמודים תחילה וסוף, וכהן גדול בסוף כל ברכה וברכה, ופירש רש"י, 'כל מה שהוא גדול ביותר צריך להכניע את עצמו' (ועל כן מבואר שם בגמ' שמלך צריך לכרוע יותר), ועד"ז ייאמר, כי בכל שנה ושנה ביומ"ד מתעלה הצדיק מעולם לעולם, וכל מה שהוא גדול יותר כך צריך להכניע ולהשפיל עצמו להושיע את הנמצאים בהאי עלמא.

מח. אף מעשה פטירתו של צדיק זה - הציל חיי הרבים, היה זה בשנת תר"א, בראשית השנה פשטה בצפת מגיפה - מחלה ממארת חשוכת מרפא, וכל מי שנגע במי שתקפו החולי היה גם כן נחלה, מגיפה זו הפילה חללים רבים ואף ה'בת עין' נתקף בחולי זה, והתאבק במחלתו כמה ימים, לפני פטירתו הבטיח לבני העיר 'כי הוא הקרבן האחרון ממגפת הדבר, ואחריו לא תהיה עוד מגיפה בעיר זו', וכך הווה.

וכבר איתא ב'ספרי' (פרשת עקב פסקא לח) לגבי ענין הברכה שהצדיקים מביאים אתם לכל מקום שהם הולכים, כשבא יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו... ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו... ירד יעקב אצל פרעה ברכה באת לרגליו, ובמה ברכו שנפסקו שנות הרעב בטרם זמנם, וסבר תנא קמא שאחרי מות יעקב חזרו שנות הרעב לשמש עד מילוי זמנם (שבע שנים), רשב"י אומר אין זה קידוש השם, שדברי צדיקים קיימים בחייהם ובטלים לאחר מיתתם, אלא שפע הבא ע"י הצדיק קיים לעד ולעולמי עולמים.

מט. כה כתב הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל (בית הלחמי פרשת פקודי) שבימי בחרותו בשנת תרפ"ז שהה בחג הסוכות בעיר מונקאטש, וביומא דהילולא של הרה"ק ה'דרכי תשובה' זי"ע עלה לציונו יחד עם בנו הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע. מנהגו של המנחת אלעזר היה לזמר את הפיוט 'בר יוחאי' על ציון אביו (על סמך שאביו חיבר ג' כרכים ביאורים על התיקוני הזה"ק), וכן עשה בשנה זו ג"כ, לאחמ"כ פתח לבאר את הזמר 'בר יוחאי' שבו אנו אומרים 'אשרי העם הם לומדיך', והלשון 'לומדיך' צ"ב, כי מן הראוי היה לומר אשרי לומדי תורתך או חיבורך, ומהו לומדיך שנראה כמו שהם מלמדים לרשב"י איזה לימוד, וביאר המנח"א, שהכוונה למה שהולכים בעת צרה לקברי הצדיקים לבקש מהם שיתפללו לבטל הגזירה, כי פעמים שמסתירים ומעלימים מהצדיקים את הגזירות, שהרי 'הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה', ומעלימים מהם את הגזירות כדי שלא יבטלו, ולכן באים בני ישראל על קברי הצדיקים לקיים הם לומדיך - שהם מלמדים את הצדיק מה נעשה בעולם, אלו גזירות קשות ניתכות על ראש בני ישראל חדשים לבקרים ל"ע... (ובזאת החל המנחת אלעזר לפרט בפני אביו באריכות את הצרות העוברות עליו).

נ. הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע היה מבאר את ענין 'הילולא' של צדיקים, כי ל'צדיק' יש כוחות אדירים, לפעול ישועות גדולות ונוראות בקרב הארץ, אמנם בעלותו השמימה בפטירתו מהעולם הזה - הרי הוא נוכח לראות שכל מעשי אלוקינו טובה רבה הם, וממילא אינו פועל להסיר הצער מעם בני ישראל הנמצאים בעולם הזה, וכפי המסופר שהרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע הבטיח קודם פטירתו מהאי עלמא - לתלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע, שבעלותו לשמי ערבות לא ינוח ולא ישקוט עד שתבטל גזירה קשה שהיתה אז על ראשי עם בני ישראל, אחר זמן נתגלה אליו הרה"ק הר"א בחלום ואמר לו, משעליתי למרום אינני רואה 'גזירות רעות' כלל, כי כל הגזרות 'טובות' המה, ולכן איני יכול לבטלה. אמנם ביום ההילולא יורדת נשמת הצדיק להאי עלמא ושוב רואה היא לנגד עיניה את כל הצער ומכאוב העוברים על בני ישראל 'דבר יום ביומו', ואין לך יום שאין... מרובה... לאידך, הרי מקום הנשמה כעת בעולם העליון, ונמצא שיש לה כוחות יותר מבהיותה בזה העולם, על כן כוחה רב לפעול ישועות גדולות למעלה למעלה מדרך הטבע.

בהאי עניינא אמרו לבאר את דברי רש"י בפרשת תולדות בפסוק (בראשית כז א) 'ויהי כי זקן יצחק ותכהן עיניו מראות', וברש"י, 'דבר אחר, כשנעקד על גבי המזבח, והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, וראו

וביותר נשמעת התפילה כאשר עומד על ארמת קודש¹ ופוקד מקום מנוחתו וציונו הקדוש של בעל ההילולא². בפרט בצדיק זה שהעמיד ועצר את האבנים שהיו מרחפות סביב ראשי בני ישראל בעת הרעש הנורא בשנת תקצ"ז, אף כהיום הזה נעמיד ונעצור בכוחו הגדול את האבנים המעיקות על לבבות בני ישראל ומטר הצרות המרחפות סביב ראשי בני ישראל, ויאמר לצרותנו די.

מלאכי השרת (את מעשה העקידה) והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו. ולכאורה צריך ביאור וכי בכדי שיראו המלאכים את הנעשה בזה העולם שאברהם עוקד את בנו יצחק – וכי נצרך עבור זה לפתוח את השמים. ואמרו ביאור נורא הוד, כי בוודאי את הכל הם רואים מן השמים, אלא שמשם אינם בוכים על זה כי שם רואים רק את הטובה שבדבר, וכי על דבר טובה וברכה יש להם לבכות, רק בהביטם בזה העולם איך שבני ישראל נאנקים ונאנחים איש איש בנגעו ומכאובו על זה הם בוכים מאין הפוגות עד שנסתמאו עיני יצחק עי"ז... נא. מענין לענין, אחד מצדיקי בית רוז'ין נהג לומר, שעל כן עשה ה' שפתח מערת ציונו הקדוש נמוך במאד, ואי אפשר להיכנס שם בלא 'כפיפת קומה', להזכיר לכל הנכנס לגו מערתא קדישא, כי זו היא משנתו הטהורה אשר השאיר לנו - להתכופף ולהכניע את עצמנו בכל עת ועונה.

ואכן, ידוע הדבר, שענין הענווה היתה נר לרגלי בעל ההילולא – הרה"ק הבת עין זי"ע, וכמו שהעיד על עצמו שמנעוריו הורגל להתרחק ביותר מגסות הרוח, ואכן כל הספר 'בת עין' מלא וגדוש במעלת ההכנעה והענווה ובגנות גסי הרוח.

הדברים ידועים ומפורסמים, שבעת הרעש הנורא בצפת, בשנת תקצ"ז, רוב רובם של יקירי צפת נקברו אז תחת המפולות, ולא נותרו לפליטה כי אם 'כעשירית' מבני היישוב, בעת שאירע הרעש עמדו בבית מדרשו של ה'בת עין' באמצע 'חזרת הש"ץ' דמנחה, מיד ציווה ה'בת עין' שכל העם הנמצאים בבי מדרשא יתאספו ויעמדו סביבו, והוא עצמו נשכב על הארץ בפישוט ידיים ורגליים לפעול את אשר פעל, ואכן מחצית מבית המדרש התמוטט ונפל הגג שמעליו, ואילו המחצית השנייה, ששם עמדו המתפללים תחת צלו של ה'בת עין' נשאר על תילו, ונראה הדבר לכל עד עצם היום הזה.

לאחר מעשה הסביר ה'בת עין' טעם השתטחותו על פני הארץ, כי ראה שאירע הדבר שלא בדרך הטבע – כי לא נפלו האבנים לארץ כדרכם, אלא נזרקו מדרום לצפון ומצפון לדרום, והבין שיד הס"מ בדבר – להחריב את עיה"ק צפת, ובאופן כזה אין עצה מלבד ה'התבטלות', ולכן השתטח על הארץ ב'התבטלות גמורה', כדרך שנהג רבי אחא בר יעקב כשנלחם עם הס"מ, כשנתגלה לו בדמות נחש בעל שבעה ראשים, וערף את ז' ראשיו על ידי כריעות והשתטחויות על הקרקע (עיין קידושין כט:).

ועי' ההכנעה זוכה שתתקבל תפילתו, ובכך מפרש הבת עין (וארא ד"ה וגם אני) מה שנאמר (בראשית ב ז) 'וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה', וז"ל. כשיש לאדם הכנעה באמת ונחשב בעיניו כעפר, אז ויהי האדם לנפש חיה, ותרגם אונקלוס לרוח ממללא, היינו אזי יכול לדבר דיבורים שיפעלו על ידם ברכה ושפע רב.

וכבר איתא בזוה"ק (ח"א קכב). 'מאן דזעיר איהו רב', ומסמיק לכך הבת עין (דרושים לשבת הגדול ד"ה וידבר) בדרך רמז מה שאמר יעקב (בראשית לב י) 'קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך', והנה הטעם שבתיתב אמת הוא 'זקף קטן', לרמז שמי שמקטין עצמו (כיעקב שאמר קטונתי) אזי האמת שהוא זקוף למעלה.

ולא עוד אלא שזוכה שיתנהגו עמו מן השמים בהנהגה ניסית שמעל דרך הטבע, ובכך ביאר (חנוכה ד"ה ונוכל) הטעם שנה חנוכה מצוה להניחו למטה מעשרה (שבת כא:) ואז מברכין שעשה ניסים, כי רק על ידי שיכניע עצמו - לכופף עצמו למטה מעשרה (אף מבלי 'רודף' אבל לבו 'לב נשבר'), יזכה לברך על הניסים שייעשו לו בזמן הזה כאבותינו בימים ההם.

נב. שמעתי מבעל המעשה אשר עברו עליו כמה וכמה שנים מיום נישואיו ועדיין לא זכה לפרי בטן, ומה רב צערו וכאבו כש'בישרוהו' הרופאים שאבד סברו ובטל סיכוייו, ועל פי דרך הטבע לא יולדו לו לעולם בנים או בנות... העיר ה' את לבו שלא להתייאש לגמרי, וביומא דהילולא - י"ב כסליו תשס"ח עלה לציונו הק' בעיה"ק צפת ת"ו, שם שפך ליבו כמים לראות בישועת ה', ואכן לתקופת השנה ממש כעת חיה ביום י"ב כסליו תשס"ט נולד לו בנו בכורו במזל טוב, ויהי לאות ולמופת.

אפילו לבית לחם להכניסה לארץ, וידעתי שיש בלבך עלי, אבל דע לך שעל פי הדבור קברתיה שם, שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזוראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה זוכה ומבקשת עליהם רחמים, הרי שיוזכו להיגאל מן הגלות בזכותה של רחל אמנו כאשר ישתטחו על קברה, ותפילותיה מלוות את ישראל בגלות בהיותם בארץ לא להם^{יה}.

אמנם, גם מי שנבצר ממנו לעלות בגופו להשתטח על ציון הקודש, יזכור את דברי הרה"ק ה'מאור עיניים' ז"ע כי העסק במשנת ותורת בעל ההילולא כמוה בהשתטחות על הציון ממש (מאור עיניים ישמה לב מס' שבת).

תערוך לפני שולחן - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו

סגולה נפוצה וידועה לערוך סעודה לכבודו ולטובת נשמתו של בעל ההילולא קדישא בעל הבת עין - הרה"ק רבי אברהם דוב בן הרה"ק רבי דוד

צא ולמד כמה ישועות אפשר לפעול על קברם של צדיקים^ג, כמו שאמרו בסוטה (יד. כפי שהוסיף בהגהות הב"ה באות א) 'מפני מה נסתתר קברו של משה מעיני בשר ודם, מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה, שעתידי ביהמ"ק ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם, שמא יבואו לקבורתו של משה באותה שעה ויעמדו בבכיה ויתחננו למשה, ויאמרו לו, משה רבינו, עמוד בתפילה בעדנו, ועומד משה ומבטל את הגזירה, מפני שחביבים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם'. מכאן תראה גדולת בוחה של התפילה על קברו של הצדיק שאינה שבה ריקם, עד שאפילו הקב"ה חשש כביכול ממנה - שלא להשיב פניה ריקם, והוצרך להסתיר את מקום קבורת משה רבינו... ראה עד היכן הדברים מגיעים.

וזכר מצינו כזאת ב'מצבת קבורת רחל' שנקברה בדרך אפרת היא בית לחם, וכל הטעם לכך היה (כמובא נמי ברש"י ר"פ ויחי) כדי שיוכלו בני ישראל להתפלל שם בעת שיגורשו מארצם לגולה^ג, וכך אמר יעקב אבינו לבנו יוסף 'ואקברה שם - ולא הולכתיה

נג. וכך כתב ב'קב הישר' (פרק עא) 'שהקב"ה גזר כן, להיות נפשות הצדיקים מצויים על הקברות לטובת ישראל, שיהיו שומעים תפילות ותחינות ישראל הבאים להתפלל על הקברים'.

נד. בימי הרה"ק רבי יוסף מאמשינוב ז"ע שאלו איש יהודי על ההצעה שעלתה בביתו להעתיק מגוריו לארה"ב (בימים ההם), ולא הסכים לו הרבי, וכה אמר לו, איני חושש שמא תתקרב ב'שמירת שבת' או ב'כשרות', כי הנני מכיר אותך כ'ירא שמים' מרבים, וברור לי שלא תיכשל, אבל לזאת לא אתן לך לדור שם, מחמת שאין שם בנמצא 'קברי צדיקים' לרוחץ שם את העיניים בדמעות על הצאצאים (כהיום כבר טמונים שם כמה וכמה צדיקים, אשרי המשכיל לנצל 'מתנה טובה' זו)... ואם אמר כן הרה"ק בדורו, ק"ו לדור זה האחרון, בו רבו הנסיונות העצומים ובעיקר בענייני הכלים המאחרים והטמאים, כמה עלינו לרוחץ את העיניים בדמעות שליש שנזכה לגדל דורות ישרים ומבורכים, ב'אין יוצאת ואין צווחה'...

נה. אולם התפילה תועיל רק כשיאמין המתפלל באמונה שלימה בכוחו של הצדיק, כמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ע בפסוק בפרשתו (ל א) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, שלא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהש"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה בשלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאין מאמינים בי בשלמות, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע. והוא על דרך שאמר הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע בלשון הכתוב (דברים כח ו) 'ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך', שהמאמין בבואו אל הצדיק כי בכוחו של הצדיק לפעול לו את הישועה - מובטח הוא כי יתקיים בו ברוך אתה בצאתך ואכן תתמשך עליו הישועה... (אבני זכרון ערך 'צדיק').

ואכן רבו סיפורי הישועה בזכותו של אותו צדיק בזיווגים הגונים, בזש"ק בנחת דקדושה מכל יו"ח... ולא נביא אלא כמה מהם וללמד על הכלל כולו יצא, שמעתי מאחד מגדולי הדור שליט"א מהיושבים ראשונה ב'מזרח' של בני ישראל, שבשנת תשע"ז ישבה בביתו בת גרושה ל"ע, והיה לב ההורים מתפלץ מרוב דאגה וצער, ביום י"ב כסלו שלח את אחד מתלמידיו לערוך סעודה רחבה וגדולה לעניי צפת, לא עברו שבועיים תמימות ובתו באה בקשרי אירוסין עם בחור עידית שבעידית, ממש פלאי פלאים.

זיעועכי"א, ובזכותה ובכוחה להחיש ישועות גדולות ונצורות¹¹. וכמו שמביא הרה"ק האדמו"ר מטאהש זי"ע

נו. בישיבת 'בית אברהם' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביומא דהילולא קדישא, ומעשה שהיה כך היה, לפני עשרות בשנים היה יהודי ושמו הרה"ח ר' שלמה גראס ז"ל, לפרנסתו התעסק במכירת נפט, ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו, ויהי בליל ההילולא של ה'בת עין' זי"ע, השתטח ר' שלמה על ציון הקודש, ושפך את לבו כמים, בתפילה ובתחנונים שירוויחו לו פרנסתו מן השמים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו, והנה בחלומו רואה הוא את ה'בת עין' זי"ע, ויאמר לו ה'בת עין', דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפלתך על קברי (ידוע שהמתים נהנים כשמתפללים על קברם, וראה זוה"ק פר' ויחי רכה). אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא, תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארת לחמו הדל, כינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת היום הלך ר' שלמה וקנה כרטיס לוטו (לאטר"י), וזכה בהון עתק שממנו נתעשר בעשירות גדולה, ואף הקים מממונו 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו סעודות הילולא.

אספרה נא מעשה אשר בודעי ומכירי קאמינא, בבית אחד נישאו הילדים בס"ד בזה אחר זה, זולתי בחור אחד אשר נתקעו שידוכיו בזה אחר זה, בד בבד טיפס גילו והגיע לגילו של יצחק אבינו בעת נישואיו - ויהי בן ארבעים שנה, גיל אשר לכל הדעות נחשב לבחור כזקנה מופלגת עד מאד, יחד עם זאת גדל הצער והמכאוב של הבחור, של ההורים וכל בני המשפחה מסביב, ויהי בחודש טבת תשע"ח, נסעה אחותו של הבחור לציונו של הרה"ק הבת עין, שם הבטיחה שאם אחיה יבוא בקשרי אירוסין עד ר"ח שבט שנה זו (תשע"ח) תערוך המשפחה סעודת הודאה, וגם סעודת הילולא בי"ב כסלו לשנה הבאה, ואכן, לא עברו שבועיים, והבת עין פרע חובו - ביום שלישי כ"ב טבת - בא ה'גלות' לקיצו, והבחור בא בקשרי שידוכיו...

כמו"כ שמעתי מה'חתן' בעצמו... אשר כבר היה 'זקן בא בימים' (מפני סיבה כלשהי), לפני כשנה (תשפ"א) עלה לציונו הק' של ה'בת עין' כשבועיים ימים לפני יום ההילולא, בכה והתחנן לראות בישועת ה', וקיבל על עצמו שאם יבוא בברית האירוסין עד יומא דהילולא קדישא יעלה ויבוא בשנית 'להודיע' על הישועה ואף יערוך סעודה לכבודו של אותו צדיק, כעבור עשרה ימים נחוגו השידוכין בקול רינה ותודה...

ראו נפלאות ה', בישיבה אחת בעיר מודיעין עילית קבלו הבחורים על עצמם שאם עד יומ"ד דשנת תשפ"א יתארסו שלושים בחורים יערכו סעודה גדולה לכבוד ה'בת עין', והנה אשתקד חל יומ"ד בעצם יום השב"ק, ונדברו הבחורים לשבות בקוממיות לכבוד הילולא קדישא, אלא שביום ראשון שקודם ההילולא החזיקו רק במספר 'עשרים ותשע' חתנים... אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתם, ובליל שישי בא הבחור ה'שלושים' בברית האירוסין, ונסעו בשמחה גדולה לערוך שבת התאחדות לכבוד בעל ההילולא. וכששאלו את כל ה'נוגעים בדבר' מפני מה נקבתם במניין שלושים דייקא, לא פחות ולא יותר... והם עצמם לא ידעו מה להשיב אלא שכך יצא מפיהם...

ללמדנו שהרה"ק ה'בת עין' עומד ומתחנן להושיע ככל היוצא מפיהם, מעתה 'הרחב פיך ואמלאהו', אל יסתפק האדם בקטנות אלא יבקש בקשות גדולות, וכדאי הוא אותו צדיק לסמוך עליו.

וכאשר שמעתי מהרה"ח רבי מוטל ראטמאן שליט"א, עובדא שהיה עד לה לפני כמה שנים, בעודו מהלך ברחובות קריה - בשכונת מאה שערים אשר בעיה"ק ירושלים, מצאו יהודי נכבד 'בעל תשובה' אשר אין הפרוטה מצויה בכיסו, והלה החל לשאלו אודות 'וואש מאשין' (מכונת כביסה), כי נתקלקלה המכונה שבביתו, עוללים שאלו בגדים נקיים ואין נותן להם, ובצר לו הוא מחפש אחר חנות המוכרת מכונת כביסה 'יד שניה', כי עליה אין דורשים סכום עתק כמו על מכונה חדשה. ר"מ ניסה להניאו מכך, היות וידוע ליודעי חן שדבר שטות הוא לקנות מכונת כביסה יד שניה - כי לעולם ומעולם לא תדע אלו חסרונות ובעיות יוצאו לך במשך השימוש בה. וכה אמר לו ר"מ, היום חל יומא דהילולא של ה'בת עין', עומד אני ליסע לעיה"ק צפת להשתטח על ציונו, בוא נא עמנו, וכבר נפעל עבורך ישועה גדולה.

וכן עשו, כל הדרך לא פסיק פומיה מגירסא של אותו נצרך, אודות מכונת הכביסה, כי מכונה פלונית טובה היא, ושל 'חברה' פלונית לא... ובכלל הוא דואג מה יהיה בסופו של דבר, כיצד יכבסו את בגדי בניו הגדולים והקטנים... ובבואם לפני המלך בציון הקודש שפכו לבם בתפילה - איש איש בנגעו ומכאובו. משם נסעו, ויחנו באת"ק מירון, קנו במכולת (גראסערי) לחם וכל מטעמים ועלו לציון הקודש דרשב"י לערוך שם סעודת הילולא, ויהי, אך יצאו מציון

באר הפרשה - פרשת ויצא

הקודש, צלצל הטלפון של מיודעינו הנצרך, ומצד השני 'מבשרים' לו כי הגורל שקנה מאיזה 'מוסדות' לפני זמן רב זכה ב... מכונת כביסה חדשה ומשוכללת...

וכה אמר לי ר"מ בצערו על אותו נצרך, הרי כוחו של הצדיק להשפיע שפע רב וגדול, חבל על אותו איש אשר צמצם את כל השפע במכונת כביסה שאכן קיבל אותה, אילו היה מבקש ב'השגות' כגדולות יותר בוודאי היה מקבל שפע רב פי כמה וכמה (ר"מ מספר ע"ע שפעל לטובה באותה נסיעה כמה עניינים גדולים ורבים פי כמה וכמה).

והנה המעשה שאירע בישיבה שבמודיעין עילית התפרסם ברבים, ומהם ראו וכן עשו בישיבה חשובה בעיה"ק ירושלים, והם קבלו על עצמם שאם יתארכו עשרים בחורים (כמניין הבחורים 'שנשארו' מחברי השיעור) אזי יעשו סעודה רבתית ביום"ד י"ב כסליו תשפ"ב, וכך הוה, לפני כשבוע נשלם ה'מניין', והבחור האחרון מתוך העשרים מצא אף הוא את זיווגו למזל טוב.

מעשה היה לפני כשנתיים בארה"ק, שהממונים על המס פשטו לחנותו של אברך והחלו ל'פשפש במעשיו' מה הם הוצאות בית עסקו וכנגד מה הם ההכנסות... וימצאו כתוב כי בית העסק נושא ב'הוצאות' גדולות, דוגמת שש קווי פלא' (סעל') בשעה שבאמת רק אחד מהם נצרך לצורך העסקים, בית העסק מחזיק בשני כלי רכב כשרק אחד נדרש להם, ואף הבעלים עצמו חגגו לאחרונה וישבו בבית מלון גדול במשך שבוע שלם 'על חשבון' ההוצאות. המכיר ובקי יודע שעבירות כגון דא מחייבים אותו לשבת בבית האסורים... והנה באמצע החקירות נזכר האברך מהסגולה הידועה לתת סעודה לכבוד נשמת הבת עין ומיד קיבל כן על עצמו (לערוך סעודה ביומא דהילולא של הבת עין), באותו רגע נענה אליו ה'חוקר', שמע 'בני' מוסר..., זאת הפעם אותר לך על הכל... אבל אוי לך אם תשוב לעבור עבירות כגון דא, ושילחו חפשי לביתו.

ידוע לי מעשה שאירע בשנת תשע"ה, באברך מתושבי עי"ת וויליאמסבורג יצ"ו שסבל מנדודי שינה, משהלך להיבדק אצל רופא פשוט אודות נדודי השינה, עשה לו ג"כ בדיקת א.ק.ג. (EKG) ומיד נחרד ושאלו מתי ביקרת לאחרונה אצל 'רופא הלב' שלך, ויען האיש ויאמר לפני כמחצית השנה, ויצוהו הרופא להחיש פעמיו לרופא הלב מיד בבוקרו של יום... מכיוון שראה הרופא שהאברך אינו מבין חומרת מצבו פנה הוא בעצמו וקבע 'תור' לאותו אברך למחרת היום. ואכן, רופא הלב ראה בבדיקותיו שהעורק (גי'ד) הראשי המוליך אל הלב סתום ברובו ככולו, ובכל רגע עלול העורק להסתם לגמרי ולהכניסו בסכנת חיים וודאית... ורצה להכניסו מיד לערוך צנתור בלבו (bypass), אך הלה התחנן על נפשו שיחוס ויתן לו להלך ברחובה של עיר עוד יום אחד כי מנהל הבנק שבו מתנהל 'חשבוננו' גוער בו שאם איננו מכניס היום סכום כך וכך מעות הם סוגרים לו החשבון... ואכן, תוך כדי דיבורם יחדיו ראה הרופא שמנהל הבנק מתקשר שוב אל האברך, ע"כ הסכים לשחררו בתנאי שמחצות ליל לא יאכל מאומה ויבוא אליו מיד למחרת היום לעריכת הצנתור.

משם התקשר האברך לאחד מידידיו הידוע כ'בעל צדקה וחסד נפלא' בלב רחום וחנון וביקש 'הלוואה' על סך פלוני שעליו למהר להכניס לבנק בטרם יעבור מחר את הצנתור... ומידי דברו עמו נענה האברך ואמר, ראה נא ידידי, מוקף אנכי בסגולות שונות אשר רגיל אני לערוך, ומה הועילו לי כל אלו הסגולות, כשהנני 'אברך' בעל חוב אדיר וחולה מסוכן... אמר לו ידידו, וכי קטנה היא בעיניך, שהגעת לידי רופא פשוט בעד 'נדודי שינה' ומשם נתגלגלה הצלת חייך כפשוטו ממש - שנתברר ברגע האחרון שהנך מחויב לעבור צנתור ללא כל דחיה, איעצר, למחר חל יומא דהילולא של הרה"ק ה'בת עין' זכור נא ואל תשכח להדליק נר לטובת נשמתו, גם תוסיף לומר תהלים, ובעזהשי"ת בזכות הצדיק קרובה ישועתך לבוא...

מכיוון שהזכיר הידיד את הילולת ה'בת עין' נתחווירו פני האברך כשלא, וכה התוודה בפני ידידו, כי אכן, מהמאמינים הוא ולכן בשנה שעברה ביום י"ב כסלו (תשע"ד) ערך סעודה בביתו לעשרה יהודים... אלא שבשנה זו כשנודמן בביהמ"ד לדבר ביום השב"ק העבר (פר' ויצא - שלפני הילולא) אודות סגולת הסעודה קם והכריז בקול רם, כי אף הוא כמוהם ערך סעודת הילולא לפני כשנה, ולא הועיל במאומה, מצב פרנסתו בכי רע - יום הוא מגלגל כספים מגמ"ח אחד למשנהו וכו' וכו', ולא ראה שום ישועה במשך השנה, והנה כמסיח לפי תומו אמר לו אחד ממתפללי ביהמ"ד, הרי לא ידע אדם מה עובר עליו - כמה לא חלי איניש ולא מרגיש, שמא נגזרה עליך הגזירה שלא תוציא שנתך, ובזכות אותה סעודה ניצלו חייך מבלי שתדע מאומה על כך... ועתה הינו עומד ומשתומם כי נראים דברי 'מתפללי' זה כדברי נביאות ורוח הקודש ממש, שכן רגליו הוליכוהו לרופא קטן ורגיל אודות נדודי שינה ונסתבב מזה הצלת חיי, כי בלאו הכי שמא היה נודם לבו ואז היה חל גם יום היא"צ שלו בי"ב כסלו... מיד מיהר האברך

(בספר עבודת עבודה) וז"ל, ידוע לי ממשפחה אחת בארץ ישראל אשר הוזקקו לדבר ישועה ורחמים, וערכו סעודה ביום ההילולא קדישא, ותיכף נושעו בישועה רבתי למעלה מדרך הטבעי.

זכות בעל ההילולא תגן עלינו ובעדנו, להיפקד במהרה בדבר ישועה ורחמים משמי שמי קדם יי, ישועות ברוחניות ובגשמיות, שפע רב וכל מיני טובות שבעולם יי, וישראל נושע בה' תשועת עולמים.

לערוך סעודה בטרם יגיע חצות ליל וימנע ממנו להשתתף בסעודת ההילולא... סוף דבר הצנתור הצליח והכל בא על מקומו בשלום, ויהי לפלא.

נז. אגב אורחא יובא מה שסח הרה"ק הבת עין אודות 'סעודות מצוה', פעם נכנס אל הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע אחד מיהודי העיר להזמינו לסנדקאות אצל בנו הנולד לו, שאלו ה'מגיד', האם תערך 'סעודת ברית', נאנח היהודי ואמר, רבי קדוש, משתכר אנכי שכר מועט של חמשה מטבעות לשבוע, אשר בקושי מספיקים לפרנסת בני ביתי - לחם צר ומים לחץ, אין בידי מעות לערוך סעודה לכבוד הברית, אמר לו המגיד, אם רצונך שאהיה סנדק לרך הנולד - עליך להבטיחני שתקיים 'מנהג ישראל' בסעודת הברית, לך נא אל אדונך אשר אתה עובד אצלו, ותבקש מעמו שישים לך מעתה 'שכר עבודתך' על השבוע הבעל"ט, ויפרע ממך מטבע אחת בשבועות הבאים 'מטבע' לשבוע. והסביר ה'מגיד' דשרו של עשו הוא 'סמא"ל', ובשמו מרומז נוטריקון - ס'עודת מ'ילה א'ין ל'עשות, ס'עודת מ'צווה א'ין ל'עשות. ס'יום מ'סכתא א'ין ל'עשות. על שלש אלה נלחם הוא מאד שיתבטלו מתוך עם בני ישראל, ואכן לדאבון לב הצליחו מעשיו לענין סיומי מסכתות, אמנם, לזאת לא אסכים, שיצליחו מעשיו בסעודת ברית מילה, ולכן כל כך החמרתי ב'בעל ברית' זה שיקיים המנהג ויערוך 'סעודת ברית'.

ה'בת עין' היה עד למעשה זה, אחר זמן ביאר ה'בת עין' את סיבת התנגדות השטן לג' סעודות אלו, כי כל אימת שהשטן עולה ומשטין על אי מי מבני ישראל, פלוני עבר על איזה ממצוות התורה, עונה לעומתו 'מלאך מיכאל', וכי לא ראית באיזה שברון לב עבר העבירה, כי אף בעת עשייתו את העבירה היה שבור מכך שהשטן לכדו ברשתו, ומאידך פוק חזי את גודל השמחה שיש לבני ישראל בעשותם אחת ממצוות ה', ועושים יומא טבא בסעודת מרעים, טענה זו סותרת פיות משטינינו ומקטריגינו, ולכן נלחם השטן כל כך לבטל מישראל את השמחה של מצווה, כי על ידי שמחה זו מתבטלים כל טענותיו.

נח. מעשה בחסיד ששפך לבו לפני הרה"ק מרוזין זי"ע על צרה שנחתה לפתחו, והתחנן לפני הרה"ק שיברכהו ויפעל עבורו דבר ישועה ורחמים, בצאתו מאת פני הקודש שאלו הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע שהיה אז כבן י"א שנים (והוא בנו של הרה"ק מרוזין) וראהו נכנס אל הרה"ק כשכולו אומר צער וכאב - מה אמר לך הרבי, השיב האיש שהרה"ק ברכו 'דער אייבישטער זאל דיר העלפען' (ה' יעזור לך), אמר הינוקא קדישא, שוב אל אבי הק' ותשאל אותו מה יהיה עד שהשי"ת יעזור... ואכן חזר ונכנס אל הרה"ק, והשיב לו 'דער אייבישטער זאל העלפען ביז הער וועט העלפען' (ה' יעזור עד שהוא יעזור). עפ"י פירש במה שנאמר בפרשתו (כח טו) שאמר לו הקב"ה ליעקב במראית החלום 'כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך', כלומר, שגם בזמן שעדיין לא עשיתי את אשר דברתי לך - גם אז לא אעזבך (הובא בעירין קדישין).

כיו"ב פירש הרה"ק משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל ליקוטים) במה שאומרים כליל שב"ק 'שויתי ה' לקראתי שתרחמני עוד בגלותי לגאלני', שהכוונה היא שאנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו כבר עתה בעוד שאנו בגלותנו עד שהוא יגאלנו בקרוב, אכ"ר.

נט. הנה כתיב בסוף פרשתו (לא מז) 'ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד', וביאר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בשם אביו הרה"ק מרוזין זי"ע כי בזה נחלקו יעקב עם לבן, כי לבן רצה שהקב"ה ינהג עם בני ישראל במידת הגבורה והיראה, ועל ידי זה יכירו כי הוא מלך על כל הארץ, וזהו שאמר 'יגר שהדותא', יגר הוא לשון מגור ופחד (כמו 'ויגר מואב', במדבר כב ג), ו'שהדותא' הוא לשון עדות והכרה, שעל ידי המגור יהיה 'שהדותא'. אבל יעקב קרא לו גלעד, מלשון גיל עד, שהקב"ה ינהג במידת הרחמים ויביא עלינו רק ששון ושמחה, ומתוך שובה ונחת נכיר במלכותו ית'. ובקשתנו היא 'תתן אמת ליעקב'... והקב"ה ישפיע עלינו רק טוב וחסד, כי רק ע"י שהקב"ה ישיבנו אליו אזי 'ונשובה'... (עירין קדישין בפרשתו)

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה
ב"ר שלמה ז"ל
מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
מרת שושנה ע"ה
ב"ר משה יהודה ז"ל
זילברשטיין
נלב"ע כ"ט כסלו תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: **כח היתור**

פרשת ויצא

בס"ד | גיליון מס' 355

כיצד תור בודד הפך לשדכן כפול?

והנה היא לאה (כ"ט, כ"ה)

אחד הדברים שרבים מאיתנו תרים אחריו, הוא רגע אחד שהוא הזדמנות חיים, החלטה אחת שיש בה לחולל שינוי דרמטי, כדי לשנות גורלות, להכריע עולמות... אנו מכירים אנשים שהיו להם הזדמנויות כאלה והם ניצלו אותן היטב, ומאז - חייהם השתנו. למשל, אדם שביום הראשון ללימודים הצליח 'לתפוס' חברותא, וכעבור זמן התברר שזכותו זכה להעפיל מעלה מעלה. אדם שרכש זירה בהחלטה של רגע, וכעבור זמן התברר שערך הזירה הכפיל את עצמו, וכך הלאה...

ובכל זאת - היא מוותרת. למרות הכל - היא מבליגה. תוך ידיעת המשמעות הישירות והעקיפות - היא נותנת לאחותה את הזכות, כדי שלא תתבייש. היא מקריבה את עצמה על מזבח הויתור האצילי, למרות שהצדק איתה, ולמרות שתוצאות הויתור שלה נראות כאינס נסבלות - על אף כל זאת היא פשוט מוותרת...

לבסוף, מתברר עד כמה זו היתה הזדמנות: במדרש איכה מגלים לנו חז"ל, שהקדוש ברוך הוא אומר שבזכות רחל אימנו הוא משיב את ישראל למקומם, כאמור בפסוק 'מנעי קולך מבכי... כי יש שרש לפעולתך... ושבנו בנים לגבולם!' כלומר - עם ישראל יגאל רק הודות לווייתורה האצילי של רחל אימנו, מתברר כי הויתור שלה יביא לנו את הגאולה השלימה, בווייתור אחד השיגה רחל את ההישג הנשאף ביותר בעם היהודי מאז ומעולם!

וכך גילו לנו חז"ל ברומזם בפסוק 'תולה ארץ על בלימה', שהעולם עומד על מי שבוולם פיו בשעת מריבה. מדהים! יושב אדם ומישהו מתחיל לריב אתו, לוקח לו, פוגע בו - והוא שותק, מבליג, מוותר. לעיני הניצבים לצידו הוא נראה כאדם חלש, פחדן כזה, מוג לב. והאמת - שהוא מחזיק את העולם באותה עת, וכל הזכויות הנעשות אז בעולם - הן בזכותו, ונזקפות לו!

את החשיבה הזו כדאי לאמץ, ולהפנים את התובנה הזו אל הלב. כי רגע הפגיעה, הסכסוך או המחלוקת - הוא רגע של רגשות סוערים, קשה להתנהל בו ביישוב הדעת. ולכן כדאי להיערך ולקבל החלטה לבחור בווייתור ובהבלגה, כי ככל שאנחנו צודקים יותר - כך השפעת הויתור לטובתנו גדולה יותר, פותחת לנו עוד שערים ומשפרת את חיינו לטובה ולברכה!

התור שהקים שני בתים בישראל!

היה זה לפני תקופת מה, בעיצומה של תקופת התפשטות הווירוס בעולמנו. באותם ימים, בחלק מהמקומות הקדושים הוצב שומר בכניסה, אשר הופקד על שמירת מספר המבקרים בפנים בכל רגע נתון. לפיכך, לא התפלא ר' שמואל ד. כשהגיע אל אחד הציונים הקדשים בגליל, וגילה כי עליו להמתין בתור, שבראשו ניצב השומר

המכניס אנשים בקצב טפסוף איטי להחריד.

אלא שאם ר' שמואל לא הופתע, נראה שיהודי אחר, מבוגר למדי, הופתע גם הופתע. בהגיעו - הלה פשוט עקף את כל התור, והנה הוא כבר ניצב מול השומר ומבקש - דורש-תובע-זועק שרצונו להיכנס פנימה. השומר שעמד בפתחעמד על ביצוע

אחד הדברים שרבים מאיתנו תרים אחריו, הוא רגע אחד שהוא הזדמנות חיים, החלטה אחת שיש בה לחולל שינוי דרמטי, כדי לשנות גורלות, להכריע עולמות... אנו מכירים אנשים שהיו להם הזדמנויות כאלה והם ניצלו אותן היטב, ומאז - חייהם השתנו. למשל, אדם שביום הראשון ללימודים הצליח 'לתפוס' חברותא, וכעבור זמן התברר שזכותו זכה להעפיל מעלה מעלה. אדם שרכש זירה בהחלטה של רגע, וכעבור זמן התברר שערך הזירה הכפיל את עצמו, וכך הלאה...

הצד השווה בכל הרגעים מעין אלה, הוא שהם באים כמעט בהיסח הדעת. בשעת מעשה - קשה לאדם לעמוד ולאמוד את כוחו של הרגע בו הוא ניצב, וכמה תהיה השפעתו. לעתים בזמן אמת, כשהדבר קורה, האדם כלל אינו מזהה שהוא ברגע הזדמנותי כזה שלא יחזור. רק לאחר זמן מתברר עד כמה היה זה רגע גורלי בחייו, ועד כמה רגע זה השפיע עליו לטובה.

לפיכך, מתוך ידיעה שיש לכולנו רגעים כאלה, הבה נחשוף אותם אחת ולתמיד. הבה נגלה מתי יש רגע כזה, ומה צריך לעשות בו - כדי להחליט נכון ולזכות בהשפעה הברוכה. הבה נאלץ את עצמנו לזהות הזדמנויות כאלה - שכאמור באות בהיסח הדעת - על מנת שכשהן יבואו לפנינו, נוכל לפעול בהן נכון, לנצל אותן היטב, לגרום להן להשפיע לנו שפע ברכה!

הנה רגע כזה, לדוגמא: אדם נכנס לבית הכנסת, ומגלה שמישהו יושב על מקומו. יהודי ניצב בתור לשלם על משהו, ומאן דהוא עוקף אותו. שכן חי בדירה צפופה וחשוכה למחצה, והנה שכנו מבקש לבנות - תוך החשכת מעט האור הנשקף מחלונותיה. נהג מאותת שרצונו להיכנס לחניה, והנה נהג אחר נכנס אל המקום המיועד...

בכל המקרים הללו, התחושה המיידית היא של כעס וזעם, והלב באופן טבעי מבקש להעמיד את האיש על מקומו. הרי לא יתכן שכל אחד יעשה בעולמנו ככל העולה בדעתו, יש דין ויש דיין! מקום בבית הכנסת שייך לבעליו, תור הוא תור, בניה יכולה להיעשות רק אם אינה מזיקה לאחרים, וחניה שמישהו מאותת לכיוונה - היא 'שלו'... לא יקום ולא יהיה, חוצפה שכזו!

ובעומק הרגע 'החצוף' הזה, יש הזדמנות כבירה. זהו רגע של ויתור, אלו הם רגעי הפז בהם בהחלטה אחת יש כדי לחולל שינוי מבורך, לבצע מהפך משמעותי ולשפר את איכות החיים של המוותר. דווקא בגלל שהוא צודק כל כך בעוד הוא מוותר לאדם הלא צודק, דווקא לכן ניתנת לו משמים הזדמנות לקבל גם את מה שלא מגיע לו בצדק, ולזכות בהטבות מפליגות שהוא שואף אליהן כל ימיו!

זה לא קל. 'חיץ קודמין', זה לא הפקרות', ויש רשימה ארוכה של קליטאות נכונות כל כך, שמונעות מהלב לוותר. זה בדיוק מה שמגדיל את ההזדמנות הטמונה ברגע הויתור, כי ככל שהויתור דורש עוד כוחות נפש, יותר אומץ, פי כמה הקרבה - כך הוא פותח שער לשינוי בחיים, לסייעתא דשמיא ולהצלחה, לברכה ולשפע, לשמחות בנקל ולרוב נחת!

הסגולה שעובדת באמת!

בישיבת 'אור אלחנן' הירושלמית, ישנו מנהג נאה בימי ראש השנה, והוא - שאחד הבחורים המבוגרים בישיבה מוסר שיעור בעת סעודות החג, כאשר בכל אחת מארבעת הסעודות, נמסר שיעור על פרק מארבעת פרקי משניות ראש השנה. עם השנים הפך הדבר למעין סגולה לזיווג הגון, כאשר הבחורים המבוגרים מבקשים לומר את השיעור, בכדי לזכות בסגולה הזו.

באחת השנים, נפלה הזכות בחלקו של בחור אחד, אולם בעת שנעמד לומר את השיעור - הבחין כי בחור אחר, מבוגר ממנו, נפגע מהעובדה שלא הוא זה שנקרא למסור את השיעור. לרגע אחד התחוללה מלחמה בלב, הרי כולם יודעים שמסירת השיעור היא סגולה לזיווג הגון, והזכות הזו כבר נפלה בידיו. אז שיוותר עכשיו? למה?!

ובכל זאת הוא התגבר. באומץ רב ויתר על הזכות שכבר היתה בידיו, וביקש מהבחור השני למסור את השיעור במקומו. ראש הישיבה, הגאון רבי משה מרדכי חדש זצ"ל הבחין בכך, וביקר אותו כי לא זו בלבד שלא יפסיד מהויתור את הסגולה, אלא שהויתור עצמו - הוא הוא יהיה הסגולה! וכך אכן קרה. חלפה שנה, הבחור המוותר כבר היה נשוי, בעוד הבחור שמסר את השיעור - למרבה הצער נותר עדיין מאחור... התברר כי הויתור היה סגולה שהניבה ישועה, הרבה יותר ממסירת השיעור כדבר הסגולה המסורתית!

את הסיפור המופלא הזה מספר גיבורו, הרב דב ייגר הי"ו מבית שמש, וללמדנו בא: לפעמים המחלוקת או המריבה הן על דבר רוחני דווקא, על מעלה רוחנית. גם במקרים כאלה, משתלם פי כמה לוותר, כי הויתור תמיד כדאי יותר, ומהווה סגולה בדוקה ומנוסה לפתיחת שערי השפע!

מצוה לפרסם! סגולה בדוקה לעורר רצון לקדושה, לטבול לעילוי נשמת

הרה"ח רבי פתחיה סעלישער בן הר"ר יוסף יונה הי"ד רוזנברג
מזקני חסידי בעלזא, נעקרה"ש בשנת הזעם - י"ג בסיון תש"ד

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל ב"ר מאיר הלוי גולדשמיט (אראלי)
ת.נ.צ.ב.ה.

תפקידו כהלכה, ובנימוס הסביר לאיש שהכניסה מחושבת לפי כמות מסוימת, וכי הוא מוזמן להמתין בתור, כמו כולם...

'מה תור? מי תור? התקצף הלה, 'מה זה, להשתלט על המקום? יהודי רוצה לבוא להתפלל, תן לו להתפלל! מי קרא לך בכלל? מה היה רע עד היום? לך הביתה. נסתדר בלעדך. אתה לא בעל הבית כאן!' - זעק האיש בגרון ניחר...

השומר, שבסך הכל ניסה לבצע את תפקידו כראוי, הרי לא הוא קיבל את ההחלטה והוא כלל אינו אשם, איבד מסבלנותו. בין השניים התפתחה מריבה של ממש, שכמעט גלשה לאלימות פיזית. הם טיחו זה בזה דברים קשים, כשכל הניצבים מסביב עומדים המומים ומתוחים לראות כיצד יפול דבר...

ר' שמואל, שניצב שם בתור, קם ועשה מעשה. הוא ניגש אל האיש המבוגר, ופנה אליו בתחנונים כשהוא מבקש ממנו להירגע. 'אל תכעס עליו, תוותר. הוא נער שרק עושה את תפקידו. אמנם הוא דיבר לא יפה, אבל תמחל לו, תסלח לו. בזכות זה תראה ישועות, הרי עבור זה באת להתפלל!'

'שאני אסלח לו?' - התקצף האיש גם על ר' שמואל, 'צריך לפטר אותך, היום. לא ככה מדברים, לא ככה מתנהגים!'

ר' שמואל הוסיף לדבר אל לבו שינון מזעפר, אך קשה לומר שהצליח. תוך כדי, ר' שמואל עזב אותו לרגע קט, ופנה אל השומר: 'אנא, בטובך, תסלח לו. יהודי מבוגר, הגיע מדרך ארוכה, אין טעם במריבה ביניכם. תוותר!'

השניים לא הסכימו, עמדו על 'זכותם' לריב ולהתקוטט, אולם ר' שמואל לא התייאש. הוא שב אל כל אחד מהם, וכשדמעות בעיניו לחש באוזנו: 'רק תקשיב, יש לי חבר, בחור צדיק כמעט בן שלושים, שטרם נישא והוא ממתין לישועה. בבקשה ממך, תתגבר! תשתוק! תסלח! יש לך כוח לברך את חברי שייושעו' - ובאומרו זאת, כשעיניו דומעות, הזכיר את שם החבר הזקוק כל כך לבשורת הקמת בית.

הדמעות האמתיות שנבעו מעיניו של ר' שמואל, יחד עם הבקשה האישית שבקעה מפיו, עשו את שלהן. אט אט הצליח להרגיע את הרוחות, ולבסוף - שני הניצים לחצו ידיים, תוך שהם מוותרים זה לזה, מוחלים איש לרעהו על המריבה שהיתה ביניהם. ולא נחה דעתו של ר' שמואל, עד שהם בירכו איש את רעהו, שכל אחד מהם יזכה בישועה לה הוא זקוק...

עתה הגיע תורו של ר' שמואל להיכנס פנימה ולהתפלל מעומק הלב. בצאתו החוצה, הוא מוצא את חברו מהישיבה, אשר הפליג בשבחו את קידוש ה' שעשה בהשכנת השלום בין הצדדים, ובהקדישו את הזכות הזו לזכות חברים מהישיבה שהוא כבן 30 וטרם הקים בית בישראל...

ר' שמואל הצטנע, וביקש להיות מעשי. 'אז מה עושים עם החבר שלנו? איך מוצאים לו זיווג הגון בקרוב?' - שאל את רעהו, שמשך בכתפיו. 'אני לא שדכן ולא בן שדכן, ואפילו לא מכיר קצה חוט. הנערה היחידה שאני מכיר זו אחותי בת התשע עשרה, הצעירה מחברנו בכ- 11 שנים!'

'ואולי זה כן יכול להתאים?' - התעקש ר' שמואל. 'אולי כדאי לנסות? זה דווקא נשמע מעניין, כשהוא יהיה קשיש בן 91, היא תהיה צעירה כבת 80...' - אמר וצחק, אלא שהחצי-בדיחה הזו הפכה לרעיון שידון בכובד ראש, והתחיל להתגלגל קדימה. כעבור כשלושה שבועות באה האחות בת התשע עשרה בבית האירוסין עם חברו של אחיה, בן השלושים...

מתוך רגשות הודאה לה' עשה ר' שמואל את דרכו שוב לאותו ציון קדוש, ונפעם לגלות כי שומר הפתח עודו שם. בהתרגשות אין קץ פנה אליו, וסיפר לו כי האיש שלשמו הקדיש את הויתור - אכן נושע בזכותו... 'אני מכיר עוד מישהו שנושע', השיב השומר מיד, 'גם לי מגיעה ברכת מזל טוב!' - קרא בהתרגשות, וכל הממתנים בתור הגיעו לברכו...

התברר כי גם החבר בן ה-30 שלשמו הוקדש הויתור, וגם השומר המוותר בעצמו - שניהם נושעו תוך 3 שבועות! כן כן, זכות ויתור אחד הושיעה שני בחורים הממתנים לזיווגם, בנתה שני בתיים בישראל!

סיפור מפעים זה, אשר הופיע בגיליון 'השגחה פרטית', מרטיט את הלב ממש: הנה כי כן, ראו נא ראו כמה גדול כוחו של ויתור. בשעת מעשה הוא קשה, מייסר, כואב ממש. שני הצדדים עלולים להתבצר בעמדתם, לצעוק, לפגוע, לריב בכל הכח. אולם המריבה אינה מייצרת כל תועלת, בעוד הויתור - לא רק מייצר תועלת, הוא מחולל ישועות ממש!

אנו עומדים למבחנים כאלה כל יום. בתוך הבית פנימה, בבית הכנסת, במקום העבודה, בכביש וגם במדרכה. כל העת עלולים להיפתח סכסוכים מסכסוכים שונים, מחלוקות גדולות עשויות לפרוץ, ואנו עלולים להיות 'גיבורי המחלוקת', אלו העומדים על שלהם, חזקים ואמיצים כאלה...

חלילה לנו. אומץ אמיתי הוא לוותר, למחול, לסלוח, להבליג, להתעלם. זה לא רק מעשה אמיץ, זה גם מעשה רווחי - כי רגע הויתור הוא רגע של הזדמנות, מתנה משמים. אם נוותר ברגע הזה - אנו יכולים לפתוח לנו את כל השערים, לחולל לנו ולקרובינו

ישועות גדולות. הבה נוותר בכל הזדמנות ומכל הלב, ונזכה לשמוח בשמחות יחידים מכל הלב!

מזל טוב משולש בויתור אחד!

היה זה לפני כעשרים שנה, עת החליט ר' יצחק א. לבנות את הגג שמעל ביתו, ולהרחיב בכך את גבולו. במשך 15 שנים התגורר בדירה המורחבת שבנה בשלום ובשלווה, ואז החליט גם שכנו ר' פנחס כ. לבנות את גגו שלו. אלא שאז החלו החריקות ביחסי השכנות ביניהם - שכן ר' פנחס בנה את הגג בקיץ, וכשהקבלן הצמיד את חיבור הגג שלו לגג של שכנו, לא ביצע את מלאכתו כראוי, ואף הזיק ופגע באיטום גג ביתו של ר' יצחק, כנראה בלי להתכוון.

החורף הגיע, ועמו טיפות הגשם. לראשונה, לאחר 15 שנות יובש שליו, הבחין ר' יצחק ברטיבות החודרת אל ביתו, רטיבות שהפכה לדליפות של מים. כל מי שהתמודד אי פעם עם דבר כזה יודע שמדובר בעביה לא פשוטה - למצוא את מיקום הנזילה, לדעת איך לסותמה היטב, וכמובן - העניין כרוך גם בעלויות לא זולות כלל וכלל...

לר' יצחק לא היה ספק, שהגג שלו נפגע עקב הבניה של ר' פנחס. אמנם ר' פנחס התקשה לקבל על עצמו את האחריות למחול, ולתומו טען כי גגות עשויים לדלוף. איש מקצוע שהובא למקום פסק שר' יצחק צודק, ועתה הוטל על ר' פנחס לתקן את הנזילה - אלא שזה ארך לא מעט זמן, ובינתיים - אש הסכסוך התלקחה בין שני השכנים הוותיקים. לטענות ההדדיות נוספו טיעונים שונים ומשונים מלפני שנים ארוכות, והאווירה הפכה עכורה...

לבסוף, הנזילות תוקנו, ר' פנחס שילם, והחיים כאילו שבו למסלולם. אמרנו 'כאילו' ולא בכדי, כי בכל זאת לא ניתן היה להתעלם מהתרעומת שנתרה בלבו של ר' יצחק על שכנו ר' פנחס. הם אמנם שבו לדבר כבראשונה, האווירה חזרה והפכה לרגועה, אולם בכל זאת בלבו של ר' יצחק נותר אבק שריפה מהמחלוקת ההיא...

חלפו כמה שנים, ובינתיים השיא ר' פנחס שניים מילדיו בזה אחר זה, כשר' יצחק כמובן משתתף בשמחת שכנו מכל הלב. אולם למרבה הצער, יום ועוד יום חולפים, חודש ועוד חודש ואז שנה ועוד שנה, ובבית שני הילדים הנשואים לא נשמע קול בכי תינוק. שני הזוגות מייחלים ומצפים להיושע בבשורת הבנים, אולם זו מבוששת מלבוא...

כשעברו למעלה משלוש וחצי שנים מעת נישואי הזוג השני ואין קול בשורה באופק, ניגש יהודי יקר אל ר' יצחק, ועורר את לבבו לראות בצרת שכנו, ולמחול לו לחלוטין על עוגמת הנפש שגרם לו. בתחילה ניסה ר' יצחק להצטדק בטוענו שכבר מחל מאז ומקדם, אולם לאחר שיחה ארוכה הודה שהוא עדיין נוטר טינה לשכנו על מעשיו, והוא לא באמת מחל לו לגמרי...

כאן פתח אותו יהודי בדברי חיזוק ועידוד, וביקש מר' יצחק למחול ולסלוח לחלוטין לשכנו, ולא זו אף זו - להטמיע אל תוך לבו עד כמה הוא מוחל וסולח, עד כדי שיוכל לשוחח על כך גם עם בני ביתו ולשכנעם למחול אף הם...

כששב ר' יצחק לביתו ופתח בשיחה בעניין, הסתבר שמדובר בעניין לא קל. הזכרונות של אז, הרגשות הכאובים - צפו ועלו. עוגמת הנפש שהוסתרה תחת מעבה השנים החולפות - נפתחה מחדש. ר' יצחק ומשפחתו הצליחו להתעלות מעל הרגשות הללו, לגלות הבנה למצוקת שכנם באותה עת, ולמחול לו באמת ובתמים, תוך מחיקת כל תרעומת מליבם!

ואז, הלא יאומן אכן קרה: פחות מעשרה חודשים חלפו, ושני הזוגות נושעו. לגדול שבהם נולדו תאומים, ולצעיר נולדה בת. ר' פנחס חבק שלושה נכדים, פחות מעשרה חודשים לאחר מעמד המחילה שהתקיים בבית שכנו, כשהוא כלל לא יודע על כל האירוע, ורק לאחר השמחה - נודע לו על כל הסיפור...

כל הסיפור המפעים הזה, אשר מספר המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א מפי בעלי המעשה, ראוי שיעמוד לנגד עינינו בעת התגלע סכסוך או מחלוקת, וגם אם עברו מאז שנים. לפעמים, יש ברכת שפע מוכנה בשמים, שמחה משפחתית או ברכה גדולה, והן מתעכבות מלבוא רק כי יש איזה שביב של טינה, בדל של מחלוקת, רסיס של אש שנוותר מאחור...

אחים יקרים, זה לא כדאי, זה לא שווה, זה פשוט לא משתלם. זה הזמן להבין ולהפנים כמה גדולים ההרס והארס של מחלוקת, ולוותר מיד כדי לשמור על שערי השפע פתוחים באופן רציף. וגם אם היינו מעורבים בעבר בסכסוך כזה, זה הזמן לקבל החלטה נחושה, למחול ולוותר מכל הלב!

וככל שנוקה את ליבנו מכל שמץ מחלוקת, ככל שנטהר את עצמנו מכל רבב של סכסוך, ככל שנחליט שאנו מוותרים ומוחלים מכל הלב - הן בעת מחלוקת והן לאחריה, כך נזכה לראות את שערי השפע והברכה פתוחים לרווחה למעננו, ונזכה לרגעים שמחים ומאושרים תמיד, מתוך רוב שמחה!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342 | לקבלת העלון במייל: 6778160@gmail.com | לתרומות והנצחות (גם בכ. אשראי) למען הפצת העלון חייגו: 055-677-8160 | ניתן לתרום גם בעמדות נדרים פלוס

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויצא תשפ"ב

אין לקרא בזמן התפילה וקריה"ת. © כל הזכויות שמורות למו"ל.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י)

במדרש תנחומא: "זה שאמר הכתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך". ביאר בספר "תמימי דרך", שהנה יכול היה לומר "ויצא יעקב מבאר שבע לחרן", ואם היה כתוב כן, יוצא שהאותיות 'ו' ה' ה' י' מיותרים: "וילך חרנה", ובספרים הקדושים מובא שהשם יוה"ך זה המלאך הממונה על קפיצת הדרך, ושם זה יוצא מהפסוק "כי מלאכיו יצוה לך", ובזה מובן המדרש, שהיה קשה למדרש על ייתור האותיות הני"ל, ומתרץ שהכתוב רימז על המלאך שממונה על הדרך שנתלווה איליו, וכפי שיוצא מהפסוק כי מלאכיו וכו'.

בספה"ק אוהב ישראל הביא לבאר בזה כך: (ליקוטים, פר' ברכה) "במדרש הנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה. ומאי הלכה יחיד ורבים הלכה כרבים. עכ"ל המדרש. פי' כי שם של שמירת הדרך הוא יוה"ך היוצא מן ס"ת מפסוק (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך, והם ר"ת של יחיד ו"רבים הלכה כ"רבים שהוא ג"כ שם זה.

בספר "חקל תפוחין", מביא בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שסיפר, שפעם נסע הרה"ק החוזה מלובלין עם כמה מחסידיו, והיה זה ביום שישי, וכבר נתאחרה השעה, פנו החסידים אל רבם ואמרו, שבדורות הקודמים, במצב כזה היו הצדיקים עושים קפיצת הדרך, נענה החוזה מלובלין ואמר "יא ווער כען היינט" (כן, מי יכול היום), ולפתע ראו שהגיעו למחוז חפצם מוקדם בהרבה מהמצופה, ולאחמ"כ אמרו שבדבריו "יא ווער כען היינט" כיון החוזה מלובלין את השם הנזכר, יוה"ך" שמסוגל לקפיצת הדרך. (צינוני תורה)

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (כח, יב)

פרש רש"י ז"ל "עלים ויורדים - עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו".

לכאורה יוקשה, הלא מעשה זה, שחלם את החלום על המלאכים העולים ויורדים, התרחש בעת שהיה בהר המוריה, שאינו גבול ארץ ישראל ומדוע התחלפו שם המלאכים?

כך הקשה ה'באר יוסף', ואמר על כך 'חאפ' נפלא, מתיקות התורה:

על הפסוק: "הארץ אשר אתה שוכב עליה", דרשו חז"ל "מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו". נמצא שכעת היה יעקב בסוף גבול ארץ ישראל, ומן המקום שהוא כעת משם ואילך הוא חוץ לארץ, ממילא הוצרכו מלאכי ארץ ישראל להתחלף עם מלאכי חוץ לארץ, מלאכי ארץ ישראל עלו לרקיע, ומלאכי חוץ לארץ ירדו ללוותו לחוץ לארץ. (יחי ראובן)

והנה סלם מוצב ארצה (כח, יא)

ראיתי דיבור יקר בספר 'בן גרני' לבנו של בעל הגורן דוד', אדם גדול מאד, על המחזה של יעקב שראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ודרך הסולם שהוא עומד באלכסון ולא ביושר. ופנימיות הענין, כי באותה שעה היה יעקב במצב של מאד, אברהם ויצחק היו עשירים מופלגים, ונתנו לו כל טוב כדי לישא אשה ולהקים בית יהודי, ובא אליפו וגנב ממנו הכל, וכמ"ש במדרש שאמר 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ'. ודרך האדם כשהכל הולך לו כסדר, הוא הולך בדרך ישר, כשהולכים בדרך ישרה אין צריך לבדוק היכן הוא הולך, ויכול להתבונן בדברי תורה בלי להתרכז במהלך הדרך הישרה. וכלשון חז"ל 'אין דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים'. אך כשעולים על סולם, אם יענין ברעק"א עמוק בעלייתו על הסולם, ה' ירחם לאן יגיע.

כשיש לאדם עושר וכבוד ומנוחה, אינו מתבונן בדרכו, כמי שהולך בדרך הישר ולא על הסולם. ואינו צריך להרים עיניו להשי"ת לבקש רחמים. ומצאנו שאמר רשב"י לתלמידיו שלכן לא ירד המן במנה גדולה אחת בשנה, רק מדי יום ביומו, שמי שיש לו ארבעה וחמשה בנים, מתבונן מה יהיה מחר, ותלה עיניו לחסדי ה', לכן זכו להיות דור דעה בדביקות בהשי"ת.

יעקב אבינו לאחר שבא אליפו ולקח הכל, רצה הקב"ה להסביר לו את החיים שלו, לכן ראה סולם בחלמו, שהצדיקים אין להם דרך ישרה בלי מכשולות, אלא כסולם העומד באלכסון שצריך להתחזק בכל עת בשני ידיו שלא ליפול,

כדי שיתלה עיניו תמיד להשי"ת. אלו הם החיים הטובים האמתיים. שאע"פ שהוא מוצב ארצה, ראשו מגיע השמימה. ובפרשת וישב ביקש לרדת מהסולם, ביקש יעקב לישב בשלוה, נתן לו הקב"ה סולם עד סוף ימיו, קפץ עליו רוגזו של יוסף. כי יעקב אבינו עושה לנו הכנה לשנות הגלות, חיים של סולם העומד באלכסון, לא שלות ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז. רק בסוף נאמר 'יחי יעקב', לפני כן היה לו חיים של סולם מסוכן, וזה מהות החלום שהראו לו בתחילת הדרך, שבכל פסיעה צריך להרים את העיניים להתפלל להשי"ת.

וכמו שאמר הג"מ רבי זליג ראובן בנגיס זצ"ל על ה'סולם' של רבי פנחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות, זהירות לזריזות וזריזות לנקיות, עד שבאים לרוה"ק ותחית המתים. וצ"ע היכן היא עבודת התפילה בסולם הזה? ואמר ששני צדדי הסולם הם עבודת התפילה, אי אפשר לעלות שליבה אחת בסולם בלי תפילות ובקשות. כל שלב ושלב צריך להשקותו בתפילה, נשא לבבנו אל כפים.

ובספה"ק אך פרי תבואה כתב הרה"ק רבי הערשל'ע ליסקער זי"ע שיעקב אבינו עלה למדרגה גבוהה משאר האבה"ק, בחירי האבות, ונדר ואמר שאם יתן לו השי"ת לחם לאכול ובגד ללבוש, ויהיה ה' לי לאלקים. והאלשי"ך הק' פירש מה מקום לבקש על לחם ובגד, כי התפלל על הגאולה העתידה שאז אין מלאכות הפת ע"י החיטים וכו', עתיד הקב"ה להוציא כלי מילת וגלוסקאות מוכנים לאכילה בלי חרישה וטחינה וכו', כך יהיה בבית השלישי שנקרא 'בית אלקי יעקב'. ורבי הערשל'ע מבאר שביקש יעקב 'לחם לאכול', כלומר מדת הלחם שתתן לי יהיה רק לסעודה הקרובה בלבד, שלא יהיה לי מוכן בבית לכמה ימים שבועות וחדשים, וכן בגדים ללבוש עכשיו. ולא כסף לצבור בתכניות חסכון, תמיד תתן לי בהשגחה פרטית כפי צרכי, שאצטרך להרים אליך את עיני תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

(הגרמ"י רייזמן ה' ויצא ע"ט)

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש (כח, כ)

יעקב אבינו מסתפק במועט, אין הוא מבקש מותרות, רק לחם לאכול ובגד ללבוש. הסבא מקלם זצ"ל שואל, הרי הרמב"ם אומר שמה שאדם מוכרח ואינו יכול להסתדר בלי זה, מובטח לו שהקב"ה יתן לו, אי"כ הרי יעקב בטוח שאת המעט שהוא צריך בשביל לחיות את נפשו, יקבל מהקב"ה, אי"כ מה היתה בקשתו "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש".

והתירוץ, יעקב אבינו שעוזב את ביתו של יצחק, בית המלא קדושה וטהרה, והולך לבן הרמאי העובד ע"ז, מפחד הוא שמא הקירבה עם לבן תשפיע עליו לרעה, ומבקש הוא מהקב"ה שאף בזמן שהוא יחזור מלבן: "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש". פירוש: שאני ירגיש שלא אני נותן לעצמי את הלחם ואת הבגד, ולא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא שארגיש שהכל נותן לי הקב"ה. וזה ביקש יעקב אבינו, שהוא ישאר באותה מדריגה שהוא נמצא עכשיו ולא ישפיעו עליו מעשיו הרעים של לבן. כי האיש שיש בו הרבה אמונה מרגיש שלא הלחם ולא הבגד הם שלו, אלא הכל נותן לו הקב"ה, ובשעה שהאדם יתבונן בזה, יראה בצורה אחרת הברכה שמברך על הלחם והברכה שמברך מלביש ערומים. (דברי מוסר)

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתו וישכב במקום ההוא: (כח, יא):

וברש"י: וישם מראשותיו - עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות התחילו מריבות זו עם זו זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח מיד עשאן הקב"ה אבן אחת וזהו שנא' ויקח את האבן אשר שם מראשותיו:

יש להבין בדברי רש"י: א - אם הניח את האבנים סביב לראשו, מה יש להם לריב "עלי יניח צדיק ראשו"? הרי לא שם כרית אלא גדר! ב - ממתי שמענו שאבנים יכולים לריב? [בוודאי שדברי חז"ל אמת לאמיתה אף שלא שמענו כן זולתם, אמנם אפשר לבאר בדרך נוסף, כדלהלן] ג - מה עניין של "מריבה" יש כאן? הרי דבר זה תלוי ביעקב היכן שיחליט שם יניח את ראשו, מילא אם היה אומר שהאבנים היו במתח רב מי יזכה - מילא, אבל 'מריבה' מהיכי תיתי?

הנה במהרש"א (חולין צא) עמד על השאלה הראשונה (וכן ברא"מ עיי"ש) וכתב: עלי יניח צדיק ראשו כו'. בב"ר מפורש שעשאן כמין מרוב כו' כפרש"י בחומש והוא שהניח מלמטה אבן אחד להניח ראשו עליו וסביב אותו האבן הניח הרבה אבנים בגובה מג' צדדים עד שנעשו ג' דפנות כמין מרוב שיש דף א' מלמטה וג' דפנות מצדדין התחילו כל אבנים מריבות עם אותו אבן שהניח מלמטה כל א' אומרת עלי יניח צדיק את ראשו עד וכלן נבלעים באבן א' ר"ל שכולן נבלעו באותה אבן אחת שלמטה כדי שיניח ראשו על כלן ודברי הרא"ם בזה אינם מבוררים ואין להאריך:

הגרי"מ שולזינגר זצ"ל סיפר ששאל פעם את הסטייפלער, איזה מעלות צריך לחפש כשרוצים לבחור חתן, אמר לו הסטייפלער שכשבוחרים חתן, לא צריך לבדוק עילוי גדול, רק צריך לבדוק שלשה דברים, שיהיה לו מידות טובות, שיהיה מתמיד, ושיהיה לו שכל הישר. אבל לא צריך להיות גאון. וסימנך "משה" מידות, שכל ישר והתמדה, אמר הגרי"מ שאלתי את הסטייפלער, אם יש לו שכל הישר, והוא גם מתמיד, למה צריך שיהיה לו מידות טובות? הרי התורה מעדנת את האדם! ע"י תורה האדם מקבל מידות טובות. ענה לו הסטייפלער, אכן התורה מעדנת את האדם, אבל זה לא מספיק, אם האדם לא מתייגע לשנות את המידות ולשפרן, התורה לבד, זה לא מספיק. והביא לו ראייה מהפירשה שלנו, אליפו למד אצל זקינו יצחק, ומה למד אצלו? "לא תרצח". וכי את הלאו של "לא תגזול" ו"לא תגנוב" הוא לא למד אצלו? הוא למד שאסור להיות רוצח, ושוודד מותר כן להיות?

מה התירוץ? אם הוא לא היה לומד תורה הוא היה רוצח, אבל היות שלמד תורה, והתורה מעדנת את האדם, אז זה הועיל לו להוריד אותו מדרגת "רוצח" לדרגת "שוודד". אמר לו הסטייפלער, וודאי שהתורה עוזרת, שבלי התורה הוא היה רוצח ואילו עם התורה הוא סתם "חיה רעה". אם לא עובדים על המידות, זה לא מספיק.

אמר לו הסטייפלער, בחור שלומד טוב, ההוכחה היחידה היא שעם ה"סטנדר" יש לו "שלום בית" טוב, ואתה יודע למה? כי ה"סטנדר" אף פעם לא ביקש לו להוריד את הפח... הסטנדר אף פעם לא ביקש לו לקום אל התינוק באמצע הלילה... אם לא עובדים על המידות, יכולים ללמוד ולהיות מושחת. זה מה שלומדים מאליפו, שעל המידות צריך לעבוד.

(הרב אליהו דיסקין)
ויאמר לכן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתני חנם (כט, טו)

הגמרא במסכת חולין (קכו, א) אומרת: אמר רב גידל אמר רב: נרשאה נשקיך [אם אדם מהעיר 'רש' נשק אותך] מני ככיך [ספור את שנייך לבדוק שלא גנב לך איזה שון], נהר פקודאה לוייך [אם אדם מהעיר 'נהר פקוד' מתלווה אליך] מגלימא שפירא דחאי עלך [זה בגלל שהוא חומד את בגדיך ורוצה לגנוב לך אותם], פומבדיחא לוייך [אדם מ'פומבדיחא' מתלווה אליך] אשני אושפיזיך [תשנה את אכסנייתך, שכן הוא זומם לפרוץ אליך].

זה מה שאומר הפסוק "ויספר ללבן את כל הדברים האלה" שיעקב סיפר לו שגנב מעשיו את הברכות ולכן גנב לו אליפו את הכל. כששמע לבן שיעקב גם הוא יודע לגנוב, נענה ואמר "הכי אחי אתה" אם כך הרי אנחנו ממש אחים... והוסיף ואמר ליעקב בלשון תמיהה הכי אחי אתה - הרי אתה גנב כמוני - ועבדתני חנם? - בטח עוד תגנוב אותי באיזה הזדמנות, כמו שהגמ' מספרת בחולין שודאי יש לגנב כוונות נסתרות איך לרמות ולגנוב, אם כן, "הגידה לי מה משכורתך" בא נסכם מראש כמה אני נותן לך ואל תגנוב אותי...

(ע"פ חתם סופר עה"ת ותורת משה)

ויהיו בעיניו כימים אחדים

כתב האלשי"ך הקדוש שידע יעקב את המדרגות של רחל, שנאמר ויאבה יעקב את רחל, אך מתוך המסירות נפש שעשתה שלא לבייש את אחותה, נכפלה אהבתו שנאמר 'ויאהב יעקב את רחל מלאה' היינו ממה שעשתה ללאה. ויעקב אבינו עבד ז' שנים, מה ראשונות באמונה אף אחרונות באמונה. וצ"ע מדוע היה צריך יעקב לעבוד עוד שנים באמונה, והרי הוא יודע לרמות את לבן כשהיה צריך, כמו לאחר שרימה אותו לבן עם הכבשים, ויסר ביום ההוא את העקודים וכו' עשה יעקב תחבולה במקלות בשקתות המים, לקיים עם עקש תתפל, וא"כ מדוע עבד אחרונות באמונה? ותי' רש"ק והאלשי"ך הק' שהמחיר של רחל הוכפלה ל"ד שנה, כיון שנתגלו מדותיה הטובים הבין ששבע שנים לא מספיק לאשה כזאת, אפי' י"ד שנה לא מספיק. וזה שכתוב 'ויהיו בעיניו כימים אחדים', כי כשאדם משלם מחיר זול על דבר יקר, הוא מרגיש שלא נתן כלום. נמצא שיעקב חשב שאם היה לבן יודע מעלותיה של רחל, היה מבקש שיעבוד שבעים שנה, כשראה יעקב את המדות הטובות, הלך לעבוד בשמחה עוד ז' שנים.

וזהו המשך הפסוקים כיון שאבה יעקב את רחל מלאה, ממה שמסרה הסימנים ללאה במסירות נפש, ויעבוד עוד ז' שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים, כי ידע שהיא יקרה יותר ויותר.

מפרשי הפשט הקשו מהו כימים אחדים, הרי דבר שאדם מצפה לו וזה מתאחר לבא, זה נראה לו הרבה שנים ולא כימים אחדים? ותי' ששאלו את אהבה את עצמו זה נראה לו הרבה זמן, כשהוא אוהב את הדבר, זה כימים אחדים, וזה שדיבר יעקב בלשון כזה הבה את אשתי, כי היה זה כחפץ של מצוה, כספר תורה, כמו שאדם מכין לכתוב ספר תורה, ולוקח הרבה שנים להכין הקלף והדיו והכתיבה, כל זה כימים אחדים באהבתו אותה, אותה דייקא ולא את עצמו, משא"כ כשאוהב את תאוות גופו ופיצתו, אפי' רבע שעה נדמה לו כימי מתושלח.

ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו: {ה} ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו: {ו} ויאמרו להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן: {ז} ויאמרו הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו ...

יעקב אבינו מתחיל להוכיח אותם...
אומר רש"י - הן עוד היום גדול. לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד, אמר להם הן עוד היום גדול, כלומר אם שכירים אתם לא שלמתם פעלת היום, ואם הבהמות שלכם אף על פי כן לא עת האסף המקנה וגו'

בעברית צחה, בשפה שלנו היום, זה נקרא פרוזיטים.

שאל הרב מפוניבז' זצ"ל - תארו לעצמכם, לו היה מגיע אדם, לתחנת מוניות בת"א, ורואה את הנהגים משחקים שש-בש... אומר להם "רבותי, אם המוניות שלכם, פרוזיטים, לכו לעבוד! ואם אתם שכירי יום, גנבים!..."

האם האדם שהעיר לנהגי מוניות, היה יוצא בשלום?
הם עונים ליעקב ומסבירים לו... לא...תשמע...

הנהגי מוניות גם היו מסבירים לו ככה?
היו אומרים לו "אדוני, יש לך עשר שניות לעוף מכאן, אחרת השולחן והשש-בש עליך" ☺

אמר הרב מפוניבז' זצ"ל - למדנו מכאן כלל. אם אתה רוצה להוכיח בן-אדם, בדברים הכי קשים שאתה רוצה, אתה יכל להכניס לו את זה בקלות, תמורת מילה אחת בלבד אחי מאין אתם...

בשפה שלנו היום - 'אחתי! ☺
אתה רוצה להוכיח נהג מונית, תן לו מילה אחת... אחרי זה אתה יכל להכניס מה שאתה רוצה!

ויספר ללבן את כל הדברים האלה (כט, יג)
כתב רש"י, "ויספר ללבן - שלא בא אלא מתוך אונס אחיו ונטלו ממנו ממנו". ולעיל (פסוק יא) הביא רש"י "ד"א לפי שבא בידים ריקניות אמר

נשאלת השאלה: אם בין כה וכה יש כאן נס של מועט המחזיק את המרובה –

לשם מה צריכים בכלל תבה?! והתשובה היא: אתה תעשה את מה שאתה יכול, עשה תבה – ואת השאר תשאיר לקב"ה!

העשיה שלך היא התנאי לתוצאה. וזה למעשה פסוק מפורש בספר קהלת (ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה" – כל מה שאתה יכול לעשות – תנצל את המקסימום ממה שאתה יכול לעשות!..

אז עצם החובה להשתדל, לא לחבוק ידיים, היא הרי ידועה. אלו הם דברי הספרי על הפסוק (דברים טו, יח): "וברכך ה' אלקיך" – "יכול יהא יושב ובטל? – תלמוד לומר: 'בכל אשר תעשה'". ברכת שמים היא זו שתועיל. מתי? – אחרי שאתה עושה!

השאלה היא: מהי חובת ההשתדלות? יאמר האדם: אני אעשה את המינימום, והקב"ה ישלח את הברכה... – זה לא יעזור – לא מלאת את חובתך!

אומרת הגמרא (ברכות לב ע"ב): 'ארבעה דברים צריכים חיזוק [שיתחזק בהם אם תמיד [בכמות] בכל כוחו [ובאיכות] – רש"י], ואלה הם: תורה ומעשים טובים, תפלה, ודרך ארץ'. ופרש רש"י: "דרך ארץ – אם אומן הוא – לאומנותו. אם סוחר הוא – לסחורתו, אם איש מלחמה הוא – למלחמתו".

וכתב היעב"ץ, כי הגמרא מונה את ארבעת הדברים הללו, משום שארבעתם רצויים לפני הקב"ה – הקב"ה רוצה שהאדם ילמד, שיעשה מצוות, שיתפלל, ושירויח במסחרו [אם אין קמח אין תורה]. כיון שכך, היינו עלולים לחשוב שאם הדברים האלה רצויים לפני הקב"ה, הרי שמספיקה השתדלות קטנה, והקב"ה ישלח בזה ברכה... על כן משמיעים לנו חז"ל, שגם דברים אלו רוצה הקב"ה שתעשה את כל מה שאתה יכול! בלי שתמצה את היכולות שלך, קשה יהיה לך לצפות לעזרת שמים.

נחזור למדרש שעמו פתחנו: יעקב אבינו רוצה ללכת להשיג שידוך, וכשהוא מסתכל על "ההורים", מה הורה לו אברהם אבינו בשידוך של יצחק? – שאם אתה יכול לשלוח עשרה גמלים מלאים כל טוב, תשלח עשרה גמלים! ואם אתה חשוב שאם תתן לו שטר מתנה על כל נכסיו זה מה שיועיל – אז תתן לו שטר כזה! 'רואים שצריך למצות את ההשתדלות, ולי אין כלום', אמר יעקב, 'אפילו לא נום אחד או צמיד אחד'.

זו ההתחלה של המדרש. ומה ההמשך של המדרש?

ההמשך של המדרש נפלא כל כך: אם ההשתדלות היתה זו שמניבה את התוצאות, אז כשאין השתדלות – מרידים ידיים...

אמר יעקב אבינו: 'מה, אני מאבד את בטחוני מבוראי?! – איני מאבד בטחוני מבוראי! אלא עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ!'

מה הוא אמר כאן? – הוא גילה יסוד נוסף: כשאתה יכול להשתדל – אתה חייב להשתדל, וכשאינך יכול להשתדל – אתה פטור מהשתדלות! ואם אתה באמת פטור מהשתדלות – ה' יעזור לך!

כשרוצים באמת – משמים מסייעים

הרב מפוניבז' זצ"ל היה אברך כשהתמנה לרבה של העיר פוניבז' – ממלא מקומו של רבי איצ'לה פוניבז'ר. הוא קיבל עירה שהיו בה תלמוד תורה קטן, וישיבה, שעוד איכשהו החזיקה מעמד.

היה לו חלום – להפוך את פוניבז' למעצמה של חינוך: לבסס את התלמוד תורה, ולייסד ישיבה קטנה וישיבה גדולה, וכוללים שלא ברכים, בית ספר יסודי לנערות, וסמינר וכו' – קמפוס של חינוך!

בשביל להתחיל לממש את החלום, הוא היה צריך שטח קרקע גדול. מהשמים הקרו לפניו הזדמנות ממש נדירה – הכומר של פוניבז' היה בן למשפחת האצולה שפעם שלטה בעיירה, והיא היה הנצר האחרון למשפחה זו וירש המון קרקעות. הוא ידע שהוא לא משאיר אחריו ילדים, אז החליט למכור את השטחים שלו. לפי ערך הקרקע, הם היו שווים ששים אלף רובלים – הון בלתי נתפס בימיים ההם, אבל הוא פרסם, שמי שיתן לו חצי מחיר, כלומר שלושים אלף רובלים במזומן – הוא ימכור לו את הקרקע!

עבור הרב מפוניבז' זו היתה ממש הזדמנות חייו! הוא עלה אל הכומר, והתחיל להתמקח: "מי יתן לך ששים אלף רובלים?!" ענה לו הכומר: "האמת היא שיש מי שמוכן לתת, אבל הוא רוצה לפרוס זאת בתשלומים... אני רוצה חצי מחיר, אבל במזומן! אתה רציני או לא?"

ענה לו הרב: "תוריד לעשרים וחמש אלף, וגמרנו ענין!"

"אבל מזומן!" אמר הכומר.

אמר לו הרב: "תשמע, אתה הכומר של העירה, ואני הרב של העירה. אינני אדם עשיר, ואין בידי כרגע את הסכום הזה. תן לי מרווח של זמן, כמה חדשים. לעשות סבב בין עשירי רוסיה ולחמם את לבבם, שיחליטו לפתוח את הכיס!"

הדבר לא מצא חן בעיני כומר... "אתה יודע מה?" אמר הכומר, "תביא לי כעת חמשת אלפים רובל מזומן, ואני אתן לך חדשיים לעשות את הסבב שלך, ולאסוף תרומות. אם בתום החדשיים [יום א' בשעה 11.00] אני לא רואה את העשרים אלף הנוספים – אין עסקה, ואבדת את דמי הקדימה! מסכים או לא?"

"אשאל את אשתי", ענה הרב.

(הגרמ"י רייזמן)

וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה (כט, לא)

במדרש תנחומא: "ראה כי שנואין מעשי עשיו בפניה". יש להבין מדוע דוקא בזכות הזאת זכתה להיפקד?

ביאר בספה"ק קדושת לוי, שהגמ' אומרת שלכן היו אמותינו עקרות, כיון שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. והנה כאן מצאנו שהיו עיני לאה רכות וברש"י שבכתה הרבה מחמת שחששה שתנשא לעשיו, וזה מה שכתב המדרש, שהקב"ה ראה שלא כהוה בין כה וכה התפללה הרבה מחמת ששנואין מעשי עשיו בעיניה, לכן נפקדה מיד.

(קדושת לוי)

ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלקים את חרפתי (ל, כג)

כתב רש"י: "חרפתי וכו' ואגדה כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי תלתול סרוונה משיש לה בן תולה בו מי שבר כלי זה בנך מי אכל תאנים אלו בנך" עכ"ל. והדברים מפליאים, וכי זהו מעלת הבן אצל רחל אמנו, שמזכירים דברים קטנים מה שלמה בנך בכבוד, לעומת אושר הגדול של אם הבנים שמחה שמעמידה שבת בישראל ואם עקרה שנפתח רחמה וזכתה לזרע של קיימא וכן ליעקב אבינו, כמה תמוה שתוכיח דבר כזה כלל!

ופירש הגרא"ל חסמן ז"ל שכשאדם איבד כובעו וחבירו רץ אחריו ומה עוד שנכנס למים להציל לו את כובעו, הרי מודה לו מאד, ומכיר לו טובה ע"ז. ואם הוא עצמו היה בסכנה, ונפל לים, ובא חבירו והצילו, וגם הציל לו את כובעו, מטבע האדם שמרוב שבח והודיה על הצלת חייו לא נחשב בעיניו כלום מה שהציל לו גם את כובעו, אמנם, ממידת האמת והכרת הטובה, ראוי לו להודות על כל דבר ודבר בפני עצמו, כי הרי גם זה טובה היא, וכי בגלל שעשה עמו עוד דברים גדולים יותר בטלה חובתו לגבי דבר הקטן? ועד"ז הזכירה רחל אמנו, שלא תשכח לעולם להכיר טובה גם על דבר קטן כזה של אסף אלקים את חרפתי, הרי פשיטא שכל ליבה מלא שמחה ושבח והודיה על זרע ברך ה', על עבד ה' בן יעקב משבטי קה, ומתוך גדלותה הזכירה גם ענין קטן שאין האדם משים על לב ע"כ תו"ד. (ברכת אברהם)

ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך (לא, נא)

בספר "טעמא דקרא" מביא הגר"ח קנייבסקי בשם אביו הסטייפלער זצ"ל, שכאן רצה הכתוב להראות את עוצם שקריו של לבן, שהרי הכתוב מספר שיעקב לקח אבן, כמו שאמר לבניו לאסוף אבנים עד שעשו גל אבנים, והנה בתוך כדי דיבור בא לבן ואומר "הגל הזה... אשר יריתי" והרי הוא לא נגע בכל האבנים.

(טעמא דקרא)

מאוצרות המגידים

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י)

במדרש (בראשית רבה סח, ב): "רבי שמואל בר נחמן פתח: 'ישר למעלות אשא עיני אל ההרים' (תהלים קכא, א), אשא עיני אל ההורים למלפני ולמעבדני".

המילה "ההרים" נדרשת בכפל משמעות: מלשון הורים, ומלשון הוראה, כשלמעשה ההורים הם בדרך כלל גם מורים המלמדים את בניהם. יעקב אבינו אמר: "אשא עיני אל ההרים" – אני צריך לראות איך אבותי התנהגו כשרצו לבקש זווג.

"אליעזר, בשעה שהלך להביא את רבקה, מה כתיב ביה? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו, ואני לא נזם אחד, ולא צמיד אחד", שכידוע אליפז בן עשו שדד את יעקב בדרך. מה עושים?

"חזר ואמר: מה אנא מובד סברי מן בריי [מה, אני מאבד את בטחוני מבוראי?!]. חס ושלום, לית אנא מובד סברי מן בריי [איני מאבד בטחוני מבוראי!] אלא, 'עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ'. הרי ה' עשה שמים וארץ בלי שום השתדלות מצדם של השמים והארץ, הכל מיוזמתו של הקב"ה. אז גם כאן יהיה הכל מיוזמתו של הקב"ה."

"אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך, הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" – יעקב, 'ה' ישמרך מכל רע' – מעשו ומלבן, 'ישמר את נפשך' – ממלאך המות, 'ה' ישמר צאתך ובואך' – ויצא יעקב". עד כאן דברי המדרש.

יש לנו במדרש הזה ידיעה חשובה שמנחה אותנו למעשה בחיינו: כאשר אפשר – חייבים! אם באפשרותך להביא עשרה גמלים טעונים מכל טוב, כמו שאברהם הביא – עשה זאת. אולם כשאין אפשרות לעשות השתדלות – אתה פטור מהשתדלות, ועליך להאמין שהכל יסתדר בעזרת שמים, שהלא זווגו של אדם משמים הוא.

הרמב"ן הרי כותב, שלא תבה אחת ולא עשר תבות, יכולות היו להכיל את כל זני החיות שבעולם. היעלה על הדעת שעל משטח אחד, קומה אחת של שלוש מאות אמה [מאה וחמשים מטר], יכולים להמצא כל זני בעלי החיים שבעולם?! לאן דחסו אותם במשך שנה שלמה? – התשובה היא, אומר הרמב"ן, היה כאן נס! מעט המחזיק את המרובה.

חמשת אלפים רובל – זה כל הכסף שהיה לרב מפוניבוז' ולזוגתו, מהנדוניה שהוא קבל מחותנו – הרב של ווידג'. החותן רצה את העילוי של עולם הישיבות. חסך את כל ההכנסות שלו מה"דיני תורה" שקיים, ונתן חמשת אלפים רובל לזוג הצעיר – זה מה שיש להם...

הלך הרב מפוניבוז' לביתו ושאל את אשתו: "את מוכנה לתת את חמשת אלפים הרובלים?" והיא אמרה מייד: "כן! אני אתך..."

לקח את הכסף, הלך לכומר, וחתמו על זכרון דברים. יש לו עתה חדשיים לגייס את הסכום הנותר. הוא לא התעצל! נסע לפטרבורג, נסע לקובנה, נסע לווילנא, דיבר עם כל הגבירים, חימם אותם, הלהיב אותם – הוא פתח להם את הלב, אבל לא את היד!... כולם הסכימו עקרונית לתרום, אבל אמרו לו שאין להם כעת בכספת את הסכום שהוא דורש.

עשיר אחד, ברודצקי שמו, אמר לו: "ראה, אני כעת גומר עסק, והוא יניב רוחים בעוד חמשה חדשים. אם תבוא אלי עוד חמשה חדשים, חמשת אלפים רובל שלך!" הרב מפוניבוז' בקש שיתן לו על כך התחייבות בכתב...

זה הבטיח לו שלושת עלפים רובל תוך שלשה חדשים, עשיר אחד ארבעת אלפים רובל תוך ארבעה חדשים – ככה הבטיחו לו סכום של עשרים אלף רובל, אבל לא עכשיו.

בקיצור, מגיעה השבת האחרונה, ביום א' הוא צריך לשלם את הכסף – ואין לו רובל!

'למרבה המזל', החותן והחותנת שלו הגיעו אליהם הביתה לשבת [כנראה שאשת הרב ספרה להם את הספור].

"שאף אחד לא יקנא בשבת שאני עברתי" ספר אחר כך הרב... "מה עשית?!" הטיחו בו, "איזו מגלומניה?! אתה בסך הכל רב בעירה קטנה – תעביר את שעורי התורה שלך באיזה בית כנסת לכמה בחורים... מה החלומות שלך? מה אתה צריך ששים דונם של אדמה? מה, אתה הולך לבנות קריה?! מי אתה? – אברך בן שלושים סך הכל"..." בקיצור, 'חושך בעיניים'... והם הרי צודקים...

איך שיצאה השבת ועשו הבדלה, אמר שלום יפה לשויגר, וביקש 'להתאורר'... הלך לבית המדרש והתישב ללמוד, וכשהרב מפוניבוז' פתח את הגמרא, הכל נעלים. אין שוער, אין כומר, אין קרקעות... הוא כעת חי בעולם אחר! הבין את הסוגיה היטב, ברוך ה' יש לו כעת שוער לישיבה למחר.

בסיום הלימוד, הוא מרים את הראש – שתיים בלילה! חשב שהמחונתנים כבר נסעו, וגם אשתו כבר ישנה – אפשר לחזור הביתה...

הוא מגיע לביתו ורואה אור בבית. חשב לעצמו שבטח אשתו לא הלכה עדיין לישון, והמחונתנים נשארו בבית, לראות מה יהיה 'מחר'... פותח את הדלת, מוצא שני עשירים, מהגבירים של פוניבוז', יושבים אצלו בסלון.

"שלום הרב! איפה הרב היה?" שאלוהו.

מה אתם עושים כאן בשתיים בלילה...?! "שאל אותם הרב.

"מגיע לנו מזל טוב! לזה יש בן, לי יש בת – החלטנו להשתדך בינינו!" ענה אחד הגבירים.

"מזל טוב, מזל טוב" ברך אותם הרב, ומזג להם 'לחיים'. "כדי לבשר לי את זה נשאתם ערים עד שתיים בלילה?!" תמה הרב. והם הסבירו לו שהם שני גבירים שכל אחד הבטיח עשרת אלפים רובל לנדוניה [אף אחד הרי לא האמין לשני...], והם רוצים 'לראות', שבאמת כל צד נותן את הסכום הנ"ל, אז זה הוציא עשרת אלפים רובל, והשני גם הוציא, כל אחד סופר את הכסף של השני... "יופי! יש עשרים אלף רובל, אשפר לשתות לחיים! עשינו שידוך! כעת, היכן הם יפקידו את הסכום הזה [הרי אף אחד לא מאמין לשני]? אז הם החליטו שהולכים לרב, ויפקידו אצלו את הכסף עד החתונה, שתערך בעוד חצי שנה..."

אמר להם הרב: "תשמעו, אני מקבל פקדונות מאנשים, אבל לא בסכומים כאלה. אין לי כספת בבית, ולהיות אחראי על עשרים אלף רובל... סכומים כאלה אני לא מקבל!"

שני הגבירים הפצירו שוב ברב, שבכל זאת יסכים לשמור להם על הסכום, ענה להם הרב: "אם תסכימו שאוציא את הסכום הנ"ל למה שאני צריך כעת לצרכי מצוה, ובעוד חצי שנה [בתאריך של החתונה] תקבלו את העשרים אלף ביד – אני מסכים!"

"טוב" אמרו השניים, "סומכים על הרב!"

הרב נטל פתק ורשם עליו שבעוד חצי שנה הם יקבלו את הכסף. הגבירים השאירו אצלו את הכסף והלכו.

מספר הרב: "כל הלילה לא ישנתי [צריך לשמור על הכסף]. פתחתי גמרא, למדתי עם הכסף מתחת לגמרא, התפללתי 'ותיקין', עליתי לכומר, הנחתי את הכסף על השולחן [העיניים שלו התגלגלו...], לקחתי את הכומר למשרדים והעברתי את הבלעות על שמי..."

בצהריים אני חוזר הביתה – והגבירים מחכים לי!

"מה זה?" שאלתי.

"השידוך התפוצץ!" ענו... הם מבקשים את הכסף בחזרה!

"טוב", הוא אומר להם, "תשמעו, אמרנו חצי שנה... הכסף כבר לא אצלי".

"טוב, אז עוד חצי שנה שהרב יחזיר לנו את הכסף" ענו שני הגבירים.

תוך ארבעה חודשים ברודצקי נתן, וזה נתן, ותוך חצי שנה היה לי כבר את כל הכסף להחזיר להם! ופוניבוז' פרח! היתה למטרופולין של חינוך: לפני השואה היו כאלף ושמנה מאות תלמידים [ותלמידות]. פוניבוז' הפכה להיות מעוז של חינוך בליטא!

מה הקב"ה רצה לומר בסיפור הזה? – שאם אתה יכול לעשות השתדלות אתה חייב לעשות השתדלות, וכשאתן לך שום אמצעים – הקב"ה יעשה, "גול על ה' דרך, ובטח עליו והוא יעשה"!!!

(רבי שלום מאיר ולך – דורש טוב)

ויהי בבוקר והנה היא לאה (כט, כה)

"אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תיכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים" (רש"י)

מידת השתיקה

אנו יודעים כי לשון הרע זו עבירה חמורה. וזה נכון. אבל עלינו לדעת כי מלבד עצם האיסור לדבר לשה"ר על אנשים, על חברים, ישנו חלק נוסף בנושא זה, והוא: המידה הכללית הנקראת שתיקה, לאו דוקא מלשה"ר.

ישנו מעשה מופלא שמספרים על האדמו"ר מרוז'ין זיע"א, אחד מגדולי האדמו"רים לפני כמאה וחמישים שנה. מנהגו היה, שעל השולחן שהוא ערך [ה'ט"ש'] היה יושב בשקט, בדממה.

ומספרים שפעם שאלו את הגוי שהיה מנקה את בית המדרש של האדמו"ר, מה ראה שם. נענה הגוי ואמר בזה הלשון: "ראיתי שם שולחן ארוך שיהודים יושבים משני צדדיו. בראש השולחן יושב זקן אחד, הוא שותק וכולם מקשיבים..."

איזו הגדרה נפלאה: המילה היפה ביותר שנאמרה שם – זו השתיקה!

השירה היפה ביותר – השתיקה!

נאמר בפסוק: "תולה ארץ על בלימה" (איוב כו, ז) כלומר, על שום דבר. מכאן למדו חז"ל ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שכולם עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה". הוא שותק בשעת המריבה הוא היסוד לכל העולם.

כאן אנו מוצאים גדלות הנקנית בצורה בלתי צפויה; ללא עמל במצוות ובתורה, רק בלימה בשעת מריבה!

ושומה עלינו להבין, איזו גדלות טמונה בשתיקה, בבלימה.

ידוע שהמלאכים אומרים שירה, מהי שירת המלאכים? "קדוש, קדוש, קדוש" ו"ברוך כבוד ה' ממקומו". אך ישנם מלאכים אחרים [חיות הקודש] הנקראים "חשמל", ומבואר בגר"א שהמילה "חשמל" מורכבת משתי מילים – חש מל. "עתים חשות עתים ממלמות" (חגיגה יג, ב) לפעמים החיות שותקות ולפעמים הן מדברות, ומוסיף הגר"א שזהו ענין חזרת הש"ץ.

כי כשמשבחים את הקב"ה, מוכרחים להגיע לאותה שלימות של שירה – דיבור יחד עם שתיקה. תפילת שמונה-עשרה של הש"ץ היא שירה, וגם השתיקה של הציבור היא שירה, וביחד יש כאן את השירה המיוחדת שעניינה: חש מל.

ישנן שתי דרכים כיצד לשיר לה', ישנו ניגון של "קדוש, קדוש, קדוש", ישנו ניגון של "ברוך כבוד ה' ממקומו", וישנו ניגון של שתיקה. שתיקה, אם כן, איננה רק לא לעשות עבירות. שתיקה היא בעצם גם שירה.

אצל אליהו הנביא מובא תיאור של שירת המלאכים: "ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה... לא ברוח ה', ואחר הרוח רעש לא ברעש ה'... ואחר האש קול דממה דקה" (מלכים א יט, יא-יב) השיא של השירה הוא: "קול דממה דקה", כמו שנאמר "לך דומיה תהילה" – השבח הגדול ביותר הוא הדומיה.

נצייר לעצמנו: אילו היה נכנס לכאן תלמיד חכם גדול, היו כולם מנמיכים את טון דיבורם ומתחילים ללחוש. אבל אם היה זה תלמיד חכם עצום, גדול הדור – היו כולם שותקים, היתה משתררת דממה באולם!

שתיקה היא השירה הגדולה ביותר, יותר מהשירה היפה ביותר שישנו. וחז"ל אומרים: איזו שירה מחזיקה את העולם? "תולה ארץ על בלימה", כשאדם יודע לשתוק לכבוד שמים, כאשר הוא מתפוצץ לומר מילה, לעקוץ את השני, להראות את עצמו חשוב יותר. אך הוא צועק שתיקה לכבוד השי"ת – זוהי הגדלות שבגדלות!

שתיקה של גדלות

הבה נצייר לעצמנו תמונה של גדלות.

יענקל'ה מגיעה הביתה אחרי חתונה בחיפה. השעה מאוחרת, הוא עייף, מותש, רוצה רק לישון. הוא כבר אמר קריאת שמע שעל המיטה, ואז הוא חושב לעצמו: רגע, אם ה' הוא אחד, עלי לעשות משהו לכבוד ה'. כדי לא להירדם הוא ממלא דלי מים, משליך לתוכו קוביות קרח, מוריד את גרביו, מכניס את הרגליים למים ולומד עד אור הבוקר.

זוהי גדולתו, מן הסוג שאנו מאחלים לילדינו. באותה שעה הקב"ה ודאי אוסף את פמליא של מעלה ואומר: ראו בריה שבראתי בעולמי.

נתבונן עתה במעשיה של אשתו, נקרא לה רחל.

מיד נתגלגלו רחמי של הקדוש ברוך הוא ואמר: שבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי ככי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו וכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וכתוב (שם) ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם" עד כאן לשון המדרש.

הבה ונראה מה היה כאן: בא אברהם אבינו לפני הקב"ה ואמר: רבש"ע, לחינם עמדתי בעשרה נסיונות? ענה לו הקב"ה: מה אעשה, עם ישראל עשו הרבה עבירות. בא יצחק ואמר: לחינם פשטתי את צווארי להישחט? וגם לו ענה הקב"ה את אותה התשובה. וכך גם ליעקב ולמשה רבינו. אף אחד לא הצליח להציל את עם ישראל.

עד שבאה רחל אמנו. בעצם, מה עשתה רחל? היא שתקה! אבל פעולה זו של השתיקה פשוט פוצצה את העולם. היא ראתה איך שכל בית ישראל נלקח ממנה, איך שהיא עתידה להיכנס לבית עשו, היא ראתה דברים נוראים, ומה היא עשתה? נכון, היא גם עשתה מעשים נפלאים, אבל בעיקר שתקה! זה הכח המופלא שיש אצל האדם – לעצור את עצמו!

כל נהג יודע כי הכלל הראשון בנהיגה הוא: אם אין מעצור ['ברקס'] – אל תיכנס למכונית! המעצור הוא הדבר החשוב ביותר במכונית! ושוב, אינני מדבר על לשה"ר, אלא על הכח לשתוק. לפעמים צריכים לשתוק גם כשמוותר לדבר.

איזו עבירה היתה רחל עוברת אילו היתה מגלה ליעקב שניתנת לו לאה אחותה במקומה? אדרבה, היא היתה מקיימת בכך מצוה, שהרי יעקב אבינו ציווה עליה לשמור על סימנים על מנת לדאוג לכך שלא לא תינתן לו, והיא עומדת בדיבורה ובהבטחתה [ובאמת, בסופו של דבר רחל לא הפסידה כלום, שהרי ממנה נבנה הכלל-ישראל. רחל אמנו היתה "עקרת הבית" – הכל היה ממנה, כי את לאה היא הכניסה, וגם את בלהה וזלפה היא הכניסה, היא הכניסה את כולם].

ואעפ"כ היא אינה עושה כן. מדוע? כי אחותי תבייש! הכח לשים 'ברקס' לשתוק בשעה שמרגישים שמוכרחים לדבר ומוכרחים להגיב – כח זה הוא הכח אשר יביא את הגאולה, כמו שנאמר "ויש תקוה לאחריתך ושוב בנים לגבולם".

(תפארת שמשון)

מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמייתני (כט, כה)

התורה הקדושה מתארת בפנינו כיצד לבן מסר ליעקב את לאה במקום רחל והצליח לנצל אותו לשבע שנות עבודה נוספות, ועל פניו נראה מהדברים שלבן אכן הצליח במזימתו ורימה את יעקב.

והשאלה העולה היא, למה התורה טורחת לספר לנו את כל זאת, וכי היא רוצה שנלמד מכך שהרמאי מצליח לרמות את הצדיק? הרי המאורע הזה עלול לטעת בנו תחושה מרירה ולהחלישנו בעבודת ה'. אמנם נכון שבסופו של מעשה חזר יעקב לארצו עם משפחה מפוארת ועושר רב, אבל מה ארע עד אז, כיצד יתכן שהקב"ה לא שמר כביכול על יקב והניח ללבן לרמותו?

כאשר מעיינים בדברי חז"ל המתארים את השתלשלות העניינים, השאלה מתעצמם שבעתיים.

נאמר בפסוק: "ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא" (כט, יב), ומקשה הגמרא (מגילה יג ע"ב): "וכי אחי אביה הוא, והלא בן אחות אביה הוא?" הרי יעקב לא היה אחיו של לבן אלא בנה של רבקה אחותו של לבן?

מבארת הגמרא שבעת שיעקב אבינו פגש את רחל אמנו ושאלה האם תסכים להנשא לו, היא השיבה בחיוב, אבל עם זאת אמרה לו: "אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה" – אבי לבן הוא רמאי ולא תוכל לנצחו.

אמר לה יעקב: "אחיו אני ברמאות!" וזהו שנאמר בפסוק: "ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא".

שאלה רחל את יעקב: "ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא?" – וכי מותר לצדיקים לנקוט במידת הרמאות?

אמר לה יעקב: "אכן כן, שנאמר: "עם נבר תתרב ועם עקש תתפל" (שמואל ב כב, כז). ובאר הריטב"א (בבא בתרא כק ע"ב), שמותר לעשות טעדיקי כדי להנצל מרמאותו של הרמאי, אבל אסור לרמותו בדרכים אחרות.

לאחר מכן שאל יעקב את רחל: "ומאי רמיותא?" – מהי רמאותו של לבן אביך?

אמרה לו רחל: "אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסיב לי מקמה" – יש לי אחות מבוגרת ממני ואבי לא יסכים לחתן אותי לפני שהיא תתחתן.

ממשיכה הגמרא ומספרת: "מסר לה סימנים, כי מטא ליליא אמרה: 'השתא מיכספא אחתאי', מסרתניהו ניהלה. והיינו דכתיב 'ויהי בבקר והנה היא לאה', מכלל דעד השתא לאו לאה היא? אלא מתוך סימנין שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא".

הרי לנו שיעקב ידע מראש על רמאותו של לבן, ולא זו בלבד אלא שהתגונן מבעוד מועד ומסר לרחל סימנים מיוחדים כדי שלבן לא יוכל להחליפה באחרת, אולם בסופו של דבר רחל גלתה את הסימנים ללאה אחותה כדי שלא תבייש, וכך הצליח לבן לנצח, כביכול, את יעקב ולתת לו את לאה במקום את רחל.

נראה, אם כן, שלכאורה, שבתחילה טען יעקב בפני רחל שהוא יותר חכם וערום מלבן, אך לבסוף התברר שבעצם לבן סיבב אותו בכחש ובמרמה והצליח במזימתו. ואם כן מתגברת שאלתנו, כיצד יתכן שהקב"ה אפשר ללבן הרשע לרמות את יעקב הצדיק?

* * *

זכות הגאולה – שתיקת רחל

כאשר נתבונן נגלה, כי המעשים היפים ביותר בהסטוריה של העולם, היו דוקא מעשים של שתיקה!

ידועים דברי המדרש שהגאולה העתידה מהגלות המרה בה אנו נמצאים, תהיה בזכות רחל אמנו, וכך הוא לשון המדרש:

"א"ר שמואל בר נחמן: בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקב"ה אמר אברהם לפני הקב"ה: רבונו של עולם מפני מה הגלית את בני, ומסרתן בידי האומות והרגום בכל מיתות משונות וחרבת את בית המקדש, מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך? אמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו ועברו על כל התורה".

"מיד פתח אברהם לפני הקב"ה ואמר: רבש"ע למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאזכורי ולא ריחמתי עליו אלא אני בעצמי כפתתי אותו ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?!"

"פתח יצחק ואמר: רבש"ע כשאמר לי אבא (בראשית כ"ב) אלקים יראה לו השה לעולה בני לא עכבתי על דבריי ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צווארי תחת הסכין ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני?!"

"פתח יעקב ואמר: רבש"ע לא עשרים שנה עמדתי בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרוג את בני ומסרתני עצמי למיתה עליהם ועכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחא לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בנים כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני?!"

"פתח משה ואמר: רבש"ע לא רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה ורצתי לפניהם כסוס במדבר וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו עצמותי ועכשיו שגלו שלחת לי לספוד ולבכות עליהם?! וכו'"

"באותה שעה קצפה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה, ועבד שבבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נשואי לבעלי, יען אבי להחליפני לבעלי שבבילי אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד, כי נודעה לי העצה, והודעתני לבעלי, ומסרתני לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי, וסבלתי את תאוותי, ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי שבבילי, ומסרתני לאחותי כל הסימנין שמסרתני לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד, אלא שנכנסתי תחת המטה, והיה מדבר עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי, ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחורב ועשו אויבים במ כרצונם?".

לפני שנפתח בבאר הדברים, עליו לציין כי לבן הארמי לא היה רמאי זוטרי מהשוק. זוהר הקדש (וישלה קטו ע"ב) מובא, שבאותה תקופה כל העולם ידע שלבן הוא המומחה הגדול ביותר לכשפים ולקסמים, ואם הוא זומם לחסל מאן דהו בכשפיו, אין מי שיכול להנצל מידיו.

הזוהר מוסיף ואומר, שבלעם היה נכדו של לבן, ואת כל מה שידע למד מלבן. ומאחר ובלעם היה המכשף הגדול ביותר בדורו ועליו נאמר: "את אשר תברך מברך ואת אשר תאר יואר" (במדבר כב, ו), לא קשה לתאר איזה מכשף נורא ואיום היה מורו ורבו, לבן הארמי.

כל העולם חשש ורעד מפני לבן וכשפיו, ולכן בעת שיעקב אבינו רצה להתרועע עמו, הוא שלח לומר לו: "עם לבן גרתי" (לב, ה). ואל תחשוב שגרתי עם לבן רק חודש או שנה אחת. שהייתי במחיצתו במשך עשרים ושתים שנה ולבסוף יצאתי ברכוש גדול: "יהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" (שם ו). ואכן הזוהר אומר שהידיעה הזו הפחידה את עשו וגרמה לו להשלים עם יעקב.

נמצאנו למדים איזו סכנה נוראה היתה לגור במחיצת לבן הרשע, וביחוד זשזם

לאבד את יעקב ואת כל משפחתו, כפי שנאמר: "ארמי אבד אבי" (דברים כו, ה). ועל כן, לא בכדי נזקק יעקב אבינו להבטחה מפורשת מפי הקב"ה: "והנה אנכי עמך

ושמרתך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" (בראשית כח, טו), ולולי הבטחה זו אין לדעת מה היה קורה לבסוף ליעקב וכיצד כלל ישראל היה מגיע לעולם.

ככלל יש לדעת, כי המאבק של לבן ביעקב לא נבע רק מתאוה לצלול ולצבור ממון. היתה זו מלחמת הטומאה בקדושה. הקדושה בקשה לבנות את כלל ישראל, ולשם כך נזקק יעקב לשאת את רחל, ואילו הטומאה בקשה למנוע את הקמתו של כלל ישראל, וניסתה למנוע את השידוך הזה בכל מיני מזימות ותחבולות.

הבה ונצייר בעיני רוחינו כיצד השתלשלה מערכת היחסים בין יעקב ללבן.

בחודש הראשון לשהותו של יעקב בחרן רואה לבן דבר פלא. כל נכסיו מתברכים, המים מצויים בשפע, ומצבו הכלכלי נוסק לשחקים. הוא מבין מיד כי הברכה פקדה את ביתו בגינו של יעקב, ומתחיל לתכנן כיצד להותירו כמה שיותר זמן בחרן ובו בזמן לצלול ולעשוק אותו ככל הניתן.

בשעה עשר בבוקר מגיע יעקב למשרדו של לבן, אשר הזמין אותו לפגישה בארבע עיניים. לבן פונה ליעקב ואומר לו: 'ראה יענקל'ה היקר, אני יודע שאתה אדם מוסרי שאינו פוגע לחיות על חשבון אחרים. אני מרשה לעצמי להניח כי כל שניה שישבת אצלי עד כה ואלכלת בחינם היתה עבורך כמו גיהנום. לעשות לך טובה ולתת לך לעבוד אצלי מעט, רק על מנת שלא תחוש את ההרגשה הרעה הזו של אוכל לחם חסד.'

'אומר לך את האמת' - ממשיך לבן - 'אני יודע שהיית שמח לעבוד אצלי ללא תמורה, רק כדי לא לקחת ממני מתנת חנים, ואכן כך בעצם הנך מחויב לנהוג על פי אמות המידה של המוסר והיושר. אבל ראה איזה דוד טוב אני. אפילו שעל פי הדיון אתה אמור לעבוד אצלי בלא כל תגמול, בכל זאת אני מוכן להעניק לך משכורת קבועה ומכובדת.'

'אתה בודאי יודע שכולם אוהבים לעבוד אצלי. אפילו מי שדורש מכל אחד אחר עשרה דולרים לשעה, מוכן לעבוד אצל אדם ישר והגון כמוני בחמשה דולרים לשעה. אמור לי אפוא בבקשה, בתור בן משפחה, מהו השכר שהיית אתה רוצה לקבל עבור עבודה שבין כה וכה היית אמור לעשות אותה בהתנדבות?'

יעקב אבינו תופס מיד להיכן לבן חותר ומשיב לו באותה מטבע: 'לבן דודי האהוב, אני באמת חש הכרת טובה רבה כלפיך על הכנסת האורחים שלך, אבל אני אדם רוחני, אני לא עובד בשביל כסף. ראה, אני כבר בחור מבוגר המחפש שידוך. אם באמת רצונך לתגמל אותי על עבודתי, תן לי את רחל בתך הקטנה לאשה תמורת שבע שנות עבודה!'

לבן שומע את הדברים וקופץ על המציאה כמוצא שלל רב: 'בטח, בטח! רוחל'ה כבר מתגברת, ואין בנמצא שידוך יותר מיוחס וחשוב ממך!'

אבל יעקב אבינו אינו ממנהר לשום מקום ואומר: 'ראה דודי לבן, לפני שיצאתי מבאר שבע קבלתי הוראה מפורשת מאבי, שמפני שאני עומד להתחתן בלא נוכחות הורי, אני מחויב לכתוב את כל הפרטים בצורה ברורה ובהירה בחוזה ערוך ומפורט. הבה נכתוב שטר תנאים המפרט את כל מה שסכמנו עתה בינינו.'

לבן מהנהן באדישות, שולף ממגרתו גליון ניר ומגיח ליעקב, שמתחיל לכתוב ברהיטות: 'אני יעקב העברי בן יצחק ורביקה מבאר שבע, מתחייב בזאת לעבוד שבע שנים במרעה הצאן אצל דודי לבן בן בתואל החריני. כל זאת בתמורה לכך שלאחר שבע שנים אלו אקבל את רחל בת לבן הקטנה לאשה. יצוין כי הדברים אמורים דוק על רחל ולא על לאה. דוקא על רחל בת לבן ולא על אחרת מהשוק שנקראת גם היא בשם רחל. ודוקא על הבת הקטנה, כדי שאביה לבן לא יבוא להחליף את שם הגדולה בשם הקטנה!'

כדי להדגיש את הדברים מותר יעקב קיים אדומים מתחת כל שורה בה מוזכרים שמותיהן של רחל ולא, חותם למטה ומגיח את השטר ללבן לחתימה.

לבן מתבונן בשטר, מקמט את מצחו וקורא בזעף: 'תגיד לי יענקל'ה, מה הם כל הקשקושים האדומים האלה? אתה לא יודע שמילה שלי זו מילה?' מיום עמדי על דעתי ועד היום הזה לא ארע שאמרתי דבר מה ולא קיימתי ככל היוצא מפי!'

'נכון מאד, דודי היקר! מסכים יעקב, אני בהחלט לא צריך את כל השטויות האלה, אני מאמין לך במאת האחוזים, אבל מה לעשות שאני אנוס לערוך חוזה מפורט במצות כבוד אב!'

ונאספו שמה כל העדרים - בתקופת בית שני עלה עזרא הסופר מבבל, יחד עם כל אנשי כנסת הגדולה, עשו אספה גדולה "ויזעקו בקול גדול אל ה' אלקיהם" (נחמיה ט. ד).

ומספרת הגמרא (יומא סט ע"ב), שהתפללו לקב"ה וכך אמרו: "בייא, בייא, בייא - לשון זעקה! היינו האי דאחרביה למקדשא, וקליא להיכלא, וקטליניהו לכלהו צדיקי, ואגליניהו לישראל מארעהו, ועדין מרקד בין" - אותו יצר הרע של עבודה זרה - בגללו נחרב בית המקדש, נשרף ההיכל, נהרגו כל הצדיקים, ועם ישראל הגלה לבין האומות, ועדיין קיים הוא בתוכנו!

"כלום יהתיה לן אלא לקיבולי ביה אגרא" - הרי כל מה שנתת לנו, רבונו של עולם, את היצר הרע של העבודה זרה, הוא כדי שנתגבר עליו ויהיה לנו על כך שכר. שכר מקבלים רק כשמתגברים. על ימות משיח נאמר: "והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת יב, א), כי באותו זמן ישחט הקב"ה את היצר הרע, ולכן יהיו אלו ימים שאין בהם מה לעשות, כי כל החכמה היא לקיים מצוות כשיש נסיון, כשנוקדים להתגבר על מכשולים!

יסוד גדול זה, נלמד מהמעשה הבא שארע עם רבי שלום שברון זצ"ל: בימי קום המדינה היו ימים קשים. הנוער ברובו נסחף אחרי תנועות ההתנגדות לבריטים, והיה צורך בספינת הצלה למנוע את הסחף הגדול. ר' שלום יחד עם קבוצת תלמידי חכמים אספו בני נוער ויסוד מסגרות תורניות.

אחד הבחורים שהשתתף בקביעות בשעורי הערב החל להחסיר. יום, יומיים שלושה. ר' שלום החליט שמתפקידו לאתר את הנער ולהשיבו לחיק אהבת התורה. נקש על דלת בית הוריו, נכנס פנימה, ולהלן השיחה המאלפת שהתפתחה ביניהם:

"שלוש עליך יקירי. בימים האחרונים לא ראינו אותך, וחששנו אולי נפלת למשכב, או שמא משהו אחר מציק לך..."

"לא, מורי ורבי, ב"ה, אני מרגיש טוב, אני גם אוהב ללמוד גמרא, אלא שהשבוע אחסיר. בשבוע הבא אשוב לספסל הלימודים ביתר שאת."

"מה קרה? משהו חולה במשפחה?"

"לא, חלילה. יש לי סבה צדדית שמונעת ממני להשתתף בשעור, אך כמו שכבר אמרתי אני מבטיח להשתתף בשקידה מיד עם סלוק הטרדה."

"סתם מענין, מה הטרדה שמצליחה להפריע לך דוקא באותה שעת ערב מוקדמת של השיעור?"

"קשה לי לספר, אני מתבייש... זה לא בשביל הרב..."

"ר' שלום הפציר בו בעדינות שיספר על מה ולמה ההיעדרות, עד שלבסוף נכנע הבחור להפצרותיו ונאות לספר:

"את האמת אספר: השבוע מתקיים המשחק המרכזי ב"כדורגל", שעות המשחק חופפות לשעות השיעור, ואני לא מסוגל לוותר על רגעים אלו!"

"ר' שלום שמע את הדברים ושתק שתיקה קצרה. אחריה הרים עיניים אוהבות ואמר: "ידידי היקר, טוב, שמעתי והבנתי. רק מה שמעניין אותי מה סוד האושר במשחק הכדור. הייתי שמח מאד לשמוע מקרוב על מהלך המשחק."

התלמיד חש בנוח ליד ר' שלום החביב, והדברים קלחו מפי בפשטות:

"אם הרב רוצה אסביר לך" אמר בחיך, "המשחק בנוי על שתי קבוצות המשחקות אחת מול השנייה, ואם נרצה להגדיר את ההצלחה על רגל אחת נאמר - שמי שמבקיע את השער הוא המאושר, זאת אומרת, בצדי המגרש יש שער רחב ממדים ומי שבוטע בכדור ומכניסו לשער הוא המנצח. הרגע שהכדור נכנס לשם - הוא הרגע של המשחק!"

"ר' שלום העמיד פני תם כמי שאינו מבין כלל בכדור ושאל שאלה: "מה החכמה הגדולה להכניס כדור לתוך השער?! בוא עמי ואראה לך איך אני בוטע לתוך השער עשרים כדורים במהירות הבזק."

הבחור חייך: "את העיקר שכחתי לספר לרב! ליד השער עומד שומר והוא משתדל למנוע, והחכמה היא להתגבר עליו להכניס את הכדור."

"אני רוצה להבין", בקש ר' שלום, "אותו שומר לא הולך לישון? הוא נמצא ליד השער עשרים וארבע שעות בימימה, אוכל שם וישן שם?"

"מה פתאום!" צחק הנער, "ודאי שהוא הולך לישון. הוא עומד שם רק בשעת המשחק. ואחר כך הוא שב לחיי היום יום."

"אם כך" שאל ר' שלום, "מה הבעיה, נבוא בלילה כשהשומר הולך ונבקיע את השער ללא שום בעיה..."

הבחור הגביה את קולו: "דוקא משום כך, דוקא מכיון שהשומר הסתלק ואין קושי להכניס את הכדור - אין זו חכמה להכניס את הכדור. החכמה והגבורה היא רק בשעת הקושי, כשעומדים במגרש שחקני הקבוצה היריבה ומנסים בכל כוחם למנוע את הבקעת השער. אם אז הצלחת להבקיע - זו הצלחתך הגדולה!"

"ר' שלום נעמד על רגליו, הביט על הבחור ואמר בקול: "ישמעו נא אוזני מה שפיך מדבר. האם לבוא לשיעור בשבוע הבא זו גבורה?! אתה הרי רוצה ללמוד, ובשבוע הבא לא תהיה לך שום מניעה לבוא לשיעור, אם כך, החכמה אינה גדולה במיוחד. החכמה הגדולה היא בשעה שיש מפריע שעומד בשערי בית המדרש ומונע את הכניסה. בשעה זו, נקודת האושר היא להבקיע את השער!..."

כשבאים ימים "שאינן בהם חפץ", כשהיצר הרע שוב אינו שולט - אז אין זו חכמה גדולה להמנע מעברות. כל מה שנתן לנו היצר הרע, הוא כדי שנעמוד בניסיונות ונקבל עליהם שכר.

אמר, אפוא, אנשי כנסת הגדולה: "לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן" - איננו רוצים לא אותו ולא את שכרו. הנה תראה, רבונו של עולם, מה קרה: כבר נחרב בית המקדש, היינו שבעים שנה בגלות, ועדיין יצר הרע מרקד בינינו ואיננו מצליחים להתגבר עליו. אנא, קח אותו מאתנו!

"אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא" - ישבו בתענית שלשה ימים ושלושה לילות, עד שמשמים מסרו את היצר הרע דעבודה זרה בידיהם. "נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים" - ראו דמות גור אריה של אש יוצאת מתוך קדש הקדשים. דרפו אחריו, תפסו אותו, שמוהו בתוך סיר של עופרת ובשלוהו עד שמת. רק שיערה קטנה ממנו נפלה ארצה, ומחמתה יש עדיין יצר הרע של עבודה זרה בעולם.

זהו שנאמר כאן: ונאספו שמה כל העדרים - אנשי כנסת הגדולה, וגללו את האבן מעל פי הבאר - הצליחו לבטל את היצר הרע של העבודה זרה, ולבנות את בית המקדש השני, "והשקו את הצאן" - כלל ישראל חזרו להנות מהשפע שנבע מה"באר" - מבית מקדשנו ותפארתנו.

אלא שאז התגלעה מחלוקת בעם ישראל, שנאת חנם. ומה קרה?

והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה - עם ישראל השיבו את היצר הרע והחריבו גם את בית המקדש השני. שוב נסתתמה ה"באר".

(ומתוק האור)

"ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות" (כט, ל)

"מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עלי" (רש"י).

סוחר אמיד, בעל בעמיו, הפליג לרגל מסחרו באוניה בלב ים. לפתע סער הים והאוניה נטרפה ושקעה במצולות. כל נוסעי האוניה נספו, מלבד הסוחר שנסחף עם הזרם והושלך על חופו של אי קטן ולא מישב.

הוא צנח על האדמה באפיסת כוחות לאחר מאמץ גופני אדיר של שחיה ממושכת כשכל העת המוות נושף בעורפו.

מחשבות עגומות מאיימות להטריף את דעתו: היכן אני נמצא? עד מתי אשהה כאן? בזו אחר זו עולות דמויות הקרובים אליו, געגועים שוטפים אותו לאשתו ולילדיו מלווים בתהומות עצב.

יום ועוד יום, והמציאות טופחת על פניו. חילוץ לא נראה באופק. גם לקושי יש קצב וסדר יום והוא מסתגל ומתרגל, מנסה לאתר מזון ומקום לשרוד.

עמוק בלב שוכן לו בכי לצד מעיינות כאב, יגון עוטף ונושק לאנחה. הרעב מכה בו, הספק מכרסם, בדל תקווה מנסה לתפוס אחיזה. הוא מתפלל בלהט לבורא שיציל אותו ובכל יום נוהג הוא לסרוק את האופק מקצה עד קצה, אך שום דבר לא נקלט בטווח ראייתו.

תשוש ופצוע הוא בונה לעצמו צריף קטן מעצים שנסחפו אל החוף, לפחות יהיה לו מחסה מחיות טורפות. לצריף הוא מכניס את מעט חפציו שהיטלטלו אתו ביים. זה היה כל רכושו בעולם, זה היה כל עולמו.

הצריף היה בשבילו הכל! באחד הימים, כאשר יצא מצריפו והלך לחפש מזון, פרצה דליקה וכלתה את הצריף ואת כל חפציו, להבות האש גדלו והתפשטו ואיימו לשרוף את כל האי.

עשן שחור היתמר אל על. לנגד עיניו נחרכו ונעלמו מיטלטליו, עולמו עלה באש לקול צפצוף ולחש להבות.

כל שנותר לו הפך למאכלת אש. המשען היחיד שלו, המעט שהצליח ליצור בכל כוחות הגוף והנפש נמוג. עומד מול האש, בלי יכולת להניע אבר, דקות של הלם. אחר כך התיישב על אדמות האי, שטף דמעות פרץ וכל היאוש שבעולם נשקף מעיניו. תמצית הייסורים, שיאה של שפלות.

הוא גנח בצער ובלב מיוסר פנה לבורא ובכה: אבא, למה? למה זה קורה לי? למה בא עלי אסון אחר אסון?

אין אונים הוא מוביל את שרידי גופו החבול אל מערה סמוכה ונרדם.

מוקדם בבוקר הוא מתעורר לקול רעש אדיר. מבוהל הוא משפשף את עיניו וקולט ספינת הצלה מתקרבת.

הוא עומד המום, חלום חייו מתגשם. "איך ידעתם שאני כאן?" - שאל נרגשות את מושיעיו.

"שבועיים אנו מחפשים אחרך, רק אתמול ראינו את סימני האש והעשן ששיגרת אלינו, הם היו סימני הדרך שהובילו אותנו להצלתך" - - -

דוגמאות רבות, רבות מאוד, ניתן למצוא בכל תחומי החיים.

ברשימות חייו של האדם - כל אדם באשר הוא - מצויות התרחשויות דומות. כאשר מתעקש להגיע, לדחוף, לפרוץ... - והדבר נמנע ממנו, ורצונו אינו מתגשם בפועל - חושב הוא עצמו לבייש-מזל.

אולם לבסוף, יש גם יש, שמתגלה לו הטוב האמיתי, נוכח בעליל שהמניעה ממנו - אי הצלחה שלו - היתה הטובה הגלויה, לעיתים הצלת חייו ממש!

על כגון זו כתב רבינו בחיי בספרו "חובות הלבבות", "וכן ראוי שתבחין את נפלאות ה' בהנהגת העולם, על ידי שתסתכל תמיד בתוצאות הסופיות של המאורעות העוברים עלינו, הנראות כרעות בתחילתם ובאות עלינו שלא ברצוננו, ובסופן הולכות לטובה.

ומסופר על חבורת עוברי דרכים שלנה ליד קיר אחד, ובא כלב וטינף את אחד מן החבורה, ההוא נייער משנתו וקם לרחוץ את עצמו, וכשהתרחק מחבריו נפל עליהם הקיר ומתו, והוא ניצול.

והרבה פעמים קורים מקרים דומים...

בהמשך הפרשה, כאשר רחל אמנו מבקשת מלאה את הדודאים תני נא לי מדודאי בנך... מה אומרת לה לאה?
המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני - לא רק שלקחת את בעלי, את רוצה גם את הדודאים לקחת לי?
אומרים חז"ל - רחל יכלה להגיד לה "אני לקחתי לך את בעלך?! אני נתתי לך אותו! מכאן, שהיא בכלל לא גילתה לה, שמדובר בסימנים... היא אמרה לה "בואי, ואלמד אותך את ההלכות שנחוצות לבית היהודי" ... היא העבירה לה את הסימנים, מבלי שהיא תרגיש שהיא מוסרת לה כאן, איזה שהוא מסר מיוחד. בזכות המעשה הזה שעשתה אמנו, כתוב בפתחה לאיכה, שהמעשה הזה של רחל אמנו, עתיד להביא אותנו לגאולה השלמה, שכולנו מצפים לה במהרה. משמעות הדברים שמביא המדרש כאן, הוא שהמעשה שעשתה רחל אמנו במסירת הסימנים, הוא גדול יותר מעקידת יצחק. שבא אברהם אבינו ללמד זכות מהעקידה, הקב"ה לא מגיב... כך גם יצחק וכך גם יעקב...

איזה זכות הקב"ה מקבל?
הזכות שמסרה רחל אמנו ללאה, ולכאורה הדבר הזה פלא.
אם הזכות הזאת היא כל-כך גדולה, שהקב"ה אומר **בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן**.
היה צריך הכתוב לומר בראש השנה, במקום "ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור"... היינו צריכים לומר "ובזכות מסירת הסימנים של רחל ללאה, היום ברחמים תזכור"
ואנחנו מזכירים את העקידה ולא את מסירת הסימנים, **והשאלה שנשאלת היא** - למה הקב"ה לא מקבל את הטענה של האבות על העקידה, ומקבל את דבריה של רחל?

כדי להבין את יסודם של דברים, נסיף רק עוד שאלה אחת, שעומד עליה הסבא מקלם:
רחל אומרת לקב"ה, שהיא לא מקנאת באחותה, היא מסרה לה את הסימנים ולא קנאתי בה...

שואל הסבא מקלם - איך יכל להיות שהיא לא קנאה, כאשר התורה אומרת, לאחר שלא ילדה את הילד הרביעי, את יהודה, אומרת התורה (ל, א) **ותקנא רחל באחיה**
אמנם רש"י במקום, מביא את דברי המדרש רבה, שאומר **ותקנא רחל באחותה**. קנאה במעשיה הטובים.

שואל הסבא מקלם - מאיפה ידעו רבנו, ש- **ותקנא רחל באחותה**, מדובר שהיא קנאה במעשיה הטובים?
אומרים חז"ל - היא קנאה, אבל במעשיה הטובים, אמרה "אם היא ילדה יותר ממני, סימן שהיא צדקת".

שואל הסבא מקלם - מאיפה חז"ל למדו את זה?
כדי להבין מה מונח כאן, נעמוד בס"ד, על רעיון יסודי, שעומד עליו רבינו בחיי, בספרו **כד הקמח** (ערך קנאה):

כותב רבינו בחיי - {קהלת ד, ד} וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי הלא עמל איש מרעהו גם זה הבל ורעות רוח. למה הכוונה?
כל עמל הם קנייני הגוף עושר נכסים וכבוד, ושאר מעלות השררה. כל כשרון המעשה - תורה, תשובה ומעשים טובים. כל זה קנאת איש מרעהו. בין בעושר, בין בחכמה, ובאיזה מעלה שתהיה. הכל הקנאה מצויה, בין איש לחברו.
כותב לנו כאן רבינו בחיי יסוד, שאותו יסוד כתוב באבן-עזרא על הפסוק הזה.

הבריאה כולה מתופעלת, על יסוד הקנאה. אם אדם לא היה מקנא, שלושת רבעי הדברים שיש לו בבית, לא היו שם. כל מה שהאדם במביא לעצמו יותר דברים, זה בגלל שיש את זה אצל השני. אם יש את זה אצל השני, גם הוא רוצה!

והראיה לכך פשוטה מאוד:
אדם שחי באיבוד... הוא לבד, אין אף אחד באי. יש לו וילה, יש לו שמש, יש לו דשא... ב"ה מבסוט.

כמה חולצות יש לכן-אדם הזה בבית?
יש לו קניין והוא יכל ללכת לקחת מה שהוא רוצה משם...
מה הוא צריך?
שתים ליום חולצות לשבת מקסימום...

למה אדם יש לו מינימום 18 חולצות בארון?! בשביל מה הוא צריך את כולם?!
אז מי שהולך עם לבן, יש לו פחות בעיות... אבל מי שהולך עם צבעוני, הוא בבעיה, כי מה, תבוא כל יום עם אותה חולצה?!
בלבן אי אפשר לדעת, הכל אותו צבע ©
מי שבא עם צבעוני, צריך להחליף כל יום חולצה, אחרת יגידו לו "מה, אתה לא מתרחץ"? ©
אז הוא חייב להחליף...
אבל אם הוא באיבוד, הוא יכל ללבוש אותה חולצה מראשון עד שיש...

ניתן לשער מה חש אותו אדם בעת שאירע לו האירוע. אפשר שהתמרמר על רוע מזלו, כי הנה כשהוא מבקש להתנמנם לשעה קלה מעמל יומו, גם זה לא ניתן לו. אפשר שגם הרהר לעצמו כמה מאושרים חבריו, שהנה הם נמים את שנתם בשלווה, בעת שבה עליו לקום להתרחץ מהתקלה שאירעה לו. אולי הוא גם נזכר במאורעות דומים שקרו לו בעבר, ומכולם הסיק שאכן הוא ביש מזל ללא תקנה. והנה כעבור שעה קלה בלבד התברר שההיפך הוא הנכון ודווקא לו השעה שיחקה לטובה.

הנה בפרשתנו מגלים לנו קורטוב מאישיותו הכבירה של בחיר האבות. פרק באמונה ובבטחון שאפיינו את יעקב אבינו. גם כשנגרמה רעה על ידי בעל בחירה - לבן הארמי, קיבל הכל בסבלנות מתוך אמונה שכל מה שעושה ה' הכל לטובה. על כך מעיר ומאיר הגרי"צ מסלנט בספרו "באר יוסף": "אנו מוצאים לאחר שיעקב עבד ללבן שבע שנים תמימות בעבור רחל - "ויהי בבקר והנה היא לאה". הפתעה גמורה.

נקל לשער את ההתמרמרות שהיתה פוקדת כל אחד מאתנו אחר דבר כזה. אין ספק שבן תמותה רגיל היה מגיב על כך ברוגז גדול ובכעס רב שעולה היה עד לב השמים. ואם אין אפשרות להקים קול צעקה היה לפחות הולך עצוב ונדכא ונשבר לרסיסים.

והנה כאן לא נאמר אפילו "ויחר אף יעקב" אלא הוא פונה ללבן וקובל בניחותא על הרמאות: "ויאמר [בלשון רכה!] אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רימתני" (בראשית כט, כה)

יעקב אינו יוצא מגדרו. הוא מקבל הכל באהבה ובאמונה שמהלך זה מכוון משמים לטובתו ולאשורו.

כמה יש לנו ללמוד ולהתפעל מגבורתו ושליטתו על כחות הנפש שבקרבו. " ... ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות" (שם, פס' ל) פירש"י: "אחרות - הקישן לראשונות מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה. ואף על פי שברמאות בא עליו".

מדברי רש"י אלו עומדים לנו על גודל צדקותו של יעקב. הוא לא התמרד נגד רמאותו וחוצפתו של לבן שהעבירו שלא ביושר שבע שנים נוספות, שגם אותן עבד באמונה וביושר. וכל זאת למרות שרמאות זו הולידה צרה נוספת ליעקב.

כידוע שמר יעקב אבינו את כל התורה, ובוודאי הציקה לו מאד העובדה שגאלץ לשאת שתי אחיות. בגמרא מובא שלעתיד לבוא כאשר יתנו ליעקב כוס של ברכה כדי לברך יאמר: "איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייך" (פסחים ק"ט ע"א). למרות כל זאת לא מצאנו את יעקב מתנגח עם לבן על דבר זה.

הוא קיבל הכל באהבה מתוך אמונה ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד".
מהתבוננות נוספת בפרשת אמונה זו, למדים אנו שגם אם רשע ורע מעללים נטפל ומציק לאדם על לא עול בכפו, עליו לדעת שהכל מכוון משמים לטובתו ולאשורו. ומראותו של לבן שגבלה באכזריות נוראה ושיבשה ליעקב את עבודת ה', צמחה הישועה והגאולה לישראל בגלוייתיו השונות.

כך מצוינו במדרש איכה (בפתיחתא) שבשעת החורבן באו האבות ומשה רבינו, וכל אחד מהם טען והזכיר את זכותו לפני הקב"ה, ולא נתקבלה טענתם. עד שקפצה רחל אמנו ופירטה את עניין נישואי אחותה ליעקב, ואיך שריחמה על אחותה שלא תצא לחרפה, ומסרה לה את הסימנים שמסר לה יעקב. והוסיפה וטענה: "ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר ולא קנאתי לצרה שלי וכו', ואתה מלך חי וקיים, רחמן וכו' - מפני מה קנאת לעבודה - זרה שאין בה ממש". ועיין שם כל העניין באריכות. התגובה לדבריה לא איחרה לבא "מיד נתגלגלו רחמי של הקב"ה ואמר: בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, ה"ד: 'קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' כה אמר ה' מנעין קולך מבכי וגו', ויש תקוה לאחריתך וגו' וישבו בנים לגבולם" (שם, במדרש)

בזכות עמידתה של רחל בנסיון וצדקתה היוצאת מגדר הרגיל, הצליחה לפעול לגאולת ישראל יותר ממה שפעלו האבות ומשה רבינו גם יחד. אילו היה נושא יעקב את רחל מיד בתום השבע שנים הראשונות, וכפי שתוכנן מראש - היתה חסרה לכלל ישראל הזכות לצאת מן הגלות!

כל חיי האדם הם לטובה, וגם אם אין הטובה נראית לו לאלתר, הרי היא תעלה ותצמח בבה העת.

(בנועם שיח)

אומרת התורה - {כה} ויהי בבקר והנה הוא לאה...

שואלים חז"ל - מה, רק בבוקר הוא ידע שזאת לאה?!
ואומרים - כן, הוא ידע רק בבוקר...

אומרת הגמרא (מסכת בב"ב,) שמסר יעקב אבינו סימנים לרחל אמנו, ובעלי התוספות כותבים, שהסימנים האלה הם - חלה, נידה והדלקת הנר. אלו שלושת הסימנים של הבית היהודי, ורחל אמנו, בשעה שראתה שאחותה הולכת להתבזות, מסרה לה את הסימנים, כדי שלא תצא לבושה ולחרפה....

יעקב אבינו בא בלילה, ושואל אותה את הסימנים, והיא אומרת לו אותם...חשב יעקב אבינו, שבאמת זו רחל, לא חשב על משהו אחר...

אומרים חז"ל - כשרחל מסרה את הסימנים, היא לא אמרה ללאה "תדעי לך, זה הסימנים שיש ביני לבין יעקב. היא לא גילתה לה את זה. מאיפה יודעים שהיא לא גילתה לה?

כל מה שיש לאדם, זה כי הוא נמצא עם אחרים, הוא חייב לרוץ אחריהם, אז אין לו ברירה ...

לפני כמה שנים, היה למישהו מיקרוגל?
מי היה צריך, היה לוקח סיר ושם על הגז ומחמם ...
אז למה אתה צריך מיקרוגל?
תשמע, השכנים שלי אמרו שכדאי שיהיה לי אחד!
למי פעם היה מייבש???? הכל היו תולים בחוץ השמש היתה מייבשת ...
היום התריסים סגורים, שמש לא מייבשת המייבש פועל "למי יש זמן?" ...
הורים מבוגרים שלנו, אין להם בבית לא מייבש, ואין להם מיקרוגל, אפילו לא שמעו מזה ...

היום ב"ה, יש לכל אחד, שתיים מיקרו ואחד תרגום ©
אפילו מיחם אין להם בבית... "מה רע בקומקום?"
על פלאפון, מי מדבר בכלל?!

אומר רבינו בחיי - כל העולם, מתנהג מסביב לקנאה. כי הקב"ה יצק את הקנאה, ביום שהוא אמר ויהי אור, נוצק עם האור הקנאה.
מאיפה אני יודע שזה לא התחיל אצל הבן-אדם?
ביום הרביעי לבריאה, היו שמש, ירח וכוכבים. באה השמש ואמרה - ריבוננו של עולם, אין שני מלכים, משמשים בכתר אחד.
אמר לה הקב"ה - לכי ומעטי את עצמך!
מה שייך אצל ירח קנאה? מה ירח הוא בעל חי? יש לו רגשות?
הפירוש הוא, שכדי לתפעל את הבריאה, הפעיל הקב"ה את מערך הקנאה, כי הוא נצרך לקיומה של הבריאה!
בלי זה, אומר רבינו בחיי, העולם לא אז.
כי אם אדם לא היה מקנא, אז חצי מהשבע, הוא לא היה עובד בכלל... בכל מה שהוא עובד, זה כי להוא יש אוטו, וצריך להחליף את האוטו ההוא כבר עבר מדידת שלושה חדרים, לדירת ארבע חדרים.... ההוא גמר עם ארבעת חדרים, הוא כבר קנה פנטהאוז ... גמר עם זה, עובר לוילה....

אתה רץ אחריו... רץ ורץ ... עד שאתה עובר לווילת קרקע, כדי להתרגל לקרקע ©
כל הזמן אתה רץ! בשביל מה אתה רץ??
האדם, **אומר רבינו בחיי**, כל הזמן הוא בריצה, כל הזמן הוא צריך להשיג את האחרים. זה כבר היה חקוק בבריאה, עוד לפני שהיו כאן בני-אדם!
אומר רבינו בחיי - היסוד הזה של קנאה, יצוק בבריאה, והוא לא רק אצל בני האדם, הוא נמצא גם אצל בהמות.
איזה בהמות?
על הנחש, אומרת הגמרא במפורש (מסכת סנהדרין) - בשעה שראה הנחש, שצולים לאדם הראשון בשר ומביאים לו יין, נתקנא הנחש באדם.
גיידו לי - תשמע... הנחש הזה, זה לא כמו הנחש של היום... זה היה נחש עם רגלים... היה מביא כל מיני אבנים טובות... זה לא בעל חיים, אל תביא דוגמא ממנו!
בסדר, אני מקבל. אבל מצאתי מדרש ©
אומר המדרש, כשאליהו הנביא מביא שתי פרים, פר אחד הולך לעלות לנביאי הבעל והאשרה, ופר אחד הולך לעלות לשם ה'. שני אחים שגדלו אצל אמא אחת... אותו גודל... גדלו במרעה אחד ... אומר להם אליהו "לכו".... הוא לא מוכן ללכת... למה??
אומר לו העגל - אח שלי ילך לה', ואני אלך לעבודה זרה??
ואם אח שלך לא היה פה? היו לוקחים רק פר אחד לעבודה זרה, היית הולך? בטח שהיית הולך, אף אחד לא שואל אותך... אז מה אכפת לך עכשיו ללכת?? הוא אומר - אם אני הולך לבד, אז לא אכפת לי, אבל איך יכל להיות שאח שלי ילך לה', ואני ילך לעבודה זרה? לא מוכן! אם אני לבד... לא אכפת לי...
מאיפה זה בא??
היסוד של הקנאה, מחלחל גם לבעלי חיים, ורבותינו אומרים, שיסוד הקנאה נמצא גם אצל מלאכי השרת.
אמנם מלאכי השרת, בינם לבין עצמם אינם מקנאים, כי בשמים אין קנאה ... במה הם מקנאים?
בבני-האדם. הם רואים את בני האדם ומקנאים בהם!
כותבים רבותינו, שהיה מלאך אחד, שהיו לו 12 כנפיים, זה היה השיא במלאכים. הוא נתקנא באדם, וקיצצו לו שישה כנפיים. התכווץ בגלל הקנאה שלו... רבותיו, קשה מאוד לדבר על אנשים גדולים. לא רק שקשה, אלא אסור!
אומרים חז"ל בגמרא (מסכת שבת ק"ט) - **אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמומים**
אתה הולך לדבר על האבות הקדושים... על שנים-עשר השבטים... אתה צריך להיזהר במה שאתה הולך להוציא מהפה...
אבל אתם רואים שחז"ל כותבים את זה, למה??
כי הם רוצים שנלמד. לא סתם הם כותבים דברים!
אדם מוכן למות! אין לו בעיה למות... יש לו בעיה, שמישהו אחר יהנה ממה שיש לו. זה יסוד הקנאה, שמתפעל את האדם.
רבותיו, הולכת חוה, מפתה אותה הנחש לאכל מעץ הדעת... את רוצה לאכל? תאכל!

איך יכל להיות שאתה לוקח עץ ואבן, ואתה אומר "הנה, זה האלוהים!" כאן באה מידת הקנאה של הקב"ה!

אם ככה, עכשיו נוכל להבין את היסוד הנפלא:
למה חרב בית ראשון?

בגלל עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים...

בא מנשה ומכניס צלם להיכל. אמר הקב"ה "צריך להחריב את בית המקדש"...

למה?
אני האלקים, אדוני האדונים... אתם מכניסים פסל לבית המקדש?!?! ועליו אתם מכריזים שהוא האלוהים?!

כי אנכי ה' אלקיך אל קנא - כאן באה מידת הקנאה.

באה רחל לפני הקב"ה, ואומרת - ריבונו של עולם, למה החרבת את בית המקדש?!
כי קינאת לעבודה זרה?!

אני נתתי לאחותי את הסימנים, ולא קנאתי לצרה שלי! אז גם אתה, תבנה את בית המקדש...

בוודאי שמעשה העקידה, הוא מעשה גדול ממסירת הסימנים... ודאי שהוא יותר גדול, כי אתה מזכיר אותו בראש השנה... אז למה כאן, בבניית בית המקדש, הזכות של רחל היא זאת שעומדת?

התשובה לכך היא פשוטה - כי בית המקדש חרב, בגלל עבודה זרה, ובית המקדש חרב בגלל עבודה זרה, ועבודה זרה הוא המקום שהקב"ה הוא אל קנא!

אומרת רחל - ריבונו של עולם, אני שאני בשר ודם, לא קנאתי לצרה שלי, אז למה אתה מקנא?!

אמר הקב"ה - בשבילך רחל, בטענה הזאת, אני מחזיר בנים למקומם! זאת טענה! אישה שקרוצה ממידת הקנאה, נטרלה עצמה ממידת הקנאה... זאת האישה שבזכותה יבנה בית המקדש!

לאחר היסוד הזה, נוכל עכשיו להבין דבר נפלא:

אומר הספר מעדני שמואל - בשעה שמגיע יעקב אבינו לארץ ישראל... בכניסתו לארץ ישראל, מתנה רחל אמנו ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. למה דוקא בכניסה לארץ ישראל היא מתה? לא יכלה למות בחרן? לא יכלה למות, אחרי שהיו גרים כאן כמה חודשים?!

אומר הרמב"ם (פרשת ויחי) את התשובה - האבות הקדושים בא"י, שמרו את כל התורה כולה, ולכן לא יכלה יעקב להיות נשוי, לשתי אחיות. רחל אמנו מסרה את הסימנים לאחותה. אחותה היתה הראשונה, שנשאה ליעקב. רחל אמנו, היא האישה השניה שנשאה ליעקב.

אז אם נכנסים לא"י, מי האשה הראשונה שצריכה למות?

האישה השניה. מי שנכנס שני, הוא מת ראשון. לכן נפטרה רחל, בכניסה לארץ ישראל.

יוצא, שכתוצאה ממסירת הסימנים, רחל אמנו מתה!

יוצא שסיבת המוות שלה היתה, כי עשתה טובה לאחותה!

עשיתי טובה לאחותי, נתתי לה את הסימנים, ואני משלמת בחיים שלי?!

אומר הקב"ה - תקבור אותה בדרך, שזה יהיה הסמל, שבזכות האישה הזאת תבוא הגאולה! אישה שמסרה את עצמה, מתוך ידיעה, שיתכן שהיא תמות, כשיכנסו לארץ ישראל, ואעפ"י כן, היא הלכה ומסרה לה את הסימנים!

היא מסרה לה את הסימנים מתוך ידיעה, שהכל שווה, בשביל שאחותה לא תצא לבושה ולחרפה. הכל שווה!

אישה שעד כדי כך נטולת קנאה, זאת האישה שבזכותה, אומר הקב"ה - אני מחזיר בנים למקומם.

יופגע במקום וילן שם וגו', וישכב במקום ההוא, ויחלום והנה סלם וגו' (כח, יא, יב) בפרשה זו מספרת התורה את יציאת יעקב מבית יצחק אביו, בלכתו ללבן הארמי חרנה, ומפסוקים אלו יש ללמוד הרבה כמה צריך האדם להתרחק מן החטא, וכמה יש לפחד שמוא נכשל בחטא, ומאידך, כמה שלווה יש ליראי ה' שאינם פוחדים משום דבר אחר.

הנה יעקב עוזב את בית יצחק אביו מקום הקדושה, והלך אל לבן הרשע, ופחד שמא ישכיל וילמד מדרכיו הרעים, ואמנם כדי שלא נטעה ונעלה בדעתנו שחשש שמא ישפיע עליו לבן ממש, ראוי להזכיר את דברי יעקב בתחילת פרשת וישלח, "עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור", ודרשו (ראה רש"י שם) עם לבן גרתי ותרתי"ג מצוות שמרתי.

ואמר הרב מבריסק זצ"ל, (בשם ריבענר מגרמניה) האיך באמת הצליח יעקב שעם לבן גרתי ותרתי"ג מצוות שמרתי, מפני ש"יהי לי שור וחמור" שנדמה בעיניו לבן הרשע לא יותר משור וחמור! ואטו אם ישהה אדם ברפת ילמד מן הבהמות? ולכן לא השפיע עליו מעשיו הרעים. (וסיים הרב זצ"ל שאעפ"י שאין זה פשט הפסוק, אך זוהי השקפה נכונה), וא"כ יעקב הולך לשהות עם "שור וחמור", ובהסתכלות כזו על הרשע גם בלי להיות בדרגת יעקב אבינו אנו כבר היינו רגועים, כ"ש יעקב אבינו מלאך אלוקים בחיר האבות, וא"כ צריך להבין על מה פחד? כי מה למלאך אלקים עם שור וחמור?

ומי"מ יעקב אינו רגוע, עדיין פחד לבו מי יודע... ומה עושים כשיש עוד חשש רחוק מלהיכשל במשהו, אצלנו הדבר פשוט, לוקחים ספר תהלים ואומרים כמה פרקי תהלים... אולי גם הולכים לצדיק לקבל ברכה, אך יעקב אבינו, לימדונו חז"ל (מד"ר סח, יד) עה"פ "וישכב במקום ההוא" במקום ההוא שכב אבל י"ד שנים ששימש בבית שם ועבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה! כלומר: על חשש רחוק כזה חגר יעקב עצמו לי"ד שנים רצופות בעמל התורה נורא שלא שכב לישון כלל!

ואחרי כל זה מה חושבים אנו כעת? בודאי אין יותר ממה לדאוג, לא! יעקב עדיין פוחד, ומעתייר תחנונים לפני ה' ונודר נדרים כמבואר במהלך הפסוקים, "ויוד יעקב נדר" וגו' ושבתי בשלום אל בית אבי (נט, כא) ומפרש רש"י, שלם מן החטא שלא אלמד מדרכי לבן.

ולמה באמת חושש יעקב כ"כ? מפני שבאמת אין סוף וגבול לפחד מן החטא! יסוד זה יודעים הצדיקים, שכח החומר חזק ועלול להכשיל את האדם, ולרוב דאגתם ויראתם מן החטא חוששים תמיד, וכדאמרו חז"ל צדיקים חוששים את עצמם, ולכן בסוף ניצולים מן החטא.

וסיפר אדמו"ר הגרי"ז חסמן זצ"ל, שהגרא"א מוילנא הוצרך פעם לצאת לרחובה של עיר, וכדי שיהיה בטוח שישבו שלם ולא ייפגע חלילה בפגע כל שהוא, התיישב ללמוד (כמו שהגרא"א לומד...) פרק ראשון שבמסילת ישרים י"ד פעמים. והדבר הפלא ופלא, יעקב אבינו על שהיה בבית רשע, הוצרך י"ד שנים של עמל התורה, הגאון מוילנא על יציאה אחת מביתו לרחוב הוצרך י"ד פעמים חזרה על פרק ראשון במסילת ישרים, ואילו אנו... מסתפקים באמירת ה' יעזור, יהיה בסדר...

פעם הוכיח הגרא"א לאפיאן ז"ל תלמיד אחד בנקודה זו, היה זה כששח לפניו תלמיד אחד שבדעתו לנסוע לשמחה משפחתית במקום פלוני, ר' אליהו שכנראה הבין לפי הענין שלא הכל יהיה שם על טהרת הקודש, ואולי גם מחיצה כראוי לא תהיה וכו' שאל את הבחור, ועם שמירת העיניים הינך בטוח?

נענה הבחור ואמר אשתדל לשמור את עיני, וה' יעזור, פנה אליו ר' אליהו ואמר לו: ראה! אני כבר זקן מאד, ובעין אחת אינני רואה כבר כלל, והשניה ג"כ כבר חולה, ואעפ"כ כשאני יוצא לרחוב רעדה תאחזני ואינני יוצא סתם, ואילו אתה בחור צעיר עם רתיחת הדם ושני עינים בריאות וטובות ואינך פוחד?!

ונתבונן עוד מגודל יראת חטא של יעקב אבינו ע"ה.

"וישכב במקום ההוא ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", בחלומו רואה יעקב אבינו את כל העולמות, עולם העשיה, בריאה, יצירה, אצילות, והנה סולם מוצב ארצה וגו', היינו שהראו לו את כל הנבואות העתידות ואת כל התכלית של עם ישראל לדורותיו (ראה ברמב"ן) והקב"ה מבטיחו ושמרתך בכל אשר תלך והיה זרעך כעפר הארץ וכו', ולפי מושגינו, הרי שכשנתעורר יעקב משנתו - היה צריך לצאת ברקידה ולשמוח שמחה גדולה.

אך בפסוק כתוב "ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", וברש"י פירש שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה, כלומר: במקום שיש שמוחה, יעקב פוחד שמוא נכשל בנדוד קל של חטא שישן במקום המקדש, והרי"ז נורא למתבונן לדעת ולהשכל מהי "יראת חטא", וכמה רחוקים אנו מהשגה זו מרחק רב.

משל למה הדבר דומה לאדם שלא ידע באיזה תאריך הוא נמצא, ופתאום נופלת עליו תרדמה וחולם שאומרים לו מן השמים שהיום הוא ר"ה, ומבשרים לו שנכתב ונחתם לאלתר לחיים טובים ויוכה בזאת השנה לשפע של ברכה בעושר וכל טוב, והנה האדם הזה כשמתעורר, תחת לצאת בריקוד של שמחה והודיה להש"ת ואמירת נשמת כל חי בהתלהבות מרובה. הרי שמתעצב אל לבו, ורועד הוא בכל גופו, וכל איבריו דא לדא נקשן... ואומר הנה היום יום הדין ואנכי לא ידעתי, ואילו ידעתי לא ישנתי שהרי יום הדין לא ניתן לשינה אלא לפשפש המעשים וכו'... הלא אם נראה אדם כזה הרי שנפטר אורו במנוח ראש...! וכי לא די לו בזה שנתברר לו באופן הברור ביותר ששנתו אשר ישן כעת היתה רצויה ומקובלת לפני המקום? ועל מה מצא כאן "נערווי"?

אכן, יעקב אבינו קופצת לו הדרך, סדרי בראשית משתנים, השמש שוקעת קודם זמנה, ולהדיא אמרו בפרקי דר"א פל"ה (והובא ברמב"ן כאן) שאמר לו הקב"ה יעקב הלחם בצקלונך והבא לפניך לאכול ולשתות ולשכב במקום הזה. ולכא"ו מה צריך עוד? כ"ש לאחר כל הנבואות וההבטחות שגילוהו ובישרוהו בחלומי כנ"ל, בודאי אנו היינו מבינים שאין מה לחשוש כלל, ואילו יעקב אבינו - מסיימים חז"ל (בפרקי דר"א הנ"ל) "השכים יעקב בבקר בפחד גדול, ואמר ביתו של הקב"ה וכו'", וזהו מה שפרש"י שהק"ץ משנתו פחד פחד גדול, ואמר אכן יש ה' במקום הזה, ואילו ידעתי לא ישנתי! כמו רגע מותר על ידיעת כל הדברים הללו אינו מתמלא בשמחה רק פוחד פחד גדול, מי יודע... נדנדו קל של איסור!

וכן ראינו אצל דוד המלך (שמואל א כ"ד, ובמדרש שם) במערה, שמן הדין היה מותר לדוד להרוג את שאול כדן רודף והראו לו אותות מן השמים שנתנים את שאול בידו, ואעפ"כ פחד והתפלל "קולי אל ה' אזעק", שלא יפול שאול בידו, וצדק דוד בפחדו כדסיימו חז"ל, וכל זה היה נסיון ביד דוד, הוי אומר מכאן כמה רחוקים אנו מהבנה של "יראת חטא"!

ומסופר, כי פעם אחת אמר האדמו"ר ר' אברהם מסלונים זצ"ל לגבאי שלו, חושבים היום שאין אצל הליטאים יראת שמים כפי אשר יש אצל החסידים, בא וראך אדם שהוא ירא שמים אמיתי, קם האדמו"ר והלך יחד עם הגבאי לביתו של הרב מבריסק, בני הבית אמרו להם שהרב הלך לבדוק כשרותה של מקוה שנבנתה זה עתה.

האדמו"ר לא המתין, אלא הלך למקום המקוה לפגוש את הרב מבריסק כשבאו ראו איך שהרב עומד ונר בידו ובודק את כל הפינות ולבסוף מכריז כשר, כשר, הגבאי של האדמו"ר היה מומחה בעניני מקוואות, ומרחוק הצליח להבחין שיש איזה סדק במקום מסוים, והפנה את תשומת לבו של הרב מבריסק על הדבר, הרב הלך מיד ובודק את הענין ומשאר שצדק המעורר בדבריו, התחיל לרעד כולו ידיו ורגליו דא לדא נקשן, עד שאמר האדמו"ר למלווהו בא נלך, איני יכול לראות את המחזה הנורא.

מעשה זה סיפר אותו גבאי בעצמו, שאכן נוכח לראות יראת שמים מהו, שהרי אף אחד לא טבל במקוה ולא אירע שום מכשול (אנו היינו בודאי אומרים אילו אירע לנו כן, ב"ה איזה השגחה... שבדיק נודמן אדם זה להצילנו ממכשול!) וגם עצם

השאלה אינה מן החמורות, אלא עצם העובדה שהוציא מפיו את המילה "כשר" נחרד כ"כ.

ומסיים המספר, שלאחר תקופה ארוכה נזדמן לביתו של הרב מבריסק, ומכיון שהרב לא זיהה אותו, אמר לו אני הוא שנוכחתי עם האדמו"ר מסלונים בעת שהרב הכשיר מקוה פלונית, ומשנזכר הרב החל שוב כל גופו לרעוד שנזכר שאמר כשר על דבר שהיה בו שאלה, הנה למדנו מהו יראת שמים ויראת חטא.

(ומתוק האור)

זה לי עשרים שנה בביתך (לא, מא)

הסביבה משפיעה מאד על כל מי שנמצא בתוכה. זו הסיבה שהתורה מדגישה כמה פעמים שרבקה היתה "בת בתואל מפקד ארם אחות לבן" – "להגיד שבחה שהיתה בת רשע, ואחות רשע, ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם" (רש"י לעיל כה, כ).

נשאלת השאלה, למה התורה לא הדגישה זאת גם על רחל ולא? גם הן היו בנות של רשע ומקומן בין אנשי רשע, ולא למדו ממעשיהם הרעים! מדוע התורה משבחת רק את רבקה על כך?

התשובה: רבקה היתה לבדה! לא היה מי שיחזק אותה מול כל הרשע שמסביב. אולם רחל ולא? הרי שתיים. רחל יכלה לחזק ולעודד את לאה, ולאה את רחל.

והנה חז"ל (בבא בתרא כג ע"א) שואלים על הפסוק (כט, יז): "ועיני לאה רכות" – איילימא רכות ממש, אפשר בגנות צדיקים דבר הכתוב? רב אמר: לא גנאי הוא לה, אלא שבח הוא לה, שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים: 'שני בנים יש לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן', והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת: גדול מה מעשיו? איש רע הוא מלסטם בריות, קטן מה מעשיו? איש תם יושב אוהלים, והיתה בוכה עד שנשורו ריסי עיניה."

נשאלת השאלה: נתאר לעצמנו יהודי מגיע לשיבה ומתענין אודות בחור מסוים לצורך שידוך לבתו. אומרים לו: "לבוחר יש אמנם ראש מצוין. הבעיה שלו היא שיש לו כמה תיקים במשטרה..." הוא נגש לשאל את המשגיח, והלה משיב: "הוא בחור כשרוני עם ראש על הכתפים. יש לו גם ידי זהב. הבעיה שיש תלויות מצד בחורים, וגם מצד הצרכניות הסמוכות, שהוא משתמש בידיו לגנבות, ואין מנעול שלא נשמע לידי הזהב שלו"..." אני שואל אתכם: האם האבא הזה ימשיך לברר אודות הבחור? ללא ספק הוא יברח מהשידוך הזה...

אם כן נשאלת השאלה: מה יש לה לאה, לצאת עוד יום ועוד יום לפרשת דרכים, ולשמע עוד פעם ועוד פעם על מעלליו של עשו, החתן שלה. לא מספיק מה ששמעה ביום הראשון על היותו שודד, ביום השני על היותו רוצח, וביום השלישי על חמש העברות שעשה ביום אחד? מדוע היא מוסיפה ללכת יום יום לשמוע עוד ועוד סיפורים על רשעותיו?

התשובה: לאה יודעת באיזו סביבה היא נמצאת. היא יודעת כמה החברה הזאת גרועה, מושחתת והרסנית, היא חששה שבמשך הזמן היא תתרגל למה ששמעה ותסכים להתחתן אתו. היא תגיד לעצמה: 'נכון, שמעתי עליו כך וכך, אבל אני כבר אחנן אותו, אני כבר אחזיר אותו בתשובה, יהיה בסדר'... הסביבה היתה גורמת לה לעכל ולהכיל את כל פשעיו ושחיתותו של עשו.

מה עשתה? יצאה יום אחר יום. הרי אין שני נביאים שמתנבאים בסגנון אחד. כל יום שמעה ממישהו אחר סגנון אחר, מלים אחרות, התבטאויות אחרות. וזה גרם לה כל יום לסערות רגשות מחודשת, שלא נתנה לה להתרגל – בהשפעת הסביבה – למעלליו של עשו.

מספרים שרבי אלחנן וסרמן זצ"ל הגיע פעם לארצות הברית לערוך מגבית לישיבתו. הוא הגיע לפנות ערב לאכסניה, ובקש שלא יגישו לו ארוחה חלבית, שכן הוא מקפיד שלא לאכול חלב עכו"ם. ואכן בארוחת ערב הגישו לו ארוחה שלא כללה חלב עכו"ם.

להפתעתו הרבה, למחרת, בארוחת בוקר הגישו לו גבינה. הוא פנה לבעל האכסניה ושאל: "הלא הדגשתי בפניכם שאני מקפיד שלא לאכול חלב עכו"ם?"

השיב לו בעל האכסניה: "הרי עבר עליכם לילה בארצות הברית... והוסיף והסביר: 'כבוד הרב! אני מארח כבר עשרות שנים אנשים נכבדים באכסניה שלי. רבים מהם הדגישו בלילה שהם נזהרים מחלב עכו"ם, אבל אף לא אחד מהם נשאר בהקפדתו אחרי ששהה לילה באוירה של אמריקה'..."

כלוא היה בבית

חז"ל אומרים שהקב"ה אינו מיחד שמו על הצדיקים בחייהם משום שהוא לא מאמין בהם עד יום מותם, שלא יטעה אותם יצר הרע. וכבר אמרו (ברכות כט ע"א): "אל תאמין בעצמך עד יום מותך, שהרי יוחנן כהן גדול שמש ככהונה גדולה שמונים שנה, ולבסוף נעשה צדוקי".

יצחק אבינו היה היחיד שהקב"ה יחד שמו עליו בחייו. הוא אומר ליעקב אבינו, בחייו יצחק (לעיל כה, יג): "אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק".

רש"י מביא את דברי חז"ל: "אף על פי שלא מצינו במקרא שיחד הקדוש ברוך הוא שמו על הצדיקים בחייהם משום שנאמר (איוב טו, טו) 'הן בקדשו לא יאמין', כאן

יחד שמו על יצחק לפי שכהו עיניו וכלוא היה בבית, והרי הוא כמות, ויצר הרע פסק ממנו".

מבהיל על הרעיון מה שכתוב כאן: לא די בזה שיצחק אבינו היה זקן, גם לא די שבנוסף לכך היה עור, חז"ל מוסיפים שהוא גם היה "כלוא בבית". משמע מכאן שאם לא היה כלוא בבית, אלא יוצא לרחוב – היתה האוירה שברחוב יכולה להשפיע עליו לרעה, על אף היותו זקן ועיור. כה גדולה היתה השפעת הסביבה!

לרבקה היה פחות מורת רוח

הכתוב אומר על הנשים שנשא עשו (לעיל כו, לה): "ותהין מרת רוח ליצחק ורבקה". רש"י מבאר את סיבת מורת הרוח: "שהיו עובדות עבודה זרה".

חז"ל אומרים שלפיכך הקדים הכתוב את יצחק לרבקה משום שליצחק צער ומורת רוח גדול היותר מזו של רבקה לפי שלא היה רגיל כל ימיו בעבודת אלילים, אבל רבקה היתה רגילה באביה ובאחיה שהיו עובדי אלילים.

גם מה שכתוב כאן מבהיל על הרעיון: רבקה עזבה את בית אביה בגיל שלש, וכבר עברו ששים שנה מאז שעזבה את הבית! שהרי עשו נשא את נשיו בהיותו בגיל ארבעים, ורבקה היתה אז בגיל ששים ושלש! ועדין השפעת הסביבה בה גדלה נתנה את רישומה, ומורת הרוח שלה היתה קטנה מזו של יצחק.

נסוי במדת השפעף החברה

מספרים על מדען שהחליט לעשות נסוי בנושא השפעת החברה הסובבת. הוא זימן לחדרו עשרה מתלמידיו, כשלתשעה מהם גלה את סודו, ואחד היה "שפן הנסיון". הוא שרטט על הלוח שני קוים, כאשר הקו השמאלי ארוך יותר, בצורה משמעותית, מהקו הימני.

הוא פנה לתלמיד הראשון, זה בכל מבחן מוציא מאה, ושאל אותו: איזה קו לדעתו יותר ארוך? הלה נראה חוכך בדעתו, ולאחר מחשבה השיב כי הגיע למסקנה שהקו הימני ארוך יותר.

כך קרה גם כשהמדען פנה לתלמיד השני, חרוץ ומוכשר הכתה, ושאל את דעתו. גם הוא לאחר מחשבה מאומצת השיב כי למרות הלבטים שהיו לו מתחילה, הגיע למסקנה ברורה שאיננה משתמעת לשתי פנים כי הקו הימנים ארוך יותר.

כך קרה גם כל תשעת התלמידים.

וכעת הגיע תורו של העשירי, שפן הנסיון. "איזה קו לדעתך ארוך יותר?" שאל אותו המדען. היה ניכר כי הוא מתלבט קשות עם עצמו! "מה קורה כאן? הרי אני רואה בברור שהקו השמאלי ארוך יותר. אולם איך יתכן שכל תשעת קודמי, שהם התלמידי כשרוניים ומוצלחים שבכתה, קבעו כולם פה אחד שהימני ארוך יותר? כלום יתכן שהם הטועים ואני החכם היחידי? כנראה שראיתי מטושטשת, לא אכלתי היום, גם לא שתיתי קפה, יש לי סחרחורת וראיתי השתבשה..."

לאחר כמה דקות של התלבטות האיץ בו המדען להשיב על השאלה ולהביע את דעתו, והלה השיב: "הקו הימני ארוך יותר!" לא היה בכוחו ללכת נגד דעתם של כל התשעה שמסביבו...

יעקב אבינו, טרם לכתו לבית לבן, חשש מאד פן יושפע ממנו לרעה. לשם כך הלך והטמין את עצמו ארבע עשרה שנה בישיבה של שם וערב ולמד תורה. רק כשהרגיש שמלא את עצמו ב"תורה תבלין", והוא חזק די הצורך להמצא במחיצתו של לבן ולא להיות מושפע ממנו – הלך אליו.

ישנה אמרה חסידית איך הצליח יעקב לשרוד בבית לבן: "עם לבן גרתי" ותר"ג מצוות שמרתי. איך? "זיהי לי שור וחמור" – התיחסתי אליו כמו אל שור וחמור... כשאדם עובד ברפת, והוא רואה שם בעלי חיים מהלכים על ארבע – האם הוא יושפע מהם וילך גם הוא על ארבע?... יעקב אבינו, לאחר שחיוק את עצמו באהלה של תורה, בישיבתם של שם וערב, ידע בברור את דרך האמת, והתיחס ללבן כמו אל שור או חמור שאין מה ללמוד מהם.

הגמרא (סנהדרין לט ע"ב) אומרת, שלפיכך עובדיה הנביא היה זה שניבא על אחריתו של אדם ואמר: "זהה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו" (עובדיה א, יח): א. משום שהיה בעצמו גר אדומי, במצאצאי אליפז בן עשו. ב. "אמר הקדוש ברוך הוא: יבוא עובדיה הדר בין שני רשעים, אחאב ואיזבל, ולא למד ממעשיהם, וינבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים, יצחק ורבקה, ולא למד ממעשיהם".

רשעים ברשות לבם. עשו גר בין צדיקים ולא למד ממעשיהם. לבן ארח בביתו עשרים שנה את יעקב אבינו, קדוש אלוקים, שנאמר עליו (כח, יג) "והנה ה' נצב עליו" לפי שהיה עקר המרכבה של השכינה, ולא למד ממנו כלום. לאחר שנוכח מיעקב כתוב (לב, א): "וישב לבן למקומו", ודרשו חז"ל (פסיקתא שם) "לרמאותו".

יעקב אבינו למד אותנו איך אפשר לשהות עשרים שנה בסביבה של רשע ולא להיות מושפע ממנו לרעה, למרות כוחה הרב של השפעת הסביבה, וזאת על ידי לימוד התורה! החיוק הרוחני שמגיע מכח הלימוד, וההכרה הברורה בדרך האמת, מעניקים לאדם חוזק נפשי לעמוד בפני הפיתויים שמסביבו.

(רבי מאיר צימרוט – דורש טוב)

בדרך הדרוש

והא"ש ותקנא רחל באחותה וצ"ל שהיתה קנאה ביניהם לכך אמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מותה אנכי הלא יש לי קנאה על אחותי ואז אסור אני עליך משום אחות אישה כדעת הרמב"ם ומפני כך מותה אנכי ודו"ק (מדרש יונתן) אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. (כח, טו) ויש לומר הנה איתא בגמרא דכל החלומות הולכים אחר ההורו לבן דמה שמהרהר ביום בא לו בחלום בלילה יש ה' במקום הזה: (תוכת התורה).

ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מותה אנכי (ל, א) ותמוה, ונ"ל לישיב דהרמב"ם נתן טעם למה כל העריות אסורות אף לאחר מיתה ושתי אחיות אסורות רק בחייהם משום דשתי אחיות אסורות רק מחמת קנאה ולאחר מיתה אין שייך קנאה ולכן מותר במיתתה לישא אחותה וקשה למה יעקב נשא שתי אחיות וצ"ל שלא היתה קנאה ביניהם כדאיתא שהניחה עצמה תחת מטתה.

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת ויצא תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 407

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

בתפלה – הזמן הוא לפני הזמן

ישנם אנשים המשתבחים בהגעתם לתפלה 'בזמן'. הם מגיעים לבית הכנסת מתנשמים ומתנשפים בסמוך לתחלת התפלה ובטוחים שאין זריזים מהם. אלא שהם שוכחים כי חכמים הדגישו ואמרו (פסחים ד א): "זריזין מקדימין למצוות" - 'זריז' הוא מי שמקדים, ולא מי שמוגיע בזמן.

הקדמה לתפלה היא כפשוטה - להתניב בבית הכנסת כמה דקות לפני תחלת התפלה. כמה דקות במשגים של תפלה, הן זמן עצום שקובע את איכות התפלה, וממילא גם משפיע על אופן קבלתה.

ואכן, כל מי שזכה להרגיל את עצמו להגיע לבית הכנסת כעשר דקות לפני תחלת התפלה, ימצא עצמו מתבונן בפליאה ובהשתוממות על אלו המגיעים בדיוק 'בזמן'. אפשר להמליץ על כך את ברפת: "להבחין בין יום ובין לילה" - ההבדל בין תפלתו של מי שהקדים לבוא לפני תחלת התפלה לבין תפלתו של מי שהגיע 'בזמן' הוא הבדל של "יום ולילה".

כל אדם, שנובעת לו פגישה עם אדם חשוב, לא יגיע בדיוק בזמן אלא יקדים להגיע אליה. ואם בפגישה עם בשר ודם כך, על אחת כמה וכמה בפגישה עם מלך המלכים... ההקדמה לתפלה היא חובה למי שמאמין שהוא עומד לדבר בשעת התפלה עם מלך המלכים, הקדוש ברוך הוא.

עלינו להבין ולהפנים כי למעשה תחלת התפלה היא לכל הפחות עשר דקות לפני הזמן שנוקבע בבית הכנסת לתחלת התפלה. כאשר האדם מגיע בזמן שנוקבע לתפלה, הרי שהוא אחר לתפלה.

שבת שלום ומברך,

אברהם אבינו

תפלת ערבית מחזקת כ'משכון'

"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" (כח יא) באחד משעוריו הקבועים בחמש רש"י, אמר הרבי בעל השפע חיים מצאנז-קלויזנבורג:

בשם ה'בעל שם טוב' הובא, כי אדם הנוסע ממקום למקום לא יתפלל בדרך אלא ימתין מלהתפלל עד שיגיע למקום שבו הוא מתעתד ללון. הנהגה זו היא סגולה ושמירה בעבורו שיגיע למחוז פצו לשלום. נתן להביא סוף להנהגה זו מהפסוק שלפנינו: "ויפגע במקום" - יעקב התפלל תפלת ערבית (ברכות כו ב), "וילן שם" - במקום שבו הוא לן (הליכות חיים סדר היום עמ' רצד)

השראת השכינה תלויה באנכי

"ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" (כח טז)

דרש רבי בנימין לוי תלמיד הנצי"ב ואב"ד ויזמה שברוסיה:

בהיותו בהר המוריה - מקום תפלת אבותיו, התגלה ליעקב אבינו שבדומה לבית המקדש כך גם במקדש מעט - השראת השכינה תלויה בהתנהגות האדם בבית ה'. לפיכך על אף טבעו של האדם להיות שקוע בגשמיות בבחינת 'סלם מצב ארצה', בהיותו בבית הכנסת עליו להתנתק מעניני הגשמיות ולהתפלל בטהרת הלב בבחינת: "וראשו מגיע השמימה", ועל ידי כך תשרה השכינה בבית הכנסת.

לפיכך בעת שהקץ יעקב משנתו קרא ואמר: אמנם ידעתי ש"יש ה' במקום הזה" - מצד קדשת המקום, ואולם: "ואנכי" - את העבדה שהשראת השכינה תלויה אף באופן תפלתו של האדם עצמו, זאת "לא ידעתי" (חמש דות').

להקדים 'יראה' למורא

"ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אני זה

כי אם בית אלקים וזה שער השמים" (כח ז)

דרש רבי בנימין המגיד מואלאזיץ:

יש האומרים בכניסתם לבית הכנסת את הפסוק: "מה נורא המקום הזה...", אולם שלא כמו יעקב אבינו שעליו נאמר: "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה", הם אינם חשים יראה מפני קדשת בית הכנסת לפני שמוציאים פסוק זה מפיהם ואף לא לאחר אמירתו. מפני שהם אינם חושבים כלל על משמעות הפסוק שהוציאו מפיהם (תורי זקב').

תפלת ערבית מישלימה למאה ברכות

"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" (כח יא)

"ויפגע... ורבתינו (ברכות כו ב) פרשו לשון תפלה... למדנו שתלן תפלת ערבית" (רש"י).

נחלקו חכמים (ברכות כו ב) בענין תפלת ערבית - האם היא נתקנה כחובה כיתר התפלות או שמלכתחלה נתקנה כתפלת רשות. הרמב"ם (תפלה א ו ט ט) פסק כדעת הסובר שתפלת ערבית רשות וכתב כי לפיכך אין שליח הצבור חוזר עליה בקול רם. אולם הוסיף שאף על פי שמעקר הדין 'תפלת ערבית רשות', הרי כבר קבלו כל ישראל אותה עליהם כחובה גמורה.

תמה ה'כלבו' (סי' ח): אף אם תפלת ערבית רשות, כיון שברכות תפלת ערבית הן חלק ממאה ברכות שחייב אדם לברך מדי יום (ראה רמב"ם שם ז יז), אם כן חובה היא להתפלל ערבית מדין 'מאה ברכות'?

מבאר רבי יוסף ענגיל: את מכסת מאה הברכות יכול אדם להשלים בברכות אחרות, דגמת ברכות הנהגין. ולכן אין תפלת ערבית חובה אף מדין מאה ברכות. אכן מי שלא ישלים את מכסת מאה הברכות ללא תפלת ערבית, חייב להתפלל ערבית כדי להשלימו. אך במקרה זה חובתו נובעת מצד הלכות ברכות ולא מצד הלכות תפלה (גליוני הש"ס ברכות כו ב).

חמישה יהודים ש'נחתו' משמים

בטירול האוסטרי. כאשר סוף סוף הגעתי לבית המלון, אחזו כבר באמצע תפלת מנחה.

המחשבה כי עלי לקבל את הדין ובלית ברירה להתפלל שלא במנון גרמה לי צער גדול. הרהרתי לעצמי על כך שבאזור ההוא השקיעה מאחרת ונותרה עוד כשעה עד השקיעה, ולכן כדאי שאמתין עוד קמעא. ומי יודע, אולי לבסוף יתאסף מנון במלון.

געמדתי בפתח בית המלון ושאלתי כל יהודי שנקרה בדרכי האם התפלל מנחה. מרבית באי המקום השיבו שכבר התפללו, אולם אט אט, לאחר כשלושת רבעי שעה, הצלחתי לקבץ מבין העוברים והשבים ארבעה יהודים שעדיין לא התפללו.

הבטתי בשעוני. נותרו כעשרים דקות בלבד עד השקיעה, ואנו מנינו רק מחצית מנון. יתר אורחי המלון סעדו את לבם בארוחת הערב שהגשה באותה השעה. בדרך הטבע לא אמורים היו להגיע למקום יהודים נוספים, אולם סרבתי להתיאש. האמנתי בכל לבי במאמר הקדוש ברוך הוא: 'פתחו לי פתח כחדו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם'. המשכתי להמתין כשבלבי תפלה לה' שיצליח דרכי וימלא את משאלת לבי ורצוני.

ואז, כמו משום מקום, הופיע מעקול הכביש טנדר קטן ועצר בחריקת בלמים בפתח המלון. הטנדר היה נהוג בידי אחד מעובדי המטבח היהודיים.

'האם התפללתם מנחה?' שאלתי, 'לא! היתה התשובה.

'וכמה אתם?' הוספתי לשאל בנשימה עצורה, 'חמשה', השיב האיש, וכלנו פוצנו בקריאות שמחה. ולא בכדי, הן ראינו בחוש הארת פנים שמימית.

חמשת היהודים שהופיעו כמו משמים השלימו לנו מנון, ואני זכיתי שלא לעבר על קבלתי להקפיד על תפלה במנון.

רגשה אותי במיוחד בקשתו של אחד היהודים שהמתין אתי. לפני התחלת התפלה הוא פנה אל הנוכחים ואמר: 'אמנם יתכן שאנו מאחרים לארוחת הערב, אבל אנא, בל יגרם לנו הדבר למהר בתפלה. הבה נתפלל מלה במלה פראוי'. ואני בלבי חשבת: תפלה שחפינו לה כמעט שעה מתוך אמונה - כיצד שיך למהר בה?

ומחר אחר מנון לתפלה. לעתים היה זה אף בשעות הקטנות של הלילה. וכאן אני רואה לעצמי חובה לציין בהתפעמות כי אגב שוטטותי בין בתי הכנסת בשעות לא שעות, זכיתי לראות יהודים רבים שמראם החיצוני משרך רחוק מתורה ומצוות, אף פנימיותם בוערת באהבת הבורא יתברך. וכך, גם בסיום יום עבודה מפרך, הם מכתתים רגליהם כדי להתפלל ערבית במנון.

עם סיום אחד עשר החדשים בקשתי שלא לרדת מהדרגה הרוחנית שזכיתי לה. לשם כך קבלתי על עצמי מכאן ואילך לעשות כל מאמץ להמשיך ולהתפלל כל תפלה, בכל זמן ובכל מצב, במנון. חשבתי שאצליח לקום את הקבלה בלא קושי מיוחד. שהרי מדי בקר אני מטפח קום לתפלת שחרית במנון קבוע הנפתח באמירת ברכות השחר בחרותא, ואף את תפלות מנחה וערבית אני מתפלל בבית כנסת קבוע. וגם במקרים שאני נאלץ לשנות את סדרי יומי, ובפרט בימים שבהם אני צריך לצאת מהעיר, אוכל לדאוג שתפלותי תתקיימה במנון באחד מאלפי בתי הכנסת המתנוססים לתפארה בארץ הקודש.

האתגר הראשון שעמד בפני היה כאשר בימי בין הזמנים, הצרכתי מטעמי בריאות לנסע לחפשה באוסטריה; מלבד שהקפדתי, פמוכו, להזמין את החפשה בבית מלון יהודי כשר למהדרין שמתקיים בו מניני תפלות כסדרם, אף בקשתי מסוכן הנסיעות שיתאים לי את הטיסה לזמן שיאפשר לי להתפלל שחרית במנון לפני ההמראה, ומנחה במנון לאחר הנחיתה, וכך גם את הטיסה חזר. אף במהלך ימי המנוחה הקפדתי לשוב מדי יום למלון לכל הפחות חצי שעה לפני השעה שבע וחצי בערב - שעת תפלת מנחה בבית הכנסת של המלון - כדי שחלילה לא אחמיץ תפלה במנון.

אלא שאתרע מזלי, ובאחד הימים, לאחר שיצאתי ברכבי השכור לאגם באזור, טעיתי בדרכי ונכנסתי למנהרה ארכה - כעשרים קילומטר ארכה - שאין בה אפשרות חזר. כאשר סוף סוף יצאתי ממנה, מצאתי עצמי באזור מרחק לחלוטין מאזור בית המלון.

תקון הטעות עלה לי בסיבוב ארוך ומגע שנאלצתי לבצע בין הכבישים המתפתלים

מהספור הנפלא שלפנינו נתן ללמד על ההשגחה הפרטית המפלאה שזוכים לה אלו המוסרים נפשם לקיום מצוה בכל מחיר. ספור זה שלח אלינו בעל המעשה, אחד המיוחד מותיקי 'בני אמונים' בארץ ובעולם. הרי מכתבו לפניכם:

"אבי עליו השלום נפטר לפני למעלה משנה. כבו נאמן לאביו שבשמים וכבו מכבד לאב שזה עתה עלה למרום אל אביו שבשמים, במשך אחד עשר החדשים שלאחר פטירתו הקפדתי בכל מאודי שלא

אלא שאתרע מזלי, ובאחד הימים, לאחר שיצאתי ברכבי השכור לאגם באזור, טעיתי בדרכי ונכנסתי למנהרה ארוכה - כעשרים קילומטר ארוכה - שאין בה אפשרות חזר.

אגם אנונזי - אוסטריה

להחמיץ ולו תפלה אחת לפני העמוד. ואף בימי חג ומועד שבהם נהגו שאין האבל מתפלל לפני העמוד, הקפדתי להתפלל כל תפלה בצבור, מתחלטה ועד סופה, כדי לומר קדיש יתום כהלכה. ואל יהי הדבר קל בעיניכם, שהרי היה זה בתקופת 'קורונה' שבה השתבשו כל סדרי בתי הכנסת. אולם בחסד השם עלי, בסיום אחד עשר החדשים יכלתי לספם בספוק כי זכיתי שלא להחסיר ולו תפלה אחת במנון לעלוי נשמת אבי זצ"ל.

הנהגה זו עלתה לי לעתים במאמץ רב. במהלך השנה מצאתי עצמי לא פעם ולא פעמים מכתת רגלי מבית כנסת לבית כנסת

בְּרַכַּת 'וְשִׁתַּבַּח'

מִבְּנֵה הַבְּרָכָה

הַתּוֹסְפוֹת (בְּרָכוֹת מו א ד"ה כָּל הַבְּרָכוֹת) כְּתוּבוֹ שֶׁבְּרָכָה זוֹ אֵינָה פּוֹתַחַת בְּבְרוּךְ כְּכֹל הַבְּרָכוֹת הָאֲרוֹכוֹת, לְפִי שֶׁהִיא נִחְשָׁבֶת כְּבְּרָכָה הַסְּמוּכָה לַחֲבֵרְתָּהּ, הֵלֵא הִיא בְּרַכַּת 'בְּרוּךְ שְׂאֵמֶר' הַנֶּאֱמָרֶת לְפָנֵי פְסוּקֵי דְזִמְרָה. פְּסוּקֵי דְזִמְרָה שְׂבָאֲמָצֵעַ אֵינָם נִחְשָׁבִים הַפֶּסֶק לְעִנְיָן זֶה.

אוּלַּם רַבֵּי אֶשֶׁר מְלוּנִיל סוֹבֵר שֶׁאֵף בְּרָכָה זוֹ פּוֹתַחַת בְּבְרוּךְ, שֶׁכֵּן חֲלָקָה הֵרְאֵשׁוּן, מִ'וְשִׁתַּבַּח' וְעַד 'בְּרוּךְ', אֵינּוּ אֵלֶּא הַקְּדָמָה לַבְּרָכָה וְאֵלוֹ הַבְּרָכָה עֲצָמָה מִתְחִילָה בְּחֲלָקָה הַשְּׁנִי בְּמַלְיָם: "בְּרוּךְ אַתָּה ה'" (סֵפֶר הַמִּנְהַגוֹת דָּף ד ט א).

מְקוֹד הַבְּרָכָה

אֵף כִּי בְּרַכַּת 'וְשִׁתַּבַּח' הַחוֹתֶמֶת אֶת 'פְּסוּקֵי דְזִמְרָה' אֵינָה מְזַכֶּרֶת בְּתַלְמוּדִים שְׁלִפְנֵינוּ, בְּסִדּוֹר חֲסִידֵי אֲשֶׁכְּנֹז' (עִמ' עה) מוֹבָא שְׂרַבְנָן סוֹבְרָאֵי תַקְנֵנוּ לְאוֹמְרָה מְדֵי יוֹם. וּבְטוֹר (או"ח סי' נא) הֵבִיא שֶׁכְּבֵר הַזְּכָרָה בְּרָכָה זוֹ בִּירוּשְׁלַיִם [אָף בְּגֵרֶסֶת הִירוּשְׁלַיִם שְׁלִפְנֵינוּ אֵינָה, רְאֵה הַג' מְהַר"ץ חַיִּית מְגַלָּה יב ב]. אֵף הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ (תְּרוּמָה קִלֵּב א) מְזַכֵּיר בְּרָכָה זוֹ, דִּן בְּתַכְנֵה וּמִסְבִּיר אֶת מְשֻׁמְעוּתָהּ הַעֲמָקָה עַל פִּי תוֹרַת הַנְּסֻתָר.

מִי חֵבֵר בְּרָכָה זוֹ?

בַּיּוֹם שֶׁעֵלָה שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ לְשִׁבְתָּה עַל הַכֶּסֶף הַמְּפָאָר אֶשֶׁר "לֹא נַעֲשֶׂה כֹן לְכָל מַמְלָכוֹת" (מְלָכִים א' י ט), בָּאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְרֵאוֹת זֹאת. כְּשָׂרְאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת רֵב פָּאָרוֹ וְשִׁכְלוּלוֹ שֶׁל הַכֶּסֶף הַחֲלוּ לְפָאָר וּלְשִׁבַּח אֶת חֲכַמַת הַמֶּלֶךְ. שָׁמַע זֹאת שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ וְשָׂאֵל אוֹתָם, הֲאֵם עוֹלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁיֵּשׁ לְהֵלֵל אוֹתוֹ עַל מְלָאכַת הַכֶּסֶף, הֵלֵא הַבּוֹרָא יִתְבַּרַךְ הוּא הַנּוֹתֵן לְאָדָם דַּעַת וְרַק אוֹתוֹ יֵשׁ לְשִׁבַּח וּלְהֵלֵל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עִמְדָה שְׁלֵמָה וְחֵבֵר אֶת בְּרַכַּת 'וְשִׁתַּבַּח' וְאֵף רְמִזָּה אֶת שְׁמוֹ בְּתַחֲלֵת הַבְּרָכָה, שֶׁכֵּן רָאִישֵׁי הַתְּבוֹת: "שְׂמִיךְ לְעַד מְלַכְנּוּ הָאֵל-ל" הֵם 'שְׁלֵמָה'. (פְּרוּשׁ סִדּוֹר הַתְּפִלָּה לְרוֹקַח' שָׁם).

דַּעָה נּוֹסֶפֶת בְּעִנְיָן הַבִּיא רַבֵּי יִחְיָא צְלָאח מַחֲכָמֵי תִימָן, שֶׁמִּשֶׁה רַבְּנֵנוּ חֵבֵר בְּרָכָה זוֹ. בְּעַת שְׂבָאָה פְּרַעָה כְּבוֹד שְׁמִים בְּאוֹמְרוֹ (שְׁמוֹת ה' ב): "מִי ה' אֶשֶׁר אֲשִׁמַּע בְּקוֹלוֹ", מִיָּד עִמְדָה מִשֶׁה וְאָמַר "וְשִׁתַּבַּח שְׂמִיךְ לְעַד..." וּלְפִי שֶׁבְּרָכָה זוֹ נִתְקַנָּה כְּנֶגֶד דְּבָרֵי הַגְּדוּף שֶׁל פְּרַעָה שֶׁנִּפְתַּחוּ בְּמַלְכָה "מִי", רְמִזָּה זֹאת מִשֶׁה בְּנִסְחַ הַבְּרָכָה. שֶׁכֵּן אִם נִצְרַף יַחַד אֶת אוֹתֵי הַפְּתִיחָה ["וְשִׁתַּבַּח"] וְהַסִּיּוֹם ['עוֹלָמִים'], נִקְבַּל אֶת הַמַּלְכָה "מִי" ('עַץ חַיִּים' בְּרַכַּת 'וְשִׁתַּבַּח').

מַהוּת הַבְּרָכָה

בְּרָכָה זוֹ נִתְקַנָּה כְּבְרָכָה הַחוֹתֶמֶת אֶת שְׂבַחֵי 'פְּסוּקֵי דְזִמְרָה', כְּעֵין הַבְּרָכָה הַחוֹתֶמֶת אֶת סֵדֶר הַהֵלֵל ('אֲרוּחוֹת חַיִּים' שָׁם כ"א). הַמַּלְיָם "וְשִׁתַּבַּח שְׂמִיךְ" הַפּוֹתַחֹת בְּרָכָה זוֹ, מְתִיחֶסֶת לְפָסוּק 'פְּסוּקֵי דְזִמְרָה' (זְכָרְיָה יד ט) - "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד".

בְּחֲלָקָה הֵרְאֵשׁוּן שֶׁל הַבְּרָכָה מְזַכֵּרִים חֲמֵשׁ עֲשָׂרָה לְשׁוֹנוֹת שֶׁל שְׂבַח - מִ"שִׁיר וְשִׁבְחָה" וְעַד "בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת", כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ עֲשָׂרָה תְּבוֹת שֶׁבְּבְרַכַּת כְּהִנִּים וְכְנֶגֶד חֲמֵשׁ עֲשָׂר מְזַמְרֵי 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת' (פְּרוּשׁ סִדּוֹר הַתְּפִלָּה לְרוֹקַח' ח"א ע"מ ר"ג). אוּלַּם בְּזֶהר הַקְּדוּשׁ (תְּרוּמָה קִלֵּב א) מוֹבָא שֶׁיֵּשׁ בְּחֲלִיק זֶה שְׁלוּשֵׁה עֲשָׂר שְׂבַחִים בְּלִבְד כְּנֶגֶד י"ג מִדּוֹת הַרְחֻמִּים, לְפִי שֶׁהַמַּלְיָם "בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת" שִׁיכּוֹת לְהַמְשִׁיךְ הַבְּרָכָה, וְאֵינָן כְּלוּלוֹת בְּכֻלָּל הַשְּׂבַחֹת.

עוֹד כְּתַב הַרוֹקַח (שָׁם) שֶׁיֵּשׁ בְּבְרָכָה זוֹ נ"ג תְּבוֹת כְּנֶגֶד נ"ג פְּרָשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן הָאוֹמֵר אוֹתָהּ בְּכוֹנָה - "כְּאֵלוֹ קָיָם חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי תוֹרָה".

בּוֹנֵת אֲמוֹן

'אֲמוֹן' - אֶמֶת שְׂרַק אֶת ה' לְבַדּוֹ יֵשׁ לְשִׁבַּח וּלְהֵלֵל, וְאֲנִי מְאֲמִין בְּכֶךָ.

אַחַת שְׂאֵלָתִי

שְׂאֵלָה בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת וְאֲמוֹן

בֵּין הַפּוֹתְרִים יִגְרַל ש"ס
עַז וְהֵדָר מִתְמִידִים.
הַהִגְרָלָה תִּתְקַּים מְדִי
שְׁבוּעַת בַּיּוֹם חֲמִשִּׁי
שְׁלֹאחַר הוֹפְעֵת הָעֵלוֹן.
הַתְּשׁוּבָה וְשֵׁם הַזְּכָה
פְּרָסְמוֹ אִי"ה בְּעֵלוֹן
פְּרִשְׁת וּיִשָּׁב.

הַמְתַּפְּלֵל בְּצַבּוֹר וּמִסִּים
'וְשִׁתַּבַּח' אוֹ 'בְּרוּךְ שְׂאֵמֶר' בְּיַחַד
עִם הַחֲזָן, הֲאֵם יַעֲנֶה אֲמוֹן אַחַר
בְּרַכַּת הַחֲזָן? מַדּוּעַ?

תְּשׁוּבוֹת נִתְּנוּ לְשִׁלְחַ לְפָקֶס
שְׂמִסְפָּרוֹ 08-9746102
אוֹ לְכַתְּבַת הַמַּיִל: 9139191@gmail.com

וְכַאֲשֶׁר תִּקּוּם מִן הַסֵּפֶר, תִּחַפֵּשׂ בְּאֶשֶׁר לְמַדְתָּ אִם יֵשׁ בּוֹ דְבָר אֲשֶׁר תּוּכַל לְקַיְמוֹ

שחר אבקשר

פנינים על מעלת השפמת הבקר

כל תפלה – פגישה עם המלך

רבי שלמה זלמן אויערבאך היה אומר שעל האדם להקדים לבוא לבית הכנסת עשר דקות לפני התפלה, וכך היה מטעים: הן אף אדם לא יהיו לבוא ברגע האחרון לפגישה שנקבעה לו עם המלך ובדאי שלא יעז לאחר אליה, קל וחמר לפגישה עם מלך מלכי המלכים. ואכן, אדם המקדים לבוא לתפלה מחדיר בלבו את ההרגשה שכל תפלה שהוא מתפלל היא ממש כפגישה עם מלך מלכי המלכים ('שלמי שמחה' ח"א עמ' רכא).

המקדימים לתפלה – קרובים יותר

דבר ידוע הוא כי ההשתתפות בשמחת האולת תלויה בדרגת קרבתו של המשתתף לבעל השמחה. בני המשפחה הקרובים ביותר מקדימים לבוא ומאחרים לצאת, ואלו הרחוקים יותר מאחרים לבוא וממהרים לצאת. אף קרבתו של האדם לבוראו נמדדת באמצעות יחסו לזמן התפלה; ככל שאדם מקדים לבוא לבית הכנסת ומאחר לצאת ממונו, מראה הוא עד כמה קרוב וקשור הוא לבוראו ('תגבר פאר' פרק ט אות ה).

ההקדמה לתפלה מקרבת לתפלה

רבי בנימין רבינוביץ מדיני ירושלים היה רגיל לומר:

פאשר מגיעים לתפלה ב'דיוק בזמן', בלתי אפשרי לכוון בה פראוי. רק מי שמגיע כמה דקות לפני תחלת התפלה, ובכך מכין את עצמו לקראתה פראוי, יחוש קשר ושכיחות אליה. מתוך כך יוכל לאומרה בכונה פנדרש (טיב התורה' קדושים).

חמש דקות המחוללות פלאים

מעשה בקבוצת אברכים בני עליה שהתכנסו ודנו ביניהם במה פדאי להם להתחזק בענין התפלה. פינו שכל אחד מהם הציע רעיון שונה שיסייע להם להתפלל טוב יותר, החליטו להועץ במשגיח הנודע רבי שלמה וולבה. המשגיח סכם את דיונם על אתר ואמר: "העצה הטובה ביותר למי שרוצה להתפלל פראוי היא שחמש דקות לפני תחלת התפלה פבר יהיה מוכן ומזמן לתפלה. אמנם מדבר רק בחמש דקות, אולם הן אלו שתגמרנה לכה שהתפלה תראה אחרת לחלוטין" (מבץ' מי ירפא לה' עמ' קב).

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למערכת 'וכל מאמינים' שלום וברכה,

אני תושב אחת הערים, שלצפרי, העלון הנפלא שלכם עדין לא מחלק בה. אולם לפני כמה שנים זכיתי לקורא לראשונה, ומאז אני עושה כל מאמץ להשיג ולקרא אותו בכל שבוע. אני שומר בביתי את כל העלונים שהוצאתם בשנים האחרונות, ומפעם לפעם אני מעין בהם. גם אחד משכני, מחנך משכמו ומעלה, לעתים מבקש ממני לעין בעלונים שברשותי כדי לדלות מהם חמרים מרתקים לתלמידיו.

אני מתפעל במיוחד מההתחדשות הנפלאה שלכם; מדהים לראות איך כל המדורים מתמלאים בכל שבוע מחדש בחמר עשיר מרתק. פמעין אמונה ההולך ומתגבר ומשקה את הקוראים הצמאים במימיו המתקים.

אצין לשבח מיחד את המדור הנפלא 'תענה אמונים' שאני מקפיד ללמד ולחזר על תכנו שוב ושוב. בזכותכם אני זוכה לומר את ברכות השחר עם 'בני אמונים' - בחברותא, ולהתפלל עם 'תענה אמונים' - בכונה נכונה, ואני בטוח שכל מי שיקפיד ללמד מדור זה, יתקים בו 'תענה אמונים' - תפלותיו תתקיימה.

פיון שבזכותכם התחלתי להתחבר יותר למלות התפלה, ראיתי לכוון לשתף אתכם ברעיון שעלה בדעתי בעת שאמרתי את תפלת 'יהי רצון' שלאחר ברכות השחר:

אנו מבקשים: "ותתננו לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו"; מהו הענין המיוחד להתפלל שנמצא חן בעיני רואינו?

בדרך מליצה חשבתי לבאר זאת על פי מה שקראתי בעבר בעלונכם, שראשי התבות של הפסוק (בראשית יח ג): "אם נא מצאתי חן בעיניך" הם 'אמן'. על כן אנו מבקשים בברכות השחר שבכל מקום שבו נתפלל נמצא חן בעיני כל רואינו, והם ישתתפו אתנו באמירת הברכות - הם יענו אמן אחר ברכותינו, ואנו נענה אמן אחר ברכותיהם.

בכבוד רב,

י.ב.

אפקים.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: gmail.com@9139191

צדיק באמונתו

מעלת עניית אמן במשנת בעל ההלולא

ה'שפתי צדיק' י' בכסלו תרפ"א

האדמו"ר רבי פינחס מנחם אלעזר ב"ר בנימין אליעזר יוסטמן, היה נכדו של היחדושי הרי"מ, וממונו קבל את רב תורתו. לאחר פטירת השפת אמת הקים את חצרו בעירה הפולנית פילץ. לאחר מלחמת העולם הראשונה עבר לצ'נסטחוב, ושם מונחתו כבוד. נודע בספרו 'שפתי צדיק' על התורה. חבור גדול נוסף שכתב על הש"ס אבד בשואה.

"ובשפתי צדיקים תתברך"

"את ברכות השחר הקפיד רבנו בעל השפתי צדיק לומר בקול פשהוא עומד על רגליו, באזני אדם שיקשיב ויענה אמן על כל ברכה. לאחר מכן כל מתפללי מנינו היו צריכים לעמד לפניו ולברך בקול, ורבנו עונה אחריהם 'אמן' בדחילו ורחימו" (מתוך ספר תולדותיו העומד לצאת לאור).

אי שש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ט כסלו תשפב: הדלקת נרות: ירושלים: 4:06 תל-אביב: 4:20 חיפה: 4:10 מוצאי שבת: ירושלים: 5:19 תל-אביב: 5:21 חיפה: 5:19 ר"ת: 5:58

פרשת ויצא

הסתפקות ושמה בחלקו

סגולה לפרנסה...

מעשה בחסיד שנכנס פעם אל רבו כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה'אמרי אמת' ותינה בפניו את חסרונו פרנסתו, את דחקו הרב וסבלו הגדול מדקדוקי עניות שנכפו עליו.

נענה הרבי ויעץ לו: "תהיה בשמחה וזה יועיל לך לפרנסה טובה!" הוסיף החסיד לתנות במר נפשו: "וכיצד זה אוכל להיות בשמחה בשעה שאין בביתי לחם לאכול?"

הפטיר הרבי לעומתו בחייד: "נו, מה לא עושים בשביל פרנסה..."

הלמות עמלים – ח"ב

"אני מעדיף את הכסא שלי..."

תלמידי הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל ביקשו ממנו פעם להחליף את הכסא הפשוט, עליו ישב שנים רבות, לכסא נוח יותר, ואולם רבי מיכל יהודה סירב בתוקף, הוא נימק את סיבת סירובו המוחלט עפ"י מעשה שהיה וכך סיפר:

"אחד מגדולי התורה היה אדם עשיר. את עיסוקו בתורה ואת החידושים שנתחדשו לו כתב מתוך עושר והרחבה. יום אחד נפגש עם ידידו, גם הוא אחד מגדולי התורה, והציע בפניו שאלה בסוגיה עמוקה שנתקשה בה. כבר ימים מתעמק הוא בנושא למצוא תשובה לשאלתו ואינו מצליח. כששמע ידידו את השאלה השיב לו על-אתר תשובה נפלאה ביותר.

הלשה דעתו של השואל ואמר: "אני מתקשה בשאלה זו כבר כמה ימים ולא הצלחתי למצוא תרוץ ואיך זה שאתה ענית מיד?!"

השיב לו אותו תלמיד חכם: אין כל פלא בכך. הן אני לומד תורה כשאני יושב על כסא שעומד להשבר ולהתפרק בכל רגע, ואילו אתה יושב ולומד מתוך רחבות ונוחות מירבית. דע לך שעל ידי לימוד תורה מתוך הדחק אפשר להגיע לדרגה גבוהה יותר בהבנת התורה.

הפטיר רבי מיכל יהודה לתלמידיו: "אם מתוך הדחק מגיעים לדרגה גבוהה יותר, מעדיף אני להשאיר את הכסא הזה. הכסא הזה הוא מצויין בשבילי".

מאורם של ישראל

להסתפק במה שחננו השי"ת ולשמוח בחלקו!

נלמד מהפסוק: "ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש" (פרק כח-כ)

וכתב ללמוד מכאן החובת הלבבות (שער הבחינה פ"ה) כי "זאת שאלת הצדיקים מאת ה'. לא ישאלו המותרות, רק הדבר ההכרחי בלבד, שאי אפשר לו לאדם שיחיה בלעדיו. ובידוע כי נטיית האדם אחר בקשת המותרות, הוא גורם לו מהומות רבות, ועל כן כל איש ירא את ה', ראוי לו שיהיה שמה בחלקו ושיסתפק במועט, ושלא יתאוה המותרות, ויטיב לבו ביראת ה'".

הגה"צ רבי ירוחם לייבוניץ זצ"ל הביא (בספרו דעת תורה - בהעלותך) מעשה בפילוסוף מחכמי אומות העולם שהיה עני מדולדל. פעם נתן לו המלך כסף וזהב הרבה כדי להצילו ממצוקות העוני.

השכים העני בבוקר ויקח בידו את כל הכסף שקיבל ויבוא לפני המלך ויאמר לו: "הנה כספך אשר נתת לי, קח לך כי איני חפץ בו". תמה המלך ושאל: "מה זאת עשית לי, מדוע בעטת במנחתי אשר נתתי לך?"

השיב הפילוסוף: "אדוני המלך, מיום היותי על האדמה עד היום הזה ישבתי במנוחה שאננה ובמשכנות מבטחים, כי מעולם לא הייתי להוט אחר הממון, ומעולם נסתפקתי בהכרחי, והיה די לי והותר מה שהיה לי, וכל חכמתי הייתה לדרוש ולחקור חכמת הבריאה כי רבו מעשי ה', ואולם אתמול אחרי שלקחתי את הכסף, התעצבתי והוטרדתי לחשוב מה אעשה בכסף, האם אקנה בו סחורה או להפקידו ביד אדם נאמן, או אקנה קרקע, ותיידר שנתי מעיני, ולבבי כים נרגש. כי סבבוני גלי מחשבות והמון טירדות, לכן לא אוכל ללכת באלה. ועל כן הכסף נתון לך". והמשיך אותו פילוסוף עני להחזיק בעוניו.

כאשר הרגישו חכמי אומות העולם תענוגי חכמה - אומר רבי ירוחם - אזי הפקירו והפרישו עצמם מכל עניני העולם הזה, באשר המה הפריעו להם מחיי החכמה. ואולם לא כן היא דעת תורתנו הקדושה. התורה לא דורשת מהאדם פרישות בתכלית. שכן חז"ל אומרים (קידושין ל:): "בזמן שהרטיה - זו התורה הקדושה - על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואי אתה מתיירא.

וכפי שהובא באורחות צדיקים: התאוה היא המדה הרעה שבכל המדות, כי מתאוה מחמת גאוותו ללבוש בגדים יקרים ולבנות פלטרין גדולים ולאכול מאכלים טובים... שמא יאמר אדם: הואיל והתאוה היא מדה רעה כל כך, אפרוש ממנה ביותר עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה, אלא את השק והצמר הקשה ובגדים קרועים ומלוכלכים וישתמש בכלים מאוסים וכו'. המהלך בדרך זו נקרא חוטא שהרי הוא אומר "וכיפר עליו מאשר חטא על הנפש" (במדבר ו-יא) אמרו חז"ל (תענית יא:). "אם נזיר, שלא פרש אלא מן היין נקרא "חוטא", המונע עצמו מכל דבר, על אחת כמה וכמה!"

מצוה להפריש מעשר או חומש מרכושו לצרכי צדקה והחזקת תורה!

נלמד מהפסוק: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (פרק כח-כב)

והוא בדעת זקנים (מהמדרש) "יעקב תיקן לתת מעשר מן הממון". ובגמרא למדו חז"ל מכפל הלשון "עשר תעשרנו" על מעשר כפול, היינו חומש. שכן אמרו: באושה התקינו, המבזבז אל יבזבז יותר מחומש (כתובות נ.).

יש להבין: מדוע דוקא באושה התקינו שלא יבזבז יותר מחומש? ביאר הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בספרו יערות דבש ח"ב דרוש יד) כי במקום זה התגוררו מיד אחר חורבן הבית כמבואר בגמרא (ראש השנה לא.), וכל עוד היה בית המקדש על תילו, היה הקב"ה קוצב מזונות יום ביומו, ולא היה צורך לדאוג למזונות המחר, וממילא היה רשות לבזבז כמה שירצה, ואולם אחר החורבן שחדלו מזונות ישירות מה' וניזונים ע"י מזל, צריך אדם לדאוג למזונותיו, ולכן תיקנו שלא יבזבז יותר מחומש שלא יצטרך לבריות.

והיה אומר הרב מפוניבז' - הגרי"ש כהנמן זצ"ל, כי מתקנה זו שהתקינו באושה, לומדים אנו עד כמה רוח הנדיבות וההשתוקקות לפזר צדקה היתה נחלת העם כולו, עד שלא היה מנוס מלתקן תקנה שלא יבזבז מנכסיהם לצדקה יותר מדי, ושהמברה לתת, גם הוא לא יתן יותר מחומש.

הראב"ד ביאר מדוע אין לבזבז למצוה עוברת יותר מחומש, כדי שלא יבוא לידי עוני ופיל עצמו על הציבור, וכדברי חז"ל: "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות", והעוני חשוב כמיתה.

והפתחי תשובה (ו"ד סימן קנז סק"ד) ביאר הטעם מדוע אין לבזבז למצות עשה יותר מחומש מנכסיו, משום שאם יוצרך לבזבז כל ממונו כדי לקיים המצוה, הרי שוב לא ישאר בידו ממון ולא יוכל לקיים עוד מצוות, ולכן עדיף לבטל מצוה אחת כדי שיוכל לקיים מצוות הרבה. וכ"ז שייך במצוות עשה, משא"כ מצוות לא תעשה.

בספר "הפלאה" דן בשאלה, כשאדם הלוח מעות והלווה לא החזיר הלוואתו ונתייאש המלוה מהחוב, ולאחר מכן החזיר לו הלווה את ההלוואה, האם יצטרך המלוה לחזור ולהפריש מעשר כספים?

וכתב ההפלאה, דכיון שנתייאש המלוה מהחוב, נחשבת החזרת ההלוואה כקרן וצריך לעשר. והוא כמעשר דגן שמפריש מכל מה שיוצא מהשדה.

לפי"ז מבאר ההפלאה את הפסוק הנאמר על אברהם "ויתן לו מעשר מכל". מה פשר הדגשת הכתוב "מכל"? ומבאר ההפלאה שאברהם אבינו חזר ונתן שוב מעשר מכל הרכוש שהיה שייך לו, שהרי יצא למלחמה נגד המלכים, ועפ"י דרך הטבע, כל רכושו היה אבוד, אלא שהקב"ה עשה לו נס והצילו, נמצא שזכה ברכושו מחדש, ועל כן עישר שוב מכל רכושו, הוא שאמר הכתוב "ויתן לו מעשר מכל", היינו מכל הרכוש שכבר היה לו זה מכבר.

על הברכה שישנה לאדם מנתינת המעשר במיוחד בעת מצוקה, כתב החפץ חיים (בספרו נפוצות ישראל) את הדברים הבאים: ומה מאוד ראוי ונכון בימינו שמצוקות הזמן מתרבות שנתנהגו כמו יעקב אבינו בעת צר לו שהבטיח שיתן מעשר מכל אשר השי"ת יזמין לו, ככתוב "וכל אשר תתן לי אשר אעשרנו לך".

נתינת המעשר - כתב הח"ח - מביאה ברכה לתוך ביתו של אדם כמו שכתוב: "הביאו את כל המעשר... ובחנוני נא בזאת אמר ה' אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די". נמצא שע"י ג' דברים באה ברכה לתוך ביתו של אדם:

(א) ע"י קיום התורה. כדכתיב "את הברכה אשר תשמעו אל מצוותי". (ב) ע"י מדת הבטחון. (ג) ע"י נתינת מעשר. ומי שמתחזק בשלושתם, בוודאי אשריו בעולם הזה וטוב לו בעולם הבא.

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א נשאל: יהודים באמריקה הפרישו ממון רב לצדקה והפסידו באותה השנה הרבה כסף, הייתכן? הרי בצדקה כתוב "עשר בשביל שתתעשר". ו"בחנוני נא בזאת"!

והשיב רבי חיים: מי שהגיע לו עשירות (בגלל שעישר לצדקה) ובכ"ז הפסיד מכספו, מגרעים לו מחובותיו (שיש לו כלפי שמיא) משל למה הדבר דומה, למלך שחילק מתנות למקורביו ביום שעלה לגדולה, והיה אחד מהם שחב למלך חוב גדול, ואמר לו המלך כי המתנה שמקבל ממנו הוא המחילה על החוב. וכי אין זו מתנה, אף שבפועל לא קיבל מתנה חדשה?

דרכו של החיד"א במעשר כספים

דרכו של החיד"א זצ"ל היתה להפריש מעשר מכל הכנסה שהייתה לו. הוא החזיק ברשותו ארנק מיוחד ורשם עליו "מעשר", ומיד כשהיה נכנס לו סכום כסף, נתן המעשר בארנק המעשר ואח"כ נתן השאר בארנק אחר.

החיד"א היה מחלק מכספי המעשר לעניים פעמיים בשנה, בערב פסח ובערב סוכות. וכך נמצא רשום בפניקסו: "אני מוכר איזה ספר ואני חושש על דמי מעשר, ואני כותבם כדי להפריש אח"כ בלי נדר תמורתם מהספרים שיש לי שיהיו דמי מעשר בלי נדר".

החיד"א

למי לתת, מתי, וכמה...

מעשה באברך מחסידי הצדיק רבי בונים מפשיסחא זצ"ל שגילה מדה יתירה של נדבנות ופיזור ממון לנצרכים. מכיון שאותו אברך היה מטופל באישה ובנים, התרעמו עליו שהם סובלים ממש מחרפת רעב ואין להם מושיע.

הגיעה תלונתם לאוזני רבי בונים, ומיד צוה לזמן אליו את האברך וכה אמר לו:

החזרה מלובלין אמר על הפסוק "ויעקב איש תם" שיעקב אבינו היה "איש" וגם "תם". מצד אחד ידע מתי לנהוג בתמימות להיות "תם"... אך מצד שני ידע גם מתי צריכים להיות "איש". ובשעת הצורך השכיל לעמוד על שלו במאבקו עם עשיו ולבן...

והוא הדין בכל מדות הטובות שאנו מצווין לדבוק בהן, וודאי שמתן צדקה לנצרכים הוא מעשה טוב, אבל צריכים לדעת למי לתת, מתי לתת וכמה לתת.

וכבר הורו לנו חז"ל הלכה פסוקה בענין זה: "המבזבז [ממונו לצדקה], אל יבזבז יותר מחומש" (כתובות ס:). ומה עוד כאשר עניי ביתך קודמים. ופסוק מפורש הוא "ומבשרך לא תתעלם".

שיתן כפי יכולתו...

יהודי עשיר היה מתייעץ תמיד עם החזון איש בעניני מסחרו והיה מוסר לו צדקה ממעשרותיו עבור מוסדות התורה.

מדי פעם היה שואל את החזו"א: "אולי צריך אני לתת יותר ואינני יוצא ידי חובה. כמה עלי לתת?" ואולם החזו"א לא הסכים לנקוב לו סכום כמה עליו לתת.

פעם הגיע בנו של העשיר אל החזו"א ושאל: "ילמדנו רבינו, אבי מבקש שהרב יגיד לו כמה עלי לתת ואז יהיה רגוע... תמיד מודאג הוא שמא אינו יוצא יד"ח"..."

גם הפעם לא רצה החזו"א לנקוב בסכום ונימוקו עמו: "אם איני אומר לו, אזי כמה שיתן, יחשוב אולי צריך לתת יותר... אבל אם אנקוב לו את הסכום במדוייק כמה עליו לתת, אז כבר יודע הוא שיותר מסכום זה בוודאי לא צריך לתת, כי הרי יש לו פסק מהחזו"א, ואז יתחיל לחשוב אולי לתת פחות... לכן מעדיף אני שלא לנקוב לו את הסכום, שיתן כפי יכולתו".

מעשה איש

להוכיח הזולת בדרכי נועם ומתוך אהבה ורעות!

נלמד מהפסוק: "ויאמר להם יעקב אחי... ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה... ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים" (בט-ד, ח)

ופירש רש"י: לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד. אמר להם, הן עוד היום גדול, כלומר: אם שכירי יום אתם לא שלמתם פעולת היום... עכ"ל. והובא במדרש לקח טוב: מכאן לאדם חשוב שהולך למקום אחד ורואה דבר שלא כהוגן שצריך למונעו ואל יאמר שלום עלי נפשי.

בגמרא (ב"ב ס:): אומרים חז"ל שעדיף לא להוכיח אנשים על שעוברים איסור, שכן אם יוכיחם ולא ישמעו ויעברו על האיסור יהפכו להיות כעוברים במזיד ומוטב יהיו שוגגים ואל יהיו מזידים.

והקשו התוספות (ע"ז ד.) שהרי מבואר בכמה מקומות שצדיקים נענשו על כך שלא הוכיחו ומיחו ביד עוברי עבירה. וכן צדקה (סנהדרין קג.), [וכמו אבנר שלא מיחה בשאול (סנהדרין כ.) ועוד כו"ב]. ואם לפי מה שאמרו חז"ל דעדיף לא להוכיח דמוטב יהיו שוגגין, א"כ מה טענה ותביעה היתה כלפי הצדיקים שלא הוכיחו?

ותירצו התוספות, שכלל זה שמוטב לא להוכיח כדי שישארו שוגגים, זה נאמר רק באופן שידוע וברור לנו שלא ישמעו התוכחה אבל באופן שספק הוא לנו אם ישמעו או לא, בזה וודאי יש חיוב להוכיח [ואולם בשו"ת הראב"ן (סימן כה) מובא שגם ספק אם יקבלו או לא, אומרים מוטב יהיו שוגגין וכו'] ולכן נענשו הצדיקים שלא הוכיחו.

וראיה לכך, ממה שאמרו חז"ל בגמרא (שבת נה.) שמדת הדין קיטרגה לפני הקב"ה על הצדיקים שהיה בידם למחות ולא מיחו. אמר לה: גלוי וידוע לפני שאם מיחו בהם לא יקבלו מהם. אמרה מדת הדין לפניו: אם לפניך גלוי, להם מי גלוי?

עוד תירצו האחרונים, עפ"י מש"כ הרא"ש (ביצה פ"ד ס' ב) שכלל זה שעדיף לא להוכיח שמוטב יהיו שוגגין נאמר דוקא על דברים שלא מפורשים בתורה ונלמדים מדרשות המקרא, שאז יכולים אנו לקבוע שבני אדם שוגגין וטועים ולא ישמעו לתוכחה כי השתרשו בטעותם. ואולם בדברים המפורשים בתורה לא שייך בזה לומר מוטב יהיו שוגגים, וחייבים להוכיחם. לפי"ז מובן מדוע נענשו הצדיקים שלא מיחו, שכן מדובר על דברים המפורשים בתורה.

להוכיח בניחותא...

מרגלא בפומיה של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל: החכם מכל אדם מונה מעלות התורה: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ט-ז), כלומר: לא רק התורה עצמה כל כולה מתיקת ונועם, אלא גם האמצעים והדרכים המוליכים אליה צריך שיהיו "דרכי נועם".

וכדוגמא לכך סיפר האדמו"ר את המעשה הבא: בימיו של כ"ק האדמו"ר רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל, פנה אליו אחד ממזהירי שבת בעיר לבוב שיבוא לעזרתו, באשר נמצאים שם רוכלים יהודים המזלזלים בשמירת השבת וממשיכים למכור בשוק אחרי כניסת השבת, רח"ל. עסקן זה נהג לצאת ולגעור בהם ולהפריע להם ממעשיהם בכח ובחוזק יד...

אמר לו רבי מאיר: עכשיו שהסט"א מתגבר והולך, אין להתגרות בהם במלחמה גלויה ובחוזק יד, כי עוד עלול מעשה שטן להצליח, ויצמח מזה חילול ה' ח"ו. אלא כשתצא להציל מן החטא, תוכיחם בניחותא, ותדבר אליהם טובות, וקודם לכך תתפלל לרבונו של עולם ותאמר: "הריני הולך לעשות פעולה לכבודך ית"ש, אנא הצליחני שאעשה דבר המועיל ומתקיים..."

לפיך האש

ודי לחכימא...

כשהוצרך הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל להוכיח מאן דהו, עשה זאת בעדינות, בנעימות וברגישות. באחד הלילות הרעישו בחורים מתחת לדירת מגוריו, והפריעו למנוחת בני המשפחה. רבי נתן צבי התלבט, מצד אחד רצה להעיר להם, מאידך חשש שמא יצטערו על שהפריעוהו...

מה עשה? הוא ביקש שיכינו צלחת עם עוגות. הוא ירד לחדרם עם העוגות ומסרם להם באומרו: "שכנים צריכים להתנהג יפה אחד עם השני. הנה לכם מתנה קטנה..." כולם הבינו היטב את כוונתו ואת אצילות מדותיו.

בכל נפשך

הכרת הטוב והודיה

להכיר בטובה שמקבל ממיטיבו ולהודות לו על כך!

נלמד מהפסוק: "ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה" (פרק בט-לה)

ואמרו חז"ל (ברכות ז:): מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה עד שבאה לאה והודתו, שנאמר הפעם אודה את ה'. וכתב רש"י: "לפי שראתה ברוח הקודש שיעקב מעמיד שנים עשר שבטים ולו ארבע נשים, כיון שילדה בן רביעי הודתה על חלקה שעלה לה יותר מן החשבון המגיע לה."

הגרי"י קנייבסקי - הסטייפלער זצ"ל מוכיח מהגמרא (יומא סט:): שנוסח התפלה שתיקנו, בה אנו מודים להקב"ה על כל ניסיו ונפלאותיו שבכל יום עמנו, לא די שאנו מאמינים שזו האמת, אלא עלינו להכיר - אף במיעוט שכלנו - שזו האמת, ואף שהרבה ניסים הן נסתרים מאיתנו, אך מכל מקום יש הרבה ניסים ונפלאות שאנו מכירים ורואים במציאות.

ומבאר הסטייפלער (בספרו **ברכת פרץ** - עקב) כי מה שאנו קוראים "נס" (היינו שחרג מדרך הטבע) כל אדם מכיר בזה את יד ה', אבל מה שהורגלנו בזה שנקרא בפנינו "דרך הטבע", יש לזכור שהכל מתנהל בהשגחה פרטית, כאמרת חז"ל, הכל בידי שמים וכו' (ברכות לג), "וכל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה וכו' (ביצה טז.) ועוד כיו"ב. נמצא שבאמת כל מהלך הטבע הם ניסים אלא שהם נסתרים וזהו עוד נס שהשגחה העליונה מסדרת והוא נס בתוך נס.

אך נוסף לניסים הרגילים - כותב הסטייפלער - יראה המתבונן כמה ניסים ממש בלתי צפויים, שאנשים הרחוקים מאמונה שלימה קורין לזה "מזל", אך באמת הכל ניסים בהשגחה פרטית, וכיוונו זאת משמים שיבוא הדבר מסיבה בלתי צפויה להוכיח כי לא האדם מתכנן ומסדר את עניניו אלא מן השמים ירחמו עליו. חובה על האדם להודות על הכל.

להכיר טובה על כל דבר...

הגאון רבי זוב בעריש ווייזנפלד - הרב מטשעבין זצ"ל היה מכיר טובה למטיביו באופן מופלא. פעם נכנס הגר"י גלינסקי זצ"ל למעונו, קיבלו הרב מטשעבין בחביבות גדולה ובמאור פנים והציע מיד שיכין עבורו כוס תה. הוא ניגש למטבח להכין בעצמו כוס תה לאורחו ולאוועילו כל נסיונותיו ותחנוניו של רבי יעקב להניאו מלטרוח לכבודו. נימק הרב מטשעבין שעושה כל זאת כהכרת הטוב על שהיה לו חלק מסויים ביציאתו מבוכרה לאיראן.

פעם בחן הרב מטשעבין את אחד מילדי 'שערי חסד'. כשסיים לבוחנו ליווהו עד לפתח הבית. כששב למקומו שאלו חתנו לפשר העובדה שליווה את הילד.

אמר לו הרב מטשעבין: הילד ביקש ממני ללמוד איתו עמוד גמרא בפרק "אלו מציאות". מה אומר לכם, פרק אלו מציאות למדתי בחיי פעמים רבות מאד, ובכ"ז כשלמדתי עם הילד, הוא הפתיע אותי בשאלות שמעולם לא עלו בדעתי, שלא אכיר לו טובה על כך!?

שר התורה

זמי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

קוראים נכבדים !

בעקבות הפרסום בעלון בפרשת חיי-שרה, על הצורך הנחוץ לשנות את דפוסי החשיבה ביחס לבין אדם לחבירו, מתארגנים בס"ד לקמפיין פרסום ארצי שכולל הדבקות מדבקות וזרזות מרהיבי-עין בנושאים אלו. אנו מודים לכל אלו שכבר הצטרפו ליזמה המבורכת, וקוראים מכאן לכל מי שרוצה לזפות בזכות גדולה – להתנדב למיזם החשוב! התקשרו למשרדי המכון, באין מענה נא להשאיר הודעה. אשרי חלקו של כל מי שידבנו לבו בפעילות המבורכת. כולנו זוכרים ממה נחרב בית המקדש, ממילא כולנו גם מבינים במה חובה להשקיע על מנת שכבר ניגאל מכל הצרות. התנדבו למיזם שידאג להזכיר לכל יהודי, בכל מקום שהוא, לקרב את הגאולה בעת הזו!

תוותר – לעצמך!

חור שהכניס את היד? הרי אם היד יכלה להיכנס על כרחך שתוכל גם לצאת ["כבולעו כך פולטו!"]
אה, הסוד הוא שהקוף אוחז במנת אורז ומאגף סביבה את אצבעותיו.
כעת הוא כבר לא מסוגל לצאת, הקוטר של החור מתאים רק ליד בלי אורז.
נו, אז מה הבעיה? שיעזוב את האורז!
הוא לא מסוגל לוותר. נקודה.
האוצר היקר בידו... ריחו שובה לב... עוד מעט יגיע לפיו...
אתה משתגע לראות את זה: תוותר ויתור קטן שיציל את נפשך. תוותר על האורז תרוויח את החיים. לא שווה?
לא. הוא לא מסוגל לוותר...
* * *
אבל הוא לא המציא את השיטה. הוא למד את זה ממישהו...
רגע; מי אמר שקוף הבבון אלוף בחיקוי בני אדם?
ששש... שבני-האדם לא ישמעו...

לפני 48 שנה התפרסם צילום תיעודי של חיי הטבע במדבר נמיביה - מדינה בדרום מערב אפריקה. אי שם ליד אנגולה וזמביה...
בין השאר תואר שם כיצד לוכדים הילידים קוף בבון:
קודחים חור דמוי אגס - שפתחו צר ותוכו רחב יותר - בגזע עץ. בפתחו של החור - שנקדח בגובה כתפיו של הבבון - יכול הקוף בקושי להכניס את אצבעותיו.
מבשלים אורז חם ומכניסים לתוך חלל הנקב. פיתיון כזה שהבבון אינו יכול לעמוד בפני ריחו.
ומחכים. ממתנים בסבלנות.
בבון מגיע. מריח. מוקסם מהריח ודוחף את אצבעותיו לעומק החור, לאחוז בפיתיון. זוהי המלכודת שלו...
עכשיו מגיעים עם רשת או שק ולוכדים אותו. הוא נאבק ומקפץ ברגליו, אבל לא מסוגל להוציא את היד מהחור דמוי האגס.
אתה יכול לבוא גם כעבור כמה שעות. הוא יישאר שם.
* * *
אבל למה?! מדוע הקוף לא מצליח להוציא את היד דרך אותו

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

אודות התה המיוחד

שנה אפשרות להזמין את התה המיוחד אודותיו כתבנו בעבר.

התה מבריא את הגוף; מחזק את המערכת החיסונית; טוב ללב, ובעל מעלות נוספות רבות! כפי שכבר ציינו בעבר, אין קשר בין עלון-הבריאות שלנו לבין המוצר - מלבד העובדה שבעקבות ניסיון אישי גילינו מוצר מצוין שיכול להועיל לרבים וחבל שלא ידעו עליו. ואכן מאז הפרסום הגיעו אלינו עוד הרבה תגובות חיוביות ממשתמשים. (אין המכון נוטל אחריות על המוצר אלא הוא באחריות המוכר והמשתמש) ניתן להזמין במספרי הטלפון הבאים, האספקה באמצעות הדואר: 02-6480277 / 0545252463

{ אז נדברו }

פרשת ויצא תשפ"ב | לסדר: "והנה ה' ניצב עליו" | גליון מספר: 534

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון
בשירות פקס באמצעות
שיחת טלפון:

☎ 0795319191

רצה שעוד אנשים יקראו,
כסוך, את העלון?

קדימה!

זה זמן להצטרף לשותפות
בה"ק להחזקת העלון..

ותהפוך שותף קבוע
בזכויות החזקת העלון!

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15

חיפה

תודה מראש!!!

מה החיזוק מול רדיפת הדת בימים אלו...?? תחילת פסוד"ז!!!

בימים אלו ישנה תחושה כבדה ומעיקה בהיבט המדיני... תחושה שמתנכלים אלינו... מנסים להצר צעדנו... יש פה מישהו שמנסה להילחם בכל הקדוש והיקר... נלחם ביידישקייט ומי יודע מה הוא עוד מתכנן להעיק לשכינה... באופן כללי יש תחושה של הסתרת פנים ואולי אפילו חילול ה'!!! שונאי הדת מרימים ראש... ואנחנו הנאמנים לה' ולתורתו נכנסים לכוננות ספיגה... **אבל!!! תרשה לי להציג את הדברים מזוית אחרת לגמרי...**

אם תשים לב: אנחנו כל יום!!! כל בוקר מחדש מתחילים את התפילה בשבח: **הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו...** ולא נעים להודות... אבל אנחנו פשוט לא שמים לב מה אנחנו אומרים שם... הודו לה'... **על מה? שירו לו זמרו לו!!! על מה???** שיחו בכל נפלאותיו... **על איזה נפלאות מדברים פה??** מה הנושא?? אתה יודע מה הנושא?? לא תאמין מה... **אלו כרת את אבריהם וז'... בזהותכם מתי מספר... ויתהלכו מזוי אל ז'... לא הזיזו לאיש לעשקם ויכוז עליהם מלכים אל תזעו במשיחו ובזביאי אל תרעו!!**

מה כתוב כאן?? שה' הבטיח לאברהם שהארץ תהיה שלו... אבל תכל'ס... בשלב זה אברהם הוא סתם אזרח בודד... עולה חדש שאף אחד לא מתייחס אליו... ואת אף אחד כעת לא מעניין שה' הבטיח לאברהם משהו... בקיצור: אברהם במקרה הטוב היה אזרח... עוד אזרח... כעת אין לאברהם שום עמדת כח!!! פה בארץ כנען הוא לא תופס שום עמדת שלטון!!! אדרבה... הוא בן מיעוטים... עולה חדש מחרן... ובכל זאת!!! אברהם אבינו הוא איתן האזרחי!!! אתה יודע מה זה איתן האזרחי?? זה **אזרח האיתני!!!** אזרח מאוד מאוד חזק... כולם רועדים ממנו... אף אחד לא מעיז לנגוע בו לרעה... כולם מבינים שהאזרח הזה... נכון שהוא בסה"כ אזרח... אבל הוא **איתני!!!** ויוכח עליהם מלכים... אפילו המלך רועד להתחיל עם האזרח הזה... **ועל זה!!! על זה הודו לה' קראו בשמו...** על זה שירו לו זמרו לו... **אתה קולט למה דווקא על זה "הודו לה' שירו לו זמרו לו... יותר מכל שבח אחר??**

כי אם אני איש חזק... תפסתי עמדת כח... הצלחתי לקחת את השלטון (ביושר או לא ביושר) ועכשיו כולם מפחדים ממני... נו... זה לא מרגש... הרי תמיד יש את התורן שהוא כעת החזק שתופס את השלטון... אז הפעם זה אתה... אין פה גילוי חיבה של ה' יוצא דופן... **אז זהו שלא!!!** השבח הגדול של אברהם יצחק ויעקב שהם לא!!! לא תפסו שום עמדת כח... הם היו אזרחים עממיים לגמרי... ובכל זאת ויוכח עליהם מלכים... המלכים רעדו מהם... **זה השבח הגדול ביותר!!!** זה מפגן החיבה הגדול ביותר שה' הפגין לאבותנו הקדושים...

שים לב מה קורה עם יצחק אבינו בפרשה הקודמת... הפלשתים מתנכלים אליו... סותמים את הבארות שחפר אביו... לוקחים לו את התקציבים... סוגרים לו את בורות המים... ומה יצחק עושה?? **כלום!!!** הוא אפילו לא מנסה להתנגד... הוא הולך בתום לב (ואולי אפילו באדישות) ופשוט חופר במקום אחר... והופה... מצאנו מים... ועוד באר ועוד באר... עד שבשלב מסוים הם מגיעים אליו על ארבע ומבקשים ממנו לחזור אליהם בחזרה... לא בגלל שהוא פתאום עלה לשלטון וכעת חוששים ממנו... **לא!!! ממש לא!!!** אלא מאי? ה' פשוט מצליח את דרכו...

אתה קולט?? נו... תגידי לי: מה נראה לך יותר שירו לו זמרו לו??? שמישהו סותם ליצחק את הבאר ויצחק יוצא נגדו במאבק איתנים ומנצח. יצחק חוזר עם אותות נצחון... נצחנו בגדול..

אוו!!! שיצחק בכלל לא מנסה להתנגד... לא מנסה להילחם... ובכלל לא מחפש לנצח... אדרבה... הוא מוריד את הראש ונכנע... סתמתם לי?? שיהיה... אני נאלץ להמשיך הלאה... והוא רק חופר והופ... שוב חופר והופ... ותוך יומיים כל התקציבים שעשקו ממנו מבחוץ... פתאום מגיעים אליו בכפלי כפלים מהון אישי וההצלחה שה' מאיר לו פנים... **נו... מה יותר שבח???** זה!!! זה מה שאנחנו מודים לה' מידי בוקר!!! הודו לה'.. שירו לו... זמרו לו... על מה???

על בהיותם מתי מספר!! דווקא כמעט וגרים בה... על אותו הזמן שאבותינו היו דווקא בעמדת מיעוט... בעמדת חולשה **ובכל זאת!!!** ויוכח עליהם מלכים אל תגעו במשיח...

זה השבח הגדול ביותר... **ושתבין: מי מחבר את השבח הזה??** לא פחות ולא יותר **דוד המלך!! שהוא כן מלך!!** הוא המלך הראשון שדווקא כן נמצא בעמדת כח ושלטון ועם ישראל בתקופתו בשיא תפארתם... נכון נכון... אומר להם דוד המלך... נכון שה' הגביה קרננו למעלה אבל תדעו שעדיין זה לא השיא!!!... כי נקודת השיא הייתה דווקא כשאברהם יצחק יעקב היו כמעט וגרים בה... חלשים ונודדים... ולמרות זאת ה' היה עמדת הכח שלהם!!! ולא חסרו דבר!

את המסר הזה אנחנו צריכים להפנים בימים אלו... שאמנם כולנו מודים שלהיות בעמדת כח ושליטה... זה מאוד נחמד... אתה מרגיש חזק ובטוח וזה טבעי... אבל לא לשכוח שעדיין!! הודו לה' קראו בשמו... זה דווקא כשאתה נמצא בעמדה מוחלשת כמו יצחק אבינו בשעתו... סותמים לך את הבורות... לוקחים ממך תקציבים... ולמרות זאת!!! ה' עוזר... ויזרע יצחק בשנה ההיא וימצא מאה שערים ויברכהו ה'... ובפרט כל אחד מאיתנו בנימה האישית שלו... גם אם הנתונים שלך הכי חלשים... הרקע שלך מסביב מספק לך את כל הסיבות להישאר אחרון בתחנה (ויש כאלו שגם דואגים להסביר לך את זה...) **אבל דווקא לא!!!** דווקא אתה הוא הפוטנציאל של שיחו בכל נפלאותיו... ה' יראה לכולם על אפם ועל חמתם שאת דכאי רוח יושיע... אל תבהל... אל תחשוש... שירו לו זמרו לו... קורא אליך דוד המלך... דוד לא מתרגש מאנשים חזקים... מי כמוהו יודע שגם גדולתו באה לו דווקא אי שם ממכלאות צאן... דווקא משם בוקע שבחו הגדול של ה' שהוא מושיע לאזרח שיהיה איתני!!! שירו לו...

ברוך הבא מסכת תענית... מאימתי מזכירין...

בשבוע הבא מתחילים בדף היומי מסכת תענית!!! אגב: למי שכבר אין לו סבלנות כל חודש להתחיל מסכת חדשה... אל דאגה... אתה עוד תתגעגע לזה... עוד שלושה חודשים מתחילים סדר נשים נזיקין ובעזה"ש יהיה הרבה שטייגן... אבל החגיגות החודשיות שיש לך כעת... זה כבר לא יהיה... **ובכן: מסכת תענית!!!** חשוב להדגיש שאת מסכת תענית כמעט כולנו למדנו... זו ההמסכת הקלה בה"א הידיעה... כמעט כל ילד בר מצוה שרוצה לעשות סיום זה או מסכת תענית או מסכת מגילה... אז זה!!! שדווקא בגלל זה מומלץ ללמוד כעת את מסכת תענית... ממה נפשך... אם למדת אותה בתור ילד... אז הבנת אותה כמו ילד... היא אמנם מסומנת לך ב-וי... עשית עליה וי בתור ילד... אבל כעת הגיע הזמן גם ללמוד אותה... ומי שעדיין לא למד את המסכת הזו... אז אנא... לפחות למען הילדים... יום אחד הילד שלך עוד יבא עליך ויבקש ממך שהוא רוצה ללמוד איתך מסכת תענית... אז לפחות תדע אותה...

ובכן: במסכת תענית אין צורך להיות המרגיע הלאומי שזו לא מסכת קשה כי לכל הדעות היא לא קשה... אבל מה כן??? **למסכת הזו יש נושא מסוים!!!** נושא שמאוד חביב עלי... תנחש מה הנושא של מסכת תענית??? **ת ע נ י ת !!!** כן... לפעמים יש צורך בלעשות תענית...

ולמה זה כ"כ חביב עלי?? מה... אני אוהב לצום?? ממש לא!! (אגב: לי באופן אישי מאוד קשה לי לום... יש כאלו שלא מרגישים צומות... אבל אני כן!!! קשה לי לצום... אני מחכה שיגמר הצום... מה אני אעשה... אני יותר אוהב לאכול מאשר לצום... תעשה משהו...) נו... אז למה הנושא של תענית כ"כ חביב עלי?? אני אגיד לך למה: מסכת תענית מכריזה כרוז אחד ברור!!! **שיש מה לעשות!!!** לכל אחד מאיתנו יש קשיים בחיים... התמודדויות... לפעמים מדובר בקשיים מינוניים... שורדים עם זה... צפים מעל המים... לא עושים עסק... אבל לפעמים מדובר בקשיים משמעותיים ש... שזה קשה!! זה משבית!! זה מצמיח!! לדוגמא: קשיים בשידוכים... עוד חצי שנה... ועוד חודש... ועוד חודש... ועוד חודש... מגיע רגע קשה ש... די... אין לי כבר כח... ואז מה עושים???

בשעות הערב מחפשים עוד איזה סגולה שעדיין לא עשיתי... מחפשים בלוח מודעות איזה יארכיט של צדיק יש בדיוק השבוע שהמונים עולים ורואים ישועות... מקסימום אדון אז נדברו "חפר" לנו בראש שאפשר לדבר עם ה'... טוב... אז נדבר מידי פעם עם ה'... והלאה... סוחבים... **אדוני היקר: האם אתה יודע שיש כזה מושג הלכתי שנקרא "תענית יחיד"???**

אתה יודע שמי שיש לו צרה... חז"ל תקנו שיש כזה מושג שהוא מקבל על עצמו תענית במנחה שלפני כן... ואז למחרת כל היום הזה מוקדש לתשובה תפילה וצדקה... ויש עת רצון מיוחדת ביום הזה... וזה לא סגולה ולא עניין... אלא יש לזה תוקף דין דרבנן של תענית יחיד ויש לזה דין של נדר!!! זה לא משחק ילדים!!! יש פה בחינה של "יענך ה' ביום צרה..." ביום הזה התפילה מתקבלת יותר... האם פעם חשבת על כזה רעיון??

עכשיו: שלא תבין לא נכון!! אין לי שום עניין כעת להתחיל לעודד אנשים לצום... אין לי עניין לפרסם עכשיו שיש סימן שלם בשר"ע שנשכח... אני לא מחפש מצוות כאלו!! **רק מה כן??**

ההלו... **יש מה לעשות!!! יש!!!** כשהייתי בחור עברתי באחת הפעמים משבר קשה... וטפסתי על הקירות... אבל היות והייתי קצת מקורי... אז לכל הפחות ידעתי שיש מסלול שנקרא תענית יחיד שמקסימום הולכים על זה!!! אבל היות ואני לא אוהב לצום אז בהתחלה לא הלכתי על זה... אבל המשבר העמיק והמצוקה החריפה... ויום אחד דפקתי על השלחן סטופ!! חייבים לעצור את המצב... ניגשים לתענית... קבלתי ע"ע תענית במנחה... ולמחרת צמתי כל היום... וכל היום הייתי בתשובה ומעשים טובים... אמרתי ספר תהילים... ישבתי עם רשימות ועשיתי חשבון נפש מקיף... קבלתי קבלות וזעקתי לה' שישוע אות... והישועה הגיעה... **ואז קלטתי מה הרעיון שעומד מאחורי המושג ששמו תענית**... (עכ"פ על דרך הפשט)... תענית זה סוג של **שביתת רעב!!!** חלילה... לא שביתת רעב מול הקב"ה... חלילה וחס!!! (זה מטיח דברים כפי מעלה) השביתת רעב היא **ביחס לעצמי!!!** אני סוחב איתי איזה מצוקה... ועוסק בלשרוד... סוחב וסוחב... ומי כמוני יודע שזה לא תכלס... לא תכלס לגרור רגלים... משהו פה צריך לקרות... צריך לשים את הדברים על השלחן ולהבין מה הסיפור... **אבל אתה יודע איך זה נראה... ס"ס החיים חזקים מהכל**... ויש שגרה שוטפת... וסוחבים... אוהו סוחבים... אנשים מסוגלים לסחוב בעיות במשך שנים ע"ג שנים... רק בגלל שהשגרה לא נתנה לעצור ולהגיד סטופ!!!

בא נעצור רגע... בא נחשב מסלול מחדש... ננסה להבין מה ה' רוצה... וזה בדיוק הסיפור של תענית... סטופ!!! עוצרים את מירוץ החיים... לא ממשיכים הלאה!!! **יש פה מה לעשות**... אני כעת מקדיש יום מיוחד לדבר עם ה' על הנושא הזה... והפעם זה יסודי... זה לא שאני אנדב לזה אי חצי שעה פה חצי שעה שם... לא!! סוגרים את המטבח!! סוגרים את הברז!! היום אני רציני... היום אני לא סחבק... (כן... ביום תענית יש דין מיוחד להיות כבוב ראש) היום הזה אני נעצר לפני ה'... עושה חשבון נפש וזועק ומתחנן לה' על המצוקה הפרטית שלי... **זו העוצמה של תענית!!!**

וזה הנושא של מסכת תענית. כעת עם הרקע הזה שנתתי לך... עם זה תכנס למסכת תענית... מסכת תענית מעבירה מסר אחד לאורך כל הדרך... יש בעיות?? לא מטיחים!! קראו עזרה... מכנסים את הקהל... עושים חשבון נפש... צמים שני חמישי ושני ומגיעה הישועה...

איזה כיף היה להם פעם!!! יהודי שחי ככה ידע שאם יש בעיות... יש גם פתרונות!! יש תכנית מה עושים... ומהמקום הזה חביב עלי מאוד הנושא של תענית... לא... הצום כמות שהוא דווקא די מרתיע אותי... אבל כמה שלא אהבתי לצום... הרבה הרבה יותר אהבתי לדעת שיש לי לאן לפרוץ!! כמו בן אדם שיש לו בעיות רטיבות בתקרה... הוא יודע שיש מה לעשות... קוראים לאיש מקצוע שמטפל בבעיה... אם יש חורים בשיניים הולכים לרופא שיניים... רגע... ואם יש בעיות שגם הרופא שיניים וחבריו לא יכולים לעזור... מה כאן אפשר לעשות??

אז הנה!!! יש מסלול... יש תכנית... יש תענית... יש תשובה תפילה וצדקה... (מכאן ואילך זכותך המלאה להחליט שזה לא כזה קריטי... לא שווה לי לצום יום שלם בשביל שידוך יבא דווקא עכשיו... או המשבר הנקודתי שאני עובר כעת לא שווה טיל עוצמתי בדמות צום... זה שיקול נורמלי... אבל...) לפחות לדעת שאם הקושי נהפך להיות בלתי נסבל יש מה לעשות... זו תחושה נפלאה ובעיקר אמיתית!!!

זה הולך להיות כל השפראך של מסכת תענית... יש בעיות?? גוזרים תענית עם כל האופטימיזם לעתיד טוב יותר... ועכשיו למעשה: אנא ממך... אל תסיק מהמסכת הזו מסקנות שממיהם אתה מתחיל בסדרת תעניות... אבל לכה"פ להיערך לימי תפילה!!! ליום של תשובה סביב נושא ממוקד שמעיק עלי... ואני מקצה בשבילו יום... יום שבו אני לכה"פ עושה תענית דיבור כי אני כעת עסוק בלרצות את ה' בנושא זה... מאימתי מזכירין...

ניתן לקנות את הקונטרס

שתהא הסלהבת-

עולה מאליה

ולא תהא עולה ע"י דבר אחר...

בענייני ימי החנוכה והמסתעף, מלוקט מתוך

מאמרים שנכתבו בגיליון זה,

בפלא': 0548446691 - 0527683095

ניתן להשיג במוקדי המכירה:

אופקים: שפירא: 0534112035

אחיסמך- שרגל: 0527171721

אלעד- 03-9073067

אשדוד- 0504120311

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב, מ' צוויבל.

רחובות: 0548423047

תפרה: 0556705003

בני ברק: קבוץ גלויות 9 - 0556728458

חזון איש 34 (פינת דסלה, דריימוס) 0527117271

פתח תקווה: מרכז העיר 050-4124235

ירושלים: מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.

בית וגן: רח' הרב פרנץ 29 קומה ב'.

רמת ד': רובין 47 קומה ב'

רוממה: המ'ג 29 0527682281

הר נוף: 0533148861

קרית ספר: מרומי שדה 3 052-7174781

חפץ חיים 14 089742750

פיצוחי בראשית- ברמבלד: 0527137444

גרינ פארק- 0527644795

צפון: חיפה: שטיבלאך נדבורנא/ תפארת ישראל.

רכסים: הורדים 4' קריצלר לתאם 0548415410

ברמיאל- 0527136165 משפחת שטיימן.

חצור- קריה, יונתן בן עוזיאל 3/5 0583244899

עפולה- 0527686876

במוקדים הנ"ל ניתן גם לקנות את הספרים:

• "אהלבת" (כי ישמע

ה' קולי...) העוסק בענייני תפילה

ופתיחות רגשית בנימה אישית מול

אבינו שבשמים עד בא הישועה בע"ה.

• "ואהלבת" (את ה' אלווקד)

העוסק בקבלת מלכות ה', כיצד

לקבל ולשמוח ולגדול מתוך הנתונים

שה' מעמיד בפני כל אחד מאיתנו

• "ויבאן"

העוסק בנושא התמודדות בשמירת

העניינים והמסתעף.

מילא החד פעמי.. אבל למה השמן צריך להתייקר???

מעשה שהיה כך היה... עובדיה הנביא נאלץ להחביא מאה נביאים במערה ולכלכל אותם. יש לציין שהוא לא קיבל תקציבים מאחאב... איפה תקציבים... שרת הבטחון איזבל דרשה להוציא אותם להורג... מי מדבר על תקציבים... ותכל'ס... עובדיה נאלץ ללוות סכומי עתק בשביל לכלכל אותם... ובזכותו נשאר מאה שרידים אשר ה' קורא... לעובדיה הנביא הצטבר חוב של עשרות מיליונים ובדיוק אז הוא נפטרה!!! וכל החוב העצום הזה נפל לא פחות ולא יותר על הכתפיים של האלמנה הצעירה... יהורם (הבן של המלך אחאב) לא חושב פעמיים... הוא תובע ממנה להחזיר את החוב... אחרת יקחו לה את הילדים... מה עושה אשת עובדיה? **הולכת לבכות אצל שר האוצר!!!** לאלישע הנביא... אלישע... מה אני עושה??? יש לי חוב אדיר... ורוצים לקחת לי את הילדים...

נו... מה עושה שר אוצר כשהוא צריך לכסות גרעון???

מעלה את המיסים של החד פעמי ושל השתיה הממותקת?? **לא!!!** לכתחילה לא!!! לכתחילה עדיף לחשוב על רעיונות יצירתיים איך להגדיל הכנסות ולהביא רווחים מהצד וככה לכסות גרעונות... נו... פונה שר האוצר לאלמנה ומנסה לחשוב יחד איתה: **ויאמר אליה אלישע מה אנשה לך? הוצי לי מה ילך בך בבית? איזה השקעה ניתן להשקיע שתניב רווחים מהמנינות!!! התאמר: אין לשפוחך כל בבית כי אם אסוך עבד!!!** כד קטן עם טיפה שמן... זה הדבר היחיד שיש לי בבית... אוהו... אורו עיניו של שר האוצר... טיפה שמן זה מכרה זהב!!! אנחנו נעשה מזה השקעה עם תשואה גבוהה... **ויאמר לבי שאלי לך כלים בן הזון מאת כל שכניך, כלים ריקים אל המעיט...** אלמנה לא שואלת שאלות... אם שר האוצר של קוב"ה ושכנתה אומר שיש פה השקעה אז יש!!! מיד הלכה והשאילה כלים מכל השכונה... סירים, גיגיות, חביות, חד פעמי... מה לא... כל הבית מופוצץ בכלים ריקים... כעת סוגרים את הדלת!!! והיא מתחילה לשפוף וזה נשפך ונשפך ונשפך והתמלא על גדותיו... נו... תביא עוד כלי... והיתומים **הם מושימים אליה ויאמר מוצקת,** וכך כל הכלים בבית התמלאו בשמן... הנה... שר האוצר הצליח להביא הכנסה מהצד!!! הצליח לעשות **ייבוא** מיוחד של שמן שאיתו נכסה את הגרעון!!! דא עקא!!! **ויחזי כמלאות הכלים והאמר אל בנה הוציאה אלי עוד כלי, ויאמר אליה אין עוד כלי... ויעמוד** **השמן!!!** אי אוי אוי... נגמרו הכלים... ברגע שנגמרו הכלים הסתיים היבוא... **ועמוד השמן!!!** אין יותר שמן...

כעת שוב מזעיקים את שר האוצר... יש לנו בעיה... נכון... הבאת לנו ייבוא אדיר כמה עשרות אלפי ליטרים של שמן... אבל עשינו חשבון שאחרי הכל... גם אם אנחנו מוכרים את כל השמן הזה אנחנו מצליחים לכסות רק שתי שלישי מהחוב... אבל עדיין!!! עדיין נשאר לנו עוד איזה שלוש מיליון בחוב שאת זה עדיין לא כיסינו... מה נעשה

שלא היה עוד כלי... ואז עמד השמן והייבוא נעצר... **נו... מה כעת עושה שר האוצר???**

נו... מה עושה שר אוצר מסור שאחרי כל ההכנסות והרווחים שהוא ניסה לייבא... עדיין!!! עדיין נשאר בור וגרעון שצריך לכסות אותו? נו... מה עושה כיום שר אוצר שצריך לממן את הבדואים בנגב?? אין ברירה!! מעלים מיסים!!! אז להבדיל... גם כאן אין ברירה... **ועמוד השמן!** דורשים חז"ל: מה זה ועמוד השמן??? **התייקר השער של השמן!** (ועמוד מלשון עמד השער...) כלומר: אלישע מנסה למנוע את עליית המחירים... הוא מצידו מייבא שמן מבחוץ... אבל ברגע שאין עוד כלי... זהו... כעת נאלצים לגשת למסלול ב'... אין ברירה... אלישע הנביא יוזם עליית מחירים של השמן... אוהו... ברגע שעלה המחיר של השמן... כעת- כמויות כאלו של שמן בשילוב המחיר העדכני... כעת הצלחנו לכסות לגמרי את החוב!!!

ע"כ מפורש בנביא ובדרשות חז"ל... כעת אתה קולט מה כתוב פה???

אלישע הנביא הוא שר אוצר לכל דבר!!! הוא מארגן יצוא מיוחד של שמן שהגיעו ביבוא מיוחד מהשמים... אם זה לא מספיק... אז הוא דואג לעליית מחירים... הוא משחק במדדי השערים היציגים כאילו הוא יושב שם במשרד האוצר... עכשיו: אתה מבין לבד שאלישע הנביא בכלל בכלל לא היה שר האוצר!!! בממשלה של המלך יהורם היה שר אוצר אחר לגמרי!! היה משרד אוצר... והיו שם גזירות לכלליות קשות מאוד על עולם התורה... (ואם מאה נביאים צריכים להתחבאות במערה זה לא בדיחה... זה גזירות שהגיעו מהממשלה שהייתה אז!! המצב שלנו **הנה לעומתם**... אוי ואבוי למי שמעזיז לכפור בטובתו של מקום ולומר שאנחנו נמצאים כעת בגזירת שמד...) וזה לא סתירה לרגע שיש שני שרי אוצר במקביל!!! יש שר אוצר בובה שיושב לו שם במשכן הכנסת של המלך יהורם ומה שנגזר בר"ה הוא השחקן והחתול השחור שעושה את העבודה השחורה שמייצג כאילו הוא אחראי על זה... **ובמקביל!** אי שם רחוק רחוק ממשרדי הממשלה... אי שם באבל מחולה... יושב לו איש האלוקים אלישע הנביא... שהמפתחות האמיתיות של האוצר נמצאות בידיים שלו!! ואם הוא החליט לכסות את החובות של האלמנה עובדיה... זה יקרה ויקרה!!! איך בדיוק???

אל תשאל... זה מאוד מסקרן ותמיד זה יפתיע... שר אוצר שבורא עולם מסר בידיים שלו את השפעת העולם... אין גבול ליכולת הייצרית שלו...

רק לשבר את האוזן: אתה מכיר את המושג שנקרא "לא דובים ולא יער"? להוי ידוע לך: מאיפה מגיע המושג הזה?? **מאלישע הנביא!!!** שאתה יכול להסתכל פה באופק ולראות שאין דובים ואין יער ואין שום דבר באופק... אבל ברגע ששר האוצר אלישע הנביא שיושב על השיבר של בורא עולם... אם הוא החליט מאיזושהי סיבה שיצאו כעת דובים מיער... אז פתאום נברא יער ונבראו דובים ויצאו דובים מהיער... זה מה שקורה כשיש לך עסק עם שר אוצר שיראת ה' היא אוצרו... וה' מפקיד בידיים שלו את כל המערכת כולה... אין גבול ליכולות שלו...

ואז יום אחד בהיר... שני שרי האוצר נפגשים!!!

מה קרה?? בעוונותיהם של ישראל יש מצור... חיל ארם צרים על שומרון... ויש רעב איום ונורא... ואז מתקיים הפסוק "ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן..." ושר האוצר בממשלה של המלך יהורם מרים ידיים... אין לו כבר מה לעשות... ואז המלך יהורם נדחק לפינה **ונאלץ להבין בדרך הקשה** שכנראה שיש שר אוצר אחר!!! שהמפתחות האמיתיות נמצאות אצלו... הוא פתאום מבין שכנראה שאלישע הנביא הוא הוא שר האוצר!!! ואז יהורם שולח שליחים לשר האוצר אלישע הנביא וברגע שהם מגיעים...

אה... אומר אלישע הנביא... אתם מודים ומכירים ששר האוצר זה מי שיראת ה' היא אוצרו?? כן?? אתם מוכנים להכיר בזה??

באותו רגע נעמד אלישע הנביא ומכריז: ויאמר אלישע, שמעו דבר ה' כה אמר ה', כעת מחר סאה שעורים בשקל... בשער שומרון!!! היות ומיניתם אותי לשר האוצר... אז מתוקף תפקידי כשר האוצר אני חותם כעת על צניחה תלולה במחירים!!! ממחר הולך להיות פה שפע של אוכל... שפע של מזון... הכל ברבע מחיר... ואז!!! ברגע שההכרזה הדרמטית של אלישע מגיעה לאזניו של שר האוצר החילופי בממשלה של יהורם... הוא ממש נעלב עד עמקי נשמתו... מה?? אלישע הנביא נהיה שר האוצר במקומי?? מה הקשר?? **אני פה שר האוצר!!!** אני יודע מה יש בקופה הריקה... מאיפה הוא מפריח הבטחות כאלו באוויר?? ויאמר השליש אשר למלך נשען על ידו... ויאמר: הנה ה' עושה ארובות בשמים היהיה הדבר הזה?? השליש ממש כועס על ההתערבות של מישהו זר לגמרי בענייני האוצר... עונה לו אלישע הנביא: הן רואה בעיניך ומשם לא תאכל!!!

ולמחרת קרה מה שקרה... וחיל ארם לפתע ברחו והשאירו את כל המחנה פתוח... כולם יצאו מהמצור והתחילו לאכול ולבזוז מכל הבא ליד... ואז!!! יהורם קרא מהר מהר את שר האוצר... ההלו... תעשה שם סדר... המחירים צונחים... אנחנו באינפלציה... והשליש הגיע מהר וניסה לשמור על השער!!! ניסה להתעקש שהמחירים לא ירדו!! וימחצו אותו העם בשער וימותו... מה קרה?? דורשים חז"ל **על עסקי שער!!!** לא האמנת לנביא... לא הפנמת שה' מוסר את משרד האוצר בידיים של העובד ה' שיראת ה' היא אוצרו... אין בעיה... תשאר עם האוצר שלך... עם הקופה הריקה של האוצר... וירמסו אותו העם בשער וימותו!!!

אם גלגלה ההשגחה העליונה שאנחנו סובלים משר האוצר... מי יודע אם זה לא בשביל שאנחנו נתחיל להפנים ולקלוט מי הוא שר האוצר האמיתי... **תבין:** כל הרעב האיום והנורא שהיה בזמנו של המלך יהורם... כל המטרה היתה להצמיד את יהורם לפינה... ולהביא אותו להכרה והבנה שקיים פה שר אוצר אחר וברגע שתכיר בו ותתן לו את המנדט והוא יגזור וזה מה שיקרה!!! כן... גם עכשיו שיש לנו צאר אוצר... זו ההזדמנות להתבונן ולהפנים מי הוא שר האוצר האמיתי... ולהפנים ולהבין ששר האוצר

עוד מעט יהיה קורונה ואתה תתעשר מזה. בקיצור: זה כמו שתי אוטונומיות לא קשורות!!! במדינה אחת היה לך שני ראשי ממשלה!! שני שרי אוצר!!! וכל אחד היה בוחר לאיזה ממשלה הוא משתייך...

וככה זה גם היום!!! כל השאלה היא: האם אנחנו מכירים בזה??

כן... יש ראש ממשלה חילוני... אני מצידי מוכן לקרא לו מלך ישראל... (הוא דווקא מאוד יתפרגן מזה...) כן... אבל במקביל למלך ישראל יש את אלישע הנביא שכשמלך ישראל בא לבקר אותו אלישע מתנכר אליו ולא מוכן אפילו להסתכל לכיוון שלו... הוא לא צריך אותו ולא רואה צורך להתייחס אליו... (עיין מלכים ב' ג') אם רק נקלוט שאנחנו יראי ה' וחושבי שמו... יש לנו ראשי ממשלה משלנו... אם נסכים לקבל על עצמנו שממשלת הדור תהיה מסורה בידם של גדולי ישראל... שבינינו... אתה יודע טוב מאוד מי הם גדולי ישראל?? זה כל אלו שאנחנו בורחים מהם... אלו שאומרים לנו את האמת שלא מתחשק לנו לשמוע אותה...

אם נפסיק לברוח מהאמת הזו... אם נסכים להיכנע לה ולקבל את היראת שמים הצרופה הזו... אז מפתחות האוצר הזה יהיו בידם ואז מסרת גיבורים ביד חלשים וטמאים ביד טהורים וזדים ביד עוסקי תורתך...

אבל זה תלוי בנו!!! זה תלוי בקלפי שלנו שתמיד מחכה לנו!!!

האם ניתן להם את הקול שלנו או לא... האם ניתן להם את ממשלת הדור... או שנהיה עסוקים בראש הממשלה ושר האוצר שיושבים שם ולהם נמסור את עצמנו... האם נמשיך לשרוף את הזמן שלנו לכל חילופי הקריאות גנאי הרדודות שיש שם בכנסת... או שנמיר אותם לקחת את החוק לידיים... להתחיל להרבות בעמל התורה או בשמירה עוד יותר הדוקה מול מפגעי דורנו ואז אתה בעצמך תזכה להיות יראת ה' היא אוצרו... אתה בעצמך תהיה זה שאין הפרגוד ננעל בפניו ותפילתך תתקבל וכל הברכות מסורות בידיים שלך... מי מתרגש משר אוצר בו בזמן שהאוצר האמיתי בידיים שלו... ואז יתקיים בנו מקרא שכתוב: ויוכח אליהם מלכים אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו... הודו לה'... שירו לו זמרו לו...

לנו זה להבין שלעובדי ה' יש ראש ממשלה ושר אוצר משלהם... אצלנו ראש הממשלה זה העוסק בתורה לשמה... נותנים לו מלכות וממשלה!!! (כן... כבר מאז פרשת לך לך ה' הפקיד את אברהם אבינו ואמר לו: כל הברכות מסורים בידך... כל השפע של העולם בידיים של מי שנאמן לה'... בברית מילה ה' הבטיח לאברהם ואתה את בריתי קודש... אם אתה תשמור על הקדושה שלך ועל העניינים שלך ולא תחשף לכל מיני תכנים לא טהורים והרי "ואני הנה בריתי איתך..." אם אתה תמסור אלי את הקדושה שלך! אני אמסור בידיים שלך את כל השפע של העולם...) זה ברית שה' כרת כבר עם אברהם אבינו... שהצדיק ששומר על קדושת הברית הוא זה שיושב על השיבר של כל השפע של העולם!!! יושב לו בחור קדוש וכל השיבר של העולם מסור בידיים שלו... אם נאמין ונכיר בזה... ונתחיל להעריך את השיבר שעליו אנחנו יושבים... אנחנו יכולים להיות רגועים... שר האוצר יכול להמשיך להמיט עלינו מיסים וארנוניות... ואילו העובד ה' יקבל את הניסים היומיומיים להביא שמן משמים ולייקר את השער לפי העניין...

סתם ככה... רק לשבר את האוזן: אנחנו חושבים שהמושג של ממשלה חילונית רודפת דת זה מושג חדש של מדינת ישראל... אז זהו שלא!!!

המושג הזה כבר היה לאורך ההיסטוריה של נביא מלכים א' וב'...

לאורך כל הדרך היה שני מצבים בכלל ישראל... היה **מלכות ישראל!!!** והיה **מלכות יהודה!!!** מלכות יהודה זה המצב האידאלי שאליו אנחנו מייחלים... שמה זה אומר?? שיש פה ממשלה שכל כולה צדיקים ועובדי ה'!!! שר הבטחון זה בניהו בן יהוידע שעושה מלחמות ה' עם טבילות ויחודים... שר האוצר אחראי להוציא את כל התקציב כמעט על רצון ה'... (אם בתקציב הנוכחי יש 600 סעיפים... אז במלכות יהודה התקציב הוא 613 סעיפים... כל מצווה והתקציב שלה...) שר המשפטים אחראי על האכיפה של מלכות ומיתות ב"ד למחללי שבת ומכת מרדות למי שאכל פגי שביעית... בקיצור: ממשלת הדור היתה מסורה לרצון התורה! זה המצב האידאלי... זה מלכות יהודה במיטבה... וזה מה שיהיה כשהמשיח יבא... מה שנקרא: **שהשלטן לפניך!!!** (כמובן מלכות יהודה כשהייתה במיטבה... לא תמיד ככה זה היה)

לעומת זאת מלכות ישראל ? ! ? מלכות ישראל זה היה נראה פחות או יותר כמו שאנחנו נראים עכשיו... המלך היה רשע... הממשלה והרשות המוחקת היתה מנותקת מהתורה ונלחמת ביידישקייט... שר הבטחון היה עסוק בלהילחם נגד בני הנביאים... ושר האוצר היה מקצץ להם תקציבים... ואי שם!!! הרחק מהשאון הייתה מתנהלת לה ממשלה בפני עצמה... יושבים להם בני הנביאים... ואליהו הנביא הוא ראש הממשלה... (על משקל נותנין לו מלכות וממשלה...) אלישע הנביא הוא שר האוצר לצורך העניין... וכל יהודי שיש לו בעיות עם פרנסה... אז תלוי!!! תבחר לאיזה ממשלה אתה שייך... אם אתה עובד ע"ז... אז אתה מופקד לחסדי המלך אחאב ואיזבל... תגש שם למשרדי הממשלה בשומרון... שיעזרו לך... (והם היו עוזרים... בדיוק כמו היום... היו שם תקציבים לחתולי רחוב...) אבל אם אתה שייך לעובדי ה'... אז יש לך שר אוצר כאלישע הנביא בשעתו... והוא עושה ניסים ומייבא לך משטחים של בקבוקי שמן מהשמים או לחילופין אומר לך בנבואה לקנות סטוק של מסכות ואלכוג'ל כי

האמיתי זה האדם השלם בקדושת יוצרו!!! זה אותו אברך שיושב בכלל ועמל בתורה מתוך הדחק... זה אותו בחור ישיבה רווק הדר בעיר ועומד בניסיונות בגבורה ואינו חוטא... זה כל אותם יהודים יראים ושלמים שעומדים בניסיונות של הדור שלנו ויראת ה' היא אוצרים!!! וה' מוסר בידיים של הצדיק הזה את כל הברכות והשפע של העולם!!! כן... זה לא סתירה לרגע שהרחק הרחק מבית המדרש יושב לו איזה בובה מדברת והוא גוזר גזרות!!! מעלה מיסים!! ומה שהוא גוזר מתקיים כי כך גזרה חכמתו יתברך בלי כל קשר אליו... אבל אם אנחנו רוצים שינויים... אם אנחנו רוצים ששר האוצר יקל עלינו את עולו... הכתובת היא לא אצל הבובה... הכתובת היא אצל אותו רב שאנחנו לא כזה אוהבים אותו... כי יראת ה' היא אוצרו!!! ומהמקום הזה הוא תובע מאיתנו להתרחק מפגעי הטכנולוגיה... הוא תובע מאיתנו במילי דשמיא... ואם אנחנו נקבל ממנו... כך אז ה' מוסר דווקא בידיים שלו את המפתחות של האוצר של כל השפע של העולם... תפנה **אליו...** תבקש **ממנו** ברכה... מתוך נכונות לקבל ממנו!!! מתוך הכרה שהשפע הגדול של העולם מגיע מקיום רצון ה' ורק משם!!!

שים לב: מתי אלישע הנביא מקבל את הכח לפעול בתור שר אוצר???

כשהוא מקבל את המנדט!!! רק כישראל מכירים בזה שהוא שר אוצר!!!

אותו סיפור בזמנו של אליהו הנביא... שיש רעב במשך שלוש שנים... טיפה אחת של גשם לא יורדת... אנשים מתים מצמא ומסתובבים בתזונה ברחובות קריה... ואיפה זה נגמר? שיום אחד אחאב מחליט לבא לאליהו הנביא... באותו יום אליהו מכריז לכנוס את כל ישראל להר הכרמל ומיד מגיע גשם... רבינו אליהו: איפה הייתם עד עכשיו?? אם אתה כזה שר האוצר... שהמפתח של הגשמים בידיים שלך וברגע שאתה רק מכריז "כי קול המון גשם..." מיד מגיע שטפון של ברכה וישועה... אז איפה היית שלוש שנים?? שלוש שנים אנחנו כבר מייחלים לרגע הזה... אז למה נתת לנו לרעוב עד עכשיו?? אז שאלה נוראה!!!

מה עונה אליהו הנביא?? כן!!! אני שר האוצר... אבל עד כה אף אחד לא הכיר ביי!!! אני צריך לברוח מאחאב כדי שאיזבל לא תהרוג אותי... ברגע שלא מכירים בי כשר האוצר אני לא יכול להשפיע... אני יכול להשפיע רק על אלישע ועל עוד כמה בני הנביאים שמכירים שהאוצר נמצא אצל מי שיראת ה' היא אוצרו... אבל לכלל ישראל אני לא יכול לעזור... אבל ברגע שאחאב התחיל לחפש אותי!!! ברגע שהוא הפנים ששר האוצר זה מי שנוטר ברית ושומר על העניינים שלו ועל קדושתו... מיד "לך אראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה" כעת אפשר להשפיע

יש לנו שרי אוצר!!! יש לנו מלכות וממשלה נפלאה... אבל אנחנו לא מכירים בזה!! אנחנו יותר מידי מבהלים ונעלבים מאיזה שר אוצר וראש ממשלה שלא הולכים בקו שלנו... כל מה שנותר

הערה קטנה לאנשים של הרגע האחרון...

כידוע: יש את סוג האנשים שמגיעים תמיד בזמן... ויש את הסוג השני של השלמונים שמגיעים תמיד מאוחר... כשכבר הכל סגור... ויש את הסוג השלישי... את הכשרוניים!!! זה אני ואתה שמגיעים תמיד בשניה האחרונה... אבל על ההשניה... שבדיוק רוצים כבר לסגור את החנות... בדיוק הרב כבר קם ורוצה ללכת... אבל טוב... אם הגעת כבר... אז תכנס... נחכה ונשאר עוד כמה דקות בשבילך...

ותמיד הסתפקתי: האם זה נקרא שהגעתי בזמן?? מצד אחד הוא כבר רצה ללכת... הוא מצידו רצה כבר לסגור... אבל מצד שני... תכל'ס... הספקתי... עובדה שהספקתי... הנה... הוא היכו בשבילי...

אז השבוע בדף היומי מצאתי מציאה!!! הגמ' (ר"ה ל) מדברת על זה שכשביהמ"ק היה קיים, אז כשר"ה חל בשבת היה כן אפשר לתקוע בשופר (לא כמו שאנו נוהגים היום) אבל יש בזה שני תנאים: א. שזה יהיה פני בית דין. ב. שזה יהיה בזמן!!! בזמן שבי"ד יושבים

וכאן הגמ' מסתפקת בספק מאוד מעניין: מה קורה אם הבית דין כבר התנערו לקום... והו... סיימו להיום... הולכים הביתה... והם כבר באים לקום... ופתאום הגיע ידידנו מהדקה ה-99... רגע רגע בי"ד... עדיין לא תקעת... טטטט... בית דין שוב מתיישבים... נו... שתהיה בריא... תקע... **מסתפקת הגמ': האם זה יועיל??** כי נכון אמנם שביט דין הסכימו שוב להתיישב בשבילי... אבל היות והם מצידם כבר התנערו לקום... אז אולי זה כבר לא נקרא זמן בית דין?? הנה לך בדיוק הספק שלי... והגמ' נשארת בספק ולא מכריעה... עכשיו: הנס הגדול שלי ושלך שהרמב"ם תכל'ס פוסק להלכה שזה בסיידר... הוא לא הפסיק את המועד... הוא יכול עדיין לתקוע...

אבל עדיין!!! בפשטות גם הרמב"ם לא התכוין לומר שזה נקרא להגיע בזמן... ובודאי לא משמע מדבריו שמצוה להגיע מאוחר...

מה שבטוח!!! אם אנחנו אנשים של הרגע האחרון... יערב לנו... אבל אנא!!! לא על חשבון העיניים הטרוטות של בעל החנות או מי שזה יהיה שכבר מייחל ויושב על קוצים ומחכה לסיום העבודה... ואתה הוא זה שמונה בדיוק בשעה הזו עוזבת... (בינינו... כשרצית שיגמר כבר השיעור והר"מ בטעות המשיך עוד חמש דקות... רק עוד חמש דקות... אתה זוכר מה הרגשתי אז??... או בבקשה...) פינה של מחשבה של בין אדם לחברו...

--- וכעת הערה קטנה לאפרושי מאיסורא...
בשנים האחרונות השתרש מנהג ישראל לאכול משולנט בליל ששי!!! עוד ועוד דוכני משולנט נפתחים... ויש בשר... וגם קישקע... יש כסאות ואפילו עיתונים... הוץ מדבר אחד שהרבה פעמים חסר...

הכשר!!! השגחה וכשרות זה משהו שמשום מה פסח על עמדות ודוכני המשולנט... לא ברור למה... כולנו מבינים שחנות פיצה צריכה הכשר... חנות פלאפל גם צריכה הכשר למרות שמדובר במוצרי חלב... אבל כשהו מגיע למשולנט בליל ששי שיש שם עופות ובשר... כאן כל אחד יכול להעמיד פלטה באיזה חצר בית שתהיה וקדימה!!! "היא חסר ואנחנו הבשר..."

בקיצור: צריך לבדוק את הכשר!!! וצריך לוודא שזה בסדר!!!
--- ואם נשאר מקום ביריעה... אז וורט קצר...

שאלה עצומה: איך זה קרה שבדיוק לבן ורבקה היו אחים? זה הרי כ"כ לא נדבק... והתשובה היא כך: רבקה פתחה ארגון חסד!!! ואילו לבן היה אחראי על ההתרמות... גיוס המונים... וכו'... רבקה נותנת לאליעזר לשתות ולבן במקביל מכרזר סביבו ומרחרח האם לחוצניק הזה יש כסף לתרום... והנה!!! רבקה יום אחד סגרה את הארגון חסד... זהו... היא הלכה להיות אשתו של יצחק... אבל לבן??? לבן המשיך הלאה בגיוס כספים... דינרים... התרמות... אל תשאל... שמונים שנה הלפניו!!! יעקב אבינו מגיע ו... ואת מי הוא פוגש?? את לבן!!! לבן עדיין עומד באותו מקום וממשיך לאסוף כסף בשאי ההתלהבות... רבות... אוהל ברבקה... תתרמו... זה וורט מוצחיק... אבל יש בו מסר... זהירות!!! גם אם המשבצת שלך היא במקום של גיוס כספים... אל תשאר רק שם... כי מי שנשאר שם הוא עלול להתרגל רק להריח אנשים ולבדוק איך לכים אותם... תשמור קצת על קשר עין עם החסד של רבקה...

ברוכים הבאים לסדר א' בישיבת 'קדמו עיני אשמורות' חורף התשפ"ב.

ברוך הבא לתחילת זמן בבית המדרש "קדמו עיני אשמורות..." אה... אמחיה... סו"ס הגיעו לילת החורף הארוכים והמתוקים... בשעה 4.30 בצהריים אני רץ מהר מהר למקווה... בשעה 4.45 מתחיל הערב שמש... בשעה 5.10 אני רץ מהר לקרא ק"ש של ערבית ולסמוך גאולה לתפילה של ערבית... ואז אני חוזר הביתה... ואוכל ארוחת ערב בטרהרה!!! (כן... צר לי... למרות שקבלתי על עצמי דברי חרות שזה אומר שאני אוכל חולין בטרהרה... אבל למייעשה בישום המעשי... אני זוכה לאכול חולין בטרהרה **רק בארוחת ערב**... כי בשמך היום אני מתחנך עם כל מיני אנשים ואני נאלץ לנגוע בכל מיני כלים ללא חזקת טהרה ולשבת על ספסלים שלא בדוקים מטומאת יזבה כך שבמשך היום אין לי את הפריבילגיה לאכול חולין בטרהרה... אבל אז מה!!! חבר לא חייב להיות אחד שכל היום הוא טהור... העיקר שהוא דואג להיטהר!!! העיקר שהוא יודע לעשות סוף לטהרה!!! וזוה אני בסיידר... אני כל יום מחדש נטרה לארוחת ערב בטרהרה...) ואז בשעה 6.00 אומרים לילה טוב והולכים לישון... כן... צריך לנצל את השקט... התרנגולים לפני חצי שעה הלכו לישון ואני מיד אחריהם... העולם נקי!!! שקט!!! דממה!!! (אוי... רק לחשוב על זה שפעם השעות הכי נקיות שהעולם היה הכי טהור... היה זה בשעות הערב המוקדמות בעיקר שהאנשים היו עייפים מעמל היום וסתם ככה לא היה משתלם לבזבז שמן לתאורה שזה ברז של שמן ותחזוקה יומיומית... ממילא תחשוב שבשעות הכי בוערות של הבליעים כיום... הרי בשעתו היה שקט ודממה אלוהים באותה שעה... אה... הלוואי עלינו... הלוואי...) **ויהי בחצי הלילה**... דפיקה עדינה בדלת העירה אותי... אוהו... מאוחר... החברותא שלי כבר דופק בדלת... כן כן... אני צועק לו... התעוררתי... **תבין: כעת לעת עתה!!!** עדיין לא הושג תקציב לשמן למאור לתאורה במבואות החשוכים המובילים לבית הכנסת... אנחנו לא מתלוננים... העיקר שיש שמן למאור בבית המדרש עצמו (וגם מישהו כבר תרם עצים להסקה בלילות הקרים... **אבל לא עיני לומר**... אבל שישאר בינינו... הסיבה שיש כעת קצת מחסור בשמן למאור... זה בגלל שהתקציב של השמן למאור נשען בעיקר על הפשלה והמחדל של העם הארץ התורן שהפריש תרומת שמן בטומאה או שנטמאה התרומה!!! שאז התרומה אמנם ניתנת לכהן אבל מותר לו להשתמש בזה רק שימוש של אורה ולא לאכילה... ובשבילו מדליקים את כל השכונה וכולנו על הדרך נהימם... נו לאחד נו למאה... ותכל'ס כעת אנחנו רק בתחילת עונת המסיקה של הזימים וכנראה שפלשלות אורך זמן להגיע... אנחנו מצידנו... לא מחפשים "לבנות" על כאלו פשלות כי לכתילה אסור להפריש תרומה בטומאה... אבל סו"ס זה כורח המציאות... לא יחדל אביון ועם הארץ פן הארץ... ויום אחד זה יקרה... התקציב הזה עוד יגיע...) עכ"פ בשלב זה ברחוב יש עלטה גמורה!!! וקצת מפחיד להסתובב ברחוב באמצע הלילה... ובפרט שתלמיד חכם אסור לו להלך יחידי בלילה הן מפני החשד ובפרט מפני המזיקים (שת"ח צריך לחשוש מהם יותר מכלום...) לכן אין ברירה אלא לתאם בינינו צעידה משותפת לכיוון הבית מדרש... ולכן נכון לתקופה זו מידי לילה יוצאים החברותא שלי והשכן שמסולו... הם יוצאים ביחד מהבית... הם עוברים בבית של ר' שלוימה ואוספים אותו... ואז הם עוברים אצלי... כשהם דופקים אני אמור להיות כבר מוכן... אבל כאמור... הפעם הם הרגע העירו אותי מהשינה... תחשוב שארבעה חבר'ה עומדים לי מאחורי הדלת ומחכים לי... אין לי יותר מידי זמן!!! שהיתי כמה שניות כדי לא לקום מיד (דהוי סכנה...) נטלתי ידיים לסירוגין ככהן המקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו... ומיד התלבשתי בזריזות... ופתחתי את הדלת... אוהו... "בוקר" טוב לחברותא ר' יענקל ר' מוישה ור' שלוימה... אשתי הצדקנית חזרה וסגרה את הדלת מאחורי...

הולכים לבית המדרש... בדרך עברנו אצל עוד שלושה צורבא מרבנן... הגענו ביחד ששה תלמידי חכמים לבית המדרש... השעה כעת 12.30 בלילה... הבית מדרש כבר הומה רבנן... לא איברי ליליא אלא לגירסא...

אין זמן!!! בעוד שעתיים וחצי בלבד מתחיל פה השיעור היומי מפי רבי יוחנן!!! לבנתיים אני צריך להספיק את הגירסא היומית... הלילה אני מתכנן לגרוס את ה-192 שמעות שקבלתי מפי רב יהודה אמר רב!!! אח"כ יש לי עוד 65 שמעות מפי אמר רב הונא אמר רב!!! אח"כ יש לי עוד 46 שמעות מפי אמר רב ששת אמר רב... ואני מקווה שאת כל זה אני אספיק עוד היום... (יש עוד הרבה מימרות ששמעתי מפי עוד אמוראים בשם רב אבל זה כבר לא להיום... את זה אשאיר למחר... חוץ ממאות מימרות נוספים ששמעתי בסו אמר רב שזה כבר גרסתי אמתול ושלשום) כן... אני תלמיד של רבינו הגדול רב המקום יהיה בעזרו... זכיתי לגלות לבבל וללמוד אצלו... וכאן בישיבה של רבי יוחנן המידע שאגור אצלי בראש מאוד מאוד נחוץ!!! כל נושא בסוגיה שרבי יוחנן אומר את דעתו... כל הלומדים רוצים לדעת מה רב אמר בסוגיה... ואז או שבדרך כלל נאלצים להמתין בסבלנות עד שכי אתה רב דימי או כי אתא רבין שהתפקיד שלהם להעביר מידע מישיבה לישיבה... **אז!!!** או שיש אותי כאן שאני זוכר מהגירסא שלי שרב כך וכך אמר... ממילא יש לי נכס!!! השמונה מאות מימרות שמונחות בזכרוני בשם רב חייבת ריענון תמיד!!! מידי חודש אני משתדל לשנן עליהם... וזה חוץ ממאות מימרות נוספות בשם שמואל וכל האריות שישבו שם לפני רב... בקיצור: כל לילה אני זקוק לשלוש שעות לפחות... רק בשביל לזימור בכל יום זמר בכל יום" (סנהדרין 57א): שרבי עקיבא מזהיר ומצוה אותנו לחזור ולזמר שוב את הגירסא כמו זמר... כן... בדיוק כמו זמר ששוב ושוב שר את הלחית שלו... כדי לאבד את האוצרות היקרים האלו...

ואכן לאחר שעתיים וחצי מאומצות של העמדת הגירסא... אה... ברוך ה'... "אוקמי גירסא סייעתא מן שמיא..." לאחר הרבה עמל ויגיעה ה' נתן לי סייעתא דשמיא שהצלחתי לבנות גירסא במבנה ובסימנים מסוימים שהכל מונח אצלי בקופסא ב"ה ואני לא שוכח... (כמובן שזה חוץ מעצם הלימוד הבסיסי של תורת כהנים וספרא וספרי... אני כעת התמקדתי רק בגירסא של **העניקת השמועה** שבה אני מוכרח להיות זהיר טפי כי זה נכס מהלך שאין לי גיבוי!!!)

בשעה 4 לפנות בוקר רבי יוחנן נכנס לשיעור!!! כל התלמידים יושבים לפי כבודם בשורות... יש פה את האריות שיושבים מקדימה... אני כעת יושב בשורה השביעית... כאן אני ממוקם... יש פה את רב כהנא שיושב בשורה הראשונה ואת הגיס ריש לקיש שיושב לצידו רבי יוחנן... ר' יוחנן רק פותח פיו במימרא... וריש לקיש מתקיף אותו בעשרים וארבע קשיות... איזה ריתחא דאורייתא הולכת פה... ואדחכי והכי רווחא דשמעתא... איזה חידושים היו פה היום!!! לבנתיים תוך כדי השיעור האיר היום... רבי יוחנן העביר ידיו על עיניו וקרא ק"ש... לאחמ"כ זכירת יציאת מצרים... השיעור הסתיים וכעת אני דבר ראשון יוצא ומסדר את הדברים בגירסא ראשונה... אין לי הרבה זמן... אני צריך להתפלל תפילת שחרית ובשביל זה צריך הלכה פסוקה... והבלגן שהיה פה היום עם ריש לקיש והקשיות שנשארו עדיין ללא מוצא... עם כזה דבר אי אפשר לגשת לתפילה!!! אני חייב להכניס את הדברים לתוך איזה קופסא... ולהתמקד לכה"פ בהלכה אחת פסוקה שרבי יוחנן אמר היום בסוגיה... ועם זה לגשת... אז הנה... בדיוק היום רבי יוחנן דיבר קצת ענייני התעוררות והוא דיבר בעניין עקידת יצחק... היוצר הזה כשהוא בודק את הקנקנים... אינו בודק את הקנקנים החלשים אלא רק את החזקים... הדא הוא דכתיב: ה' צדיק יבחן... אוהו... הנה הלכה פסוקה... אל תקרי הלכות אלא הלכות!!! הליכות שכל בן עליה צריך לזכור שלפעמים דווקא שיש קשיים ומהמורות זו הכחה לקנקן טוב שהיוצר רק רוצה לבדוק אותו... אוהו... כעת אפשר לגשת לתפילת שחרית... אח"כ יוצאים בס"ד לעבודה... תזרח השמש יאספון... יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב... ומה אתה חושב? גם בעבודה אפשר לעשות הרבה הרבה שטייגן... שטייגן בישרות בדיני ממונות... שטייגן בנאמנות... שטייגן בנשאת ונתת באמונה!!! אבל זה כבר לא בשבוע זה... אולי בהזדמנות...

למה הרבנים לא תמיד מסתדרים אחד עם השני?

יש את המעשה שלא כולם מכירים על רבינו הקדוש שנפגש עם רבי פנחס בן יאיר... באותו מעמד רבי הקדוש פנה בבקשה לרבי פנחס בן יאיר... האם אתה מוכן לבא לסעוד אצלי? ורבי פנחס בן יאיר הסכים!!!

רבי הגיב בהפתעה מוחלטת ובהתרגשות עצומה... מה... ר' פנחס... אתה באמת מסכים לאכול אצלי? צהבו פניו של רבי... רבי היה אחוז כולו בהתרגשות והפתעה... כשר' פנחס בן יאיר ראה את ההתרגשות היותר מידי של רבי... הוא ניסה להקטין את הרושם... לא רבי הקדוש... אל תראה אותי ככה... אל תהפוך אותי לאחד שמודר הנאה מכל ישראל שלא מוכן לאכול אצל אף אחד... לא!!! אני לא עד כדי כך... ישראל קדושים הם ואני מוכן לאכול אצל אחרים... רק אני בדרך כלל חושש מסעודה שאינה מספקת לבעליה וכו' וכו'... אבל אצל רבי הקדוש... בשמחה... **תכלס...**

בסופו של דבר התברר שרבי לא טעה בהפתעה המוחלטת שלו! רבי ידע שרבי פנחס בן יאיר לא יסכים לאכול אצלו... ובאמת זה מה שקרה בסוף... בהתחלה ר' פנחס בן יאיר אמר שהוא בדרך לפידיון שבויים ורק כשהוא יחזור הוא יבא לסעוד אצל רבי... ואז כשרבי פנחס בן יאיר סו"ס הגיע לבית של רבי... הוא בדיוק נכנס בשער שהיו שם פרות לבנות... מה? יש פה פרות לבנות? הם מסוכנות... ומלאך המוות בבית של זה ואני אסעוד אצלו? לא!!! לא בא בחשבון...

ואז רבי יצא לקראתו... ובירר מה הבעיה? למה חזרת בך ואתה לא מוכן לאכול אצלי? כי... כי פרות...? אין בעיה... אני אמכור אותם... רבי פנחס התנגד... אי אפשר למכור אותם... זה לפני עיוור... אז טוב... הציע רבי - אז אני אפקיר אותם... רק תבא לסעוד אצלי... ושוב ר' פנחס מסרב... אסור לך להפקיר אותם...

בקיצור: ככה יש משא ומתן שלם!! רבי מציע כל מיני פתרונות חילופיים... אני אעשה ככה וככה... רק תסכים לבא לסעוד אצלי... וכל פעם ר' פנחס בן יאיר מוצא בעיה אחרת למה הוא לא יכול לאכול אצל רבי הקדוש... מסיימת הגמ' ואומרת: שרבי ניסה וניסה לשכנע את רבי פנחס שיסעוד אצלו... עד שבשלב מסוים "גבה טורא בינייהו" נהיה הר שהפריד ביניהם ובשלב הזה רבי הקדוש התייאש מלהפציר בר' פנחס... ככה רבי ואמר... בקיצור: רבי התפעל איך שה' שמר על עבדו רבי פנחס בן יאיר... ואם ר' פנחס לא רוצה לאכול אצל אחרים... אז גלגלה ההשגחה העליונה שהוא ימצא את התירוץ איך בסופו של דבר לא לאכול אצלי...

עד כאן הסיפור... הסיפור הזה מוכר לנו ממסכת חולין תלמוד בבלי... אבל!!! הסיפור הזה כמות שהוא מוזכר **גם בירושלמי מסכת דמאי**... ויש!! שם הירושלמי מסיף שני פרטים קטנים בסיפור... שני פרטים מאוד משמעותיים ודרמטיים... **ובכן**: כשהירושלמי בא להתחיל את הסיפור הזה... הירושלמי נותן רקע של ארבע מילים שאומרות הכל: רבי בעי משרא שמיטתא!!!

היה זו שנת השמיטה... והייתה שנת רעבון... ורבי הקדוש החליט לפסוק להתיר לעבוד את האדמה בשנת השמיטה... **זה הרקע של הסיפור!!!**

אה... מה אתה אומר על הרקע הזה?? כעת הכל נשמע קצת... קצת אחרת... מי שקצת מכיר את הסיפורים המופלאים על רבי פנחס בן יאיר... לפחות חצי מהסיפורים זה קשור איכשהו לתרומות ומעשרות!!! האתון של ר' פנחס לא אוכלת בלי לעשר... ר' פנחס מוכיח את אנשי העיר שהעבכרים הגיעו בגלל שהם לא הפרישו תרומ' וכן הלאה וכן הלאה... ופתאום מגיע רבי הקדוש לר' פנחס בן יאיר... והוא לא סתם מגיע!! הוא כעת מגיע כדי להגיד לר' פנחס בן יאיר שהשנה כבוונתי להתיר לעבוד בשנת השמיטה!!! לא היתר מכירה... לא יבול נכרי... לא ספיחין... אלא לעבוד!!! לעבוד לגמרי... תחשוב מה היה קורה אם היה מגיע פוסק הדור נשיא ישראל... והוא בא להודיע לצדיק הדור שאפילו הבהמה שלו לא אוכלת בלי לעשר... והוא בא כעת להודיע לו שהשנה אין שמיטה... אה... אתה מתחיל להבין במה מדובר??

זה הרקע של הסיפור... זה כבר נשמע אחרת!!!

ההוראה הזו של רבי לא הייתה מקובלת על דעתו של רבי פנחס בן יאיר... ור' פנחס התווכח עם רבי... ר' פנחס ניסה להוכיח שאפשר לשרוד... אפשר להחזיק מעמד... ואין פה שאלה של פיקוח נפש... ורבי בשלון!!! רבי נחוש להתיר לכלל ישראל לעבוד בשנת השמיטה הזו... ולא רק שהוא נחוש להתיי... אלא על הדרך הוא גם מזמין את רבי פנחס בן יאיר לסעוד אצלו... ובנסיבות שאלו רבי פנחס בן יאיר כמובן לא מסכים בשום אופן לאכול אצל רבי... (תחשוב: ר' פנחס סבור שאין שום הוראת היתר לעבוד בשנת השמיטה הנוכחית... אז ללכת לסעוד בדיוק אצל רבי... ומהגיד לרבי הקדוש שאם זו דעתך פנחס לא יכול להגיד את זה בפירוש לרבי (כי סו"ס זה היה דעתו של רבי... ולהגיד לרבי הקדוש שאם זו דעתך אז... אז אני לא מסוגל לאכול איתך... זה לא מתאים...) ואז ה' עשה נס לרבי פנחס בן יאיר והוא בדיוק נכנס בשער של הפרדות ואז היה לו תירוץ למה הוא לא מסכים לאכול אצל רבי... כי זה מסוכן... ופרדות ולפני עיוור וכו' וכו'.

אבל בירושלמי הסיפור לא נגמר כאן!!! לירושלמי יש עוד הוספה קטנה בסיפור... שאחרי שרבי פנחס בסוף לא אכל אצל רבי... אלא הפך פניו וחזר הבייתה... בני ביתו של ר' שמעו את ר' פנחס בן יאיר ממלמל לעצמו: מה... עכשיו רבי יכעס עלי שלא הסכמתי לאכול אצלו? הלכו בני ביתו של רבי וסיפרו את זה לרבי... רבי שמע שככה ר' פנחס מרגיש... הוא החליט לשלוח שלוחים מטעמו לפייס את ר' פנחס...

ואז!!! נודע לר' פנחס בן יאיר ששלוחים מטעם רבי הקדוש נמצאים בשערי העיר בדרך לבית שלו... ר' פנחס נבהל... הוא הבין שכנראה רבי שלח אותם כדי שיכריחו אותו לבא... (הוא לא חשב שהם בסה"כ באים לפייס אותו...) מה עשה ר' פנחס? קרא לאנשי עירו שיקיפו אותו כמו חומה וכביכול יגינו עליו מפני השלוחים של רבי שלא יוכלו להכריח אותו לעשות משהו שהוא לא רוצה... ואכן אנשי עירו של ר' פנחס באו ונעמדו כחומה בצורה למען כבודו של ר' פנחס ולא נתנו לשלוחים להתקרב...

ראו השלוחים שאנשי עירו של ר' פנחס רואים אותם כאויבים... אז הם פשוט הסבירו להם: תבינו... באנו כאן בשליחותו של רבי בסה"כ לפייס את ר' פנחס... ולא לכיוון ההפוך... אה... ככה??? אני שיער שמעו שהיה הסיפור... אם ככה... אז הם מיד זזו לצד משום כבודו של רבי הקדוש ואיפשרו לשלוחים להמשיך להתקרב לבית של ר' פנחס...

ר' פנחס ראה שאנשי עירו כבר לא לצידו... הוא מיד קרא לאנשי ביתו ואמר להם: אתם תעמדו כחומה בצורה ולא תתנו להם להיכנס... ואז בנוסף לכל ירד עמוד אש מהשמים שגם הוא הקיף את

ר' פנחס בן יאיר שלא ימצאו אותו השלוחים... ולא נותר להם אלא לחזור בידיים ריקות לרבי... נענה רבי ואמר: הואיל ולא זכינו לשבוע מזיו פניו של ר' פנחס בעולם הזה יהי רצון שנזכה ונשבוע ממנו בעולם הבא...

עד כאן הסיפור... מה אתה אומר על הסיפור המפעים הזה? הסיפור הזה הוא סיפור מבהיל על הרעיון!!! אפשר ללמוד אותו ולהפך בו בלי סוף... ומסתמא לא אחד יכול להוציא ממנו מה שהוא רוצה... (כמובן שאנשי החצרות יוציאו מה שהם רוצים מכאן...)

אבל תרשה לי לומר משהו בנימה אישית... הסיפור הזה עשה לי מאוד טוב... הסיפור הזה הרגיע אותי ועשה לי סדר בראש... **ולמה??**

כי אני לשם שינוי גדלתי על חינוך שלא רק הרב שלי קיים!!! ואני אומר את זה בגאווה גלויה: אבא שלי חינוך אותי שאמנם אנו מתפללים בבית כנסת חניכי... אבל יש חסידים ויש ספרדים... ולמרות שאנחנו שייכים מגזרית לרב פלוני... אבל יש מקום גם לרב השני והשלישי ולקהילות קודש אחרות... ואנחנו לא זקוקים למחוק אף אחד בשביל להצדיק את קיומנו... (יש לציין שלאחרונה יש הרבה טעונונים בתוקף שילד חייב לגדול עם שייכות מגזרית... אחרת הוא גדל בלי זהות עצמית... כלומר: חייבים להגיד לילד שאנחנו שייכים למגזר זה ולקופת חולים זה אחרת הוא גדל חסר זהות עצמית... **ששית והבלים!!! מסיבה פשוטה**... כן... בטח שילד צריך שייכות מגזרית... אבא שלי תמיד אמר לי שאנחנו שייכים למגזר ששומר על העניינים ומתפלל כמו שיהודי מתפלל... ולא מחזיק סמארטפון... בשעתו קראו לזה טלויזיה... בטח שגדלתי עם שייכות! השאלה איזה שייכות... השייכות נוסח אשכנזי או ספרדי או חסידי זו שייכות שאין מה לעשות איתה חוץ מבדיקת דוד ישרים... אז זהו שאני אמאל שגדלתי בלי השייכות שעליהם מדברים ונראה לי שברור לי לא פחות מאחרים מה הזהות היהודית שלי... על החינוך הזה גדלתי!!! עכשיו: כאן התפתחה אצלי מבוכה קבועה... אני מוקיר שני גדולי עולם!!! ואת שניהם אני מעריך מאוד מאוד מאוד!!! ותכלס... שניהם לא מסתדרים אחד עם השני... שניהם אפילו מתנגדים אחד לשני... **אז מה קורה פה??** הרי השכל הישר אומר שמוכרח להיות שמישהו פה צודק בגדול והשני טועה בגדול... כי הרי הם חולקים!!! ומבחינה מסוימת הם חולקים בתוקף... (אני מרשה לעצמי לדבר בחופשיות כי חוקק בתקופה זו אין איזה ויכוח ערכי בין גדולי עולם... **אז הנה... לפניך שני גדולי עולם!!!** רבי הקדוש ור' פנחס בן יאיר... יש משהו שמטיל ספק בגדלותו של אחד מהם?? יש משהו מאיתנו שמעיד בכלל להכריע או להשוות ביניהם?? ברור שלכולנו ברור שמדובר בשני מלאכי ה' צבקות... ובכל זאת הם התווכחו... והיה ביניהם חילוקי דעות... **ולא רק זה!!! וכאן אני**

מגיע לנקודה העיקרית... לא רק שהיה ביניהם חילוקי דעות... אלא התערבה פה השגחה פרטית מיוחדת שדאגה **שהם לא יגיעו לעמק השווה!!!** רבי מצידו מאוד מאוד רצה ליצור קשר עם ר' פנחס בן יאיר... וגבה טורא בינייהו... היה פה שרשרת של ניסים שדאגה לטרפד הבנה והזדיוות ביניהם...

בקיצור: כולנו גדלנו על הסיפורים שרצו להפגיש בין הוילנא גאון לבעל התניא או למגיד וברגע האחרון זה לא הצליח כי כך גזרה חכמתו יתברך... כן... גדלנו על השמועות האלו... אבל נו... לא ידעתי כמה לסמוך על זה... אבל כאן מדובר במעשה מפורש בירושלמי שרבי הקדוש רוצה להתיר שמיטה... ורבי פנחס לא מסכים... ומשמים דואגים שהם י שארו ביכוח!!! ולא צריך להיות גאון להבין למה ככה גלגלה ההשגחה... כי... כי מצד אחד היה צריך להתיר שמיטה באותה שנה כי... כי היה צריך... ומצד שני אם כולם היו תמימי דעים זה היה נראה זילותא והפקרות... בשביל זה צריך שרבי פנחס בן יאיר יתנגד ועד הסוף יתנגד!!! הוא לא מוכן לאכול אצל רבי!!! וגבה טורא מבנייהו... והאמת יצאה מפי שניהם...

ואין רבי מסיים?? אם לא זכינו בעולם הזה להיפגש... למה? כי כאן צריך שלא נהיה תמימי דעים!! כאן צריך שכל אחד מאיתנו יתבצר בעמדתו... אבל בעולם הבא ניפגש... אז ימלא שחוק פיני...

כן!! צריך לקחת בחשבון שיש שני גדולי עולם!!! והניגוד ביניהם הוא צורך השעה!!! צריך שכל אחד יתפוס זווית משלו ויתפוס בה עד הסוף... יש לי משל מאוד חזק למה הדבר דומה... יש לי חבר טוב שאנחנו תמיד באותו ראש... תמיד אני איתו... אני אף פעם לא הולך נגדו... ופעם הוא ביקש ממני שאני אעזור לו לפרוש מפה על השלחן... **ואז קרה משהו שלא קרה מעולם!!!** הוא משך את המפה לכיוון אחד ואני משכתי לכיוון השני... אוה... מה קרה? מה פשר הסכסוך הפתאומי? הרי עד כה אף פעם לא הלכנו אחד נגד השני... אז מה קרה שפתאום הוא מושך לכיוון אחד ואני לכיוון השני? **מה התשובה??** כשרוצים לפרוש מפה על כככל השלחן... בשביל זה צריך שאני אמשוך לכיוון אחד ואתה לכיוון השני!!!

כן... כל אחד מושך לכיוון שלו... וכעת נעשה שלחן פרוש מאליו... **על אותו משקל:** היידישקייט זה שלחן ערוך גדול גדול!!! בשביל לפרוש את המפה על כל השלחן הארוך הזה... בשביל זה לפעמים צריך שיהיה את רבי שימשוך לכיוון אחד... ומהצד השני יבא ר' פנחס בן יאיר וימשוך עם כל הכח לכיוון ההפוך... ורבי הקדוש ורבי פנחס בן יאיר שניהם מותחים את אותה מפה!!! ולשניהם יש משאלת לב אחת ויחידה שיתגדלו ויתקדש שמייה רבה... ורבי הקדוש משתוקק לפגוש את ר' פנחס וזה לא יקרה כאן... זה יקרה בשמים!! שם יבינו שאלו ואלו דברי אלוקים חיים... מה שבטוח... לירושלמי חשוב להדגיש שלמרות שר' פנחס לא הסכים בשום אופן להיפגש עם רבי... אבל אנשי עירו של ר' פנחס ידעו להעריך את כבודו של רבי... הם לא תפסו עמדה שמכאן ואילך הם יכולים לזלזל בכבודו של רבי הקדוש... כן... זה אחת הטעויות המוכרות ואכמ"ל.

וכמובן שכחתי לציין את השייכות של הנושא הזה לפרשת השבוע!!! פרשת השבוע מתחילה לדבר על י"ב שבטים!! כן... יש י"ב שבטים... יש את רבי הקדוש ויש את ר' פנחס בן יאיר... זה שתי פירמידות שונות!! שני עמדות שונות לחלוטין... רבי הקדוש נמצא בעמדה רוחנית אחת שר' פנחס בן יאיר כנוע אליה לגמרי... ובאותה מידה ר' פנחס בן יאיר נמצא בראש הסולם של מסילת ישרים ורבי הקדוש מייחל את פניו... לא נמלט מלהכיר בי"ב שבטים!!! כל הזלזול בת"ח נובע רק מהטעות הזו של אלו שחושבים שיש רק פירמידה אחת ביהדות... ודו"ק

גיליון מס' 448 פרשת ויצא
תשפ"ב שנה עשירית

לזכות ידידינו החשוב שיראה ברכה
והצלחה בכל הענינים

להקדשות ע"ג הגליון
ניתן לפנות למס' 053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

מעניני הפרשה

דילוג אחים בשידוכים

בפרשתינו, 'תירץ' לבן הארמי את רמאותו בהכנסת לאה תחת רחל, באומרו, "לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה לפני הבכירה" (כ"ט כ"ו).
שנים רבות חלפו מאמירתו זו של לבן הארמי, ולצערנו שאלה זו נשאלת במעונו של רבינו שוב ושוב, "האם לדלג את אחי הגדול שמעוכב מסיבה צדדית?", "האם לדלג את האחות?" וכן על זה הדרך שאלות כאובות.
כמובן שכל מקרה לגופו, על שלל הנסיבות המסוימות, אולם באופן כללי אומר רבינו בחיך לבחור ששואל אם יכול לדלג את אחיו או לחילופין לגבי בחורה לדלג אחותה, כי רק לבן הארמי אמר שלא יעשה כן במקומינו, אבל יעקב אבינו הרי לא רצה בכך, ואדרבה חיפש לקחת דווקא את הצעירה בזמן שלא הבכירה עדיין היתה נשאת רווקה...
ואף לאלה החוששים מהקפדת המדולג, נוהג רבינו לבטל במחי יד את החשש, ומורה שכיוון שאינו חייב מצד הדין להמתין, אלא מחויב מן הדין להתחתן, אין מה לחשוש. אמנם מוסיף רבינו, כי האבא עצמו ראוי לכתחילה להשתדל לחתן את ילדיו לפי הסדר, עד כמה שהדבר מסתדר לו. (ומביא לעי' בגמ' (ב"ב ק"כ) "א"ר אמי בישיבה הלך אחר חכמה, במסיבה הלך אחר זקנה" וברשב"ם שם שהכוונה לנישואין).
אך כשהמדובר הוא בבן שרוצה לדלג בת או להיפך, במקרה כזה אומר רבינו שאין בכלל מה להשתדל ללכת כפי הסדר ואפילו האב אינו זקוק לסדר וכל הקודם זוכה, כי זה שני סדרים נפרדים.
ורגיל רבינו לספר כי פעם הגיעה אחת לבקש רשות מאביו מן הסטיפלער זצוק"ל לדלג את אחותה, (אפי' שלא היתה צריכה, הדגיש רבינו) "ואמר אבא זצ"ל, בזכות שהאחות הגדולה מוותרת ה' יעזור לה גם", ולאחר שבוע התארכה אף היא.
מענין להוסיף, כי לפני תקופה הגיע יהודי ממקורבי רבינו ותינה באזניו, כי עבור בנו הגדול כמעט ואין הצעות שידוכים ואילו לבן הבא אחריו, כבר מגיעים הרבה הצעות מעולות ממש, ומכיוון שמכיר דברי השי"ח (יר"ד סי' רמ"ד) שעל האבא עצמו ראוי להשתדל קודם בנישואי ילדיו המבוגרים (כאמור לעיל), אינו יודע מה לעשות.
רבינו השיב לו, כי ידוע לו שהחז"א אמר בכמה מקרים שאם רואים שהולך קשה, ראוי שהאבא יקדים את הבן הצעיר. (עי' קובץ אגרות ח"א סימן קס"ו).
ויעזור ה' שיזכו כולם להשיא ילדיהם כסדרם ובזמנם.

(ידידי יושר)

הערות הקוראים

תגובות רבות קבלנו מיד עם צאתו לאור של הגליון הקודם על חיפוש דברי המדרש שהובאו במדור זה, ייש"כ לכל שולחי המקורות, נביא כאן תגובה אחת מני רבות.
ער"ח כסלו תשפ"ב

לכבוד מערכת דברי שי"ח!
שלום ורב ישע

תשוח"ח על החומר הנפלא שהנכם מפיצים מדי שבוע.
לגבי המובא בגליון 447 פרשת תולדות תשפ"ב, במדור "מעניני הפרשה". אודות המדרש שיצחק אבינו היה בשמים. בהשגחה פרטית שמעתי אמש מאאמור"ר שליט"א שהחזקוני בפרשת חיי שרה (בראשית כ"ד, ס"ג) מביא בזה"ל: ויצא יצחק, מהיכן יצא, מגן עדן, שהיה שם משעת העקידה עד עכשיו, עכ"ל, ומצין שם בהוצאת חומש המאור, לדברי רבינו לעיל כ"ב, י"ט, שגם שם כותב וז"ל: ויצחק היכן הלך, אלא נטמן בגן עדן שלש שנים (בשם מדרש הגדול).

זעירא דמן השותים בצמא דבריכם
בהוקרה ובהערכה רבה
יגדיל תורה ויאדיר
אשר אנשיל דייטש

מגבית מיוחדת לקראת ימי החנוכה

כהכרת הטוב לשותפים במגבית זו יקבל כל שותף
שמן זית מהודר משיירי מצוה
שהיה תלוי כנוי סוכה

בסוכת מרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

וכך יהיה ניתן להמשיך את המצוה
ולחדל את הנרות בימי החנוכה הבעל"ט
כמבואר בספרים הק' ומהגר"ח פלאגי
שהוא סגולה לאריכות ימים.

קובץ גליונות

בתורמה חד פעמית בסך 100 ₪ בלבד הנך שותף להפצת דברי התורה
וזיכי הרבים הגדול של אלפי הלומדים מדי שבוע

053 - 3145 - 900

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושונ"ת מרבינו.

וציותי את ברכתי הלכות שביעית ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

סחיטת פירות

פירות העומדים לסחיטה

- א. פירות העומדים לסחיטה כגון זיתים וענבים או תפוזים, אשכוליות ולימונים ורימונים מותר לסוחטן וכן להוסיף מים למיץ באופן שלא יפגום בטעם ולשם כך, אין צורך שרוב העולם ינהג כן, אלא, אם רוב הפירות עומדים לסחיטה או שרוב בני אדם שבאותו המקום ניחא להו במשקה זה כמו בפרי, וכן אם רוב העולם היו נמצאים בתנאי המקום הזה, היו סוחטין, נחשב "עומד לסחיטה" ומותר.
- אך את בשר הפרי הנסחט שנשאר אסור להשליך, אלא יניח בפח מיוחד עד שירקב.
- ב. בימינו שמצוי חנויות לממכר מיץ טבעי, ורגילות הוא שסוחטים כמעט כל מיני הפירות – א"כ נחשב שזה הדרך ומותר לסוחטם עפ"י מה שנתבאר.

לסנן מיץ תפוזים

- ג. מותר לסנן מיץ תפוזים, דהיינו לסנן את המיץ מבשר הפרי ובתנאי שכוונתו שיהיה מיץ מסונן כי ע"ז משיבא את הטעם.

מיץ מפירות שאין בהם נוזל כגון תפוחים

- ד. מה שהתרנו לעיל לסחוט פירות הוא משום שכך רגילים, וגם שנחשב רק כמו ריסוק, כי בשר הפרי עצמו נהפך למיץ, אבל פירות כמו תפוחים ואגסים שע"י הריסוק נפסד חלק מהפרי (שהרי אין בהם נוזל) ונמצא שמשנה הפרי מברייתו, אין היתר לרסק.

מתוך ספר שיח השמיטה - אוצר פסקי רבינו הגר"ח קניבסקי

יפה מראה

"והאבן הזאת אשר שמתיה מצבה" (בראשית כ"ח כ"ב)

פעם שוחחו עם רבינו על קושיית הטור, (הובא בקובץ מנחה במנ"ח מצוה מ"ו), איך עשה יעקב מהאבן מצובה והרי כלי שנשתמש בו הדיוט, שישן עליה קודם, לא ישתמש בו לגבוה.

וענה: אין זה אסור קודם מתן תורה רק שיעקב קיים כל התורה כולה, אבל כשראו צורך מיוחד עשו שלא כתורה, ומסיבה זו לקח ב' אחיות (ואמנם הרמב"ן כתב שנהג כן משום חו"ל), וגם פה ראה צורך מיוחד באבן זו, לכן עשה שלא כתורה.

השבוע נחרוג ונביא טעימה מנושא הלכתי, אודות 'מצובה' שמקימים במקום קבורת מת. ישנם מנהגים רבים ודינים שונים כיצד לעשות אותה וממה, אולם על עצם המושג מצובה, יש מי שרצה לחדש כי מצובה צריכה להיות דווקא מאבן אחת גדולה ורחבה, אותה יש להניח על פתח הקבר.

בבית החיים פונביז', בבני ברק, מבין אלפי המציבות בולטת מצובה אחת, שעשויה כולה מאבן אחת גדולה, ולא כנהוג אבן גדולה ומעליה קטנה יותר. מציבת קבר זה היא של ידידו ריעו ושכינו של רבינו להבחל"ח הגאון הגדול רבי גדליה נדל זצ"ל. יתכן שהיו עוד סיבות נוספות שאין ידועות לנו, וכאמור לעיל, רק באנו לעורר וליידע את הקוראים שיחיו במנהג מענין זה.

המצובה שעשויה כולה ממקשה אחת של אבן ולא כשאר מציבות

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310